

پانزدهم آذرماه روز حسابدار گرامی باد

روز حسابدار

ISSN: ۱۷۵۸-۱۷۳۵

صاحب امتیاز:
جامعه حسابداران رسمی ایران

مدیر مسئول:
فرهاد پناهی

شورای سیاست گذاری
(به ترتیب الفبا):
مرتضی اسدی
فرهاد پناهی
محمدتقی رضایی
رحمت‌اله صادقیان
حجت‌اله صیدی

همکار تحریریه:
مژده کدخدایی

امور اجرایی:
سمیرا آرین‌نژاد

طراح و صفحه‌آرا:
علی قاصدی

لیتوگرافی و چاپ:
ایران چاپ

شماره شصت و هفت | پاییز ۱۴۰۳
انتشار: آذر ۱۴۰۳

نظرات و دیدگاه‌های مطرح‌شده،
در مقالات الزاماً دیدگاه جامعه
حسابداران رسمی ایران نیست؛
مگر در مواردی که قید می‌شود.

نشریه‌ی حسابدار رسمی در ارزیابی
مقالات، حسب مورد، از نظرگاه‌های
اعضای جامعه‌ی حسابداران
رسمی ایران و سایر خبرگان حرفه
حسابداری و حسابرسی سود می‌برد.
نشریه در اصلاح و ویرایش مطالب آزاد است.

نشانی: تهران، خیابان سپهبد
قرنی، نرسیده به پل کریم‌خان زند
خیابان شهید امانی، پلاک چهار،
جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران

تلفن: ۴۲۹۲۵ نمابر: ۸۸۸۰۱۹۱۰

www.iacpa.ir
hesabdarrasmi@iacpa.ir

[@iacpainfo](https://www.instagram.com/iacpainfo)

مقرء

به مناسبت پانزدهم آذرماه، روز حسابدار - با همدیگر، توانمندتریم
فرهاد پناهی

۴

میز تشریح

حسابرسان و ساختار مالی نظام بانکی
کوروش پرویزیان، علیرضا عابدینی، فرشید فرخ‌نژاد، عباس محمدی

۵

نگاهی از درون

به کارگیری ابزارهای هوشمند در حسابرسی در ایران: ضرورت‌ها و راهکارها
علیرضا آقائی قهی

۲۴

کنش

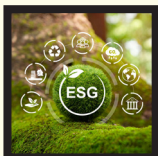
هوش مصنوعی در فرایندهای حسابرسی
موسی بزرگ اصل - پارسا پورمهدی - ادريس کريمی قره عمر

۲۷

کنش

جادادن ملاحظات زیست محیطی، اجتماعی و راهبری (ESG)
و پایداری در مدل سه خط [دفاعی]
ترجمه‌ی مرتضی اسدی و الهه مهدوی ثابت

۳۶

دور دنیا

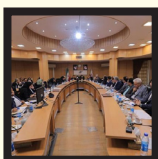

دور دنیا
مژده کدخدایی

۵۵

اطلاع رسانی

خبرهای حرفه‌ی حسابرسی در ایران

۷۵

فهرست مؤسسات حسابرسی عضو جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران
(دهم آذر ماه ۱۴۰۳)

۷۹

فرهاد پناهی

به مناسبت پانزدهم آذرماه، روز حسابدار با همدیگر، توانمندتریم

فدراسیون بین‌المللی حسابداران (آیفک) برای سال جاری شعار همبستگی حسابداران را سرلوحه‌ی فعالیت‌هایش قرار داده است. ما، حسابداران ایرانی، نیز امروز بیش از هر زمان دیگر باید بر ضرورت همبستگی درونی حرفه‌ی حسابرسی تأکید کنیم و نشان بدهیم به‌عنوان حرفه‌ای همبسته و همراه قادریم در تحولات عام‌تر اجتماعی و اقتصادی در برابر چالش‌ها تاب آوریم و به افق‌های جدیدی دست یابیم.

در وهله‌ی نخست، همگرایی و همبستگی با ارکان مؤثر در سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری، دولت و نهادهای ذی‌نفع ضروری است. بدین ترتیب می‌توان با درک مشترک از مسایل و مشکلات به حل آن‌ها کمک کرد و در عین حال ابعاد نیازهای متعدد این ارکان از جامعه‌ی حرفه‌ای و توانمندی‌های حرفه نمایان شود.

دومین نمودار همبستگی درون مؤسسه‌ی حسابرسی بین شرکا و میان مدیران و کارکنان و سلسله‌مراتب سازمانی هر مؤسسه پدیدار می‌شود. شراکت در مؤسسات حسابرسی باید شراکت پایدار باشد و سرمایه‌ی انسانی مؤسسات جزء لاینفک هر مؤسسه تلقی شود. چرخش شرکای مؤسسه‌ی حسابرسی تغییرات متعدد در آن رابطه‌ای منفی و معنی‌دار با کیفیت حسابرسی دارد و وقتی در سطح مؤسسه با تغییرات مکرر شرکا مواجه باشیم کیفیت خدمات حسابرسی کاهش می‌یابد. از همین روست که تغییر شرکا علاوه بر تنش‌های درونی و تأثیر منفی بر روابط کار، بر روی کیفیت کار حسابرسی هم تأثیر منفی می‌گذارد و مانع از تأمین انتظارات ذی‌نفعان می‌شود و بدین ترتیب بر جایگاه عمومی حرفه‌ی حسابرسی نیز آسیب می‌رساند. کار مستقل شرکا از یکدیگر نادرست‌ترین پاسخ به این وضعیت است و در حقیقت بیراهه‌ای برای حل و یا کاهش اختلاف شرکاست چراکه تمامی پی‌آمدهای مثبت فعالیت گروهی، به‌ویژه بهره‌مندی از صرفه‌جویی‌های ناشی از مقیاس را از میان برمی‌دارد، آسیب‌پذیری مؤسسه را در برابر تحولات بیرونی بیشتر می‌کند و مانع از گسترش آن می‌شود. در مقابل، روحیه‌ی همبستگی میان شرکا علاوه بر ارتقای کیفیت حسابرسی و بدین ترتیب بهبود جایگاه حسابرسی در سطح عمومی حیات و توسعه‌ی درازمدت مؤسسات را تداوم می‌بخشد. این معضلی است که در شرایط کنونی به‌شدت نیازمند آن هستیم.

سومین نمودار همبستگی در سطح مؤسسه حفظ سرمایه‌های انسانی هر مؤسسه به عنوان مهم‌ترین دارایی‌های آن است که این خود مستلزم اتخاذ راهکارهایی برای جذب و نگهداشت نیروی انسانی کارآمد و حفظ رضایت شغلی آنان، توسعه‌ی مهارت‌ها و دانش کارکنان، وجود یک نظام مؤثر ارتقای شغلی، ارزیابی دایمی عملکرد، ایجاد محیط کاری خلاق و حفظ تعادل بین کار و وجوه دیگر زندگی کارکنان و عوامل دیگری است که در مجموع حیات پویای مؤسسه‌ی حسابرسی را شکل می‌دهد. از این رو، همبستگی بین سطوح مختلف سازمانی مؤسسات حسابرسی لازمه‌ی موفقیت درازمدت هر مؤسسه است.

مؤسسات حسابرسی در محیطی دایما در حال تغییر فعالیت می‌کنند که دستخوش انواع نااطمینانی‌ها و ریسک‌هاست. رکود و تورم حاکم بر کشور به‌راحتی می‌تواند تمامی تلاش‌های درونی یک مؤسسه را تحت‌شعاع خود قرار دهد. این‌جاست که ضرورت همبستگی حرفه‌ای خود را بیش از پیش نمایان می‌سازد. حرفه‌ی حسابرسی در ایران شامل دو بخش دولتی و خصوصی است بخش دولتی غیررقابتی است و در بخش خصوصی حسابرسی شاهد حضور انبوهی از مؤسسات بوده‌ایم که یک بازار رقابتی را تشکیل می‌دهند. به تبع آن هزینه‌ی خدمات حسابرسی نیز متأثر از رقابت مؤسسات است. در چنین بستری عاملی که بیشترین آسیب را به حرفه می‌زند در قالب «قیمت‌شکنی» بروز می‌کند که علاوه بر آسیب‌های جدی به کیفیت حسابرسی همچون موربانه درخت همبستگی حرفه‌ای را از درون پوک و تهی می‌سازد. انتظار داریم مقررات موجود در جامعه و نظارت بر مبالغ قراردادهای که مانع از رقابت منفی احتمالی بین مؤسسات می‌شود به‌درستی و با دقت از طرف مؤسسات رعایت شود و می‌دانیم که این امر نیز خود به‌شدت نیازمند همبستگی و باهم بودن است. بنابراین در گام نخست درون هر مؤسسه و در گام بعد در حرفه‌ی حسابرسی نیازمند تأکید بر مجموعه اقداماتی هستیم که همبستگی حرفه‌ای را پدید می‌آورد و استمرار می‌بخشد. عوامل برشمرده شرط لازم برای استقلال حسابرسی یعنی جوهر و روح حسابرسی است. در چنین شرایطی حرفه‌ی حسابرسی اولاً قادر است در برابر تهدیدات محیطی تاب آورد و ثانیاً از فرصت‌های موجود در محیط بهره‌مند شود.

هم‌اکنون حرفه‌ی حسابرسی مستقل در ایران دارای نهاد قانونی خودتنظیم‌گر حرفه‌ای است و بدین ترتیب از الزامات اولیه‌ی شکل و زیرساخت حرفه‌ای برخوردار است، استانداردهای حسابداری و حسابرسی تدوین شده و از انجمن‌های حرفه‌ای متعددی بهره‌مندیم که مأموریت ارتقای حرفه‌ای را دنبال می‌کنند. علاوه بر آن، آگاهی روزافزون اجتماعی از اهمیت حرفه‌ی حسابرسی و اطمینان‌بخشی فرصت‌های ارزنده‌ای برای حرفه پدید خواهد آورد. اما در عین وجود این فرصت‌ها، شرایط تورمی و محیط متلاطم اقتصادی و منطقه‌ای، فاصله‌ی انتظارات ذی‌نفعان و محیط بی‌ثبات مقرراتی و نظارتی و چالش‌های ناشی از آن حرفه‌ی حسابرسی مستقل را متأثر از خود ساخته است.

در چنین شرایطی روشن است که آن‌چه شرط لازم تداوم فعالیت و اثربخشی حرفه‌ی حسابرسی و ارتقای آن در سطح جامعه می‌شود تقویت همبستگی حرفه‌ای در میان حسابرسان به منظور تاب‌آوری در برابر چالش‌های درونی و محیطی است. فراموش نکنیم که خواه در سطح یک مؤسسه و خواه در سطح اقتصاد کلان تنها همبستگی حرفه‌ای تداوم‌بخش فعالیت و حفظ استقلال حرفه‌ای حسابرسی خواهد بود.

حسابرسان و ساختار مالی نظام بانکی

عباس محمدی
حسابدار رسمی
سازمان حسابرسی

فرشید فرخ‌نژاد
حسابدار رسمی
مدیرعامل بانک ملت

علیرضا عابدینی
حسابدار رسمی
دیوان محاسبات

کوروش پرویزیان
نماینده بانک مرکزی
در شورای عالی جامعه‌ی
حسابداران رسمی ایران
و سرپرست پژوهشکده‌ی
پولی و بانکی کشور

ناترازی مؤسسات مالی - اعتباری یکی از مهم‌ترین بحران‌ها در بخش مالی اقتصاد ایران در سال‌های اخیر بوده است و نشانه‌ی گویایی از عدم حاکمیت اصول راهبری شرکتی در بانک‌ها و فقدان نظام‌های مؤثر حسابرسی داخلی در آن‌هاست. روشن است که حسابرسان مؤسسات مالی - اعتباری نیز در این شرایط با وظایف و تکالیف جدیدی مواجه‌اند.

قانون برنامه‌ی هفتم پیشرفت و مجموعه‌ی گسترده‌ای از قوانین و مقررات در این شرایط تکالیف جدیدی برای مؤسسات اعتباری بر شمرده‌اند که به تبع خود وظایف نظارتی جدیدی برای حسابرسان پدید می‌آورد. از همین رو، موضوع محوری شماره‌ی جدید فصلنامه‌ی «حسابدار رسمی» به تبیین ابعاد این بحران از منظر حسابرسان و راهکارهای برون‌رفت از آن اختصاص یافته است.

در سایت خود از آن‌ها نام برده است تنها ۱۱ بانک می‌توانند معیار حداقل کفایت سرمایه‌ی مورد نظر در قانون برنامه را کسب کنند و ۱۸ بانک کفایت سرمایه زیر ۸ درصد دارند. با توجه به این که اکنون بیش از ۴ ماه از ابلاغ این قانون می‌گذرد و مهلت مورد نظر گذشته است آمادگی بانک‌ها برای اقدام به افزایش سرمایه را چه گونه ارزیابی می‌کنید؟ چه موانعی در این مسیر وجود دارد؟

◀ کوروش پرویزیان:

در حوزه‌ی بانکی مجموعه‌ای از مقررات متحدالشکل، استانداردها وجود دارد که خبرگان شبکه بانکی بر آن‌ها مسلط هستند و موضوع کفایت سرمایه هم یکی از این موضوعات است. درست است که رعایت این‌ها ضروری است ولی موضوع رعایت استانداردهای توصیه شده‌ی نهادهای بین‌المللی و حرفه‌ای زمانی اهمیت دارد که نهادهای مسئول این استانداردها، در همان قاعده و نظم نیز فعالیت و عمل نمایند. انتخاب‌گزینه‌ی برخی و کنار گذاردن برخی دیگر از این استانداردها نمی‌تواند اصلاح ساختار مالی و رفع ناترازی

۱

بر اساس ماده‌ی هشتم قانون برنامه‌ی هفتم پیشرفت مجموعه‌ای از اقدامات برای اصلاح ساختار مالی نظام بانکی و حل و فصل ناترازی مؤسسات اعتباری پیش‌بینی شده است. از آن جمله «هیأت مدیره با تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده هر یک از مؤسسات اعتباری اعم از دولتی و غیر دولتی که نسبت کفایت سرمایه‌ی آن‌ها در زمان لازم‌الاجرا شدن این قانون کم‌تر از نسبت حداقل ۸ درصد باشد، مکلف است ظرف دو ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون برنامه‌ی افزایش سرمایه مؤسسه‌ی اعتباری را جهت نیل به هدف مندرج در جدول یادشده به بانک مرکزی تسلیم کند.» این در حالی است که از میان ۲۹ بانکی که بانک مرکزی

مؤسسات اعتباری را به همراه داشته باشد. اگر کلیت یک نظم پذیرفته شود و افزایش سرمایه و یا اصلاح کفایت سرمایه‌ی بانک‌ها انجام شود، می‌توان امیدوار بود که اصلاح ساختار به سرانجام می‌رسد. اگر حتی با تأکید و یا اجبار قانونی همان‌گونه که در قانون برنامه‌ی هفتم آمده و موضوع بااهمیتی همانند افزایش سرمایه‌ی بانک‌ها باشد ولی مثلاً کماکان اصول حاکمیت شرکتی در بانک‌ها برقرار نباشد و آن‌ها مجبور به انجام اقدامات تکلیفی دیگر از سوی مراجع بیرونی باشند، مسأله نه‌تنها حل نمی‌شود، بلکه می‌تواند مسایل پیچیده‌تری را به وجود آورد.

به نظر نمی‌رسد که بانک‌ها مخالفتی با افزایش سرمایه داشته باشند و تا جایی که اطلاع حاصل است، بانک‌ها از افزایش سرمایه استقبال می‌کنند. اما تصمیم‌گیر اصلی سهام‌داران بانک‌ها هستند که باید هم امکان افزایش سرمایه داشته باشند و هم قانع شوند که افزایش سرمایه توجیه اقتصادی و بازده کافی برای آن‌ها در پی داشته باشد. در حال حاضر بنا به دلایل مختلف سهام‌داران بانک‌ها تمایلی به افزایش سرمایه‌ی بانک‌ها ندارند. شرایط نامساعدی در کسب‌وکار بانک‌ها در سال‌های اخیر به وجود آمده است و بازدهی صنعت بانکی را از متوسط سایر صنایع بورسی کمتر کرده است، دخالت‌ها و ورود مراجع مختلف در حوزه‌ی بانکی به‌جز بانک مرکزی و تکالیف سنگین و تکالیف مالیطاق بر بانک‌ها با وضع جرایم مالیاتی (حتی به ترک فعل مدیران بانک‌ها) و نیز وضع جرایم بر سهام‌داران خصوصی بانک‌ها و موضوعاتی از این دست، حضور و مشارکت در سهام و سرمایه‌ی بانک‌ها را با عدم استقبال مواجه کرده است.

مجلس و دولت محترم که با وضع قانون برنامه کفایت سرمایه‌ی بانک‌های دولتی و غیردولتی را به ۸٪ ظرف دو ماه از لازم‌الاجرا شدن قانون تکلیف کردند، در قوانین دیگری مصارف تکلیفی بسیار سنگینی مانند قانون مسکن ملی به همراه وضع جریمه نیز تکلیف کردند که با واقعیت نظام پیش روی بانکی همخوانی ندارد.

وضع مقررات متناقض و محدودیت‌های اجرایی بسیار زیادی که پیش روی تصمیم‌گیران است، مشکل جدی و بسیار مهم شبکه‌ی بانکی است. یکی از نمونه‌های بارز تناقضات مقرراتی در نظام بانکی ایران تضاد بین مقررات بانک مرکزی و قوانین دیگر نهادهای دولتی و نظارتی است. این تناقضات می‌توانند باعث سردرگمی، افزایش هزینه‌های اجرایی و حتی کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران و مشتریان به سیستم بانکی شوند. چند مورد از موانع و تناقضات ذکر می‌شود که باید هم‌زمان با رفع مشکل کمبود سرمایه حل‌وفصل شوند:

۱. مسأله‌ی نرخ سود تکلیفی و مقررات متناقض در زمینه‌ی نرخ بهره

در حالی که بانک مرکزی ایران نرخ سود تسهیلات را تعیین می‌کند، برخی دیگر از دستگاه‌ها و وزارت‌خانه‌ها، به‌ویژه در زمینه‌های خاص (مثل بخش مسکن و تولید) از بانک‌ها می‌خواهند که تسهیلات ارزان‌تری ارائه دهند. این مسأله موجب بروز تضاد بین سیاست‌های پولی بانک مرکزی و سیاست‌های اقتصادی دولت می‌شود. از یک‌سو، بانک مرکزی می‌خواهد نرخ‌های سود واقعی و مطابق با نرخ تورم بازار باشد ولی دولت گاهی در تلاش است تا با پایین نگه‌داشتن نرخ سود برای تحریک تقاضای وام و تسهیلات، فعالیت‌های اقتصادی را تسهیل کند.

۲. مسایل مربوط به ضوابط و مقررات نظارتی و احتیاطی و عدم هماهنگی دستگاه‌های نظارتی
بانک‌ها تحت نظارت چندین نهاد نظارتی قرار دارند، از جمله:

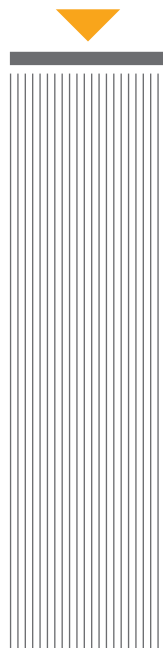
- بانک مرکزی ایران که مسئول تعیین سیاست‌های پولی و نظارت بر عملکرد بانک‌ها است.
- سازمان حسابرسی که مسئول نظارت بر صورت‌های مالی و شفافیت بانک‌ها است.

- سازمان بورس و اوراق بهادار که قوانین خاص خود را برای بانک‌هایی که در بورس حضور دارند وضع می‌کند.
- سازمان‌های نظارتی دیگر (که تعداد آن‌ها بسیار زیاد است) این نهادها بعضاً مقررات متفاوتی برای بانک‌ها وضع می‌کنند که ممکن است در عمل به ایجاد تضاد یا ابهام در تصمیم‌گیری‌های بانک‌ها منجر شود. به‌عنوان مثال، ممکن است بانک مرکزی یک الزام را برای بانک‌ها جهت رعایت حد نصاب نسبت کفایت سرمایه (Capital Adequacy Ratio) تعیین کند، در حالی که سازمان نظارتی دیگر بخواهد همان بانک‌ها را مجبور به رعایت مقررات خاص خود در زمینه‌ی فعالیت‌ها و وام‌دهی خارج از ضوابط بانک مرکزی نماید که این دو ممکن است با یکدیگر تضاد داشته باشند.

۳. تضاد در قوانین و مقررات مربوط به وصول مطالبات بانکی
بانک‌ها موظف به پی‌گیری معوقات و مطالبات خود هستند، اما برخی قوانین دولتی، نظیر مصوبات دولت برای حمایت از بخش‌های خاص اقتصادی (مثل کشاورزی یا صنایع کوچک) به بانک‌ها اجازه نمی‌دهد که باجدیت در زمینه‌ی وصول مطالبات از این بخش‌ها اقدام کنند. این موضوع می‌تواند منجر به بالا رفتن معوقات بانکی و کاهش توان بانک‌ها در جذب منابع و اعطای تسهیلات جدید شود.

۴. موانع و مشکلات در موضوع الزامات شفافیت مالی و گزارش‌دهی

یکی دیگر از مشکلات این است که در بعضی موارد قوانین مختلف نهادهای نظارتی الزامات مختلفی برای گزارش‌دهی به بانک‌ها وضع کرده‌اند که این موضوع موجب سردرگمی و

حتی بروز تضاد در نحوه‌ی انجام گزارش‌دهی می‌شود. بانک‌ها ملزم به ارائه‌ی گزارش‌های خاص به بانک مرکزی برای رعایت مقررات سیاست‌های پولی هستند، در حالی که مثلاً سازمان بورس و اوراق بهادار نیز الزامات جداگانه‌ای برای بانک‌های بورسی وضع کرده است. این می‌تواند موجب تداخل در نحوه‌ی انجام گزارش‌دهی و افزایش هزینه‌های اجرایی شود. دیگر سازمان‌های نظارتی هم الزامات متفاوتی را تحمیل می‌کنند که سردرگمی و گرفتاری بیشتری به‌وجود می‌آورد.

۵. مسایل مالیاتی و ایجاد اختلاف بین قوانین مالیاتی و الزامات مالی بانک‌ها

در ایران، قوانین مالیاتی و الزامات ذخیره‌گیری برای بانک‌ها گاهی با یکدیگر تضاد دارند. برای مثال، گاهی مقررات مالیاتی و تفسیر آن به‌گونه‌ای تنظیم می‌شود که بانک‌ها مجبور به پرداخت مالیات‌های سنگین یا محاسبه‌ی سود خود به روش‌هایی می‌شوند که با اصول حسابداری مورد پذیرش بانک مرکزی و بانک‌ها مغایرت دارند. این تضادها باعث می‌شود که بانک‌ها نتوانند به‌درستی منابع مالی خود را مدیریت کنند و در نتیجه در جذب سرمایه و پرداخت تسهیلات به بخش‌های مختلف اقتصادی با مشکل مواجه شوند.

✦ علیرضا عابدینی:

در پایان سال ۱۴۰۲، چهارده بانک دارای اضافه‌برداشت از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران هستند که با توجه به ناترازی برخی از بانک‌های دولتی هیأت وزیران بر اساس جزء (۱۳) بند (الف) ماده (۸) قانون برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی هفتم پیشرفت برنامه‌ی افزایش سرمایه‌ی بانک‌های دولتی و چگونگی تأمین منابع موردنیاز برای اجرای این برنامه را مصوب و طی ابلاغیه شماره ۱۱۹۰۵۷ / ت / ۶۳۰۳۰ هـ مورخ ۱۴۰۳/۸/۸ ابلاغ شده است. با توجه به برخی از منابع پیش‌بینی شده از جمله آورده‌ی نقدی یا انتشار اوراق، تجربه‌ی این موضوع به‌طور نمونه بند (ت) تبصره (۱۰) قانون بودجه سال ۱۴۰۳ بیانگر آن است که به دلیل بار مالی فوق برای دولت افزایش سرمایه از محل منابع آورده و اوراق موفقیت‌آمیز نخواهد بود. افزایش سرمایه از محل سود انباشته‌ی پیش‌بینی شده است که عمده‌تاً به دلیل زیان انباشته‌ی بانک‌های مذکور، ظرفیت فوق قابل استفاده نیست. یکی از موانع در افزایش سرمایه بانک‌های دولتی عدم وجود منابع مکفی برای دولت جهت تحقق افزایش سرمایه و بهبود کفایت سرمایه است.

✦ فرشید فرخ‌نژاد:

افزایش سرمایه در بانک‌ها با مجموعه‌ای از موانع روبرو است که شامل محدودیت‌های مالی، نگرانی‌های سهام‌داران، مقررات سخت‌گیرانه، و عوامل اقتصادی و رقابتی است. برای

عبور از این موانع، بانک‌ها نیازمند استراتژی‌های منسجم، بهبود شفافیت و برنامه‌ریزی دقیق برای استفاده از سرمایه‌ی جدید هستند. بانک‌ها باید با نهادهای نظارتی و سهام‌داران خود به‌طور مداوم در ارتباط باشند تا اعتماد عمومی را جلب کرده و از فرصت‌های موجود به بهترین شکل استفاده کنند. به‌طور خلاصه می‌توان بعضی از این موارد را به شرح ذیل بیان کرد:

وجود انتظارات تورمی در شرایط رکود اقتصادی

• در دوره‌های رکود اقتصادی، سرمایه‌گذاران و سهام‌داران تمایل کم‌تری به سرمایه‌گذاری‌های جدید دارند، علاوه بر آن در شرایطی که انتظارات تورمی در اقتصاد زیاد باشد خواستار بازدهی بیشتر نیز هستند، در این حالت در صورتی که بانک تصمیم بگیرد از طریق انتشار سهام جدید، سرمایه‌اش را افزایش دهد، باید نرخ بازدهی جذابی برای سرمایه‌گذاران فراهم کند. علاوه بر آن معمولاً به‌علت وجود مشکلات ساختاری بودجه‌ی کشور و محدودیت‌های ناشی از آن، دولت تمایلی به پرداخت سهم‌الشرکه‌ی خود برای افزایش سرمایه‌ی نقدی در بانک‌هایی که سهام‌دار آن‌هاست، ندارد.

نگرانی سهام‌داران از کاهش بازدهی EPS

• علی‌رغم این که افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها و سود انباشته‌ی بانک‌ها، به‌دلیل عدم نیاز به پرداخت وجه (سهام جایزه) توسط سهام‌دار و کاهش قیمت سهام شرکت، جذابیت بیشتر برای معامله‌گران جهت خرید دارد، اما ممکن است با استقبال خوبی در بازار سرمایه مواجه نشود. در این روش دارایی‌های استهلاک‌پذیر شرکت تجدید ارزیابی شده و ارزش آن‌ها در صورت‌های مالی به‌روز شده و افزایش می‌یابد. در نتیجه با افزایش ارزش این دارایی‌ها، هزینه‌ی استهلاک این تجهیزات از نظر ریالی نیز بیشتر خواهد شد. این افزایش هزینه‌ی استهلاک در صورت‌های مالی بعدی شرکت می‌تواند منجر به کاهش EPS شود.

وجود تسهیلات تکلیفی و تحریم‌های بین‌المللی

• بانک‌ها به دلیل تکالیفی که دولت برای آن‌ها وضع کرده است، ناچار به ارائه‌ی تسهیلات با نرخ‌های غیربهبینه هستند که عمدتاً بازپرداخت آن‌ها طولانی‌مدت و همراه با ریسک‌های بالا است. همچنین تحریم‌ها دسترسی بانک‌های ایران به سرمایه‌گذاران خارجی، تأمین مالی از بازارهای بین‌المللی و حتی تعاملات مالی عادی با بانک‌های جهانی را محدود کرده است.

کمبود ابزارهای متنوع مالی

• ابزارهای مالی نوین که در سیستم‌های بانکی دنیا مرسوم است، به‌دلیل محدودیت‌های حقوقی و عدم آشنایی با این ابزارها در ایران مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. بانک‌ها می‌توانند با انتشار اوراق قرضه‌ی قابل تبدیل به سهام، از سرمایه‌های

بانک تبدیل می‌شود.

تعارض قوانین بانکی با قوانین بورس و بازار سرمایه

• بانک‌ها برای افزایش سرمایه، باید با قوانین بازار سرمایه هماهنگ باشند و برای انتشار سهام یا اوراق بهادار از سازمان بورس مجوز بگیرند. این هماهنگی با قوانین بانکی و بورسی می‌تواند مشکل‌ساز باشد، زیرا در برخی موارد، قوانین بانک مرکزی و سازمان بورس با یکدیگر تعارض دارند و این تعارضات روند حقوقی افزایش سرمایه را پیچیده‌تر می‌کند.

عباس محمدی:

واژه‌ی ناترازی در ادبیات تخصصی بانکی با نسبت کفایت سرمایه توصیف و تشریح می‌شود. بانک‌ها و مؤسسات اعتباری برای تضمین ثبات و پایداری فعالیت‌های خود باید همواره نسبت مناسبی را میان سرمایه و ریسک موجود در دارایی‌های خود برقرار کنند. کارکرد اصلی این نسبت حمایت از بانک در برابر زیان‌های غیرمنتظره و حمایت از سپرده‌گذاران و اعتباردهندگان است. در واقع، بانکی که سرمایه‌ی کافی (حداقل نسبت کفایت سرمایه در شرایط بحران ۸ درصد، در شرایط نرمال ۱۰،۵ درصد و در زمان رونق اقتصادی ۱۳

جدید برای افزایش سرمایه استفاده کنند. (این مهم در ماده‌ی ۸ بند ۴ و ۵ برنامه‌ی هفتم پیشرفت نیز مورد تأکید قرار گرفته است). همچنین توسعه‌ی ابزارهایی مانند انتشار سهام ممتاز یا ابزارهای ترکیبی (ترکیب بدهی و حقوق صاحبان سهام) می‌تواند به بانک‌ها کمک کند تا سرمایه‌ی جدید جذب کنند.

محدودیت بانک‌ها در سرمایه‌گذاری‌های سودآور

• سیستم بانکی به دلیل ساختار سنتی بیشتر به درآمدهای حاصل از بهره‌برداری از تسهیلات و سود بانکی وابسته است و از منابع درآمدی دیگری مانند خدمات کارمزدی و سرمایه‌گذاری‌های سودآور، کم‌تر بهره می‌برد. این مهم سبب می‌گردد تا نقش ذخیره‌گیری در محدودیت‌های درآمدی زیاد شود در همین راستا بندهای گزارش حسابرس و بازرس قانونی مبنی بر اولویت در رفع کسری ذخایر بانک‌ها آن‌ها را برای افزایش سرمایه از محل سود انباشته محدود کرده است. علاوه بر آن چنانچه بانکی نتواند برنامه‌ی واضحی برای رشد و توسعه‌ی درآمدهای خود ارائه دهد، اعتماد سرمایه‌گذاران را از دست می‌دهد. در نتیجه در چنین شرایطی، جذب سرمایه‌های جدید به چالشی جدی برای آن

درصد) برای پوشش سطح ریسک موجود در سبد دارایی‌های خود نداشته باشد، ناتراز است.

تجزیه و تحلیل اجزای تشکیل‌دهنده‌ی سرمایه‌ی نظارتی و تغییرات آن در سال‌های اخیر نشان‌دهنده‌ی بهبود نسبی نسبت کفایت سرمایه در سال‌های اخیر، عمدتاً ناشی از سود تسعیر ارز (به دلیل افت قابل‌ملاحظه ریال در مقابل سایر ارزها) و افزایش سرمایه‌ی بانک‌ها از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها بوده است. افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها حفاظ سرمایه‌ی باکیفیتی به‌شمار نمی‌رود و معمولاً به‌عنوان سرمایه‌ی لایه‌ی دو تلقی می‌شود.

تجزیه و تحلیل یادداشت سرمایه در صورت‌های مالی بانک‌ها نشان می‌دهد بزرگ‌ترین سهم افزایش سرمایه از زمان تأسیس تاکنون از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها بوده که به دلیل دارا بودن طولانی‌ترین تورم مزمن در سطح کشورهای دنیا و حجم بالای زمین و ساختمان‌های شعب بانک‌ها تحقق دوره‌ای آن محتمل خواهد بود. دومین منبع افزایش سرمایه، سود انباشته بوده که در صورت تعدیل آثار بندهای تحریف موجود در گزارش‌های حساب‌رسان مستقل در اکثر بانک‌ها مبلغی برای انتقال به سرمایه نمی‌ماند. بنابراین اخذ مجوزهای

لازم از سازمان بورس و اوراق بهادار و بانک مرکزی با مانع جدی مواجه می‌شود. همچنین به دلیل ناترازی دیرینه بودجه‌ی کشور ناشی از سیاست‌های مالی نامناسب، احتمال افزایش سرمایه‌ی نقدی در بانک‌های تحت مدیریت دولت که بخش عمده‌ی عملیات بانکی را انجام می‌دهند، کمی دور از ذهن خواهد بود. بنابراین به نظر می‌رسد علت محقق نشدن اهداف مندرج در این بند به‌رغم سپری شدن مهلت زمانی دوماهه، نبود درک صحیح از واقعیت‌های موجود است.

همچنین بررسی بندهای گزارش حساب‌رسان مستقل و بازارس قانونی بانک‌ها در سال‌های اخیر نشان می‌دهد در صورت تعدیل حساب‌ها از بابت آثار بندها، به‌دلیل افزایش زیان انباشته، سرمایه‌ی لایه‌ی یک کاهش قابل‌توجه خواهد داشت. بنابراین نظارت مؤثر و کارآمد بر حد نظارتی اشاره شده در بخشنامه‌های بانک مرکزی بدون در نظر گرفتن آثار بندهای گزارش حساب‌رسانی بانک‌ها (محاسبه‌ی نسبت کفایت سرمایه‌ی تعدیل‌شده به‌عنوان مبنای تصمیم‌گیری)، علاوه بر کاهش شفافیت، منجر به گمراهی ذی‌نفعان این نسبت از جمله سهام‌داران، سپرده‌گذاران و ناظرین برون‌سازمانی خواهد شد.

نیز راهکار دیگری است.

در صورتی که درآمدهای دولت کفاف مخارج خود را بدهد و وجوه اضافی پیدا شود، مناسب است که بخشی از این کسری‌ها از سوی دولت و از طریق کمک به صندوق ضمانت سپرده‌ها برای تمشیت امور این گونه مؤسسات به کار گرفته شود که البته خودش جای اما و اگرهای بسیار دارد.

علاوه بر این به کارگیری بخشی از منابع صندوق توسعه ملی هم در این خصوص مطرح شده است که خود به نحوه تعامل بانک مرکزی و صندوق ضمانت سپرده‌ها و صندوق توسعه ملی بستگی دارد. در نهایت رجوع به سایر دارایی‌های سهام‌داران عمده این گونه مؤسسات هم موضوعی است که طرح شده است ولی این گونه موارد بحث‌های قضایی و حقوقی بسیار سنگینی دارد که در دوره سامان‌دهی امکان استفاده نخواهد داشت. بعداً شاید به عنوان جبران بخشی از خسارت‌ها و هزینه‌های ملی انجام شده، به کار گرفته شود.

◀ علیرضا عابدینی:

در خصوص الزام بانک‌های غیردولتی به افزایش سرمایه و عرضه سهام آن‌ها در صورت استتکاف با روش سلب حق تقدم به نظر با توجه به وضعیت عملکرد مالی بانک‌های مذکور و وضعیت بازار سرمایه این موضوع موفقیت‌آمیز نخواهد بود، لذا در خصوص تأمین منابع مالی به نظر می‌بایست به سمت مولدسازی دارایی‌ها و فروش اموال مازاد و شرکت‌های دارای فعالیت غیربانکی حرکت کرد. همچنین عدم تعیین تسهیلات تکلیفی برای بانک‌های ناتراز، اصلاح نرخ سود نظام بانکی متناسب با نرخ تورم، هدایت جریان نقدینگی به سمت فعالیت‌های مولد و مشارکت با بخش خصوصی و حرکت به سمت درآمدهای پایدار و کارمزدمحور از دیگر رویکردهای مورد عمل در اصلاح ناترازی نظام بانکی خواهد بود.

◀ فرشید فرخ‌نژاد:

اگر بانکی نتواند از طریق افزایش سرمایه ناترازی خود را برطرف کند، باید به مدیریت بهینه منابع موجود، کاهش هزینه‌ها، بهبود کیفیت دارایی‌ها، و استفاده از روش‌های متنوع تأمین مالی روی آورد. بانک‌ها باید از ابزارهای موجود در بازار مالی و اقتصادی بهره‌برداری کنند و با افزایش کارایی و کاهش ریسک، شرایط مالی خود را مدیریت کنند و بهبود بخشند. در ادامه به برخی از این روش‌ها اشاره می‌شود:

کاهش دارایی‌های غیرمولد و کم‌بازده

- بانک‌ها می‌توانند با فروش دارایی‌های غیرمولد یا کم‌بازده، نقدینگی خود را تقویت کنند. این دارایی‌ها ممکن است شامل املاک و مستغلات مازاد و سرمایه‌گذاری‌های کم‌بازده باشند. فروش این دارایی‌ها می‌تواند به بانک کمک کند تا ترازنامه‌ی

در قانون پیش‌بینی شده که به هر دلیل از جمله عدم برگزاری مجمع عمومی مؤسسه اعتباری غیر دولتی عدم تصویب افزایش سرمایه‌ی ابلاغی بانک مرکزی در مجمع عمومی فوق‌العاده یا عدم اجرای مصوبه‌ی مجمع عمومی فوق‌العاده افزایش سرمایه‌ی مؤسسه اعتباری غیر دولتی مطابق برنامه‌ی ابلاغی بانک مرکزی انجام نشود اختیارات مجمع عمومی فوق‌العاده در افزایش سرمایه به بانک مرکزی منتقل می‌شود و بانک مرکزی مکلف است از طریق عرضه‌ی سهام در بازار بورس و اوراق بهادار با روش سلب حق تقدم سهام داران فعلی نسبت به افزایش سرمایه‌ی مؤسسه اعتباری غیر دولتی مورد نظر اقدام کند. می‌توان پیش‌بینی کرد که در صورت عرضه‌ی حق تقدم سهام این بانک‌ها در بورس در شرایط کنونی استقبالی از آن به عمل نیاید در چنین شرایطی چه راه‌حل‌های دیگری برای حل معضل ناترازی مؤسسات اعتباری وجود دارد؟

◀ کوروش پرویزیان:

هر چند که وضع این مقرر در قانون برنامه اشکالات متعددی دارد ولی همان گونه که به درستی در پرسش مطرح شده، عرضه‌ی سهامی که عایدی برایش متصور نباشد، مورد استقبال نخواهد بود. البته در قانون پیش‌بینی شده که اداره‌ی سهام مؤسسه اعتباری به صندوق ضمانت سپرده‌ها یا شرکت تحت نظر آن (شرکت مدیریت دارایی‌ها در صورت تشکیل) منتقل شود. طبقاً این شرکت می‌تواند اداره‌ی امور سهام این گروه را تا زمان مناسب عرضه در اختیار داشته باشد. اما مسأله‌ی اصلی این است که ظرفیت و توان مالی و مدیریتی صندوق و شرکت مدیریتی دارایی‌ها به اندازه‌ای نیست که هم وجوه مربوط به بدهی‌های سپرده‌گذاران این مؤسسات را پرداخت نماید و هم در اداره‌ی بهینه‌ی این گونه سهام موفقیت بیشتری به دست آورند. راه‌هایی که در کشور عمل شده و یا امکان بررسی دارد به موارد ذیل محدود می‌شود.

به احتمال زیاد وضع چنین مقرره‌ای منابع بانک مرکزی را برای این موضوع درگیر خواهد کرد، کما این که در ساماندهی تعاونی‌ها و مؤسسات غیرمجاز، این اتفاق افتاد که هنوز بخشی از مسایل آن‌ها نیز پابرجا است. منابع و استفاده از اعتبار دولت

خود را اصلاح کرده و منابع مالی جدیدی برای بازپرداخت بدهی‌ها یا تقویت نقدینگی جذب کند.

مدیریت بهینه مطالبات معوق

• یکی از اصلی‌ترین دلایل ناترازی در بانک‌ها، مطالبات معوق و غیرجاری است که باعث کاهش نقدینگی و فشار بر منابع مالی بانک‌ها می‌شود. بانک‌ها می‌توانند با بهبود فرآیندهای وصول مطالبات و استفاده از ابزارهای قانونی برای بازپس‌گیری مطالبات، نقدینگی خود را افزایش دهند. این اقدامات می‌تواند شامل مذاکره با بدهکاران، فروش مطالبات به شرکت‌های مدیریت بدهی یا استفاده از وثایق باشد.

کاهش حجم وام‌دهی یا مدیریت پرتفوی وام‌ها و رعایت بهداشت اعتباری

• بانک‌ها می‌توانند با کاهش حجم وام‌دهی‌های جدید یا تمرکز بر وام‌دهی به مشتریان کم‌ریسک و بازپرداخت سریع‌تر، خطرات مرتبط با ناترازی را کاهش دهند. به‌ویژه، اگر بانک با مطالبات معوق و غیرجاری زیادی مواجه است، باید دقت بیشتری در اعطای تسهیلات به خرج دهد و بر مدیریت ریسک و کیفیت دارایی‌های خود تمرکز کند.

تنظیم بدهی‌ها و ایجاد مشوق‌های دولتی

بانک‌ها می‌توانند بازپرداخت بدهی‌های مشتریان را تسهیل کنند. این تسهیل می‌تواند با تمدید دوره‌ی بازپرداخت، کاهش نرخ بهره یا تبدیل بدهی‌ها به ابزارهای مالی بلندمدت باشد و زمان بیشتری برای بازسازی وضعیت مالی فراهم آورد. دولت می‌تواند با مشوق‌های مالیاتی و سیاست‌های حمایتی، سرمایه‌گذاران و سهامداران را برای مشارکت در افزایش سرمایه‌ی بانک‌ها ترغیب کند.

عباس محمدی:

یافته‌های حاصل از آسیب‌شناسی بحران مالی ۲۰۰۷ نشان داد مقامات ناظر به دلیل نارسایی در ترتیبات نهادی و ابزارهای قوی و کارا در چارچوب مقرراتی خود، در واکنش به‌موقع نسبت به ریسک‌ها و پیشگیری و مواجهه با بحران‌های مالی و بانکی ضعف و نارسایی‌های جدی داشتند. در همین راستا هیأت ثبات مالی در سال ۲۰۰۹ تشکیل شد و این هیأت در سال ۲۰۱۱، «ویژگی‌های کلیدی نظام‌های حل‌وفصل مؤثر برای مؤسسات مالی» را منتشر کرد تا با اجرای رهنمودهای ۱۲گانه‌ی آن، حل‌وفصل مالی (گزیر) کم‌ترین آثار مخرب را بر ثبات مالی داشته و متکی بر وجوه عمومی نباشد.

برنامه‌ی گزیر (resolution plan) زمانی اتفاق می‌افتد که سیاست‌گذار بازار پول تشخیص می‌دهد بانک مشکل‌دار نمی‌تواند مراحل درماندگی مالی و ناتوانی در بازپرداخت بدهی را بدون آسیب زدن به منافع عمومی و ایجاد بی‌ثباتی مالی طی کند و قبل از این که سرمایه‌ی بانک کاملاً از بین برود با

ورود به‌موقع، اصلاحات لازم را انجام می‌دهد. این اصلاحات متناسب با اختیاراتی که به مقام ناظر داده می‌شود، شامل عزل مدیران متخلف و نالایق، انتصاب مدیران جایگزین شایسته برای تثبیت و پایداری فعالیت بانک، نقل‌وانتقال سهام، کنترل مدیریتی و حق رأی در مجامع و سایر عملیات اجرایی نجات از درون (Bail-in) می‌شود.

ورود به‌موقع ناظر بازار پول و استفاده‌ی صحیح از راه‌کارهای نجات از درون برای برخورد با بانک‌های مشکل‌دار، منطبق با رهنمودهای هیأت ثبات مالی می‌تواند آثار مخرب استفاده از راهکار نجات از بیرون (Bail-out) را به حداقل رساند. از تحمیل عواقب درماندگی مالی این‌گونه بانک‌ها به دولت و مردم از طریق خلق پول جلوگیری کند و ناترازی سیستم بانکی را کاهش دهد.

در پیش‌نویس اولیه‌ی قانون برنامه‌ی هفتم اشاراتی به بحث بررسی کیفیت دارایی‌ها و فرآیندهای اجرایی برنامه‌ی گزیر شده بود که طبق آخرین اخبار قرار است در قالب قانون جامع بانک‌داری تصویب و ابلاغ شود. تسریع در فرآیند تدوین و تصویب قوانین و دستورالعمل‌های اجرایی مورد نیاز با تقویت محیط کنترلی نقش مهمی در حل مشکل ناترازی بانک‌های مشکل‌دار دارد.

۳

موضوع دیگری که در برنامه‌ی هفتم بر آن تأکید شده و طی سال‌های اخیر بارها مورد تأکید بانک مرکزی قرار داشته مسأله‌ی حجم بالای دارایی‌های بانکی به صورت املاک و مستغلات و دارایی‌های نامرتب با حرفه‌ی بانکداری است. در این برنامه ضمن پیش‌بینی راه‌اندازی سامانه‌ی املاک و مستغلات شبکه‌ی بانکی کشور تکلیف شده که غیر از آن بخش از املاک مستغلات و سهام در اختیار خود که نگهداری آن‌ها لازمه‌ی انجام حرفه‌ی بانکداری بوده و منع قانونی ندارد دارایی‌های ثبت شده در سامانه‌ی املاک و مستغلات شبکه‌ی بانکی و سامانه‌ی سهام‌داری شبکه بانکی دارایی‌های مازاد محسوب می‌شود. مؤسسات اعتباری مکلف به واگذاری دارایی‌های مازاد خود حداکثر تا پایان سال دوم برنامه می‌باشند.

در اجرای این تکلیف هم با توجه به وضعیت کنونی

یا به کرات با ایجاد نوسان در بازار سرمایه، بانکها مجبور به ورود و خرید سهام شرکتها شده‌اند. بخش دیگری از رسوب دارایی‌ها مربوط به دستورات قضایی، مراجع ثبتی در خصوص بدهکاران شبکه‌ی بانکی و احکام اجرایی و قضایی مربوط به ضبط تضامین و وثایق این‌گونه بدهکاران است.

برای جلوگیری از انباشت دارایی‌های غیرمولد ضمن عطف توجه به سه موضوع فوق، باید بر موضوع مهم مابه‌التفاوت نرخ سود بانکی و نرخ سود بازار توجه داشت. نرخ سود و یا نرخ بهره باید در بازار به‌گونه‌ای عمل کنند که شرایط رانتی از بازار به شرایط رقابتی تبدیل شود. وادار کردن بانکها به عمل به نرخ‌های دستوری ریشه‌ی اصلی در عدم تعادل‌ها و خروج از شرایط و استانداردهای بانکداری بوده است.

◀ علیرضا عابدینی:

فروش اموال مازاد و سهام شرکت‌های دارای فعالیت غیربانکی یکی از محل‌های تأمین منابع بانکها بوده که همواره در قوانین و مقررات از جمله مواد (۱۶) و (۱۷) قانون رفع موانع تولید مورد تأکید قرار گرفته و حتی جرائم مالیاتی در قانون مذکور پیش‌بینی شده است که پیش‌بینی جرایم به نظر خود منجر به تشدید ناترازی خواهد گردید. لیکن علی‌رغم پیش‌بینی تکالیف در برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی هفتم پیشرفت که

بازار مسکن و مستغلات و بازار اوراق بهادار موانع جدی وجود دارد. این در حالی است که پیش از این نیز مواد ۱۸ و ۱۹ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور که اکنون نزدیک به ۱۰ سال از تصویب آن می‌گذرد، در عمل راه به جایی نبرد. به نظر شما چگونه می‌توان مؤسسات اعتباری را از معضل انبوه دارایی‌های نامولد و نامرتب با فعالیت‌شان رها کرد؟

◀ کوروش پرویزیان:

در خصوص دارایی‌های بانکها اعم از املاک، مستغلات، کارخانجات و شرکتها، قبلاً مقررات محدودکننده وضع شده بود که کارآمدی لازم را نداشت و مانند موضوعات ذکرشده قبلی تناقضات زیادی در وضع مقررات، اجرای مقررات و مالیات‌های تشخیصی بر دارایی‌های بانکها در پی داشت. یکی از مراکز تولید دارایی‌های اضافی برای بانکها، خود دولت بوده که بازپرداخت بخشی از مطالبات بانکها را با واگذاری دارایی‌ها عملی کرده است. بخش دیگری از این دارایی‌ها ناشی از دستورات مقامات دولتی و حکومتی (در قوای سه‌گانه) در حمایت از بازار سرمایه و یا بازار اشتغال نیروی انسانی تحت عنوان بازگرداندن کارخانه‌های راکد به چرخه‌ی تولید بوده و

حذف کنند.

تبدیل کردن به اوراق بهادار

• بانک‌ها می‌توانند دارایی‌های غیرنقدی مازاد خود (مانند املاک و مستغلات) را به اوراق بهادار تبدیل کنند. این فرآیند به این معنی است که بانک دارایی‌های مازاد خود را بسته‌بندی کرده و در قالب اوراق بهادار (مانند اوراق رهنی یا اوراق قرضه) منتشر کند و به سرمایه‌گذاران بفروشد.

تشویق از طریق سیاست‌های دولتی

• دولت‌ها می‌توانند از طریق سیاست‌های مالیاتی، مشوق‌ها و قوانین حمایتی، بانک‌ها را به فروش املاک مازاد تشویق کنند. به‌طوری‌که اگر بانکی املاک مازاد خود را بفروشد، بتواند از معافیت‌های مالیاتی بهره‌مند شود یا در صورتی که ملک را با زیان بفروشد، امکان استفاده از تخفیف‌های مالیاتی برای زیان‌های حاصل از فروش فراهم شود و یا این که تحت شرایط خاصی ضرر و زیان حاصله را از طریق اوراق بدهی دولت جبران کند.

ایجاد بازارهای تخصصی برای املاک بانکی

• ایجاد یک بازار تخصصی برای املاک بانکی می‌تواند بسیار مؤثر باشد. این بازارها می‌توانند شامل توسعه‌ی بازارهای مزایده از طریق ایجاد بازارهای آنلاین یا مزایده‌های عمومی که در آن بانک‌ها می‌توانند املاک خود را سریعاً بفروشند و

مطمئنأ اقدام مؤثری خواهد بود نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در این بخش اهمیت دارد و می‌بایست با برخورد انضباطی و جریمه برای مدیران به‌دلیل ترک فعل آن‌ها اقدام نظارتی مؤثر صورت پذیرد. علاوه بر این، افزایش مطالبات غیرجاری نیز یکی از دلایل افزایش املاک و مستغلات بانک‌هاست که با بهبود بهداشت اعتباری می‌توان از افزایش آن جلوگیری کرد. از طرف دیگر تورم فزاینده‌ی یکی از مهم‌ترین انگیزه‌های مدیران نظام بانک در حفظ ارزش زمانی منابع خود در قالب املاک و مستغلات است که این موضوع خود نیازمند اصلاحات جدی در اقتصاد کلان کشور است.

◀ فرشید فرخ‌نژاد:

Write-off کردن املاک و مستغلات بانک‌ها به‌معنی حذف یا کاهش ارزش این دارایی‌ها در ترازنامه است تا از مشکلات مالی ناشی از دارایی‌های غیرمؤثر یا کم‌بازده جلوگیری شود. به‌طور کلی **Write-off** کردن املاک و مستغلات بانک‌ها نیازمند استراتژی‌های مختلفی است که به شرایط و ویژگی‌های بازار، نوع املاک، و وضعیت مالی بانک بستگی دارد. روش‌هایی مانند فروش، تبدیل به اوراق بهادار، کاهش ارزش دارایی‌ها به‌عنوان وثیقه و تقسیم املاک، می‌تواند به بانک‌ها کمک کند تا املاک غیرضروری را از ترازنامه‌ی خود

یا ایجاد پلتفرم‌های آنلاین برای خرید و فروش املاک مازاد بانک‌ها باشد، این پلتفرم‌ها می‌توانند به بانک‌ها کمک کنند تا به سرعت مشتریان بالقوه را پیدا کنند و معاملات خود را به شکل سریع‌تر و کارآمدتری انجام دهند.

اصلاح فرآیندهای نظارتی و قوانین مرتبط با املاک مازاد

• بانک‌ها ممکن است به دلیل محدودیت‌های قانونی یا نظارتی از فروش املاک مازاد خود خودداری کنند. اصلاحات قانونی می‌تواند به بانک‌ها این اطمینان را بدهد که فروش این املاک به صورت قانونی و با کم‌ترین هزینه انجام خواهد شد. این اصلاحات می‌توانند شامل آسان‌سازی فرآیندهای فروش املاک مازاد از طریق حذف یا کاهش موانع قانونی در فرآیند فروش املاک مازاد، مانند قوانین پیچیده‌ی مربوط به مالکیت، ارزیابی یا انتقال ملک باشد.

در نهایت به عنوان یک مثال عملی می‌توان گفت بانک ملت جهت رهایی از انبوه دارایی‌های نامولد و نامرتب اقاماتی را به شرح ذیل در دستور کار خود قرار داده است که سایر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری می‌توانند از این اقدامات به منظور حل مشکل خود استفاده نمایند:

- ۱- تشکیل شرکت بازاریابی و فروش املاک مازاد
- ۲- برقراری طرح‌های انگیزشی جهت فروش املاک مازاد
- ۳- برگزاری مزایده‌های فروش املاک مازاد و ارائه‌ی طرح‌های تشویقی جهت تسریع در فروش املاک
- ۴- اجرای طرح‌های وصول مطالبات و پیگیری مطالبات بانک جهت جلوگیری از تملیک وثایق مشتریان
- ۵- تشکیل کارگروه مولدسازی دارایی‌ها با حضور مدیران بخش‌های اجرایی جهت تبیین راهکارهای مقتضی بابت مولدسازی دارایی‌ها

عباس محمدی:

با وجود این که مهلت‌های زمانی مندرج در قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر جهت واگذاری اموال و سهام مازاد بانک‌ها سپری شده، اهداف مدنظر قانون در خصوص فروش، تاکنون عملیاتی نشده است. علاوه بر چالش‌های آماده‌سازی سهام شرکت‌های مشمول واگذاری، به دلیل نوسان بالای قیمت‌های بازار، ریسک قیمت‌گذاری سهام و اتخاذ تصمیم نسبت به فروش آنها بالا بوده است. نبود مقررات، کنترل‌ها و نظارت‌های مناسب قبل از واگذاری‌ها و سوابق قبلی ورود مراجع متعدد نظارتی به پرونده‌ی واگذاری‌ها و تشکیل پرونده‌ی قضایی برای ارکان مسئول فروش دارایی‌ها بعد از واگذاری، جو رعب و وحشت را بر فضای واگذاری‌ها حاکم کرده است. تورم بالا نیز نگهداری این اموال را به دلیل افزایش ارزش آن‌ها جذاب می‌کند. این موارد موجب شده بخشی از منابع بانک‌ها که می‌توانست صرف

فعالیت‌های مولد بانکداری شود منجمد باقی بماند.

الزامات اشاره‌شده در بخش ب ماده‌ی ۸ قانون برنامه‌ی هفتم در خصوص راه‌اندازی سامانه‌ی املاک و سهام‌داری شبکه‌ی بانکی در گذشته نیز در قالب‌های مشابه (سامانه‌ی مهتاب) وجود داشته و صحت اطلاعات نیز از طریق اجرای روش‌های توافقی توسط حساب‌رسان مستقل بانک‌ها رسیدگی شده است. نبود تفکر یکپارچه و سیستمی در طراحی و اجرای سیستم‌های اطلاعاتی مرتبط با کسب و کار و گزارشگری مالی از مشکلات ساختاری شبکه‌ی بانکی و مقررات‌گذاران آن بوده به نحوی که گاه به دلیل فراوانی سامانه‌های موجود و تکلیف شده در قوانین مختلف، مدیریت سامانه‌های موجود، خود نیازمند ایجاد سامانه‌ای دیگر است.

ارزیابی روند گذشته، وضعیت رکود بازار املاک و نوسانات شدید بازار سهام و دلایل اشاره‌شده در بالا نشان می‌دهد در مهلت زمانی دو ساله‌ی آتی نیز اتفاق خاصی نخواهد افتاد. پیشنهاد می‌شود با توجه به آثار مخرب اضافه‌برداشت بانک‌های با ناترازی بالا بر تورم و رشد نقدینگی، مهلت زمانی مزبور برای بانک‌های با وضعیت بحرانی حذف و مشمول شرایط اضطراری تلقی شوند. هرچند تأمین نقدینگی موردنیاز برای خرید سهام مازاد (غیربانکی) این بانک‌ها به دلیل متمرکز کردن سهام عمده‌ی شرکت‌های فرعی در قالب گروه مالی و سرمایه‌گذاری طی دهه‌ی گذشته منجر به کاهش خریداران بالقوه دارای توان نقدینگی کافی شده و در برخی موارد مانند مال‌ها و مجتمع‌های تجاری بزرگ در اختیار بانک‌ها، قابلیت تفکیک املاک مازاد برای فروش به سهولت فراهم نیست.

۴

در چارچوب برنامه‌ی هفتم به نظر می‌رسد قرار است طی سال‌های آتی شرکت مدیریت دارایی‌های شبکه بانکی که ذیل صندوق ضمانت سپرده‌ها و با سرمایه‌ی آن صندوق با هدف مولدسازی، بازاریابی و فروش دارایی‌های مازاد بانک‌های ناتراز ناسالم غیر قابل احیا نقش مهمی در اصلاح بازار پول ایفا کند. چه فرصت‌ها و چالش‌هایی در زمینه‌ی فعالیت چنین نهادی وجود دارد؟

کوروش پرویزیان:

تشکیل شرکت مدیریت دارایی‌های شبکه‌ی بانکی ذیل

صندوق ضمانت سپرده‌ها ضمن این که فرصت‌های جدیدی برای تنفس و کمک به آرایش و پالایش شبکه‌ی بانکی می‌کند، تهدیدات و تعهدات جدیدی هم برای بانک مرکزی و شبکه‌ی بانکی می‌تواند فراهم آورد. با عنایت به جدید بودن صندوق ضمانت سپرده‌ها و منابع ناکافی آن در دهه‌ی اول از فعالیت این صندوق، مخاطره‌ی به‌کارگیری منابع بانک مرکزی برای سروسامان دادن به مشکلات پیش‌آمده در برخی مؤسسات اعتباری کشور وجود دارد. هرچند مراحل تشکیل این شرکت، سرمایه و مدیریت آن در صندوق ضمانت سپرده‌ها در حال بررسی است ولی ورود صندوق و شرکت مدیریت دارایی‌ها به مؤسسات اعتباری ناتراز کشور بدون آمادگی کافی و مهیا کردن شرایط لازم مخاطرات بیشتری در آینده برای بانک مرکزی و کشور فراهم خواهد کرد. تجارب کشورها، نتایج مختلف و متفاوتی را رقم زده است که توجه به این تجارب می‌تواند اندکی از مخاطرات پیش رو را کاهش داده و آمادگی بیشتری برای تصمیم‌گیری مناسب‌تر به وجود می‌آورد. مطالعات تجربی دیگر کشورها نشان می‌دهد در تشکیل شرکت مدیریت دارایی و عملکرد آن‌ها، تأسیس این شرکت‌ها برای حل و فصل مشکل دارایی‌های بد بانکی با حمایت‌های نهادهای حاکمیتی کشورها به ثمر نشسته است و انتقال و تجمیع مطالبات غیرجاری بانکی چند بانک به یک شرکت مدیریت دارایی به‌جای مدیریت پورتفویهای بزرگ مطالبات غیرجاری بانکی در داخل ترازنامه یا از طریق فروش آن‌ها به سرمایه‌گذاران خصوصی مزایای متعددی دارد. افزایش کارایی و اثربخشی، کاهش مطالبات غیرجاری بانکی، کاهش میزان بدهی در ترازنامه‌ی بانک‌ها و افزایش قدرت مالی و توانایی بانک برای تداوم وام‌دهی به بخش‌های مختلف اقتصادی و کمک به ایجاد بازار ثانویه‌ی مطالبات غیرجاری بانکی از جمله مزایای این سیاست هستند. علاوه بر موارد فوق، تشکیل شرکت مدیریت دارایی‌های شبکه بانکی می‌تواند توانایی بانک مرکزی در اجرای سیاست پولی را بهبود بخشد. تعیین اثربخشی و کارایی در عملکرد مالی شرکت مدیریت دارایی تا حد زیادی به نحوه‌ی طراحی این شرکت، مدیریت آن‌ها و قیمت دارایی‌های واگذاری شده بستگی دارد. به گونه‌ای که اتخاذ سیاست نادرست در برخی از مواقع، می‌تواند به انحراف این شرکت از اهداف اصلی خود منجر شود. به‌عنوان نمونه عدم ارزش‌گذاری مناسب دارایی‌ها، نداشتن ساختار سرمایه‌ی مطلوب و تأمین مالی ناکافی، دارا نبودن کنترل و حاکمیت مستقل برای حفاظت از شرکت مدیریت دارایی در مقابل نفوذ سیاسی یا تنش مالی، نحوه‌ی ناحیج تأمین مالی از چالش‌های اساسی این شرکت است. نحوه‌ی قیمت‌گذاری و واگذاری دارایی‌ها و چگونگی تسویه حساب شرکت مدیریت دارایی‌های شبکه بانکی با مؤسسات، تسویه حساب شرکت اعتباری، از دیگر چالش‌های

این شرکت است که می‌بایست مقررات آن توسط بانک مرکزی با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه شود و پس از تأیید هیأت عالی بانک مرکزی به تصویب هیأت وزیران برسد که این خود محل چالش است.

◀ علیرضا عابدینی:

مهم‌ترین چالش ایجاد شرکت مدیریت دارایی‌های شبکه‌ی بانکی ضمانت اجرایی انتقال دارایی‌های بانک‌های ناتراز ناسالم و چالش فروش آن‌ها با در نظر گرفتن بازاریابی و شرایط اقتصادی کشور است. با توجه به این که شرکت مدیریت دارایی‌های شبکه‌ی بانکی متصدی یک امر حاکمیتی در نظام بانکی شده است تعریف آن ذیل صندوق ضمانت سپرده‌ها ماهیت شرکت مدیریت دارایی‌های شبکه‌ی بانکی به‌عنوان یک شرکت دولتی یا غیر دولتی با ابهام مواجه کرده است که این موضوع منجر به عدم نظارت مؤثر دستگاه‌های نظارتی می‌شود و می‌تواند زمینه‌های ایجاد رانت و فساد را در نحوه‌ی واگذاری اموال ایجاد نماید.

◀ فرشید فرخ‌نژاد:

تأسیس یک شرکت مدیریت دارایی (AMC) برای بانک‌ها می‌تواند فرصت‌ها و چالش‌های خاصی داشته باشد. این نوع شرکت‌ها معمولاً به منظور مدیریت دارایی‌های غیرعملیاتی یا غیرجاری بانک‌ها تأسیس می‌شوند و به تسویه و بهبود وضعیت مالی بانک‌ها کمک می‌کنند.

فرصت‌ها

- تصفیه‌ی دارایی‌های غیرعملیاتی: تأسیس یک AMC می‌تواند فرصتی برای بانک‌ها ایجاد کند تا دارایی‌های غیرعملیاتی خود را به صورت کارآمد مدیریت و تصفیه کنند. این مهم می‌تواند به کاهش نسبت دارایی‌های غیرعملیاتی و بهبود ترازنامه‌ی بانک‌ها کمک کند.

- افزایش کارایی و سودآوری: با مدیریت بهینه‌ی دارایی‌های غیرجاری و تلاش برای تبدیل آن‌ها به دارایی‌های عملیاتی، می‌توان از این دارایی‌ها سودآوری ایجاد کرد. با تأسیس یک AMC بانک‌ها می‌توانند بهبود چشم‌گیری در سودآوری خود داشته باشند.

- جذب سرمایه‌گذاری‌های جدید: تأسیس AMC می‌تواند فرصتی برای جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی و داخلی باشد. این امر به دلیل پتانسیل سودآوری از بازسازی و فروش دارایی‌های غیرجاری است.

- مدیریت ریسک و شفافیت: از آن‌جاکه این شرکت‌ها به صورت تخصصی روی دارایی‌های غیرجاری تمرکز دارند، می‌توانند خطرات مالی و ریسک‌های بانک را کاهش دهند و موجب شفافیت بیشتر در ترازنامه شوند.

چالش‌ها

- مدیریت پیچیده‌ی دارایی‌های غیرجاری: دارایی‌های غیرجاری معمولاً وضعیت پیچیده‌ای دارند و ممکن است شامل بدهی‌های غیر قابل وصول، املاک و مستغلات یا وام‌های معوق باشد. مدیریت این دارایی‌ها به تجربه و تخصص بالایی نیاز دارد.
- تأمین منابع مالی: برای راه‌اندازی یک AMC، بانک‌ها ممکن است نیاز به سرمایه‌گذاری‌های اولیه‌ی قابل توجهی داشته باشند. علاوه بر این، باید منابع مالی کافی برای خرید، مدیریت و فروش دارایی‌های غیرجاری تأمین شود.
- ریسک عدم موفقیت در تصفیه‌ی دارایی‌ها: ممکن است برخی از دارایی‌های غیرجاری به دلیل شرایط اقتصادی، بازار یا مشکلات قانونی نتوانند به ارزش قابل توجهی تبدیل شوند، این امر به علت نرخ تنزیل بالا، موجب کاهش شدید سودآوری و به تبع آن کاهش حقوق صاحبان سهام خواهد شد.

◀ عباس محمدی:

ورود به موقع شرکت مدیریت دارایی‌های شبکه بانکی جهت بازسازی و اصلاح ساختار بانک‌های ناتراز از طریق فروش اموال

و سهام مازاد در اختیار آن‌ها، با تزریق نقدینگی حاصل از فروش می‌تواند منجر به کاهش مانده‌ی اضافه‌برداشت بانک‌های ناتراز شود و علاوه بر کاهش رشد نقدینگی و تورم، از آسیب‌زدن به منافع عمومی از طریق خلق پول جلوگیری کند.

تأمین منابع موردنیاز برای خرید سهام و املاک مازاد موجود در بانک‌ها حداقل تا سقف اضافه‌برداشت شبکه‌ی بانکی کشور از بانک مرکزی (در کوتاه‌مدت) با توجه به نرخ‌های موجود اوراق دولتی پیش‌بینی شده در قانون و میزان جذابیت آن برای خریداران اوراق از چالش‌های این شرکت خواهد بود.

علاوه بر این در بند ۵-۲ بخش ب ماده ۸ قانون برنامه‌ی هفتم درج شده در صورتی که مؤسسه‌ی اعتباری به هر دلیل از جمله نبود خریدار، امکان واگذاری املاک و سهام مازاد را نداشته باشد می‌تواند دارایی‌های مزبور را به شرکت مدیریت دارایی واگذار کند. همچنین در صورت درخواست، سازوکارهای قیمت‌گذاری و سقف‌های تعیین‌شده برای حداکثر قیمت به دلیل لحاظ نکردن ارزش‌های منصفانه و صرف بلوک (برای خرید سهام)، انگیزه‌ی بانک‌ها برای درخواست واگذاری را با توجه به الزام آور نبودن کاهش می‌دهد. در صورت فروش بر اساس مبانی مزبور نیز با توجه به منصفانه نبودن قیمت

«کروش پرویزیان:

همان گونه که قبلاً ذکر شد مجموعه مقررات و استانداردهای حاکم بر بانکداری متعارف، مجموعه مقررات متحدالشکل که در مجامع حرفه‌ای مانند IFRS، ICC، کمیته‌ی بال و غیره وضع می‌شود در هارمونی و هماهنگی خاصی شکل گرفته است، اجبار به وضع و اجرای یک بخشی از این مقررات، بدون لحاظ وضعیت بومی و محیطی خاص کشور، شرایط ناهنجاری در اداره، مدیریت و عملکرد نهادهای مالی در ایران به وجود آورده است. در ایران هم بانک مرکزی، هم وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان بورس بعضاً این مقررات را ابلاغ و لازم‌الرعایه کرده‌اند. مثلاً موضوع حاکمیت شرکتی و تشکیل کمیته‌ی حسابرسی داخلی از جمله موارد قانونی در اداره‌ی نهادهای مالی شده است ولی عدم پای‌بندی و الزام به تمکین خود مقررگذار به این موارد، اولین نقطه‌ی ضعف و مانع جدی برای عملکرد مؤثر این چنین سازوکارهای حرفه‌ای است. چرا که دستورات بسیار زیاد دیگری ناشی از خواست و الزام و اجبار خود این نهادهای نظارتی از سوی دولت، مجلس، قوه‌ی قضاییه و دیگر نهادها دارند که موضوع حاکمیت شرکتی، نظامات کنترلی داخلی، نظامات ریسک و تطبیق و حسابرسی را بی‌اعتبار می‌سازند. علاوه بر آن، موضوع کلیدی که پاسخ پایه را برای سؤال فراهم می‌کند این است که موانع

می‌تواند علاوه بر تناقض با مقررات بازار سرمایه، منجر به تضییع حقوق سهام‌داران خرد شود. بررسی دقیق‌تر چالش‌های این شرکت نیازمند تهیه‌ی ضوابط نحوه‌ی قیمت‌گذاری و واگذاری دارایی‌ها و چگونگی تسویه حساب شرکت مزبور با بانک‌ها (بند پ ماده ۸ قانون برنامه هفتم) توسط بانک مرکزی است. در این خصوص آسیب‌شناسی علل ناموفق بودن عملکرد شرکت فروش اموال مازاد بانک‌ها (فام)، به منظور واگذاری اموال مازاد بانکی، ضروری به نظر می‌رسد.

۳

همه‌ی موارد برشمرد و نیز وضعیت کنونی مؤسسات اعتباری نشانه‌های گویایی از عدم حاکمیت اصول راهبری شرکتی در بانک‌ها و فقدان نظام‌های مؤثر حسابرسی داخلی در آنها است. با وجود برخی مقررات و تکالیف قانونی تاکنون کدام موانع عملی باعث شده که فاقد نظام‌های مؤثر حاکمیت شرکتی و حسابرسی داخلی در مؤسسات اعتباری باشیم؟

بسیار مهم دیگری در عدم اجرای نظامات مدرن حاکمیت شرکتی و نظامات مرتبط با ریسک، تطبیق، حسابرسی و دیگر کنترل‌های مدیریتی در اداره‌ی نهادهای مالی وجود دارد که باید مورد توجه قرار گیرند. از جمله‌ی این موانع به ساختار سهام‌داری و مالکیتی نهادهای مالی در ایران، عدم استقلال و عدم ثبات مدیریتی نهادهای مالی، تکلیف‌محوری قانونی، به‌جای اصول مدیریت عقلایی اداره امور نهادهای مالی، مشکلات دانشی در مفاهیم و کارکرد نهادهای مالی و تعارض در مقررات سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری از این موارد هستند.

◀ علیرضا عابدینی:

علیرغم پیش‌بینی حاکمیت شرکتی در بانک‌ها و تقویت کنترل‌های داخلی در سنوات اخیر یکی از دلایل ناترازی بانک‌ها به دلیل عملکرد آن‌ها در سنوات قبل به دلیل بهداشت اعتباری نامناسب بوده است. لذا ضرورت دارد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران وظایف نظارتی خود را تقویت کند و با توجه به وظایف و اختیارات پیش‌بینی شده در قانون بانک مرکزی به نحو مناسب ضمن نظارت بر بانک‌ها در رعایت دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها با بانک‌های متخلف برخورد انضباطی لازم، به‌موقع انجام گردد. همچنین سامانه‌های بانکی تقویت گردد و کنترل‌های داخلی لازم در خصوص آن‌ها طراحی و اجرا گردد تا اثربخشی و کارایی نظارت به دلیل اقدام به‌موقع تقویت گردد.

◀ فرشید فرخ‌نژاد:

حاکمیت شرکتی و حسابرسی در بانک‌ها به‌دلیل پیچیدگی‌های ساختار مالی و فعالیت‌های مختلف آن‌ها، با چالش‌های خاصی مواجه است. حل این چالش‌ها نیازمند تقویت نظام‌های حاکمیت شرکتی، بهبود شفافیت، اجرای اصول اخلاقی در مدیریت بانک‌ها و نظارت دقیق‌تر از سوی نهادهای نظارتی است. این چالش‌ها معمولاً شامل موارد زیر می‌شوند:

کمیته‌های نظارتی ضعیف

• در برخی بانک‌ها، کمیته‌های نظارتی (کمیته‌ی حسابرسی، کمیته‌ی مدیریت ریسک و کمیته‌ی تطبیق) که وظیفه‌ی بررسی و نظارت بر سیاست‌ها و تصمیمات استراتژیک بانک را دارند، ممکن است از نظر توانایی یا استقلال ضعیف باشند. این امر می‌تواند باعث اتخاذ تصمیمات غیراصولی یا غیرشفاف شود که منافع سهام‌داران و مشتریان را به خطر می‌اندازد.

تعارض منافع

• تعارض منافع در میان اعضای هیأت مدیره و مدیران اجرایی یکی دیگر از مشکلات رایج در حاکمیت شرکتی

برخی بانک‌ها است. ممکن است مدیران به‌جای تمرکز بر منافع بلندمدت بانک، تصمیماتی بگیرند که به منافع شخصی یا گروهی آن‌ها خدمت کند و این می‌تواند به زیان بانک و سهام‌داران باشد.

نداشتن استقلال واحدهای نظارتی و عدم هم‌افزایی

• در برخی بانک‌ها ممکن است، استقلال واحدهایی مانند واحد حسابرسی داخلی، واحد مدیریت ریسک، واحد مدیریت تطبیق به‌درستی تضمین نشود. این واحدها باید قادر به ارائه‌ی ارزیابی‌های بی‌طرفانه و مستقل از فعالیت‌های مدیریتی باشند، اما در صورت عدم استقلال، ممکن است گزارش‌ها و ارزیابی‌ها تحت فشار قرار گیرند. همچنین در ساختار کنونی بانک‌ها، واحدهای نظارتی دیگری از جمله واحد بازرسی و نظارت، واحد حراست، واحد امنیت اطلاعات و واحد مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم نیز وجود دارد. معمولاً هریک از واحدهای نظارتی مذکور به صورت مجزا عمل می‌کنند و از گزارش‌ها و نتایج ارزیابی و رسیدگی یکدیگر استفاده نمی‌کنند. لذا گاهی موازی‌کاری وجود داشته و هم‌افزایی نیز ایجاد نمی‌شود.

شکاف بین حسابرسی داخلی و خارجی

• در بسیاری از موارد، حساب‌رسان داخلی بانک‌ها ممکن است با حساب‌رسان خارجی هماهنگی نداشته باشند یا اطلاعات به‌طور کامل بین این دو گروه به اشتراک گذاشته نشود. این شکاف می‌تواند باعث بروز مشکلاتی در ارزیابی‌های مالی و تشخیص ریسک‌ها شود. حساب‌رسان مستقل و داخلی باید جهت هم‌افزایی از گزارش‌ها و نتایج ارزیابی و رسیدگی همدیگر استفاده کنند، لیکن در حال حاضر این مهم اتفاق نمی‌افتد.

ضعف در سیستم‌های مدیریت ریسک

• برخی بانک‌ها ممکن است سیستم‌های مدیریت ریسک مؤثری نداشته باشند که به شناسایی و مدیریت ریسک‌های مالی، عملیاتی و اعتباری کمک کند. ضعف در این زمینه می‌تواند باعث ورود بانک‌ها به فعالیت‌ها و سرمایه‌گذاری‌های پرریسک یا فعالیت‌هایی شود که در نهایت زیان‌های بزرگ به همراه دارند.

پیچیدگی در ساختار مالی و محصولات بانکی

• بانک‌ها معمولاً از محصولات و خدمات مالی پیچیده‌ای مانند وام‌ها، اعتبارات، و معاملات بین‌المللی استفاده می‌کنند. این پیچیدگی‌ها می‌تواند فرآیند حسابرسی را دشوار کند و شفافیت را کاهش دهند. حساب‌رسان باید دانش و تخصص بالایی برای ارزیابی این محصولات و خطرات آن‌ها داشته باشند.

حسابرسی ابزارهای مالی

• بانک‌ها به‌طور گسترده از ابزارهای مالی برای مدیریت

ریسک‌ها استفاده می‌کنند. حسابرسی این ابزارها به‌دلیل پیچیدگی‌های ساختاری و نوسانات بازار، نیازمند دقت و تخصص بسیار بالاست. ارزیابی دقیق این ابزارها و شفاف‌سازی درخصوص ریسک‌های مرتبط با آن‌ها می‌تواند مشکل‌ساز باشد.

ریسک‌های سیستماتیک و تغییرات سریع اقتصادی

• تغییرات سریع در وضعیت اقتصادی یا بحران‌های مالی جهانی ممکن است باعث تغییرات ناگهانی در وضعیت مالی بانک‌ها شود. حساب‌رسان باید بتوانند این ریسک‌ها را پیش‌بینی کرده و ارزیابی صحیحی از تأثیر آن‌ها بر ترازنامه و صورت‌های مالی بانک‌ها داشته باشند.

عباس محمدی:

تجربیات موجود نشان می‌دهد بخش عمده‌ی نارسایی مربوط به محیط کنترلی است (میزان پای‌بندی ارکان راهبری بانک‌ها به کنترل‌ها و اصول حاکمیت‌شرکتی، التزام عملی به رعایت آن در سطوح بانک، فرهنگ‌سازی و ترویج آن در خطوط کنترل داخلی و تبیین صحیح نقش‌ها و مسئولیت‌ها). مدل‌ها و چارچوب‌های معتبری به‌منظور ارزیابی اثربخشی سازوکارهای حاکمیت شرکتی و کنترل داخلی در سطح دنیا وجود دارد که می‌تواند جامعیت و یکپارچگی کنترل‌های داخلی و نظام مدیریت ریسک و همسویی آن با استراتژی و عملکرد بانک در راستای دستیابی به اهداف عملیاتی، رعایتی و گزارشگری مالی تعیین‌شده را مورد سنجش قرار دهد (مانند مدل سه‌خط و چارچوب یکپارچه‌ی کوزو و کوبیت). ظرفیت مناسبی جهت ارائه‌ی خدمات ارزیابی مستقل در خصوص میزان اثربخشی کمیته‌های راهبری هیأت مدیره، واحد حسابرسی داخلی و سازوکارهای حاکمیت شرکتی، از سوی حسابداران رسمی به شبکه‌ی بانکی وجود دارد.

کوروش پرویزیان:

در کشور ما، علی‌رغم تلاش و کوشش مجذانه‌ی حساب‌رسان و بازرسان قانونی و تلاش‌های قابل تقدیر جامعه‌ی حسابداران رسمی، انجمن‌های حسابرسی و حسابداری و سازمان حسابرسی و نهادهای مرتبط نظارتی، ولی کماکان موضوعات مهم ثبت، اندازه‌گیری و گزارشگری‌های مالی منصفانه از نهادهای مالی سبب سوءتفاهمات و بعضاً بروز اختلافاتی شده است. تلاش بیشتر برای ارائه‌ی تصویر دقیق و منصفانه از نهادهای مالی با لحاظ استانداردهای متعارف بانکی، مقررات بانکداری بدون ربا، عقود اسلامی و چهارچوب‌های خاص ثبت، ضبط، رسیدگی و گزارشگری مالی و بررسی شواهد و مدارک مرتبط با آن‌ها و نیز ملحوظ نمودن شرایط محیط اقتصاد کلان ایران (اقتصادی با شرایط تورمی مستمر) نیاز مهم امروز کشور است. علی‌احوال همان‌گونه که به‌خوبی در سؤال طرح شده است، روایت‌گری و گزارشگری منصفانه‌ی شاخص‌های کلیدی نهادهای مالی ایران راهی جز گذر از روش‌های سنتی و حسابرسی مبتنی بر مدارک کاغذی و دستی به روش‌های مدرن تکنولوژی‌محور و حسابرسی مبتنی بر ابزارهای فناوری روز نظیر فناوری اطلاعات و هوش مصنوعی (AI) و تحلیل‌های مبتنی بر کلان‌داده‌ها (big Data) است. چنین ابزارهایی می‌تواند ضمن توسعه و ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای حسابرسی، قابلیت‌های فراوانی برای حساب‌رسان به‌وجود آورد. قابلیت تشخیص و شناسایی خودکار خطاها، قابلیت تشخیص ریسک تقلب و تحریف در گزارشگری مالی، قابلیت ایجاد چرخه‌ی بازخورد مناسب و حتی قابلیت بومی‌سازی اندازه‌گیری، روایت‌گری و گزارشگری مالی را ارائه دهد و به حساب‌رسان کمک نماید که استانداردهای متنوع و گسترده‌ی حسابداری و حسابرسی را هم زمان و بدون فراموشی به‌کار گیرد و کلیه‌ی فعالیت‌های روتین را با کم‌ترین زمان و هزینه به‌سامان رساند.

علیرضا عابدینی:

در بانک‌ها می‌بایست به حسابرسی سیستم‌های کامپیوتری و ارزیابی ریسک آن‌ها توجه ویژه شود و با تأکید بر تکالیف متعدد در خصوص core banking با تحقق این مهم و استفاده از ابزارهای نوین و کنترل‌های سیستمی به سمت تقویت کنترل‌های داخلی و ارتقای شفافیت حرکت کرد. در مرحله‌ی بعد و پس از استقرار سامانه‌های مذکور می‌توان نسبت به به‌کارگیری ابزارهای نوین حسابرسی همچون حسابرسی فناوری اطلاعات اقدام کرد.

فرشید فرخ‌نژاد:

انتقال از مدل سنتی به مدل نوین برپایه‌ی هوش مصنوعی یک انتخاب نیست بلکه یک الزام برای ادامه‌ی فعالیت است.

۶

به طور خاص با توجه به انجام حسابرسی به صورت سنتی و محدودیت‌های حساب‌رسان در دسترسی به سامانه‌های مرتبط و حجم بالای تراکنش‌های بانک‌ها راهکار پیشنهادی شما برای گذر از حسابرسی سنتی و استفاده از ابزارهایی مثل هوش مصنوعی چیست؟

کمک کند. این امر نه تنها به بهبود فرآیند حسابرسی کمک می‌کند، بلکه به بانک‌ها در تصمیم‌گیری‌های استراتژیک یاری می‌رساند.

پیشگیری از ریسک‌های قانونی و مقرراتی

• هوش مصنوعی می‌تواند به شناسایی و پیگیری قوانین و مقررات مالی که ممکن است به‌طور مداوم تغییر کنند، کمک کند. الگوریتم‌ها می‌توانند نظارت کنند که آیا بانک به‌طور کامل از قوانین و مقررات پیروی می‌کند یا خیر، و در صورت عدم تطابق هشدارهایی را به حساب‌رسان ارسال کنند.

افزایش کارایی و کاهش خطاهای انسانی

• فرآیندهای حسابرسی به‌طور طبیعی شامل تجزیه و تحلیل حجم بالای داده‌ها و مستندات هستند که احتمال خطاهای انسانی را افزایش می‌دهد. استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند خطاهای ناشی از خستگی یا سهل‌انگاری را کاهش دهد.

◀ عباس محمدی:

در خصوص قابلیت‌ها و راه‌حل‌های فناوری برای افزایش کارایی و اثربخشی کار حساب‌رسان مستقل تردیدی

حسابرسی نوین با استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند به مشکلات مرتبط با حسابرسی سنتی پایان دهد. این روش شامل استفاده از فناوری‌های پیشرفته مانند هوش مصنوعی، یادگیری ماشین و تحلیل داده‌های بزرگ است که می‌تواند به کارایی، دقت و سرعت فرآیندهای حسابرسی کمک کند. برخی از مهم‌ترین کاربردهای هوش مصنوعی در حسابرسی بانک‌ها به شرح ذیل است:

ارزیابی ریسک‌ها

• هوش مصنوعی AI می‌تواند به تحلیل ریسک‌های مختلف از جمله ریسک اعتباری، ریسک بازار و ریسک عملیاتی کمک کند. به‌ویژه در بانک‌ها که مدیریت ریسک برای جلوگیری از بحران‌های مالی اهمیت دارد، الگوریتم‌های هوش مصنوعی می‌تواند پیش‌بینی کند که کدام وام‌ها، ابزارها یا سرمایه‌گذاری‌ها بیشتر در معرض ریسک قرار دارند.

تحلیل پیش‌بینی‌کننده

• استفاده از مدل‌های پیش‌بینی در هوش مصنوعی به حساب‌رسان این امکان را می‌دهد که رفتار مالی آینده بانک را پیش‌بینی کنند. این تحلیل‌ها می‌تواند به شناسایی روندهای مالی، پیش‌بینی زیان‌ها و شناسایی فرصت‌ها و تهدیدها

V

در حال حاضر بانک مرکزی از حسابرسان معتمد بانک مرکزی برخوردار است و حسابرس بانکها و مؤسسات اعتباری توسط بانک مرکزی بایستی تأیید شود. همچنین در نهایی کردن گزارشهای حسابرسی نیز بانک مرکزی نظارت می‌کند. مشکلات این شیوهی تعیین حسابرس و گزارشگری چیست و تأثیر آن بر استقلال حسابرسان را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

◀ کوروش پرویزیان:

هر چند با وجود نهادهای حرفه‌ای حسابرسی در ایران روش کنونی انتخاب و به‌کارگیری حسابرسان می‌تواند بهتر شده و ارتقا یابد، ولی به‌طور کلی، مقررات گذاری بیش از حد overregulation به لحاظ نظارت، قانون گذاری، اقتضائات اجرایی و عملیاتی، پسندیده نیست. این‌که بانک مرکزی

وجود ندارد. برطرف کردن محدودیت‌های دسترسی به پایگاه داده‌ها و سامانه‌های اطلاعاتی بانک، نیازمند تقویت ارتباطات و تعامل مؤثر بین مثلث نظارتی (بانک مرکزی، حسابرسان مستقل و حسابرسان داخلی) بر اساس رهنمودهای مدل چهار خط دفاعی (منتشرشده توسط مؤسسه‌ی ثبات مالی) است.

استفاده از ابزارهایی همچون هوش مصنوعی، پایتون، اوراکل و SQL برای انجام آزمون‌های حسابرسی نیازمند جذب متخصصین فناوری اطلاعات، آموزش‌های بین‌رشته‌ای گروه‌های حسابرسی، نظام جبران خدمت مناسب (با توجه به نرخ ماندگاری پایین نیروی انسانی در حرفه) و سرمایه‌گذاری کافی جهت انعقاد قراردادهای مشاوره و اجرا است. در حال حاضر عزم جدی در این بخش وجود نداشته، برنامه‌های مرکز آموزش جامعه همسو و پاسخ‌گوی نیازهای روز حرفه و مؤسسات نبوده و به‌رغم تحول قابل توجه و سریع در فرآیندهای کسب‌وکار دیجیتال در سطح بانکها، حرفه‌ی حسابرسی سرمایه‌گذاری و برنامه منسجم و مؤثری نداشته است.

معیارهایی را برای انتخاب حسابرسان معتمد خود وضع کند و یا این که جامعه‌ی حسابداران رسمی و سازمان حسابرسی معیارها را برای انتخاب چنین حسابرسانی وضع و به بانک مرکزی پیشنهاد نمایند در تعامل و همکاری این نهادهای حرفه‌ای می‌تواند شکل گیرد، منوط بر این که به استقلال عمل حرفه‌ای حسابرسان خدشه وارد نشود. تجربه نشان داده که حسابرسان نهادهای مالی، باید الزامات و اقتضائات صنعت بانکی را بشناسند و دانش کافی در خصوص فعالیت‌ها، عملیات و خدمات بانکی، سپرده‌پذیر، تسهیلات‌دهی و عقود اسلامی، مقررات بانکداری بدون ربا و مقررات بانکداری بین‌الملل و غیره در مجموعه‌ی خود داشته باشند. برخی مؤسسات حسابرسی باید در کنار دانش گزارشگری پولی و موضوعات پول‌شویی، ریسک و تطبیق، چنین توانایی‌ها و مهارت‌های فنی و انسانی را داشته باشند. لذا لازمه‌ی این کار، همکاری نهاد حرفه‌ای و مسئول یعنی بانک مرکزی با نهادهای حرفه‌ای حسابرسی نظیر جامعه‌ی حسابداران رسمی و انجمن‌های حرفه‌ای حسابرسی و حسابداری برای کاهش تقابل حرفه‌ای و تضادهای احتمالی و افزایش کیفیت و شفافیت در گزارشگری مالی است.

◀ علیرضا عابدینی:

با توجه به اساسنامه‌ی سازمان حسابرسی و قانون حسابداران رسمی به نظر می‌رسد به دلیل اهمیت موضوعات مرتبط با بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و در نظر گرفتن رتبه‌ی مؤسسات حسابرسی جامعه‌ی حسابداران ضرورت دارد آیین‌نامه‌ی نحوه‌ی تعیین حسابرس برای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به‌عنوان حسابرسان معتمد بانک مرکزی تدوین گردد.

در پایان پیشنهادهایی برای اصلاح ناترازی بانک‌ها ارائه می‌کنم:

- ۱- تعیین تسهیلات تکلیفی متناسب با منابع بانک‌های دولتی
- ۲- فروش اموال مازاد بانک‌ها و سرمایه‌گذاری‌های غیربانکی و مولدسازی آن‌ها

- ۳- تعیین نرخ بهره‌ی متناسب با نرخ تورم به‌منظور جلوگیری از تقاضای کاذب تسهیلات ارزان قیمت

- ۴- بهبود نسبت کفایت سرمایه‌ی بانک‌ها

- ۵- بهبود وضعیت بهداشت اعتباری بانک‌ها در پرداخت تسهیلات و تقویت بخش‌های حقوقی بانک در وصول مطالبات غیر جاری خود.

- ۶- گسترش بانکداری دیجیتال و کسب درآمدهای کارمزدمحور همچنین، تقویت نظارت بانک مرکزی و برخورد انضباطی با مدیران بانک‌ها جهت ترک فعل آن‌ها، به‌جای پیش‌بینی جرایم مالیاتی برای بانک‌ها.

◀ فرشید فرخ‌نژاد:

در کشور ما مطابق با قانون تجارت، حسابرس و بازرس

قانونی در مجمع عمومی سالیانه از بین مؤسسات حسابرسی عضو جامعه‌ی حسابداران رسمی انتخاب می‌شود. با عنایت به این که سازمان حسابرسی بزرگ‌ترین و معتبرترین مؤسسه‌ی حسابرسی است، لذا الزام بانک‌ها توسط بانک مرکزی به انتخاب سازمان مذکور به‌عنوان حسابرس اصلی بانک‌ها تأثیر مضاعفی بر استقلال حسابرسان و بازرسان قانونی بانک‌ها دارد. با توجه به این که یک‌سری از قوانین و مقررات بانک مرکزی ج.ا.ا. با استانداردهای حسابداری متفاوت یا مغایر آن می‌باشد و بانک‌ها ملزم به رعایت مقررات مصوب بانک مرکزی ج.ا.ا. می‌باشند که این موارد به‌عنوان بند گزارش ازسوی حسابرسان مستقل در صورت‌های مالی درج می‌گردد که نشان‌دهنده‌ی استقلال کامل حسابرسان بانک است. همچنین انتخاب سازمان حسابرسی به‌عنوان حسابرس قانونی بانک‌ها موجب خواهد شد که رویه‌ی یکسان و همسان گزارشگری مالی در بانک‌ها به‌وجود آید.

استقلال حرفه‌ای حسابرس

- حسابرس بانک‌ها باید قادر باشد بی‌طرفانه و بدون هیچ‌گونه تأثیر از نهادهای دولتی یا نظارتی مانند بانک مرکزی، گزارش‌های مالی را ارزیابی و گزارش کند. همچنین اگر حسابرس مستقل از استقلال کافی برخوردار باشد، باعث افزایش اعتماد عمومی به نتایج گزارش‌های مالی بانک‌ها می‌شود.

تأثیر بر شفافیت گزارش‌های حسابرسی

- حسابرسان مستقل مسئولیت دارند که به سهام‌داران، سرمایه‌گذاران و سایر ذی‌نفعان اطلاعات شفاف و دقیق ارائه دهند. که گزارش‌های مالی به‌طور دقیق و صحیح منعکس‌کننده‌ی وضعیت واقعی بانک‌ها خواهد بود. اگر حسابرس وابسته به بانک یا نهاد خاصی باشد، ممکن است نتایج گزارش‌های مالی تحت تأثیر این وابستگی قرار گیرد و شفافیت گزارش‌ها کاهش یابد.

◀ عباس محمدی:

طبق قانون بانک مرکزی، نظارت بر بازار پول از اختیارات قانونی بانک مرکزی است. در صورت وجود معیارهای استاندارد و شفاف جهت ارزیابی کیفیت کار حسابرسان، این فرآیند نه تنها تأثیری بر استقلال حسابرسان بانک‌ها ندارد بلکه موجب تقویت نقش و جایگاه آن‌ها خواهد شد. در حال حاضر مهم‌ترین مشکل، کافی و مناسب نبودن کانال ارتباطی بین حسابرسان مستقل با بانک مرکزی (به‌ویژه بخش نظارت)، تناقض یا ناهماهنگی بین برخی بخشنامه‌های نظارتی با استانداردهای حسابداری، ابلاغ بخشنامه بدون تعیین رویه‌های حسابداری، منوط کردن مجوزهای مجمع سالانه‌ی بانک‌ها به ارسال موارد عدم رعایت الزامات ۲۶گانه‌ی نظارتی هم‌زمان با صدور گزارش حسابرسی و مشارکت ندادن گروه‌های ذی‌نفع و صاحب‌نظر و تجربه در تدوین بخشنامه‌های نظارتی و به‌هنگام نبودن بازنگری الزامات نظارتی متناسب با اسناد مرجع بین‌المللی است.

به کارگیری ابزارهای هوشمند در حسابرسی در ایران: ضرورت‌ها و راهکارها

علیرضا آقائی قه‌ی

مقدمه

امروزه جوامع و حرفه‌های مختلف در به کارگیری ابزارهای هوشمند نگرش‌های متنوعی دارند و هریک به‌نحوی از این ابزارها بهره‌برداری می‌کنند. ابزارهای هوشمند، بنا به تعریف این‌گونه بیان شده‌اند: «تجهیزات هوشمندسازی به انواع دستگاه‌ها و سیستم‌ها گفته می‌شود که با استفاده از فناوری‌های نوین مثل اینترنت اشیا (IoT) و هوش مصنوعی (AI)، قابلیت ارتباط و کنترل از راه دور را فراهم می‌کنند. این تجهیزات به انسان‌ها کمک می‌کنند تا کیفیت بالایی از زندگی روزمره در خانه و محیط‌های کاری خود را تجربه کنند.» حرفه‌ی حسابرسی جهانی نیز از این ابزارها بهره‌برداری می‌کند و در مؤسسات پیشرفته‌ی دنیا از جمله چهار مؤسسه‌ی بزرگ از این ابزارها با سرعت رشد بالایی استفاده می‌شود. به‌گونه‌ای که در نمایشگاه‌های بین‌المللی هوش مصنوعی از جمله جیتکس که اخیراً در امارات برگزار شده است مؤسسات بزرگ حسابرسی از جمله KPMG نیز حضور داشته‌اند.

سؤال اصلی بحث حاضر این است که چرا تشکیل پرونده‌ی حسابرسی امری ضروری و مهم و زمان‌بر در حسابرسی است و چرا بیشترین زمان حسابرسی و بالاترین هزینه‌های حسابرسی مؤسسات حسابرسی صرف تشکیل پرونده‌ی حسابرسی می‌شود؟

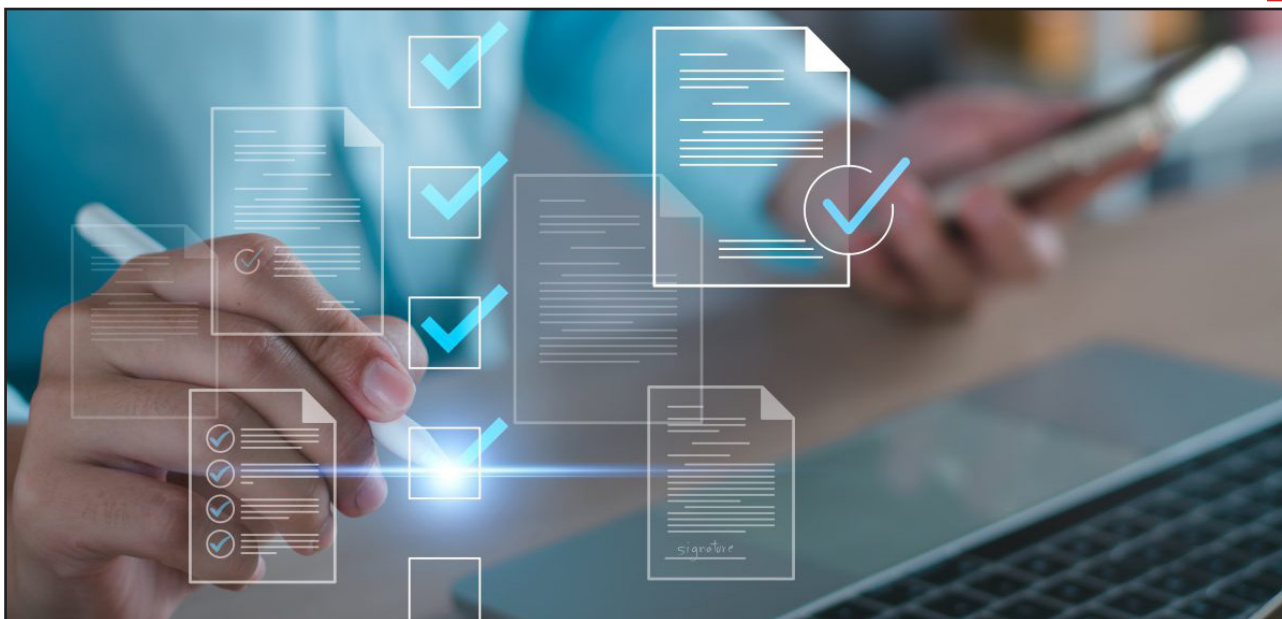
پاسخ این سؤال در استانداردهای حسابرسی است. برداشت‌هایی از حرفه‌ی حسابرسی و تعاریف آن وجود دارد که تقریباً تمام آن‌ها با مضمون شواهد کافی و مناسب برای اظهارنظر تعریف شده است.

هدف اصلی حسابرسی

هدف اصلی حسابرسی کسب شواهد کافی و مناسب برای اظهارنظر نسبت به صورت‌های مالی است. حرفه‌ی حسابرسی در عملیات حسابرسی فرآیندی نظام‌مند و مبتنی بر استاندارد جهت انطباق اطلاعات مالی یک واحد اقتصادی با استانداردهای حسابداری است که برای اظهار نظر متکی به شواهد کافی و مناسب است. شواهد کافی و مناسب واژه‌ای کلی است و قابلیت بسط به پرونده‌های حسابرسی دارد. کیفیت حسابرسی معیاری برای اندازه‌گیری شواهد کافی و مناسب است، چراکه اگر شواهد کافی و مناسب جمع‌آوری شود می‌توان ادعا کرد اظهارنظر فنی و مناسب با کم‌ترین ریسک ممکن در گزارش حسابرسی نسبت به صورت‌های مالی ارائه شده است.

منظور از شواهد کافی و مناسب چیست و چگونه می‌توان با کم‌ترین زمان و هزینه و بالاترین کیفیت آن‌را در حسابرسی بسط داد. بسط دادن شواهد کافی و مناسب نسبت به پرونده‌های حسابرسی حاکی از آن است که عملیات حسابرسی به شکل صحیح و درست و طبق استانداردهای حسابرسی صورت گرفته است و معیارهای لازم و موردنظر در ارزیابی‌های دوره‌ای کنترل کیفیت لحاظ شده است و هر فرد حرفه‌ای به‌راحتی با مطالعه‌ی پرونده می‌تواند استنباط کند که عملیات حسابرسی به‌درستی انجام شده است یا خیر.

وقتی که استانداردهای حسابرسی از کافی و مناسب بودن صحبت می‌کند، اشاره‌ی مستقیم و کامل به پرونده‌های فیزیکی ندارد، و صرفاً موضوع کفایت شواهد را مطرح می‌کند. جایی در استانداردها گفته نشده که حتماً شما باید برای هریک از موضوعات کاغذ داشته باشید. برای مثال در استاندارد بخش ۶۰۰ در مورد

مکاتبه‌ی حسابرس گروه با حسابرس بخش صرفاً بحث از مکاتبه مطرح است و جایی به مکاتبه‌ی کاغذی اشاره نکرده است. آیا اگر مکاتبه به صورت ایمیل باشد یا نامه‌ی الکترونیکی امضا شده و با سربرگ حسابرس گروه همراه با امضای الکترونیکی به حسابرس بخش ارسال شده باشد، مکاتبه انجام نشده است؟ یا در همین استاندارد کنترل جداول تلفیق با نظارت بر عملیات تلفیق مطرح شده است، آیا برای ۱۰۰ شرکت که در جداول تلفیق برای آن‌ها افشائیات گسترده و با عناوین گسترده در جداول تلفیق تجمیع و تعدیلات تلفیقی صورت گرفته است و توسط حسابرس با نرم افزار از جمله اکسل کنترل‌های لازم و کافی انجام شده است، می‌توان گفت که شواهد کافی و مناسب جمع‌آوری نشده است؟ یا این که برخی از ممیزین کنترل کیفیت با نگاه سنتی کماکان درخواست کاغذی این‌گونه کاربرگ‌های الکترونیکی را به عنوان شواهد کافی و مناسب و امضاشده توسط سرپرست کار یا مدیر کار را درخواست می‌نمایند، امری درست و به جا است؟

چرا نباید در انبارگردانی‌ها یا مشاهدات عینی از قابلیت‌های موجود در محیط نظیر تماس‌های ویدئویی بهره برد. آیا اگر با اعمال کنترل‌های لازم برای مسیرهای دور و انبارهایی با تعداد اندک کالا یا با تعداد کم و حجم بالا از طریق تماس‌های تصویری انبارگردانی انجام شود، مورد قبول است یا نیست؟ دنیای حاضر دستخوش تغییرات بسیار بوده و قابلیت‌های بالایی در حوزه‌ی فناوری برای افراد فراهم کرده که می‌بایست هر شخص بر اساس نیازهای خود و حرفه‌ی خود از آن بهره‌مند شود.

در این مقاله قصد خرده‌گرفتن از گروه‌های کنترل کیفیت را ندارم، ولی اعتقاد دارم جایی در استانداردهای حسابرسی به‌طور مستقیم اشاره‌ای به بایگانی و نگهداری کاغذی

پرونده‌های حسابرسی نشده است و اگر هم در این برهه از زمان نگهداری فیزیکی و کاغذی پرونده‌ها را الزامی کرده باشد، به نظر می‌رسد استانداردها باید بازنگری کرد و تغییر داد. فرض کنید یک مؤسسه‌ی متوسط با درآمد عملیاتی ۵۰۰ میلیارد ریال در سال به‌طور خوشبینانه با ۲۵۰ شرکت مواجه باشد و به‌طور متوسط برای هر شرکت یک پرونده‌ی دائم و پنج جلد پرونده‌ی جاری کاغذی تشکیل شده باشد و در هر پرونده به‌طور متوسط ۵۰۰ برگ کاغذ مصرف شده باشد، عددی بالغ بر ۷۵۰ هزار برگ کاغذ مصرف می‌شود، علاوه بر این که بایگانی این حجم از پرونده‌ها چه میزان برای مؤسسات هزینه‌بر دارد، هزینه‌های زیست‌محیطی نیز به همراه خواهد داشت.

هوشمندسازی حسابرسی

موضوعاتی که در بالا مطرح شد، به گونه‌ای ضرورت هوشمندسازی حسابرسی و فرآیندهای حسابرسی را به همراه دارد. اگر بخواهیم به موانع این امر اشاره کنیم، در وهله‌ی اول می‌توان به نبود نرم‌افزارهای حسابرسی مورد تأیید مقامات کنترل کیفیت یا نهاد ناظر در حرفه اشاره کرد. برای درک بهتر موضوع به نرم‌افزارهای مورد تأیید سازمان امور مالیاتی اشاره می‌کنم. سازمان امور مالیاتی برای شرکت‌هایی که از نرم‌افزارهای مالی مورد تأیید آن سازمان استفاده کنند، این تخفیف را گذاشته که دفاتر قانونی کاغذی خود را ماهانه ثبت کنند و الان که دفاتر کاغذی نیز در حال حذف است این موضوع به روشی دیگر کنترل شده است. چرا مؤسسات حسابرسی نباید نرم‌افزارهای تأیید شده داشته باشند، چرا مؤسسات از حسابرسی‌های مبتنی بر نرم‌افزار باید عقب بمانند و نتوانند خود را ارتقا دهند. هریک از این چراها پاسخ‌هایی دارد از

جمله نبود متخصصان فناوری اطلاعات در حوزه‌ی حسابرسی، عدم صرفه‌ی اقتصادی در تولید نرم‌افزار، عدم تمایل به نرم‌افزار به دلیل قبول نداشتن نرم‌افزار یا ارجح دانستن حسابرسی دستی نسبت به حسابرسی کامپیوتری، عدم‌پذیرش پرونده‌ی الکترونیکی توسط تیم‌های کنترل کیفیت و ...

یکی از دلایل مهم بی‌توجهی به پرونده‌های الکترونیکی عدم‌پذیرش آن توسط گروه‌های کنترل کیفیت است. نبود نرم‌افزارهای مورد تأیید و نیز عدم تخصص کافی اعضای کنترل کیفیت در رسیدگی بر پایه‌ی حسابرسی مبتنی بر فناوری اطلاعات و همچنین عدم امتیاز ویژه از سوی جامعه‌ی حسابداران رسمی برای مؤسساتی که سعی در پا گذاشتن به این عرصه دارند، موجب عدم تمایل مؤسسات به فعالیت در حوزه‌ی نرم‌افزاری حسابرسی شده است.

در کنار مسائلی مطرح شد، باید هزینه‌های فرصت ازدست‌رفته در نوع رسیدگی‌های حسابرسی سنتی نیز اضافه کرد. در حسابرسی سنتی برای رسیدگی به خرید می‌بایست از مرحله‌ی درخواست کالا تا درخواست خرید گرفته تا صورتحساب خرید و رسید انبار و کمیسیون معاملات و... را کنترل کرد تا اطمینان حاصل شود خرید صورت گرفته، این رسیدگی‌ها از ۲۰ سال قبل که در حرفه حضور داشتن با همان کنترل‌ها با همان برنامه‌ی رسیدگی‌ها و با همان سیستم‌های حسابداری تک‌بعدی عمومیت داشته و کماکان دارد. ولی الان سیستم‌های حسابداری بسیار تغییر کرده، تا زمانی که کالایی به حد اعلام سفارش نرسد، درخواست تأمین کالا صادر نمی‌شود، تا زمانی که کالایی توسط انباردار رسید نشود، در سیستم حسابداری انبار رسید صادر نمی‌شود، تا زمانی که حسابداری انبار تطبیق لازم را ندهد و صورتحساب دریافت نکند و نام تأمین‌کننده، نوع کالا، کد کالا، کد انبار و امثالهم تعیین نشود سند رسید و در نتیجه سند حسابداری خرید صادر نمی‌شود. این موارد برای سایر چرخه‌ها نیز وجود دارد. از طرف دیگر ارتباطات مؤثر جامعه‌ی حسابداران رسمی با نهادهای گوناگون از قبیل سازمان امور مالیاتی، گمرک و بانک‌ها و توانایی ارتباط اطلاعات حسابداری شرکت‌ها با نرم‌افزارهای متصل به درگاه‌های دولتی و بسط آن‌ها با نرم‌افزارهای حسابرسی می‌تواند به مقابله با فرارهای مالیاتی و قاچاق کالا و ارز، و اعتمادبخشی به اطلاعات مالی شرکت‌ها و در نهایت گزارشگری مالی منصفانه کمک بسیار ارزشمندی کند و دیدگاه عمومی جامعه را به حرفه‌ی حسابرسی و اعتماد بیش از پیش به آن را ارتقا دهد.

اکنون با توجه به همه‌ی این تغییرات آیا نباید نحوه‌ی حسابرسی را از حسابرسی کاغذی به حسابرسی درون سیستمی تغییر داد. چرا نمی‌توان از شرکت‌هایی که تولیدکننده نرم‌افزارهای حسابداری هستند درخواست تولید نرم‌افزارهای کنترلی و حسابرسی کرد؟

عقب‌نگه‌داشتن نسل جدید حرفه

یکی از دیگر موضوعاتی که موجب خدشه بر حرفه‌ی حسابرسی با وضعیت سنتی آن شده، عقب‌نگه‌داشتن نسل جوان از تغییرات فناوری است. زمانی که از بالا به پایین حسابرسی سنتی به نسل جوان دیکته شود، انگیزه‌ی چندانی برای ماندن در حرفه باقی نمی‌ماند. جوانان حاضر و افرادی که وارد حرفه می‌شوند بعد از مدتی از این کاغذبازی‌ها خسته می‌شوند و حرفه را ترک می‌کنند و این نیز از جمله موضوعاتی است که موجب کاهش نیروی انسانی خبره در حسابرسی شده است.

اگر برنامه‌ریزی مناسب در این حوزه صورت‌پذیرد نه تنها کیفیت حسابرسی‌ها افزایش می‌یابد، بلکه موجب کاهش هزینه‌های حسابرسی و همچنین حذف ساعت‌های اتلاف وقت در کاغذبازی و بایگانی و ازدست‌دادن نیروی خبره می‌شود و در نهایت به توسعه‌ی می‌انجامد.

تمامی این موضوعات حل‌شدنی و قابل بحث و گفت‌وگو میان اهالی حرفه و نهادهای نظارتی است و باید با توجه به تغییرات گسترده در فناوری، از عقب‌ماندن حرفه‌ی حسابرسی، پرونده‌های کاغذی حسابرسی، نحوه‌ی کنونی کنترل کیفیت،... جلوگیری کرد. جامعه‌ی حسابداران رسمی باید بخشی از منابع خود را صرف هوشمندسازی حسابرسی‌ها، هوشمندسازی فرایندها، هوشمندسازی کنترل کیفیت و نظارت بر آن کند.

سخن آخر

برای پا گذاشتن به عرصه‌ی جدید رسیدگی به صورت‌های مالی باید نگاه اعضای حرفه‌ی حسابرسی از حسابرسی کاغذی به حسابرسی نرم‌افزارمحور تغییر یابد. این تغییرات ابتدا باید توسط جامعه‌ی حسابداران رسمی به عنوان فرصت و مزیت برای مؤسسات زمینه‌سازی شود و جامعه‌ی حسابداران رسمی به‌عنوان نهاد حرفه‌ای با برقراری ارتباطات مناسب با نهادهای دولتی و زیرساخت‌های اطلاعات مالی آن در حوزه‌ی نرم‌افزاری و استفاده از بستر اطلاعاتی دولت به توسعه‌ی نرم‌افزارهای حسابرسی کمک نماید.

در مرحله‌ی بعد نیز تیم‌های نظارتی و کنترل کیفیت جامعه این نرم‌افزارها را مورد ارزیابی‌های دوره‌ای یا سرزده قرار دهند که منجر به بهبود و توسعه و بسط آن شود. همچنین مؤسسات به‌عنوان خط مقدم حسابرسی، این موضوع را سرلوحه‌ی کار خود قرار دهند و به حسابرسی و تشکیل پرونده‌ی الکترونیکی مبادرت کنند. درنهایت نیز تیم‌های کنترل کیفیت دانش و مهارت لازم را برای ارزیابی نرم‌افزار محور ارتقا دهند تا به‌راحتی توان انجام کنترل کیفیت پرونده‌های حسابرسی را در کم‌ترین زمان و با بالاترین بازدهی داشته باشند.

هوش مصنوعی

در فرایندهای حسابرسی

موسی بزرگ اصل - پارسا پورمهدی - ادریس کریمی قره عمر

۱. مقدمه

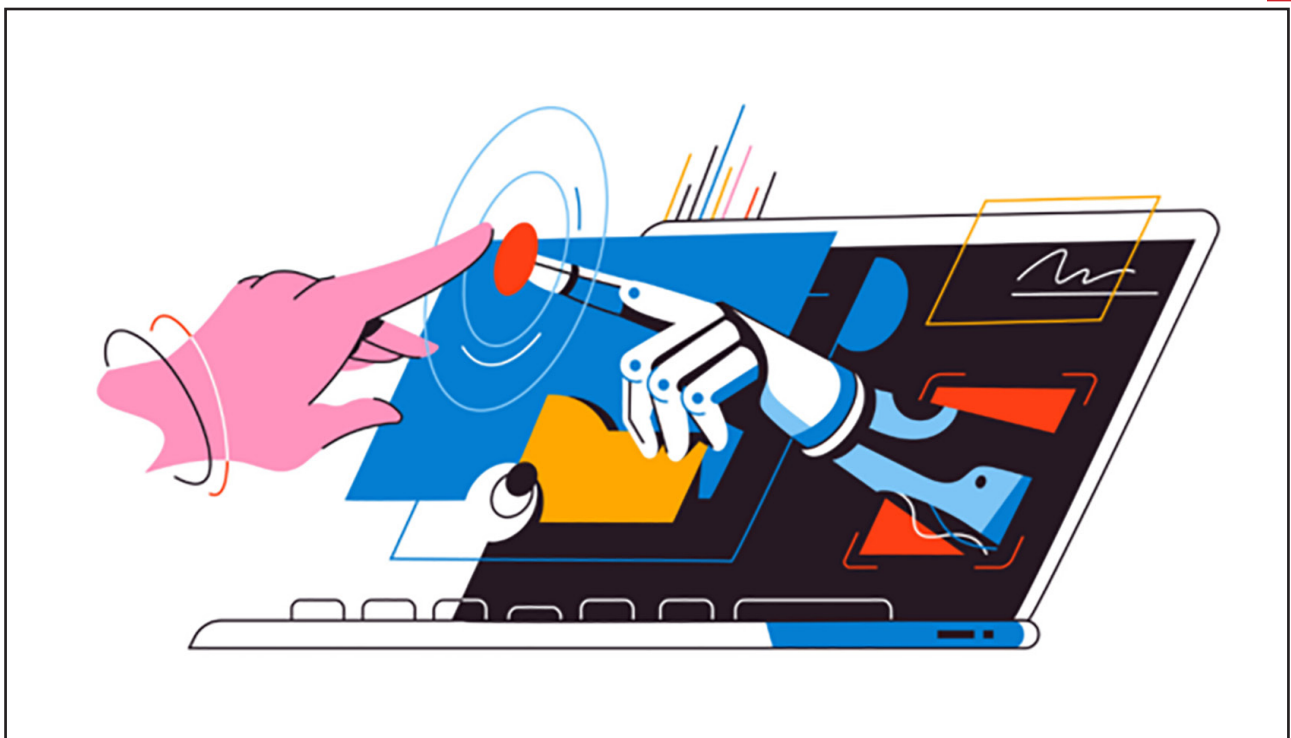
در حوزه‌ی کسب‌وکار، حسابداری نخستین زمینه‌ای بود که از ابزارها و فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات (ICT^۱) بهره برد. در حسابداری، ابزارها و تکنیک‌های ICT برای تبدیل فرایند سنتی حسابداری به هوشمند مورد استفاده قرار گرفتند و در سطوح بعدی، بخش‌های تحلیل و تفسیر نیز به این مجموعه افزوده شدند (Kwilinski, ۲۰۱۹). در مراحل اولیه، میزان پذیرش ICT در حسابداری به دلیل نگرش محافظه‌کارانه‌ی حسابداران عملیاتی بسیار کند بود (Barras and Swann, ۱۹۸۴). در اوایل دهه‌ی ۱۹۹۰، با افزایش شدید رقابت، سازمان‌ها تلاش کردند تا با جایگزینی فرایندهای سنتی ثبت دفاتر و حسابداری با هوشمند، بهره‌وری عملیاتی را بهبود و هزینه‌ها را کاهش دهند (Manson, ۲۰۰۱). امروزه سازمان‌ها از ابزارهای ICT برای انجام وظایف ساده مانند محاسبات عددی و وظایف پیچیده مانند برنامه‌نویسی، مدل‌سازی و برنامه‌ریزی منابع سازمانی (ERP^۲) استفاده می‌کنند. مؤسسه‌ی دیلویت، از ابزارهای ICT برای اطمینان‌بخشی و شرکت PWC از آن برای کنترل ریسک استفاده می‌کند. در حقیقت، اکثر مؤسسات حسابرسی بزرگ در فرایندهای حسابرسی خود، از این فناوری‌ها، مانند پردازش تصویر، انتقال الکترونیکی وجه (EFT^۳) و تبادل داده‌های الکترونیکی (EDI^۴)، برای اطمینان از دقت ارزیابی داده‌های خود و بهبود کیفیت گزارش‌های حسابرسی، قضاوت حسابرسی و خدمات کلی حسابرسی رایانه

استفاده می‌کنند (Bell و همکاران، ۱۹۹۸).

۲. جنبه‌های مرتبط با حسابرسی

اصطلاح «حسابرسی» به فرایندی نظام‌مند و مستقل اطلاق می‌شود که طی آن شواهدی درباره ادعاها در مورد اقدامات و رویدادهای مالی جمع‌آوری و ارزیابی شده و میزان تطابق این ادعاها با معیارهای تعیین‌شده مشخص و نتایج به استفاده‌کنندگان و ذی‌نفعان گزارش می‌شود (Hayes و همکاران، ۲۰۱۴):

- فرایند نظام‌مند به یک برنامه‌ی حسابرسی ساختاریافته مبتنی بر تکنیک‌های پذیرفته‌شده عمومی اشاره دارد؛
- استقلال به معنای بی‌طرفی حسابرِس و انجام عملیات با تجربه و اهداف مشخص در رسیدگی اسناد است؛
- ادعاها به اطمینان مدیریت در مورد وجود رویدادهای مالی که در صورت‌های مالی گزارش شده‌اند، اشاره دارد؛
- تعیین میزان تطابق ادعاها بدین معنی است که حسابرِس بررسی می‌کند آیا ارائه و افشای اطلاعات مختلف با چارچوب‌های گزارشگری مالی قابل‌اعمال، مانند استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS^۵)، مطابقت دارد یا خیر. هدف اصلی ارائه‌ی گزارش حسابرِس، بیان قابلیت اتکا اطلاعاتی است که در اختیار استفاده‌کنندگان قرار می‌گیرد.
- فرایند حسابرسی با پذیرش یک مؤسسه شروع می‌شود که می‌تواند با جذب صاحب‌کار جدید یا ادامه‌ی همکاری با صاحب‌کار فعلی صورت گیرد. در مرحله‌ی بعد، حسابرِس

مانند اهمیت استفاده از هوش مصنوعی در فرایندهای حسابرسی، مراحل تبدیل فرایند حسابرسی سنتی به مبتنی بر هوش مصنوعی و تأثیر فرایند حسابرسی مبتنی بر هوش مصنوعی بر مؤسسات حسابرسی، کسب و کارها، صاحبکاران، استفاده کنندگان گزارش های مالی و سایر ذی نفعان را به طور گسترده پوشش می دهد.

۳. مرور ادبیات

پیشرفت های اخیر فناوری، تغییرات چشم گیری در حرفه حسابداری ایجاد کرده است (Zhang و همکاران, ۲۰۲۰). هدف از به کارگیری هوش مصنوعی در حسابرسی، کاهش حجم عملکردهای اداری است (Morais و Ferreira, ۲۰۲۰). وظایف تکراری و ساختاری بسیاری در فرایند حسابرسی وجود دارد که هوش مصنوعی می تواند به راحتی و با دقت بالا آن ها را انجام دهد (Agnew, ۲۰۱۶).

در صورت خودکارسازی هر یک از فرایندهای حسابرسی، به هیچ وجه به حسابرسان انسانی برای انجام آن فرایند نیاز نخواهد بود (Abdolmohammadi, ۱۹۹۹). با این حال، هنوز نمی توان به طور ثابت برای تک تک عملیات حسابرسی مشخص کرد که دقیقاً چه فعالیتهایی توسط هوش مصنوعی انجام خواهد شد (Srinivasan, ۲۰۱۶). برخی از مؤسسات، از هوش مصنوعی برای تجزیه و تحلیل بررسی عملکرد، ارزیابی ریسک، اندازه گیری اهمیت و قضاوت در خصوص تداوم فعالیت و ارزیابی سیستم های کنترل داخلی استفاده می کنند

حجم شواهد مورد بررسی را برای اطمینان از عدم وجود مغایرت های مهم در گزارش های صاحب کار تعیین می کند و در مرحله ی سوم، مستندات لازم را برای حمایت از کنترل داخلی و عادلانه بودن اطلاعات مالی مورد رسیدگی قرار می دهد. در نهایت، حسابرسان با طی رویه های دقیق، نظر خود را در مورد ادعاهای مدیریت صادر می کنند.

فرایند حسابرسی سنتی بسیار زمان بر، خسته کننده و پرهزینه است؛ علاوه بر این، احتمال خطای انسانی نیز وجود دارد. همچنین، ممکن است اطلاعات مهم کپی، سرقت یا نابود شوند. در یک سازمان، تصمیم گیری ها بر اساس اطلاعاتی انجام می شود که از طریق ابزارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات تبادل می شود. امروزه، سازمان های تجاری با استفاده از هوش مصنوعی (AI) بدون نیاز به دخالت انسان اطلاعات تولید می کنند.

هوش مصنوعی، فناوری ای است که می تواند مانند انسان رفتار کند و توانایی برنامه ریزی، یادگیری و حل مسئله را دارد (Bakarich and O'Brien, ۲۰۲۰). ما در زندگی روزمره ی خود به نوعی با هوش مصنوعی تعامل داریم. به دلیل قابلیت های چشم گیر هوش مصنوعی، اکثر کسب و کارها برای حفظ رقابت در دنیای چالش برانگیز امروز، از آن استفاده می کنند. از آن جا که حسابرسی بخش جدایی ناپذیر یک کسب و کار است، کاربرد هوش مصنوعی در فرایند حسابرسی به یک موضوع تحقیقاتی مهم تبدیل شده است.

این مطالعه، جنبه های مختلف هوش مصنوعی در حسابرسی

(Baldwin و همکاران, ۲۰۰۶)

امروزه هوش مصنوعی اغلب در جمع‌آوری داده، استخراج داده، مقایسه‌ی داده و اعتبارسنجی داده استفاده می‌شود و به استخراج اطلاعات از داده‌ها به گونه‌ای کمک می‌کند که بتوان از آن برای تصمیم‌گیری مهم استفاده کرد. از هوش مصنوعی همچنین می‌توان در فرایندهای زمان‌بر مانند تجزیه و تحلیل ترانکشن‌ها، تأیید رسیدها و پرداخت‌ها و تولید داده‌های پشتیبان استفاده کرد (Brennan و همکاران, ۲۰۱۷). ابزارهای هوش مصنوعی توانایی جستجوی اسناد پیچیده مانند تصویر، قرارداد، اسناد، یادداشت‌ها و سایر اطلاعات مرتبط با حسابداری را دارند و می‌توانند رویدادهای مشکوک را شناسایی کنند (Agnew, ۲۰۱۶).

به دلیل ریسوایی‌های متعدد حسابداری در چند دهه‌ی گذشته، مؤسسات حسابرسی اکنون به شهرت و تصویری که از آن‌ها منعکس می‌شود توجه بسیاری دارند و انتظار می‌رود که کاربرد بلاک‌چین و هوش مصنوعی بتواند راهی برای بازگرداندن اعتماد و قابلیت اطمینان از دست‌رفته‌ی آن‌ها باشد.

۴. هوش مصنوعی در حسابرسی

حسابرسان از مدل‌های مبتنی بر یادگیری ماشین برای تشخیص تقلب و تحلیل داده‌های بدون ساختار مانند پست‌های رسانه‌های اجتماعی، کلیپ‌های صوتی و ایمیل‌ها از طریق یادگیری عمیق استفاده می‌کنند. این مدل‌ها همچنین به آن‌ها کمک می‌کنند تا با طرف‌های اصلی یک سازمان مانند مدیر مالی، اعضای هیأت مدیره و اعضای کمیته‌ی حسابرسی تعامل داشته باشند. هوش مصنوعی انواع مختلف قراردادها را با کم‌ترین زمان و هزینه و با دقت و کیفیت بالاتر تجزیه و تحلیل می‌کند. فشار مداوم بر حساب‌رسان برای اطمینان‌بخشی در خصوص ادعاهای مدیریت، اهمیت استفاده از هوش مصنوعی در فرایند حسابرسی را افزایش می‌دهد.

هوش مصنوعی به فناوری‌ای اطلاق می‌شود که می‌تواند رفتار انسانی مانند تصمیم‌گیری، درک بصری، ترجمه‌ی زبان و تشخیص گفتار را تقلید کند. یادگیری ماشین (ML^V) یکی از فناوری‌های زیرمجموعه‌ی هوش مصنوعی است که می‌تواند محاسبات آماری و ریاضی پیچیده و طولانی را بدون هیچ خطایی و بسیار سریع انجام دهد. مدل‌های مبتنی بر یادگیری ماشین قادر به طبقه‌بندی و پیش‌بینی داده‌های جدید هستند (Kazim and Koshiyama, ۲۰۲۰). از دیگر زیرمجموعه‌های مهم هوش مصنوعی می‌توان به سیستم‌های خبره (ES^A) و شبکه‌های عصبی مصنوعی ($ANNS^1$) نیز اشاره کرد.

حسابرسان از مدل‌های مبتنی بر یادگیری ماشین برای تشخیص تقلب و تحلیل داده‌ها، مانند صورتحساب‌ها و

قراردادها، استفاده می‌کنند. یادگیری ماشین همچنین به حساب‌رسان کمک می‌کند تا با طرف‌های اصلی یک سازمان مانند مدیر مالی، اعضای هیأت مدیره و اعضای کمیته‌ی حسابرسی تعامل داشته باشند. فشار مداوم بر حساب‌رسان در راستای انعکاس اطلاعات واقعی و منصفانه از سازمان‌ها، اهمیت استفاده از هوش مصنوعی در فرایند حسابرسی را افزایش می‌دهد.

سیستم‌های خبره سیستم‌های نرم‌افزاری هستند که اطلاعات تخصصی چندین کارشناس را برای تشخیص مشکلات احتمالی که مانع از ارائه‌ی خدمات با کیفیت می‌شوند، گردآوری می‌کنند (Arnold و همکاران, ۲۰۰۴). این سیستم‌ها به تصمیم‌گیری بهتر کمک می‌کنند و می‌توانند رعایت استانداردها و اصول حرفه‌ای در فرایندهای حسابرسی را افزایش دهند (Baldwin-Morgan and Stone, ۱۹۹۵). شبکه‌های عصبی مصنوعی دنباله‌ای از الگوریتم‌ها است که با تقلید از عملکردهای مغز انسان، سعی در شناسایی روابط بین مجموعه‌ی داده‌ها را دارند. از این فناوری می‌توان برای پیش‌بینی روند آینده با تحلیل کلان داده استفاده نمود. از آن جایی که تصمیمات حسابرسی بر اساس مدارک تولید شده از داده‌های حسابداری تاریخی است، اهمیت استفاده از شبکه‌های عصبی مصنوعی در فرایند حسابرسی به تدریج در حال افزایش است.

۵. چارچوب به کارگیری هوش مصنوعی

در به کارگیری هوش مصنوعی در سازمان، حسابرسی داخلی وظیفه دارد دستورالعمل‌های لازم در مورد چگونگی ارزیابی، درک و برقراری ارتباط با میزان تأثیر این فناوری بر توانایی سازمان برای ایجاد ارزش در دوره‌های زمانی مختلف مانند کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت را ارائه کند. حساب‌رسان داخلی می‌توانند برای طراحی خدمات مبتنی بر هوش مصنوعی برای سازمان، از چارچوب حسابرسی تجویز شده توسط انجمن حساب‌رسان داخلی (IIA^1) استفاده کنند. در ادامه به معرفی مختصر این چارچوب می‌پردازیم.

۵.۱. اجزا

۵.۱.۱. استراتژی هوش مصنوعی

یک سازمان، باید استراتژی هوش مصنوعی خاص خود را مطابق با نیازهای خود طراحی کند تا از بهترین مزایایی که هوش مصنوعی می‌تواند ارائه دهد بهره‌مند شود. هر سازمانی استراتژی خاص خود را دارد و استراتژی هوش مصنوعی یک امکان مهم برای آن خواهد بود که می‌تواند عملکرد آن‌ها را بسیار بهبود بخشد. حسابرسی داخلی باید مدیریت ارشد و اعضای هیأت مدیره را در مورد اهمیت بالای داشتن استراتژی هوش مصنوعی برای پیشی گرفتن از رقبا آگاه کند.

یک سازمان باید معیارهای زیر را برای پیاده‌سازی یک استراتژی موفق هوش مصنوعی در نظر بگیرد:

- هدف روشن در امور مرتبط با هوش مصنوعی
- بودجهی کافی برای تحقیق و توسعه‌ی مبتنی بر هوش مصنوعی

- آمادگی برای کسب مزایا و مقابله با تهدیدات مرتبط با هوش مصنوعی

۵.۱.۲. حاکمیت

حاکمیت هوش مصنوعی شامل رویه‌ها، ساختارها و فرایندهایی برای مدیریت، هدایت و نظارت بر فعالیت‌های مرتبط با هوش مصنوعی سازمان است که نقش مهمی در دستیابی به اهداف موردنظر ایفا می‌کند. ساختار و دامنه‌ی حاکمیت به ماهیت و نوع سازمان بستگی دارد. حاکمیت هوش مصنوعی باید مبتنی بر نتیجه باشد و مسائل اخلاقی، قانونی و اجتماعی را رعایت کند. یک سازمان باید تعداد کافی افراد ماهر و باتجربه برای نظارت بر فعالیت‌های روزمره مبتنی بر هوش مصنوعی داشته باشد.

۵.۱.۳. عامل انسانی

به دلیل خطاهای انسانی در سیستم سنتی، جهان اکنون به سمت خودکارسازی در حال حرکت است. در پشت هر الگوریتم مبتنی بر انسان، یک عامل انسانی وجود دارد؛ بنابراین، خطاها و تعصبات انسانی بر عملکرد این الگوریتم‌ها تأثیر می‌گذارند. برای کاهش خطر خطای انسانی، باید نکات زیر رعایت شود:

- الگوریتم‌ها باید با هدف اصلی سازمان همسو باشند؛
- نتایج هوش مصنوعی باید برای اهداف اخلاقی، قانونی و به‌طور مسئولانه استفاده شود؛

- الگوریتم‌ها باید به دور از تعصبات و خطاهای انسانی طراحی شوند.

۵.۲. عناصر

۵.۲.۱. تاب‌آوری سایبری^{۱۱}

تاب‌آوری سایبری، به توانایی یک سازمان برای آماده ماندن در برابر هرگونه حمله سایبری غیرمنتظره اشاره دارد. این امر، یک فرایند مداوم است و به سازمان کمک می‌کند تا خطر زیان‌های ناشی از حمله سایبری را تا حد ممکن پایین نگه دارد. تاب‌آوری سایبری به‌طور گسترده موارد زیر را پوشش می‌دهد (EY, ۲۰۱۷):

- شناسایی، ساخت و محافظت از سیستم‌های سازمان؛
- تشخیص، پاسخ‌گویی و برقراری ارتباط در مورد مسائل مرتبط با سیستم؛
- اجرای سیستم‌های آزمایشی و نگهداری برنامه‌های بازیابی.

۵.۲.۲. شایستگی‌های هوش مصنوعی^{۱۲}

شایستگی‌های هوش مصنوعی به توانایی یک سازمان برای فراهم کردن شرایط انجام عملیات‌های هوش مصنوعی اشاره دارد. این مفهوم شامل نرم‌افزار، سخت افزار، نیروی کار آموزش‌دیده، منابع مالی و حمایت‌های مختلف از مدیران ارشد سازمان می‌شود.

۵.۲.۳. کیفیت داده

کیفیت داده، بر قابلیت اطمینان، دقت و کامل بودن داده‌های تعریف‌شده‌ای که الگوریتم‌های هوش مصنوعی بر اساس آن ساخته می‌شوند، تأکید می‌کند. داده‌ها باید قابل تنظیم باشند و به‌طور کامل بین سیستم‌های متصل شده ارتباط برقرار کنند.

۵.۲.۴. معماری و زیرساخت داده

معماری و زیرساخت داده، شامل دستورالعمل‌های دقیق در مورد نحوه‌ی مدیریت و استفاده از داده‌های سازمان است. همچنین بر مسئله‌ی حریم خصوصی، نقش‌ها و مسئولیت‌های داده و جمع‌آوری، استفاده، ذخیره‌سازی و تخریب داده‌ها تمرکز دارد.

۵.۲.۵. اندازه‌گیری عملکرد

یک سازمان عملکرد فعالیت‌ها را بر اساس دستیابی به اهداف اندازه‌گیری می‌کند. در یک سازمان مبتنی بر هوش مصنوعی، فعالیت‌ها باید توسط هوش مصنوعی هدایت شوند تا بتوانند در دستیابی به اهداف نقش داشته باشند؛ در این شرایط، اندازه‌گیری عملکرد آسان‌تر می‌شود. مدیریت ارشد باید به‌طور مرتب فعالیت‌های مبتنی بر هوش مصنوعی را نظارت کند.

۵.۲.۶. اخلاق

طراحی هوش مصنوعی برای یک سازمان باید به مسائل اخلاقی پایبند باشد. افرادی که در طراحی، توسعه، فرایند تصمیم‌گیری و نتایج هوش مصنوعی نقش دارند باید پاسخ‌گو باشند و ارزش‌ها و هنجارهای استفاده‌کنندگان مورد توجه قرار گیرد. فرایند هوش مصنوعی باید به راحتی قابل درک باشد و عاری از هرگونه تعصب باشد.

۵.۲.۷. جعبه سیاه^{۱۳}

طبق فرهنگ لغت کمبریج، جعبه‌ی سیاه به دستگاه الکترونیکی اطلاق می‌شود که سوابق اطلاعات رانندگی را نگه می‌دارد و مکانیسم داخلی این دستگاه برای راننده ناشناخته است. همچنین، یک فرایند تصمیم‌گیری اساسی دارای سه مرحله‌ی مهم است (Carlson, ۱۹۷۸):

- هوش، شامل جمع‌آوری داده‌ها، مشخص کردن اهداف، تحلیل مشکلات، تأیید داده‌ها و منطقی‌سازی مشکلات؛
- طراحی، داده‌های پردازش‌شده جمع‌آوری و اهداف کمی می‌شوند و جایگزین‌ها با اختصاص وزن مرتبط به هر جایگزین ایجاد می‌گردند؛

- انتخاب، جایگزین (های) مورد نظر پس از انجام تحلیل کامل هر جایگزین انتخاب می‌شود.

در حسابرسی مبتنی بر هوش مصنوعی، حسابرس می‌تواند داده‌های ورودی و خروجی را تأیید کند اما در مورد مکانیسم‌های عملکرد هوش مصنوعی آگاهی نداشته باشد. بنابراین، هوش مصنوعی بخش مهمی از فرایند تصمیم‌گیری است که در عملیات مدیریتی و فنی در دنیای کسب‌وکار مدرن استفاده می‌شود.

۶. تحول فرایند حسابرسی

حسابرسی سنتی سه نقش مهم یعنی نظارت، اطلاعات و بیمه به‌عنوان بخشی از حاکمیت را ایفا می‌کند (Wallace, ۲۰۰۴):

- در نقش نظارتی، مدیرانی که به‌عنوان عامل شناخته می‌شوند با بهبود کیفیت اطلاعات حسابداری از طریق کنترل، هزینه‌های نمایندگی را کاهش می‌دهند و از این رو مسئولیت خود را محدود می‌کنند؛

- سهامداران و سایر ذی‌نفعان بر اساس اطلاعات تولید شده توسط مدیران تصمیمات مهم می‌گیرند. حسابرسان با انجام نقش اطلاعاتی خود، قابلیت اطمینان و انصاف این اطلاعات را تضمین می‌کنند؛

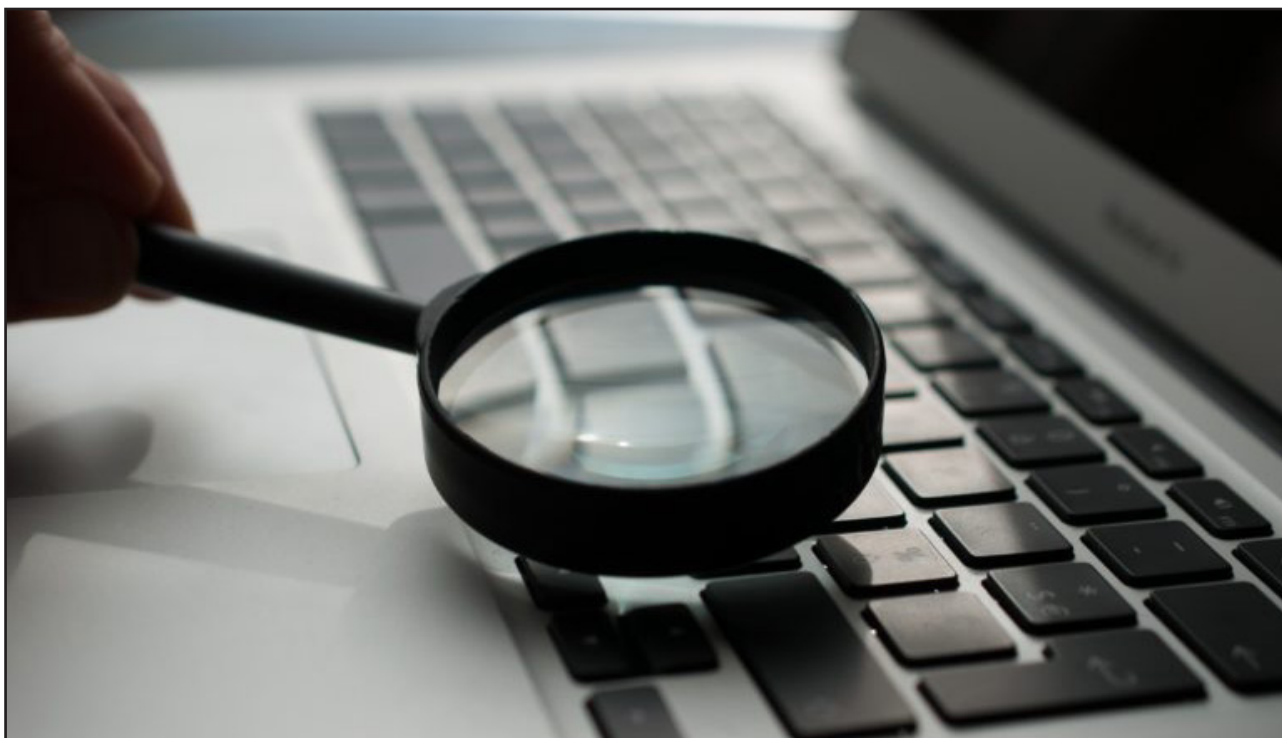
- در نقش بیمه، حسابرسان اطمینان حاصل می‌کنند که اطلاعاتی که به سازمان دیگر منتقل می‌شود واقعاً وضعیت

مالی شرکت را نشان می‌دهد و چیزی برای پنهان کردن وجود ندارد. با این حال، نمی‌تواند مشکل عدم‌تقارن اطلاعات بین سهامداران و مدیران را حل کند.

در این شرایط، نقش اصلی حسابرس اطمینان دادن به سرمایه‌گذاران در خصوص قابل‌اتکا بودن اطلاعات سازمان است. هوش مصنوعی می‌تواند با افزایش سرعت پردازش داده و کاهش خطای انسانی به حسابرسان کمک کند تا این کار را آسان‌تر انجام دهند. سیستم جامع و یکپارچه‌ی اطلاعات حسابداری عدم‌تقارن اطلاعات بین مدیران و ذی‌نفعان و ریسک مرتبط با انتقال اطلاعات را کاهش می‌دهد. بنابراین، وظایف حسابرسان سنتی، توسط فناوری‌های جدید انجام خواهد شد و یک نقش حسابرسی جدید ظهور خواهد کرد که به حوزه‌های دیگر اطمینان مانند تجارت الکترونیک، مسئولیت‌های اجتماعی و زیست‌محیطی، قابلیت اطمینان سیستم‌های اطلاعاتی، امنیت سایبری و اندازه‌گیری عملکرد گسترش خواهد یافت؛ اگرچه این موارد به شایستگی‌ها و توانایی‌های مؤسسات حسابرسی برای پذیرش این تغییرات جدید بستگی دارد (Jeacle, ۲۰۱۷ و Andon و همکاران, ۲۰۱۴)

۶.۱. تأثیر هوشمندشدن بر کیفیت حسابرسی

مکانیسم حاکمیت محدودیت‌های خاص خود را دارد. کلاهبرداری‌های مالی بدنام انرون در سال ۲۰۰۱، وردکام و تاپکو در سال ۲۰۰۲، هلت‌ساوت و فردی مک در سال

به تقاضای بازار است. رقابت شدید و انتظارات برای خدمات بهتر، مؤسسات حسابرسی را مجبور به ایجاد تغییر در فرایندهای خود می‌کند (Porter و Heppelmann, ۲۰۱۴). مؤسسات حسابرسی گزینه‌ی دیگری جز نوآوری و پذیرش پیشرفت‌های فناوری در این دنیای چالش‌برانگیز نخواهند داشت و در میان ابزارهای هوشمند، اولویت را برای پذیرش هوش مصنوعی و کلان‌داده قرار خواهند داد (Van den Broek و van Veenstra, ۲۰۱۸). کلان‌داده به حساب‌برسان کمک می‌کند تا موارد مرتبط با شکاف داده‌ای مانند شناسایی شکاف در ساختار داده، یافتن داده‌های ناقص و تناقضات داده‌ای را کاهش دهند (Zhang و همکاران, ۲۰۱۵). از آنجایی که جمع‌آوری و پردازش داده‌ها توسط فناوری انجام می‌شود، حساب‌برسان می‌توانند زمان ارزشمند خود را صرف تحلیل داده کنند (Kraheil و Titera, ۲۰۱۵) و سیستم‌های تجزیه و تحلیل کلان‌داده به‌طور خودکار داده‌ها را قابل استفاده می‌کنند (Kogan, ۲۰۱۴). بنابراین از کلان‌داده می‌توان به‌عنوان جایگزینی برای آنچه که به‌عنوان شواهد حسابرسی شناخته می‌شود (Yoon و همکاران, ۲۰۱۵)، اندازه‌گیری سطح ریسک (Brown و همکاران, ۲۰۱۵) و کشف تقلب (Nigrini, ۲۰۱۹) استفاده کرد. اگرچه به‌کارگیری کلان‌داده و هوش مصنوعی در یک مؤسسه‌ی حسابرسی مزایای زیادی دارد، اما باید به ایمنی و حریم خصوصی توجه ویژه شود تا ریسک‌های مرتبط با امنیت سایبری کاهش یابد.

۲۰۰۳، گروه بیمه‌ی آمریکایی در سال ۲۰۰۵، لمان برادرز در سال ۲۰۰۸ و سات‌یام در سال ۲۰۰۹ ثابت کرد که مکانیسم حاکمیت موجود می‌تواند توسط مدیران به شیوه‌ی خود دستکاری شود. این حفره‌ها نیاز به معرفی یک سیستم حسابرسی جدید را ضروری می‌کند. کیفیت حسابرسی در تشخیص مغایرت‌ها در صورت‌های مالی و آشکارسازی آن‌ها برای طرف‌های ذی‌ربط نهفته است. کیفیت حسابرسی بالاتر، برای کنترل مدیران و تصمیم‌گیرندگان برای اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری مفیدتر خواهد بود. اما این امر مستلزم تلاش‌ها و صرف هزینه‌ها در جهت استفاده از حساب‌برسان کارآمد است که رابطه‌ی منفی با درآمد سازمان دارد (Chen و همکاران, ۲۰۱۹). بسیاری از سازمان‌ها در حال حاضر فرایند خود را هوشمند می‌کنند تا از مزایای کلان‌داده و ابزارهای نوین برای ارائه خدمات با کیفیت بالاتر بهره‌مند شوند. این به حساب‌برسان کمک می‌کند تا با اجتناب از روش‌های نمونه‌گیری سنتی که ممکن است برخی داده‌های حیاتی و حساس نادیده گرفته شود، ریسک حسابرسی را کاهش دهند و فرایند ارزیابی ریسک و قضاوت نیز بهبود یابد. از آنجایی که بار اضافی توسط فناوری برداشته می‌شود، مدیران می‌توانند روی مسائل مهم‌تر تمرکز کنند و در نتیجه کیفیت حاکمیت شرکتی را افزایش دهند.

۶.۲. تاثیر هوشمندشدن بر مؤسسات حسابرسی
دلیل اصلی هوشمندشدن مؤسسات حسابرسی، پاسخ‌گویی

۶.۳. مراحل تبدیل عملیات حسابرسی سنتی به

مبتنی بر هوش مصنوعی

مرحله ۱) هدف و ساختار الگوریتم

اهداف کلیدی پیاده‌سازی الگوریتم باید مشخص و عوامل مهم برای تولید نتایج مورد نظر گنجانده شود. همچنین تعیین و رعایت مقررات لازم برای عملکردهای هوش مصنوعی ضروری است.

مرحله ۲) مسائل مربوط به منابع داده

داده‌ها باید از منابع اصلی جمع‌آوری شوند. اگر منبع اصلی نیست، باید قابل اعتماد باشد. روش جمع‌آوری داده‌ها، تغییرات الگو، سرعت، روش ورود و ویژگی‌های داده‌ها برای اطمینان از کیفیت داده‌ها باید مورد توجه قرار گیرد. اگر منابع داده‌ی دیگری وجود دارد که مدل یا ماشین برای آن آموزش ندیده است، باید برای آن تدبیری در نظر گرفته شود.

مرحله ۳) پیش‌پردازش داده

باید توضیحات و گزینه‌های لازم برای حل هرگونه داده‌ی گم‌شده و ناقص وجود داشته باشد. روش‌های انتخاب و استانداردسازی برای مجموعه‌ی داده‌های آموزشی و آزمایشی باید تشریح شود.

مرحله ۴) ساخت مدل

در ساخت مدل، باید اطلاعات دقیقی در مورد تکنیک‌های هوش مصنوعی ارائه شود. دلایل انتخاب یک تکنیک خاص یا رد تکنیک‌های دیگر باید توضیح داده شود. اگر نیاز به اصلاح الگوریتم‌ها باشد، معیارها باید مشخص شوند. باید اطلاعات لازم در مورد منابع، الگو، معیارها و بسته‌های برنامه‌نویسی کامپیوتری کدهای الگوریتم وجود داشته باشد.

مرحله ۵) آزمایش

معیارهای آزمایش دقت مدل باید ذکر شده و اطلاعات مربوط به حساسیت الگوریتم‌ها نسبت به تغییرات جزئی فرض شود.

مرحله ۶) اجرا

فرایند اجرای عملی هوش مصنوعی باید ذکر شده و دستورالعمل‌های لازم در مورد مشارکت طرف‌های مختلف تدوین گردد. مدل همچنین باید قبل از نصب نهایی توسط یک کارشناس خارج از سازمان به دقت بررسی شود. در حین انجام عملیات‌ها توسط مدل نیز، لازم است نتایج نهایی و اهداف با دقت بسیار زیادی با هم تطبیق داده شوند.

مرحله ۷) نظارت

نظارت ظرفیت سازمان را برای اجراء نگهداری و نظارت بر مدل هوش مصنوعی اندازه‌گیری می‌کند و بخش‌های ذی‌ربط را ملزم می‌کند تا مسئولیت‌های مربوطه خود را انجام دهند و برای دستیابی به اهداف سازمان به شیوه‌ای اجتماعی و اخلاقی، مقررات را رعایت کنند.

۷. نتیجه‌گیری

هوش مصنوعی در حال حاضر به‌طور گسترده در حوزه‌های مختلف حسابداری و مالی مورد استفاده قرار می‌گیرد. کلان‌داده پتانسیل عظیمی برای تغییر روش کار حسابرسان دارد و می‌تواند سطح اطمینان از منصفانه بودن اطلاعات صورت‌های مالی را افزایش دهد. برای آشنایی اشخاص مختلف با مفهوم استفاده از کلان‌داده در حسابرسی، نیاز به راه‌اندازی برنامه‌ی آموزشی گسترده و به‌روزرسانی سرفصل‌های دوره‌ها و برنامه‌های مختلف است. همچنین لازم است، با توجه به تغییرات در فرایندها و عملکردها، استانداردهای حسابداری به دلیل ماهیت مرتبط با گزارشگری مالی مورد تجدیدنظر قرار گرفته و استانداردهای حسابرسی نیز با ارائه‌ی دستورالعمل‌های لازم در مورد نحوه‌ی پذیرش و استفاده از فناوری در فرایند حسابرسی اصلاح شوند.

ادغام کلان‌داده با تکنیک‌های حسابرسی سنتی و سیستم‌های خبره، دقت روش‌های تحلیلی را افزایش داده و به تهیه‌ی گزارش باکیفیت کمک می‌کند. اما با وجود مزایای فراوان، عدم بی‌طرفی، مطالعات ناکافی در مورد سیستم موجود و سوگیری انسانی ممکن است مانع دستیابی به اهداف مورد نظر شود. بنابراین باید شفافیت کافی در توسعه سیستم‌های مبتنی بر هوش مصنوعی وجود داشته باشد.

به دلیل نبود زیرساخت‌های کافی و ذهنیت سنتی رهبران و مدیران، استفاده از هوش مصنوعی در فرایند حسابرسی با سرعت کمی افزایش می‌یابد و ممکن است چندین سال طول بکشد تا عملیاتی شود.

کاربرد هوش مصنوعی، مستلزم رعایت برخی مسائل مانند امنیت سایبری، قوانین و مقررات، اخلاق و حریم خصوصی داده‌ها است. این مسائل انطباقی باید ابتدا برای دستیابی به بهترین نتیجه از هوش مصنوعی مورد رسیدگی قرار گیرند. دامن‌های کاربرد هوش مصنوعی در فرایند حسابرسی باید به‌وضوح تعریف شود. تشکیل یک نهاد ملی مرکزی متشکل از متخصصان در حوزه‌های مختلف برای ایجاد، توسعه و نظارت بر چارچوب و مسائل مربوط به رعایت موارد فوق، ضروری است. یک بانک داده‌ی جامع از بخش‌های مختلف حداقل برای چند دهه برای کمک به مقایسه داده‌های بلندمدت و تجزیه و تحلیل عملکرد مالی و سایر عملکردها مورد نیاز است. توسعه‌ی یک فرهنگ اشتراک‌گذاری داده می‌تواند به کاهش هزینه‌ی جمع‌آوری، ذخیره‌سازی و توزیع داده‌ها و همچنین ایجاد تعادل میان سیستم‌های مبتنی بر هوش مصنوعی کمک کند. باید یک بخش هوش مصنوعی اختصاصی یا توسعه‌ای از بخش فناوری اطلاعات مانند سایر بخش‌های عملکردی در همه‌ی سازمان‌ها وجود داشته باشد تا عملکرد روان و خدمات مداوم را تضمین کند.

منابع:

- Abdolmohammadi, M. J. (1999). A comprehensive taxonomy of audit task structure, professional rank and decision aids for behavioral research. *Behavioral Research in Accounting*, 11, 51.
- Agnew, H. (2016). Auditing: Pitch battle. *Financial Times*. Retrieved from <https://www.ft.com/content/268637f6-15c8-11e6-9d9800386a18e39d>
- Andon, P., Free, C., & Sivabalan, P. (2014). e legitimacy of new assurance providers: Making the cap fit. *Accounting, Organizations and Society*, 39(2), 75–96.
- Arnold, V., Collier, P. A., Leech, S. A., & Sutton, S. G. (2004). Impact of intelligent decision aids on expert and novice decision-makers' judgements. *Accounting and Finance*, 44, 1-26.
- Bakarich, K. M., & O'Brien, P. (2020). e robots are coming... But aren't here yet: e use of artificial intelligence technologies in the public accounting profession. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*. doi:10.2308/JETA-19-11-20-47
- Baldwin, A. A., Brown, C. E., & Trinkle, B. S. (2006). Opportunities for artificial intelligence development in the accounting domain: e case for auditing. *Intelligent Systems in Accounting, Finance & Management: International Journal*, 14(3), 77–86. doi:10.1002/isaf.277
- Baldwin-Morgan, A. A., & Stone, M. F. (1995). A matrix model of expert systems impacts. *Expert Systems with Applications*, 9(4), 599–608.
- Barras, R., & Swann, J. (1984). e adoption and impact of information technology in the UK accountancy profession. *Technical Change Centre*.
- Bell, T. B., Knechel, W. R., Payne, J. L., & Willingham, J. J. (1998). An empirical investigation of the relationship between the computerisation of accounting system and the incidence and size of audit differences. *Auditing: A Journal of Practice and theory*, 17(1), 13–26.
- Brennan, B., Baccala, M., & Flynn, M. (2017). Artificial intelligence comes to financial statement audits. *CFO.com* (February 2). Retrieved from <http://ww2.cfo.com/auditing/2017/02/artificial-intelligence-audits>
- Brown-Liburd, H., Issa, H., & Lombardi, D. (2015).

Behavioral implications of Big Data's impact on audit judgment and decision making and future research directions. *Accounting Horizons*, 29(2), 451–468.

- Carlson, E. D. (1978). An approach for designing decision support systems. *ACM SIGMIS Database: The DATABASE for Advances in Information Systems*, 10(3), 3–15. doi:10.1145/1040730.1040731

- Chen, Q., Jiang, X., & Zhang, Y. (2019). e effects of audit quality disclosure on audit effort and investment efficiency. *The Accounting Review*, 94(4), 189–214.

- EY. (2017). Cyber resiliency: Evidencing a well-thought-out strategy. EYGM Limited.

- Ferreira, C., & Morais, A. I. (2020). Analysis of the relationship between company characteristics and key audit matters disclosed. *Revista Contabilidade & Finan as*, 31(83), 262–274.

- Hayes, R., Wallage, P., & Gortemaker, H. (2014). Principles of auditing: An introduction to international standards on auditing. Pearson Higher Ed.

- Jeacle, I. (2017). Constructing audit society in the virtual world: the case of the online reviewer. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 30(1), 18–37.

- Kazim, E., & Koshiyama, A. (2020). A Review of the ICO's Draft Guidance on the AI Auditing Framework. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3599226>

- Kogan, A., Alles, M. G., Vasarhelyi, M. A., & Wu, J. (2014). Design and evaluation of a continuous data level auditing system. *Auditing: A Journal of Practice & theory*, 33(4), 221–245.

- Krahel, J. P., & Titera, W. R. (2015). Consequences of Big Data and formalization on accounting and auditing standards. *Accounting Horizons*, 29(2), 409–422.

- Kwilinski, A. (2019). Implementation of blockchain

technology in accounting sphere. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 23, 1–6.

- Manson, S., McCartney, S., & Sherer, M. (2001). Audit automation as control within audit firms. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 14(1), 109–130.

- Nigrini, M. (2019). e patterns of the numbers used in occupational fraud schemes. *Managerial Auditing Journal*, 34(5), 606–626. doi:10.1108/MAJ-11-2017-1717

- Porter, M. E., & Heppelmann, J. E. (2014). How smart, connected products are transforming competition. *Harvard Business Review*, 92(11), 64–88.

- Srinivasan, V. (2016). Will nancial auditors become extinct?. In Venkat Srinivasan (ed.), *e Intelligent Enterprise in the Era of Big Data*, 171–183. New York: Wiley. doi:10.1002/9781118834725.ch7

- Van den Broek, T., & van Veenstra, A. F. (2018). Governance of big data collaborations: How to balance regulatory compliance and disruptive innovation. *Technological Forecasting and Social Change*, 129, 330–338.

- Wallace, W. A. (2004). e economic role of the audit in free and regulated markets: A look back and a look forward. *Research in Accounting Regulation*, 17, 267–298.

- Yoon, K., Hoogduin, L., & Zhang, L. (2015). Big Data as complementary audit evidence. *Accounting Horizons*, 29(2), 431–438.

- Zhang, J., Yang, X., & Appelbaum, D. (2015). Toward effective Big Data analysis in continuous auditing. *Accounting Horizons*, 29(2), 469–476.

- Zhang, Y., Xiong, F., Xie, Y., Fan, X., & Gu, H. (2020). e impact of artificial intelligence and blockchain on the accounting profession. *IEEE Access*, 8, 110461–110477.

پی‌نوشت‌ها:

1. Information and Communication Technology
2. Enterprise Resource Planning
3. Electronic Funds Transfer
4. Electronic Data Interchange
5. International Financial Reporting Standards
6. Artificial Intelligence
7. Machine Learning

8. Expert Systems
9. Artificial Neural Networks
10. Institute of Internal Auditors
11. Cyber Resilience
12. AI Competencies
13. Black Box

جادادن ملاحظات زیست محیطی، اجتماعی و راهبری (ESG) و پایداری در مدل سه خط [دفاعی]

شورای تجارت جهانی برای توسعه‌ی پایدار و انجمن حسابرسان داخلی

ترجمه‌ی مرتضی اسدی و الهه مهدوی ثابت

مقدمه

دنیا با سه چالش جهانی عمده مواجه است: شرایط اضطراری اقلیم، از بین رفتن طبیعت و افزایش نابرابری. هر کدام از چالش‌های فوق تهدیدی برای کسب‌وکار است، و رویدادهای سه سال گذشته، همه‌گیری (پاندمی) جهانی، بی‌ثباتی جغرافیای سیاسی (ژئوپولیتیکی)، تداوم حوادث شدید آب‌وهوایی و بحران تنوع زیستی، ارتباط متقابل فزاینده‌ی محیط عملیاتی ما را نشان داد.

نیاز مبرمی به ایجاد تغییر ذهنیت جامعه‌ی تجاری برای مقابله با این چالش‌ها، تاب‌آوری بیشتر و سازمان‌های آینده‌نگر وجود دارد. انتظارات ذی‌نفعان از کسب‌وکارها به شدت افزایش یافته و پیشرفت‌های به‌وجود آمده در عرصه‌ی نظارتی به این معنی است که کسب‌وکار باید با یک رویکرد عملی و امکان‌پذیر [به این موارد] پاسخ دهد. در این محیط بی‌ثبات و نامعلوم، به ساختارهای راهبری اثربخش و فرایندهایی نیاز

باشند.

در سال ۲۰۲۰، انجمن حسابرسان داخلی (IIA) مدل سه خط [دفاعی] را به‌روزرسانی کرد تا شامل رویکردی مبتنی بر اصول بوده که با نیازهای سازمانی سازگار است. این مدل ریشه در راهبری دارد و نیاز به مدیریت ریسک و کنترل‌های قوی به‌عنوان بخش اساسی راهبری را تشدید می‌کند. مدل مذکور در شناسایی ساختارها و فرایندهای مناسب به سازمان‌ها کمک می‌کند، به‌نحوی که این ساختارها و فرایندها دستیابی به اهداف تجاری برای ایجاد و حفظ ارزش برای سازمان را به بهترین شکل پشتیبانی کنند.

در سال ۲۰۲۱، شورای تجارت جهانی برای توسعه‌ی پایدار (WBCSD)^۲ و انجمن حسابرسان داخلی همکاری مشترکی را برای استفاده از دانش و تخصص هر کدام از این سازمان‌ها، آغاز کردند.

رهنمود مشترک حاصل به شرح زیر است:

۱. ملاحظات چگونگی جادادن

است که بتواند دستیابی به اهداف را، که باید موضوعات کلیدی پایداری را هم دربرگیرد، میسر سازد.

در حالی که تغییرات اقلیمی همچنان در دستورکار شرکتی باقی می‌ماند، اهمیت تلاش‌های تجاری در جهت جوامع عادلانه و طبیعت‌گرا^۱ در حال افزایش است. بدون طبیعت کاهش گازهای گلخانه‌ای تا حد نزدیک به صفر (صفر خالص^۲) وجود ندارد. زمانی که با مدیران عامل و مدیران ارشد مالی صحبت می‌کنیم، دیگر این پرسش مطرح نیست که آیا آن‌ها دست به اقدامی می‌زنند یا خیر، بلکه پرسش این است که آیا کسب‌وکار آن‌ها باید بخشی از راه‌حل باشد یا خیر، و چگونه. برای این منظور، سازمان‌ها باید رویکردهای عملی و معتبری را در مدل‌های تجاری و زنجیره‌های تأمین خود لحاظ کنند. موضوع مهم این است که مسائل پایداری بااهمیت در فرایندهای تصمیم‌گیری تجاری لحاظ شوند و این که سازوکارهای راهبری برای اطمینان از نظارت مؤثر بر مدیریت ریسک و کنترل‌ها وجود داشته

ریسک‌ها و فرصت‌های مرتبط با مسایل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در فرایندهای سه خط [دفاعی] برای اطمینان از مدیریت ریسک و نظارت داخلی کارآمد و اثربخش؛ و

۲. پیشنهادها و نمونه‌های عملی برای یکپارچه‌سازی ملاحظات پایداری در نقش‌ها و مسئولیت‌های کلیدی در درون سه خط [دفاعی].

مخاطب موردنظر این نوشتار رهنمودی عبارتند از هیأت مدیره‌های شرکت‌ها، نمایندگان تیم مدیران ارشد در درون شرکت‌های بزرگ، و مدیریت ارشد به‌منظور فراهم نمودن اطلاعات و درک نقش خطوط مربوط در نظارت بر اثربخشی مدیریت ریسک و فرایندهای حسابرسی داخلی.

خلاصه‌ی اجرایی

در سال ۲۰۲۰، انجمن حسابرسان داخلی مدل سه خط [دفاعی] را به‌روزرسانی کرد تا سازمان‌ها را به سمت راهبری مؤثر، مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی هدایت کند. مدل

سه خط [دفاعی] از زمان ارائه‌ی آن به سازمان‌ها در تشخیص نقش‌های مناسب که می‌توانند از دستیابی به اهداف تجاری به بهترین شکل پشتیبانی و در عین حال برای سازمان، و ذی‌نفعان آن ارزش‌آفرینی نمایند، کمک کرده است.

رهنمود موجود در این نوشتار، که پیش‌نویس آن به‌طور مشترک از سوی شورای تجارت جهانی برای توسعه‌ی پایدار و انجمن حسابرسان داخلی نوشته شده، عوامل درون‌سازمانی و برون‌سازمانی را که محرک یکپارچه‌سازی [ملاحظات] زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری و پایداری در تصمیم‌گیری است را برجسته می‌سازد. رهنمود مذکور پیشنهادهایی را در این مورد ارائه می‌دهد که چگونه باید این ملاحظات را در درون نقش‌ها و مسئولیت‌های کلیدی لحاظ کرد که کلیات آن در مدل سه خط [دفاعی] آمده است، نظیر ارکان راهبری، مدیران اجرایی (نقش‌های خط اول و دوم) و حسابرسی داخلی.

طبق نسخه بازنگری شده‌ی مدل سه خط [دفاعی]، که در این رهنمود

ارائه شده است، برای نهادینه کردن ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری و پایداری، تمام نقش‌ها باید به‌گونه‌ای با یکدیگر کار کنند تا از راهبری خوب اطمینان حاصل شده و مدل کسب‌وکار را آینده‌نگر نماید.

• **ارکان راهبری** به نظارت و ایجاد سازوکارهای راهبری می‌پردازد که اهداف استراتژیک را با ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری و پایداری یکپارچه‌سازی می‌سازد. این سازوکارهای راهبری باعث آگاهی بیشتر ارکان راهبری و مشارکت فعالانه‌تر آن در استراتژی گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکت و تأثیر عملیات کسب‌وکار بر مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری می‌شود. ارکان راهبری همچنین مسئول تشخیص و ارتباط با ذی‌نفعان گوناگونی است که از عملیات شرکت تأثیر پذیرفته‌اند.

• **مدیران اجرایی** رویکرد حسابداری چند سرمایه‌ای را برای تمام سرمایه‌های مالی و غیرمالی ایجاد می‌نمایند که

تعیین می‌کند که راهبری را در اولین سطح آن تعریف می‌نماید: پاسخ‌گویی، اقدامات و اطمینان‌بخشی. مدل مذکور همچنین سه بازیگر اصلی را در راهبری مشخص می‌کند: ارکان راهبری، مدیران اجرایی و حسابرسی داخلی.

مسئولیت‌های خط اول عبارتند از فراهم آوردن محصولات و خدمات برای صاحب‌کاران یا مشتریان در انطباق با الزامات و انتظارات تعیین‌شده از سوی خط دوم، که مسئولیت نظارت، ارائه‌ی پیشنهاد و ارزیابی و اجرای فعالیت‌های مدیریت ریسک را به عهده دارد، و خط اول را، در صورت نیاز، به چالش می‌کشد. این نقش‌ها و مسئولیت‌ها مؤلفه‌های اساسی راهبری هستند که از سوی ارکان راهبری پشتیبانی می‌شوند، ارکان راهبری به‌طور قانونی مسئول پاسخ‌گویی برای اقداماتی است که به مدیران اجرایی درخواست اجرای آن‌ها را داده‌اند.

در این جا یک منبع عینی و مستقل باید از تحقق موارد خواسته شده

تصمیم بگیرد که چگونه این رهنمود را طبق نیازها، اهداف استراتژیک، فرهنگ، منابع و زمینه‌ی تجاری خود به کار گیرد. برای آن‌که این رهنمود کاربرد هرچه وسیع‌تری داشته باشد، پیشنهاد‌های ارائه شده از بینش‌های ۱۲ شرکت، کارشناسان و نهادهای نظارتی فراهم آمده، که در مصاحبه‌هایی که راهنمای محتوای این گزارش بوده است، مشارکت داشته‌اند.

۱- مدل سه خط [دفاعی]: به‌روزرسانی به‌موقع

مدل سه خط [دفاعی] انجمن حساب‌رسان داخلی به‌عنوان یکی از منابع مهم در راهبری موفق در جهان به رسمیت شناخته می‌شود. این مدل به سازمان‌ها در تشخیص ساختارها و فرایندها برای مدیریت ریسک‌ها و دستیابی به اهداف، شامل ریسک‌های مرتبط با زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری سازمان به بهترین شیوه کمک می‌کند. این مدل سه نقش اساسی را

مدل کسب‌وکار شرکت برای اطمینان از کارکرد اثربخش عملیات خود به آن نیاز دارد. مدیران اجرایی همچنین بر نحوه‌ی ارزیابی اهمیت نظارت دارند، که میان عملیات شرکت، تأثیر آن‌ها بر مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و مربوط بودن به ذی‌نفعان کلیدی، پیوند برقرار می‌کند.

پیامد ارزیابی اهمیت - ماتریس اهمیت دوسویه - استراتژی مدیریت ریسک زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را شکل می‌دهد و به سایر نقش‌ها کمک می‌کند تا زمینه‌ی در حال تکاملی را که کسب‌وکار در آن فعالیت می‌کند، درک کنند.

• **حسابرسی داخلی، مستقل از** ارکان راهبری و مدیران اجرایی، از قابلیت اتکای فرایندهای کنترل داخلی برای افشای داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری و گزارشگری، اطمینان حاصل می‌نماید.

به‌دلیل تنوع مدل‌های راهبری، نقش‌ها و سازمان‌ها، هر شرکت باید

حسابرسی داخلی و ارکان راهبری و تعاملات آن‌ها ارائه می‌دهد. این تغییرات به‌موقع باعث ارتقای ارزش مدل در لحاظ نمودن ملاحظات پایداری می‌شود، و در همان حال، کسب‌وکارها را به سمت تاب‌آوری و آینده‌نگری حرکت می‌دهد.

۲- رابطه‌ی میان راهبری و کسب‌وکارهای آینده‌نگر

در سال ۲۰۲۱، شورای تجارت جهانی برای توسعه‌ی پایدار، چشم‌انداز ۲۰۵۰ را به‌روزرسانی کرد، در نسخه‌ی به‌روزرسانی شده یک چارچوب اقدام برای جهان تدوین شده است به‌نحوی که بیش از ۹ میلیارد نفر، در محدودیت‌های سیاره‌ای، تا اواسط قرن، می‌توانند به‌خوبی زندگی کنند.^۴ این چشم‌انداز هنوز در دسترس است، اما ما باید سریع‌تر عمل کنیم و لازم است،

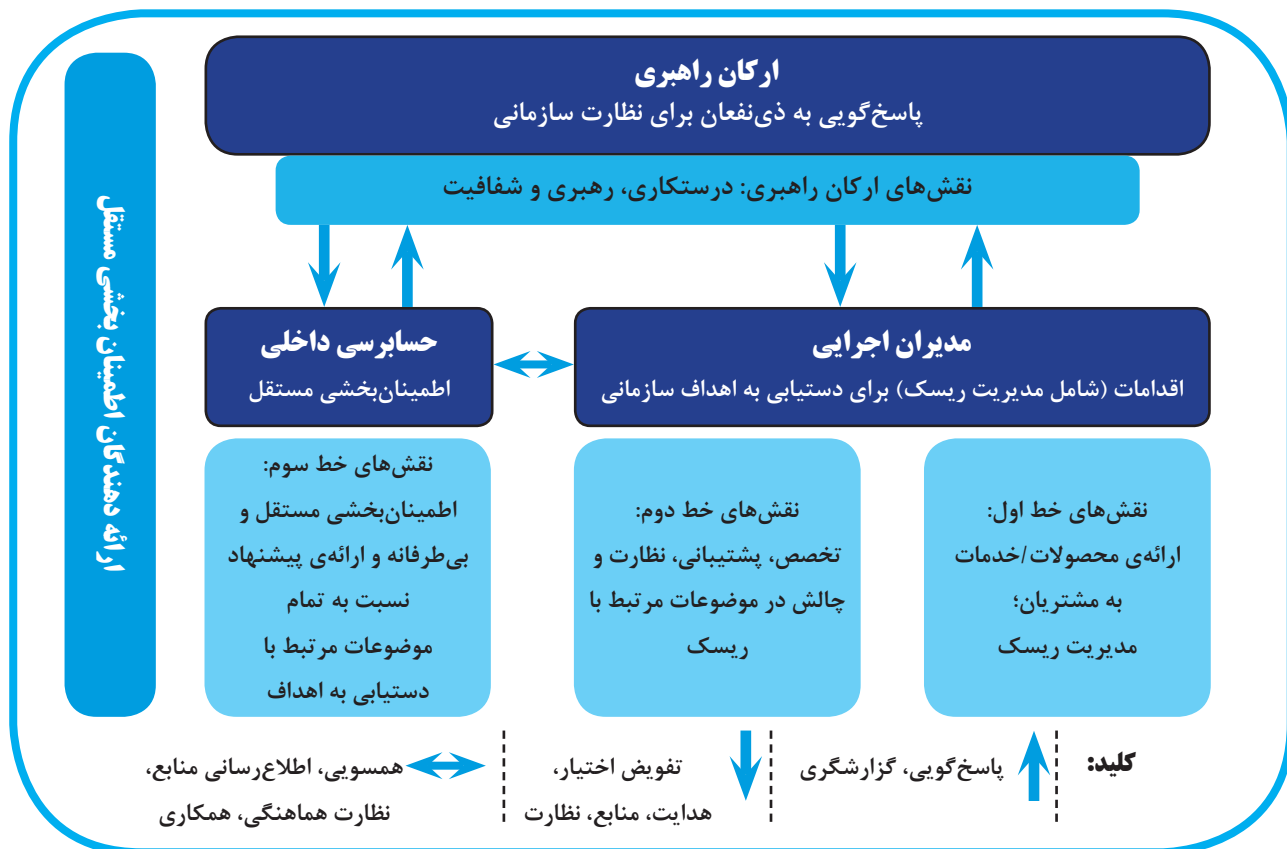
ریسک قوی کار می‌کنند. تغییر نام مدل حاکی از تمرکز شفاف آن است. این مدل به‌جای آن‌که صرفاً به‌عنوان ابزار دفاعی عمل کند - همان‌طور که از نام قدیم آن می‌توان دریافت - سعی دارد نشان دهد ساختارها و فرایندهای سازمان را چگونه باید طراحی کرد تا به‌جای تنها واکنش به شرایط، به آینده نظر داشته باشد. مدل مذکور همچنین بر نحوه‌ی کارکرد حسابرسی داخلی و رای تشخیص نگرانی‌ها تأکید می‌کند و توصیه‌ها و مشاوره‌ی آینده‌نگر در مورد مسائل کلیدی را دربر می‌گیرد. مدل فعلی همچنین نقش‌های ضروری حسابرسی داخلی و هیأت مدیره در ملاحظات ریسک و نحوه‌ی تعامل خطوط سه‌گانه را بهتر نشان می‌دهد. این مدل شامل مفهوم به‌روزشده‌ای از ریسک است و تعریف بهتری از مسئولیت‌های مدیران اجرایی،

اطمینان‌بخشی ارائه دهد. بدون این اطمینان‌بخشی، راهبری وجود نخواهد داشت. در این مدل، حسابرسی داخلی به‌عنوان منبع هیأت مدیره برای اطمینان‌بخشی داخلی بی‌طرفانه، مستقل از مدیران اجرایی، مشخص شده است. فعالیت حسابرس داخلی همچنین از طریق اتکا و هماهنگی آن‌ها می‌تواند در پشتیبانی از اطمینان‌بخشی مستقل، نقشی کلیدی را ایفا نماید. (شکل ۱)

مدل سه خط [دفاعی] به‌روزرسانی شده و نسخه‌ی ارتقایافته‌ی آن بسیار مورد توجه است.

این مدل در ژوئیه‌ی سال ۲۰۲۰ بازنگری شد تا برخی از اصول بنیادین را شفاف‌سازی و تقویت کند، دامنه‌ی آن را گسترش دهد، و توضیح دهد که نقش‌های سازمانی کلیدی چگونه با یکدیگر برای تسهیل راهبری و مدیریت

شکل ۱: مدل سه خط [دفاعی] انجمن حسابرسان داخلی

در دهه‌ی پیش‌ارو، تمام کسب‌وکارها پایداری را در تمامی جنبه‌های سیستم‌ها، فرایندها و شیوه‌عمل‌های خود نهادینه سازند تا این چشم‌انداز را به واقعیت بدل شود.

راهبری یکی از فرایندهای کلیدی است که نیاز بسیار به تکامل دارد. راهبری به‌عنوان مجموعه‌ای از فرایندها تعریف می‌شود که اثربخشی کلی یک سازمان را تضمین می‌کند، و باید شامل نظارت بر مدیریت ریسک، کنترل‌ها و افشا باشد. با وجود این، در زمینه‌ی چشم‌انداز ۲۰۵۰، این راهبری باید شامل راهبری مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، و نیز ملاحظات پایداری گسترده‌تر باشد.

راهبری مؤثر باعث ایجاد اطمینان ذی‌نفعان و اعتماد آن‌ها نسبت به تصمیمات، اقدامات، و نتایج شرکت در رسیدگی به اولویت‌ها و دستیابی به هدف شرکتی سازمان می‌شود. طبق تعریف پرفسور کولین مایر^۵، هدف کسب‌وکار عبارت است از «تولید راه‌حل‌های سودمند برای مشکلات افراد و سیاره، و نه کسب سود از تولید مشکلات برای افراد و سیاره» است.

داشتن هدف و مدل کسب‌وکار که نقش شرکت در قبال افراد، سود و سیاره را نشان دهد به این معنی است

که تصمیم‌گیری هیأت مدیره می‌تواند از موفقیت بلندمدت سازمان پشتیبانی کند.

مدل سه خط [دفاعی] به سازمان‌ها کمک می‌کند تا نقش‌های مورد نیاز برای راهبری مؤثر و مدیریت موضوعات بااهمیت زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و نیز گزارشگری پایداری گسترده‌تر را در نظر بگیرند. این مدل شناخت عمیق‌تر این نقش‌ها و نحوه‌ی کار با یکدیگر را برای پشتیبانی از موفقیت سازمانی ترغیب می‌کند. سازمان‌ها می‌توانند مناسب‌ترین ساختارها برای نیازهای خود را بهتر تعیین کنند، و این مدل را در ارتباط با ملاحظات خاص خود - مقاصد، شرایط، فرهنگ، منابع - به‌عنوان شالوده‌ی ضروری برای مدیریت ریسک به‌کار گیرند.

برای آن‌ها که بتوان کسب‌وکار را تاب‌آور و آینده‌نگر کرد، این ریسک‌ها را باید در برابر دورنمای به‌طور مداوم در حال تکامل، مدیریت نمود. استراتژی کسب‌وکار آینده‌نگر با اجماع علمی و اجتماعی در پیشرفت به سمت اقتصاد صفر خالص و طبیعت‌گرا مرتبط است. رویکرد فراگیری که ارزش را برای تمام ذی‌نفعان در نظر گیرد، جهت مجوز اجتماعی شرکت برای عملیات

از اهمیت اساسی برخوردار خواهد بود. در نظر نگرفتن ریسک‌ها و فرصت‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری ممکن است بر تاب‌آوری استراتژیک سازمان تأثیر بگذارد.

در عین حال، مدل‌های کسب‌وکار باید ریسک شرکت در ارتباط با و یا ناشی از مسائل مرتبط با زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را منعکس کنند و در نظر بگیرند، و رویکرد اهمیت دوسویه را مورد استفاده قرار دهند (گزارشگری غیرمالی به‌علاوه‌ی گزارشگری مالی - به شکل ۲ مراجعه کنید). برای دستیابی به این هدف، شرکت‌ها باید تغییرات موردنیاز در درون فرایندهای کسب‌وکار موجود را لحاظ کنند تا بهتر بتوانند [مسائل] زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را در عملیات خود یکپارچه‌سازی کنند.

در زمینه‌ی مدل سه خط [دفاعی]، این بدان معنی است که کلیه‌ی نقش‌ها با یکدیگر کار می‌کنند تا به صورت جمعی به ایجاد و محافظت از ارزش هنگامی که آن‌ها با یکدیگر و با منافع اولویت‌بندی شده ذی‌نفعان همسو هستند، یاری رسانند. انتقال به کسب‌وکار آینده‌نگر مستلزم روابط منابع طبیعی جدید به‌عنوان بخشی از مدل کسب‌وکار خواهد بود. طبیعت

شکل ۲: چشم‌انداز اهمیت دوسویه

مأخذ: «اهمیت دوسویه چیست و چرا مهم است»، مؤسسه‌ی پژوهشی گرانتام در مورد تغییرات اقلیم و محیط‌زیست، آوریل ۲۰۲۱.

باید در کنار اقلیم مدنظر قرار گیرد، و زمانی که موضوع مدیریت ریسک‌ها و شناسایی فرصت‌های برابر بلندمدت و رشد پایدار مطرح می‌شود، باید آن‌ها را برای کسب‌وکار حیاتی به شمار آورد. شناخت این ریسک‌ها و فرصت‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری مستلزم آن خواهد بود که شرکت‌ها روابط داخلی و خارجی قوی داشته باشند و اطمینان یابند که کیفیت روابط از کسب‌وکارها در فرایند ارزش‌آفرینی پشتیبانی خواهد کرد. این رهنمود از شرکت‌ها در فرایند مذکور پشتیبانی خواهد کرد و نشان می‌دهد که چگونه باید ملاحظات پایداری و زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را در درون شیوه عمل‌های تجاری یکپارچه‌سازی نمود. چشم‌انداز اهمیت دوسویه بسط مفهوم کلیدی اهمیت در حسابداری است. مفهوم اهمیت دوسویه بیان می‌کند که شرکت‌ها باید گزارشگری در مورد مسائل پایداری را مدنظر قرار دهند (به‌عنوان مثال، اطلاعات مرتبط با اقلیم،

که ممکن است بر عملکرد مالی شرکت تأثیر بگذارد و اطلاعات باید برای درک آثار بیرونی شرکت گزارش شوند).

۳- جادادن ملاحظات پایداری و زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در شیوه‌های کسب‌وکار

پایداری در توصیف نحوه‌ی تأثیر سازمان‌ها بر جامعه و محیط‌زیست دیدگاه همه‌جانبه‌ای را دربردارد. از پایداری به‌عنوان واژه‌ی فراگیری برای توصیف این‌که یک سازمان چگونه می‌تواند در آستانه‌های زیست‌محیطی و محدوده‌های سیاره‌ای عمل کند، استفاده می‌شود. اقدامات مربوط به پایداری می‌تواند تلاش‌های یک شرکت برای کاهش تأثیرش در عین خلق ارزش در محیط بیرونی را شامل شود (به‌عنوان مثال، منبع‌یابی مسئولانه یا کشاورزی احیاکننده).

ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری (ESG) با پیش‌فرض تمرکز برون‌سازمانی به این نکته می‌پردازد

که چگونه مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری (به‌عنوان مثال، تغییر اقلیم) از طریق ایجاد ریسک‌ها، تهدیدها و فرصت‌های جدید بر شرکت و ارزش آن تأثیر می‌گذارند. ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری داده‌محور هستند و از طریق کمی‌سازی تأثیر مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری بر عملکرد مالی، ذی‌نفعان را از ارزش شرکت آگاه می‌کنند. این مسائل هنگام در نظر گرفتن ریسک‌های مرتبط با مسایل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و یکپارچه‌سازی این موضوعات با اهمیت در فرایندهای کلیدی کسب‌وکار مورد استفاده قرار می‌گیرند. برای درک این‌که در حال حاضر ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری و پایداری چگونه در شیوه‌های کسب‌وکار و نقش‌های تعیین شده در مدل سه خط [دفاعی] یکپارچه‌سازی می‌شوند، شورای تجارت جهانی برای توسعه‌ی پایدار و انجمن حسابرسان داخلی، مجموعه مصاحبه‌هایی را با

زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را تعریف می‌نماید.

هدف و فرهنگ شرکتی به یک اندازه اهمیت دارند، چرا که توانایی رهبری را نشان می‌دهند و در عین حال مشخص می‌کنند که رهبری تا چه اندازه به عملکرد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در عملیات یک سازمان ارزش و بها می‌دهد. تغییر فرهنگ نهادینه شده‌ی شرکتی می‌تواند از دیدگاه راهبری چالش‌برانگیز باشد، زیرا شامل بررسی رفتارهای یکپارچه‌سازی شده در سراسر نقش‌ها و سطوح مختلف شرکتی است.

بینش‌های به دست آمده از مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که هم عوامل محرک داخلی و هم عوامل بیرونی وجود دارند که می‌توانند ضمانت‌بخش تغییر رفتار لازم برای توسعه‌ی یک فرهنگ شرکتی باشند که برای عملکرد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری ارزش قائل شود.^۶

در داخل سازمان، فشار برای تغییر

جادادن ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری و پایداری در شیوه‌های کسب‌وکار نیز یک فرصت است. اکنون شرکت‌های پیشرو دریافته‌اند که عمل کردن بر اساس طبیعت فرصتی است برای جلب اعتماد مشتریان، جامعه‌ی مدنی و سرمایه‌گذاران. سرمایه‌گذاران اصلی نیز متعهد می‌شوند که تا سال ۲۰۲۵ جنگل‌زدایی را از عملیات خود حذف کنند؛ این اقدامات مبتنی بر طبیعت، کاهش خسارت ناشی از آسیب‌پذیری در برابر ریسک عمده را نشان داده و هزینه‌ی تأمین سرمایه را کاهش می‌دهد.

۱. فرهنگ شرکتی و تغییر رفتار

فرهنگ شرکتی به مجموعه‌ای از باورها، رفتارها و شیوه‌های کسب‌وکار اشاره دارد که به همراه یکدیگر تعیین می‌کنند که یک سازمان چگونه با بازیگران برون‌سازمانی تعامل دارد، معاملات تجاری بیرونی را مدیریت می‌کند و نگرش‌های خود نسبت به ریسک‌های مرتبط با مسایل

شرکت‌های پیشرو و کارشناسان در این زمینه انجام دادند. بینش‌های به دست آمده از این مصاحبه‌ها در سرتاسر این گزارش گنجانده شده و توصیه‌هایی را به منظور تکامل فرایندهای آن‌ها به شرکت‌ها ارائه می‌دهد.

این مصاحبه‌ها عوامل متعددی را برجسته می‌سازند که در میزان در نظر گرفتن ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری و پایداری در فرایندهای تصمیم‌گیری یک شرکت نقش دارند. این عوامل در بخش‌های زیر از گزارش مورد بحث قرار می‌گیرند و عبارتند از:

۱. فرهنگ شرکتی و تغییر رفتار
۲. بلوغ یک سازمان
۳. چشم‌انداز افشای داوطلبانه و نظارتی در حال تکامل
۴. تعهدات طبیعت‌گرایی و صفر خالص
۵. اعمال فشار از سوی سرمایه‌گذاران و سایر ذی‌نفعان
۶. اعتماد و شهرت

رفتار می‌تواند یک فرایند بالا به پایین یا پایین به بالا باشد. زمانی که ارکان راهبری به‌طور مستقیم یکپارچه‌سازی ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری و پایداری را به‌عنوان بخشی از استراتژی شرکتی هدایت می‌کند، فرایندی بالا به پایین است. به‌عنوان مثال، زمانی که سازمان می‌پذیرد که تغییر آب‌وهوا برای فعالیت‌هایش خطری کلیدی محسوب می‌شود، مدیریت مسائل بااهمیت زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری به بخشی از استراتژی شرکتی تبدیل می‌گردد، و پایداری بخشی از فرهنگ شرکت می‌شود.

با وجود این، زمانی که نقش‌های مدیریتی خط اول و دوم، ریسک‌ها و فرصت‌های جدید و نوظهور مرتبط با مسایل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را که باید بخشی از استراتژی شرکتی شوند مورد تأکید قرار می‌دهند، فرایند تغییر رفتار می‌تواند پایین به بالا باشد. به‌عنوان مثال، ممکن است سازمان برای شناسایی ریسک‌های مرتبط با مسایل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری به جای این که بعد از وقوع ریسک‌ها واکنش نشان دهد و آن‌ها را مدیریت کند، رویکردی پیشگیرانه و فعال اتخاذ نماید. در این جا مدیران اجرایی باید در توسعه و پیاده‌سازی فرایندهای لازم نقش ایفا کند.

در خارج از سازمان، این فشار می‌تواند از منابع مختلفی وارد شود، که در بخش‌های بعدی شرح داده می‌شود. این عوامل، از بیرون سازمان به‌طور مداوم نیاز به تغییر رفتار را در سازمان برمی‌انگیزند، و در نهایت به ایجاد فرهنگ شرکتی منتج می‌شوند که برای ملاحظات پایداری و زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری ارزش قائل بوده و آن‌ها را ارتقا می‌دهد.

این عوامل رانشی، درونی و بیرونی، منافاتی با هم ندارند، بلکه می‌توانند

به تغییر رفتاری مطلوبی منجر شوند که از فرهنگ شرکتی مرتبط با عملکرد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری پشتیبانی کند. ارکان راهبری می‌توانند تضمین کنند که فرهنگ شرکتی، شیوه‌ها، منابع و فرایندهایی را دربرگیرد که به مدیران اجرایی امکان دهد تا وضعیت موجود را به چالش کشیده، روندهای ریسک مرتبط با مسایل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را مورد تأکید قرار دهند و از مهارت‌ها، صلاحیت‌ها و انتقال دانش در سازمان اطمینان حاصل نمایند.

۲. بلوغ یک سازمان

برای بسیاری از شرکت‌ها، جادادن ملاحظات پایداری و زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در سازمان‌هایشان هم چالش است هم فرصت. این بدان معنی است، زمانی که صحبت از شیوه‌های یکپارچه‌ی کسب‌وکار باشد، شرکت‌ها اغلب در سطوح متفاوتی از بلوغ قرار دارند. این بلوغ را می‌توان به‌عنوان مثال، از طریق شناسایی این که مسئولیت پایداری و پاسخ‌گویی در برابر آن در کجای سازمان قرار دارد، یا از طریق شناسایی همسویی بین موضوعات با اهمیت زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و عوامل ریسک (به شکل ۳ مراجعه کنید)، کیفیت افشای زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و نیز سازوکارهای راهبری و فرایندهای نظارت و مدیریت این یکپارچگی، اندازه‌گیری کرد.

مصاحبه‌هایی که با شرکت‌ها انجام دادیم، چشم‌اندازهای جالب‌توجهی درباره‌ی سطوح بلوغ ارائه می‌دهند:

۱. بنا به گفته‌ی برخی سازمان‌ها، شرکت‌ها معایب ناشی از پیشرو بودن در گنجانیدن مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری و پایداری در راهبری، مدیریت ریسک و افشا را یک ریسک تصور می‌کنند. به‌عنوان مثال، افشای آثار عوامل پایداری و وابستگی‌های

مربوط به آن‌ها می‌تواند تهدیدی برای مزیت رقابتی محسوب شود. این که شرکت‌ها تا چه اندازه این فرصت‌ها را پیگیری کنند و ریسک‌ها را کاهش دهند، تا حد زیادی به وسیله‌ی فرهنگ شرکتی تعیین می‌شود.

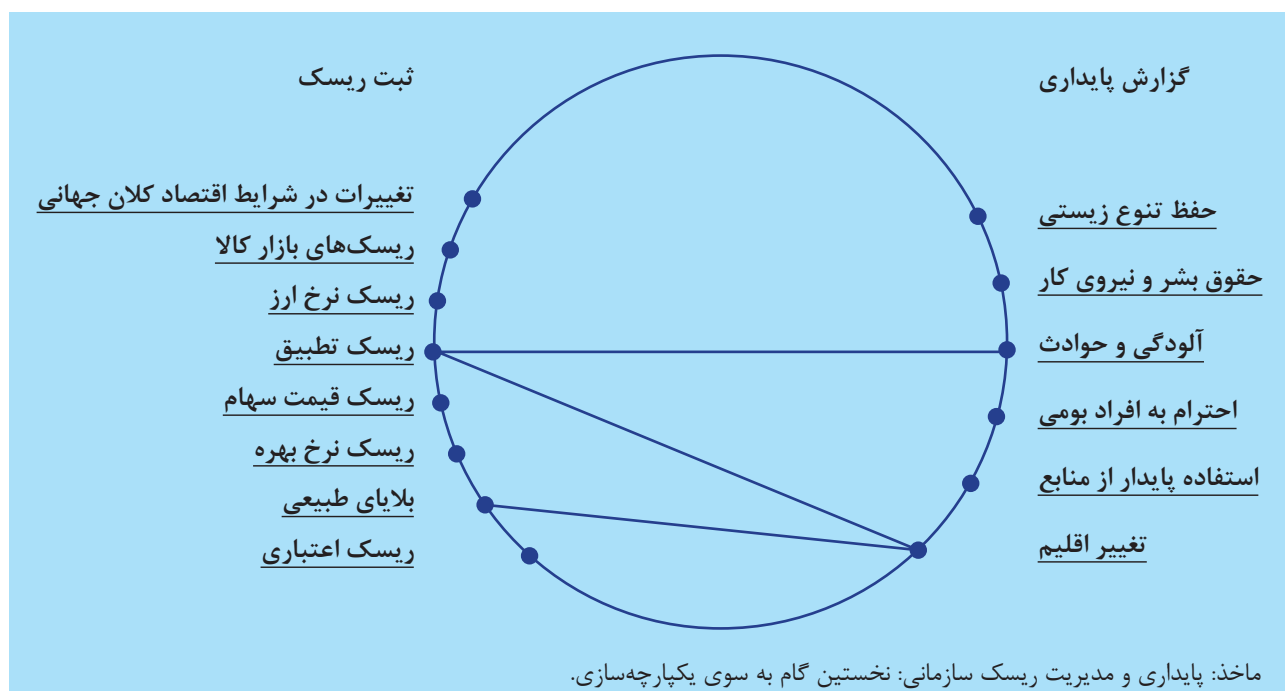
۲. یکپارچه‌سازی [ملاحظات] زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری و پایداری برای ساختارهای سازمانی پیچیده، به‌عنوان مثال سازمان‌هایی که در مناطق و بخش‌های مختلف فعالیت می‌کنند و دارای واحدهای کسب‌وکاری متعددی هستند، به منابع و فرایندهای راهبری پیچیده‌تری نیاز دارند. افشای دقیق‌تر [ملاحظات] زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و مهارت‌های اولویت‌بندی ریسک‌های مرتبط با مسایل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، بسته به زمینه‌های محلی، متفاوت خواهد بود.

۳. پیشرو بودن در افشای [ملاحظات] زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری برای شرکت‌هایی که در مسیر پایداری خود مقدم‌تر بودند، نگرانی کم‌تری به همراه داشت؛ زیرا استراتژی‌های یکپارچه، فرایندهای راهبری و سایر سیستم‌های درونی تصمیم‌گیری برای اطمینان از قابل‌اعتماد بودن و اعتبار هرگونه افشای [ملاحظات] زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، در جای خود قرار داشتند.

۳. چشم‌انداز افشای داوطلبانه و نظارتی در حال تکامل

افزایش ۱۰ برابری الزامات گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری بین سال‌های ۱۹۹۲ و ۲۰۱۷، همان‌طور که انتظار می‌رفت، منجر به این شده که کسب‌وکارها و نیز سرمایه‌گذاران خواستار همسویی و انسجام بیشتری در فضای گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری باشند. این تقاضای ثبات و همسویی مورد توجه استانداردگذاران در جهان قرار

شکل ۳: سطح هم‌سویی بین افشای پایداری و عوامل ریسک، یکی از روش‌های ارزیابی سطح یکپارچه‌سازی [ملاحظات] زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری است

پذیرفته و اتخاذ کرده‌اند، افشا نمایند.

۴. تعهدات طبیعت‌گرا و صفر خالص

در مقابل چشم‌انداز نظارتی در حال تکامل و تغییر محیط عملیات، کسب‌وکارها برای تنظیم تعهدات طبیعت‌گرا و صفر خالص، تحت فشار قرار دارند. به‌عنوان مثال، در سال ۲۰۲۱، شورای تجارت جهانی برای توسعه‌ی پایدار شرایط عضویت خود را به‌روزرسانی کرد تا اعضا را ملزم کند که حداکثر تا سال ۲۰۵۰ به هدف به صفر رساندن انتشار گازهای گلخانه‌ای برسند و اهداف علمی و بلندپروازانه‌ای ایجاد کنند که به احیای طبیعت/تنوع زیستی تا سال ۲۰۵۰ کمک کند.

پوش پیش‌روی به سوی صفر سازمان ملل متحد نیز شرکت‌ها را وادار می‌کند که به اهداف دانش‌بنیان کاهش انتشار آلاینده‌ها پایبند باشند، اما تعهدات صفر خالص بدون عمل کردن بر اساس طبیعت محقق نخواهد شد. اگر جنگل‌زدایی در دهه‌ی جاری خاتمه نیابد و از حیات آبریان که امروزه تا

مربوط به مسایل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری بین شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران، باید اتفاق نظر عمومی برای افشا ایجاد شود. بازارهای سرمایه برای درک خلق ارزش کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت شرکت‌ها به اطلاعات مفید و قابل‌اعتمادی برای تصمیم‌گیری درباره ریسک‌ها و فرصت‌های پایداری استراتژیک در این شرکت‌ها نیاز دارند.

علاوه بر افشای مالی مربوط به اقلیم، با تلاش کارگروه افشای مالی مربوط به طبیعت (TNFD)^۹، بازار حرکت قدرتمندی را به سمت گنجاندن (طرح‌های) «طبیعت‌گرا» در افشای شرکتی آغاز کرده است. چارچوب بتای کارگروه افشای مالی مربوط به طبیعت مستلزم این است که کسب‌وکارها، ریسک‌ها و فرصت‌های مربوط به طبیعت را با استفاده از همان رویکرد چهار محوری کارگروه افشای مالی مربوط به طبیعت - راهبری، استراتژی، مدیریت ریسک و معیارها و اهداف - که بازارهای مالی و تجاری به‌طور گسترده‌ای آن را

گرفته است. در چند ماه اخیر، هیأت استانداردهای بین‌المللی پایداری دو پیش‌نویس استاندارد را برای دریافت نظر مشاوره‌ای صادر کرد، کمیسیون بورس و اوراق بهادار ایالات متحده (SEC) قانون پیشنهادی افشای اقلیم را صادر کرده، و کمیسیون اروپا با تفویض مسئولیت به گروه مشاوره‌ی گزارشگری مالی اروپا (EFRAG)^۶ پیش‌نویس‌های میان‌مدتی را درباره‌ی استانداردهای گزارشگری پایداری در اروپا برای اخذ مشورت عمومی صادر کرده است.

بخش اعظم این فعالیت از تلاش کنونی سازمان‌های گزارشگری داوطلبانه مانند کارگروه افشای مالی مربوط به اقلیم (TCFD)^۸، هیأت استانداردهای حسابداری پایداری، طرح گزارشگری جهانی و سایرین، الهام گرفته شده است. این استانداردهای جدید و الزامی، ناشی از این موضوع است که ناظران (مقررات‌گذاران) و سایرین به‌طور فزاینده‌ای به این تشخیص رسیده‌اند که برای اطمینان از تبادلات اثربخش اطلاعات

سرمایه‌دار و امانت‌دار مشتریان خود هستیم».

مطالبه سرمایه‌گذاران روشن است. در نظرسنجی اخیر مؤسسه‌ی پی‌دبلیوسی (PWC)^{۱۳} از سرمایه‌گذاران، ۷۹٪ از پاسخ‌دهندگان ریسک‌ها و فرصت‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را به‌عنوان عامل مهمی در تصمیم‌گیری ذکر کردند، اما تنها ۳۳٪ معتقدند که کیفیت کنونی گزارشگری به‌طور متوسط خوب است. مؤسسه‌ی سِرِس^{۱۴} از هیأت مدیره‌ی شرکت‌ها خواسته که «به‌طور نظام‌مند و دقیقی بر ریسک‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری نظارت نمایند تا کسب‌وکارهای خود را در برابر بحران‌های جهانی رو به افزایش اقلیم و آب، مقاوم کنند».

هیأت‌مدیره در مدیریت [موقعیت‌های] چالش‌برانگیز نقشی حیاتی دارد و باید یکپارچه‌سازی اطلاعات مالی و غیرمالی را ترغیب کند تا بتوان داده‌های رتبه‌ی سرمایه‌گذاری را در اختیار ذی‌نفعان قرار داد. اما در نقش نظارتی خود باید

خود نهاده‌ی نه کنند و آن را به سطح زنجیره‌ی تأمین خود برسانند. این تعهدات باید بر استراتژی‌های منسجم و اهداف میان‌مدت متکی باشند تا بتوان میزان پیشرفت را اندازه‌گیری کرد. لازم است که ساختارهای راهبری و مسئولیت‌های هیأت مدیره از نو تنظیم شود تا اطلاعات پیچیده‌تر در مورد مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را شامل گردد و افشای شرکتی در زمینه‌ی زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری باید شفاف بوده و با سطوح بالایی از اطمینان‌بخشی برون‌سازمانی (مستقل)، همراه باشد.

۵. اعمال فشار از سوی سرمایه‌گذاران و سایر ذی‌نفعان

در سال ۲۰۲۲ لری فینک^{۱۱}، رئیس هیأت مدیره و مدیرعامل شرکت بلک‌راک^{۱۲}، در نامه‌ای به مدیران اجرایی بر ملاحظات سرمایه‌گذاری تمرکز کرد و بیان نمود: «تمرکز ما بر پایداری از آن جهت نیست که دوستدار محیط‌زیست هستیم، بلکه به این خاطر است که

۳۰٪ از کربن جهانی را جذب می‌کنند حفاظت نشود، مجموع ۷۰٪ از اهداف صفر خالص دولت‌ها و کسب‌وکارها دست‌نیافتنی تلقی می‌گردد. با آغاز پیمان آب‌وهوایی (اقلیم) گلاسکو در بیست‌وششمین کنفرانس تغییرات آب‌وهوایی (اقلیمی) سازمان ملل متحد در سال ۲۰۲۱ (COP۲۶)^{۱۰}، مشاهده شد که تمامی طرف‌ها موافق بودند که روی اقدام برای کاهش تغییرات اقلیمی، سازگاری با آن، تأمین مالی و همکاری در زمینه‌ی تغییرات اقلیمی تمرکز کنند. به موازات آن، بیش از صد نفر از مدیران مجدداً بر تعهد خود به استفاده‌ی پایدار از زمین، و مدیریت پایدار و احیای جنگل‌ها و سایر اکوسیستم‌ها، نگهداری و حفاظت از آن‌ها تأکید کردند.

این سطوح فزاینده‌ی بررسی‌های دقیق به این معنی است که صرف ایجاد تعهدات صفر خالص کافی نخواهد بود. شرکت‌ها باید در نظر بگیرند که چگونه اقدامات مربوط به اقلیم و طبیعت را در شیوه‌های کسب‌وکار

مسئولیت شخصی اعضای هیأت مدیره، یکی دیگر از ملاحظات مهم است که بر فوریت در این حوزه تأکید می‌کند. در سال ۲۰۱۹، دادگاه عالی ایالت دل‌وایر^{۱۷} در حکم خود در مارچند^{۱۸}، با اشاره به پرونده‌ی حساس شرکت Caremark، چنین اظهار کرد: «اگر شرکت مذکور یک چیز به ما آموخته باشد، این است که هیأت مدیره‌ی شرکت باید با حسن نیت تلاش کند تا وظایف مراقبتی خود را انجام دهد. ناتوانی در انجام این تلاش به منزله‌ی نقض وفاداری است».

ناتوانی هیأت مدیره در اجرای وظایف مراقبتی، طیف گسترده‌ای از ریسک‌ها را نه تنها بر سازمان بلکه بر خود هیأت مدیره نیز تحمیل می‌کند، ریسکی که مدیران باید نسبت به آن آگاه باشند. افزایش دعاوی حقوقی مرتبط با مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری علیه شرکت‌ها و در برخی موارد علیه مدیران، به ویژه در خصوص موضوعات تغییر اقلیم و تعهدات صفر خالص، و نیز در

سرمایه‌گذار بر تبادل اطلاعاتی که انجام می‌گیرد متکی باشد، ایجاد و حفظ اعتماد و اطمینان در ذی‌نفعان ضروری است. در گزارش پایداری مدیران اجرایی (CXO)^{۱۵} دیلویت^{۱۶} در سال ۲۰۲۲ با عنوان «گسست بین هدف و تأثیر»، ۹۷٪ از پاسخ‌دهندگان اعلام کردند که تغییرات اقلیم تأثیری منفی بر شرکت‌های آن‌ها داشته است؛ از جمله نیمی از آن‌ها که شاهد آثاری بر عملیات بودند، مانند اختلال‌ها در مدل‌های کسب‌وکار و شبکه‌های تأمین.

آن‌ها همچنین گزارش کردند که برای اقدام در مورد نگرانی‌های پایداری از سوی ذی‌نفعان مختلف مانند ناظران (مقررات‌گذاران)، سهامداران، مصرف‌کنندگان و کارکنان، تحت فشار قرار دارند. ماهیت گسترده و پیچیده‌ی موضوعات پایداری به این معنی است که سازمان‌ها باید آگاهی را افزایش دهند و ظرفیت‌هایی را ایجاد کنند تا مطمئن شوند که بخش‌های مختلف درک می‌کنند که کسب‌وکار چگونه می‌تواند تحت تأثیر قرار گیرد.

نگاهی فراتر از دیدگاه‌های سهامداران داشته باشد و در وهله‌ی اول مسئولیت خود برای درک دیدگاه‌های ذی‌نفعان را در نظر بگیرد تا اطلاعات بهتری را در اختیار هیأت تصمیم‌گیری قرار دهد.

پژوهشی که توسط شورای تجارت جهانی برای توسعه‌ی پایدار و شرکت دی‌ان‌وی (DNV) انجام شده، نشان می‌دهد که فرهنگ شرکتی یکی از موانع کلیدی بر سر راه مشارکت اثربخش گروه‌های ذی‌نفع است، چراکه در بسیاری از سازمان‌ها ارکان راهبری به‌طور مستقیم با گروه‌های مختلف ذی‌نفع مشورت نمی‌کنند یا این‌که اصلاً با آن‌ها تعاملی ندارند. در این زمینه، مدیران اجرایی می‌توانند برای نمونه، از طریق ایجاد سازوکارهای راهبری برای رسمیت دادن به روابط عملیاتی بین ارکان راهبری و گروه‌های ذی‌نفع، از این ارکان راهبری پشتیبانی کنند.

۶. اعتماد و شهرت

برای اطمینان از این‌که تصمیم‌گیری‌های مربوط به کسب‌وکار و نیز تصمیمات

مورد زنجیره‌ی تأمین و مسائل حقوق بشری، و اختلافات غیررسمی مربوط به مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در مورد اطلاعات افشا شده و اتهامات سبزشوئی، همچنان به قوت خود باقی است.

پرداختن به موضوع پایداری دیگر یک «پده‌آل»^{۱۹} نیست، بلکه یکی از مسائل حیاتی کسب‌وکار است که باید در چارچوب‌های وسیع‌تر راهبری شرکتی، مدیریت ریسک، افشا و پاسخ‌گویی شرکت مطرح گردد. بنابراین ضروری است که مدیران ماهیت وظیفه‌ی امانتداری خود را درک کنند و در شرایطی که دچار تردید می‌شوند، مشورت بگیرند.

۴- مدل سه خط [دفاعی]: نقش‌ها

و مسئولیت‌های مرتبط با پایداری
مدل سه خط [دفاعی]، فرایندها و نقش‌های روشنی را برای هدایت سازمان‌ها به سمت راهبری خوب مشخص می‌کند. سازمانی که متکی بر راهبری خوب است می‌تواند ریسک‌های مرتبط با مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را شناسایی، ارزیابی و اولویت‌بندی و در تصمیم‌گیری لحاظ کند. این بخش به نحوه‌ی یکپارچه‌سازی و جادادن ملاحظات پایداری و

زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در سه نقش مشخص شده در مدل [سه خط دفاعی]: ارکان راهبری، مدیران اجرایی و حسابرسی داخلی، می‌پردازد.

ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری و پایداری در مدل سه خط [دفاعی] را می‌توان همان‌طور که در تصویر زیر تشریح شده، با هم یکپارچه کرد.

همه‌ی نقش‌ها اعم از ارکان راهبری، مدیران اجرایی، و حسابرسی داخلی، همکاری نزدیکی برای اطمینان از حلقه‌های بازخورد دارند. هر نقش به تفصیل در ادامه توضیح داده شده است.

۱. نقش ارکان راهبری:

سازوکارهای راهبری

ارکان راهبری، شامل هیأت مدیره، اهداف سازمانی، و نیز ساختارها و فرایندهای مناسب برای راهبری مؤثر را تعریف می‌کند. ارکان راهبری، اهداف سازمانی را با مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری با اولویت بالا از نظر ذی‌نفعان هماهنگ نموده، جهت حرکت را تعیین کرده و هدف شرکتی شامل ملاحظات گسترده‌تر پایداری را تعریف می‌کند. به‌ویژه، برای تحقق این هدف، ارکان راهبری باید بر سازوکارهای راهبری شامل ملاحظات پایداری و

زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، استراتژی گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و تعامل با ذی‌نفعان نظارت کند.

۱.۱. ایجاد سازوکارهای راهبری

شامل ملاحظات پایداری و

زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری

بسیاری از شرکت‌ها برای نظارت بر ملاحظات پایداری و زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، سازوکارهای راهبری رسمی را ایجاد کرده‌اند. این امر ممکن است به یک کمیته‌ی اختصاصی، شامل اعضای هیأت مدیره، یا تحت مسئولیت یک کمیته‌ی از قبل موجود؛ به‌عنوان مثال مدیریت ریسک یا کمیته‌ی حسابرسی، محول شود. بین فعالیت حسابرسی داخلی و کمیته‌های حسابرسی رابطه‌ای وجود دارد، که فرصت اعمال نفوذ مسئولیت‌های نظارتی را فراهم می‌کند.

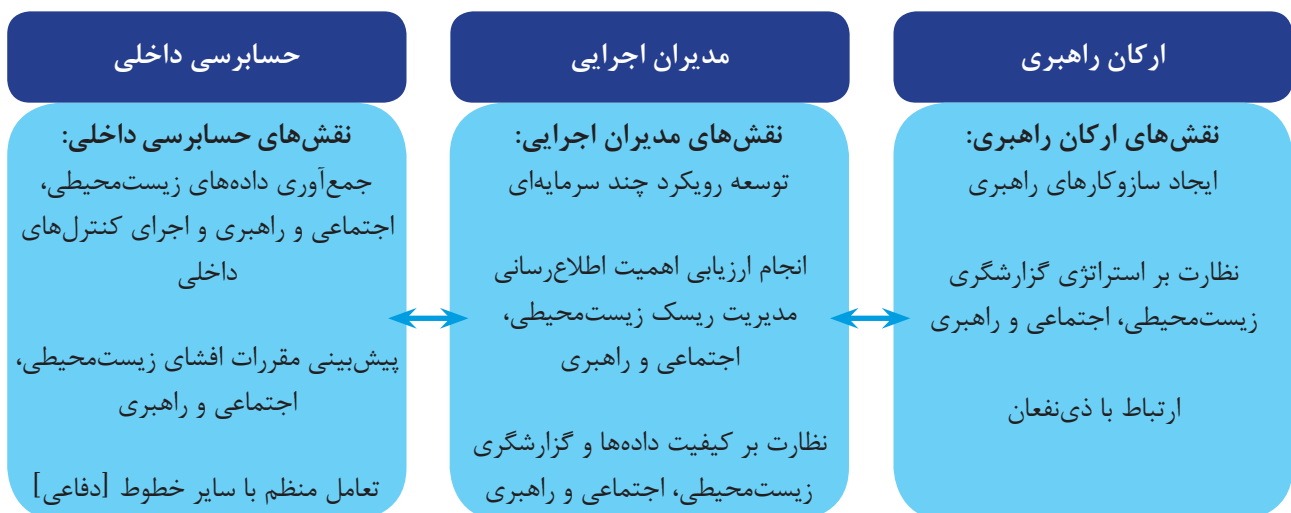
۱.۲. نظارت بر استراتژی

گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری

و راهبری

ارکان راهبری مسئولیت‌هایی به منظور نظارت بر استراتژی گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، اتخاذ تصمیم‌های گزارشگری یکپارچه استراتژیک و اتخاذ سیاست‌ها و

شکل ۴: اقدامات کلیدی نقش‌های مدل سه خط [دفاعی] از نظر ملاحظات پایداری و زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری

فرایندهایی برای تقویت راهبری از طریق مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی را نیز بر عهده دارند.

ارکان راهبری نقش مهمی در ایجاد و تشریح داده‌ها و شاخص‌های مرتبط با زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری هم‌راستا با فرهنگ و هدف شرکتی دارد، تا به ذی‌نفعان تعهد قوی به ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری و پایداری را نشان دهد.

مدیریت پایداری، دانش زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری لازم برای یکپارچه‌سازی شاخص‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری مناسب با استراتژی کسب‌وکار و همچنین انتقال روندهای ریسک در حال تغییر مرتبط با زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را به ارکان راهبری دارد.

مدل سه خط [دفاعی] برای اطمینان از ایجاد و حفظ ارزش‌های سازمان، نقش‌ها و مسئولیت‌های طرف‌های مختلف را در اجرای رویکرد یکپارچه مدیریت ریسک، کنترل‌های داخلی، افشا و اطمینان‌بخشی، شفاف می‌کند. هنگامی که ارکان راهبری درک و نظارت درستی نسبت به مساعدت این سه نقش برای ایجاد یک مدل کسب‌وکار انعطاف‌پذیر داشته باشند، انتظارات روشنی نسبت به چگونگی مشارکت هر یک از نقش‌ها در فرایندهای گزارشگری و اطمینان‌بخشی برون سازمانی خواهند داشت.

۱.۳. تعامل با ذی‌نفعان

بخش‌های مدیریت و پایداری در مقایسه با سایر نقش‌ها، از گذشته تاکنون تعامل بیشتری با ذی‌نفعان سازمان داشته‌اند. ارتباط میان ارکان راهبری و ذی‌نفعان ممکن است از طریق مجامع عمومی سالانه، گزارش‌های مدیریت یا از طریق گروه‌های مشاوره‌ای، پانل‌ها یا انجمن‌ها صورت گیرد. با وجود این، مشارکت ذی‌نفعان باید فعالیت

فرابخشی باشد که به ارکان راهبری برمی‌گردد. هنگامی که ارکان راهبری در تعامل منظم با ذی‌نفعان باشند، و بالعکس، هر دو درک متقابلی از انتظارات و مواجهه سازمان با ریسک‌های مرتبط با زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، خواهند داشت.

بنابراین یکپارچه‌سازی مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در قالب یک مدل کسب‌وکار پایدار و ارزیابی اهمیت به مشارکت ذی‌نفعان بستگی دارد. هنگام تعامل با ذی‌نفعان، ارکان راهبری باید از فراگیر و درهم‌تنیدگی ذی‌نفعانی که برای سازمان مهم هستند، آگاه باشند.

۱.۳.۱. فراگیر بودن ذی‌نفعان: تنوع بین گروه‌ها

ارکان راهبری باید از فراگیر بودن حداکثری مجموعه ذی‌نفعان اطمینان حاصل کند. سازمان ابتدا باید آثار عملیات خود بر مسائل مختلف زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری (به‌عنوان مثال، تغییرات آب و هوا، تخریب اکوسیستم، کمبود آب) را تعریف و کمی‌سازی نموده و سپس وابستگی‌های بین هر مسئله‌ی زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و یک یا چند گروه از ذی‌نفعان مربوط را ترسیم کند. سازمان با ترسیم این وابستگی‌ها می‌تواند نحوه‌ی انتشار ریسک‌های مرتبط با زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را با توجه به سطح به‌هم پیوستگی این ریسک‌ها درک نماید. رویکرد ذی‌نفع-فراگیر ممکن است شامل سازمان‌های مردم‌نهاد (NGOs)، جوامع محلی، مشتریان، کارفرمایان و تأمین‌کنندگان باشد.

۱.۳.۲. درهم‌تنیدگی ذی‌نفعان: تنوع درون گروهی

درهم‌تنیدگی ذی‌نفعان می‌تواند به‌طور هم‌زمان جامعه، سرمایه‌ی طبیعی و بازیگرانی از زمینه‌های فرهنگی، منطقه‌ای، و اجتماعی-اقتصادی گوناگون را، که عملیات شرکت به‌طور

مستقیم و غیرمستقیم بر آن‌ها مؤثر است، شامل شود.

اصل درهم‌تنیدگی به ارکان راهبری این امکان را می‌دهد تا نسبت به تنوع در گروه یکسانی از ذی‌نفعان اطمینان حاصل کند.

برای نمونه، ارکان راهبری هنگام شناسایی سازمان‌های غیردولتی متأثر از عملیات سازمان، می‌تواند هم سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی و هم سایر سازمان‌های غیردولتی حامی حقوق جوامع محلی یا فعال در محیط‌های اجتماعی-اقتصادی مختلف را لحاظ کند. به‌علاوه، ارکان راهبری برای اطمینان از درهم‌تنیدگی، می‌تواند از گروه‌های ذی‌نفع و مشاوره‌ای، مانند اتحادیه‌های صنفی یا گروه‌های نماینده جوامع محلی مختلف، که شغل آن‌ها به عملیات شرکت متکی است، کمک بگیرد. گروه‌های ذی‌نفع انتخاب‌شده براساس اصول فراگیری و درهم‌تنیدگی این امکان را به سازمان می‌دهد تا نگاه و درک عمیق‌تری از حوزه‌ای که در آن فعالیت می‌کند داشته باشد و ریسک‌های مرتبط با زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را کمینه و پیش‌بینی کند.

یک استراتژی تعامل مؤثر با ذی‌نفعان، که هماهنگ با ارکان راهبری است، راه را برای ارزیابی اهمیت هموار می‌کند.

۲. نقش مدیران اجرایی: توسعه‌ی رویکردی یکپارچه نسبت به مدیریت ریسک زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری

مدیران اجرایی بر دستیابی به اهداف سازمانی نظارت می‌کنند و می‌توانند مسئولیت‌های خط اول و دوم را برای وظایف خاص زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، لحاظ کنند. نقش‌های مدیریتی خط اول برای شناسایی مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری تأثیر پذیرفته از عملیات سازمان، به‌طور مستقیم با ارائه‌ی محصولات، خدمات و

پشتیبانی کلی از سازمان همسو می‌شود. نقش‌های مدیریتی خط دوم مسئولیت کمک ویژه در امور مدیریت ریسک مرتبط با زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری است. این نقش‌ها می‌تواند بر مؤلفه‌های خاصی از مدیریت ریسک مرتبط با مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، مانند رعایت قوانین یا مقررات جدید افشای زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، کنترل داخلی، و مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری مربوط به تضمین کیفیت (درون و برون‌سازمانی) متمرکز باشند. از سوی دیگر، نقش‌های خط دوم، در برخی سازمان‌ها بر مسئولیت گسترده‌تر مدیریت ریسک، مانند توسعه‌ی مدیریت ریسک سازمانی (ERM)^{۲۰}، نظارت می‌کنند (ص.ص. ۳-۴).

در مدل سه خط [دفاعی]، مدیران اجرایی بر نقش‌های زیر نظارت دارند: (۱) توسعه‌ی رویکرد چند سرمایه‌ای؛ (۲) توسعه‌ی ارزیابی اهمیت برای اطلاع از مدیریت ریسک مرتبط با

زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری؛ و (۳) کیفیت داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، کنترل‌های داخلی و گزارشگری.

۱.۲. توسعه‌ی رویکرد چند سرمایه‌ای

به‌طور سنتی، مدیران اجرایی ارزش سازمان را براساس سرمایه مالی و اقتصادی اندازه‌گیری می‌کنند. سرمایه‌های مالی و اقتصادی مربوط به دارایی‌هایی است که به راحتی قابل اندازه‌گیری بوده و سازمان به‌طور مستقیم آن‌ها را کنترل می‌کند. به علاوه، رشد سرمایه مالی می‌تواند به سرمایه‌گذاران فعلی و بالقوه درباره‌ی ثبات یک سازمان اطمینان دهد. عوامل مالی و اقتصادی تنها جریان‌های سرمایه نیازمند توجه مدیران اجرایی نیستند. سازمان‌های زیادی رویکرد چند سرمایه‌ای را انتخاب می‌کنند، این رویکرد «توجه فعال سازمان به روابط بین واحدهای عملیاتی و عملکردی مختلف و سرمایه‌هایی که سازمان

استفاده می‌کند یا بر آن‌ها مؤثر است» را بررسی می‌کند.

مدیران اجرایی سازمان با توجه به این رویکرد چندسرمایه‌ای، روابط بین سرمایه‌های فیزیکی و نامشهود را تعریف، کمی‌سازی و برقرار می‌کند. مدل کسب‌وکار برای اطمینان از کارکرد مناسب عملیات سازمان و تأثیر آن‌ها بر مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، به این سرمایه‌ها نیاز دارد. شرکت با استفاده از رویکرد چندسرمایه‌ای قادر به ارزیابی آثار و وابستگی‌های خود بر سهام و جریان‌های سرمایه‌ای (به‌عنوان مثال، طبیعت) خواهد بود، که به‌نوبه‌ی خود به درک شرکت‌ها درباره اثربخشی تلاش‌های پایداری‌شان کمک خواهد کرد.

شورای گزارشگری یکپارچه‌ی بین‌المللی^{۲۱} (IIRC)^{۲۲}، چارچوب یکپارچه‌ی شش‌سرمایه‌ای برای کمک به مدیران اجرایی در انجام این کار ایجاد کرده است. حرکت از فرایندهای مدیریت سنتی به‌سوی مدیریت یکپارچه‌ی

زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری نیازمند دانشی خوب درباره‌ی شیوه‌های مدیریت و ذهنیتی تازه مبتنی بر تفکری یکپارچه است. طرز تفکر یکپارچه به معنی حرکت سازمان از تمرکز محدود بر پیشینه‌سازی سرمایه‌ها و دارایی‌های مالی به‌سوی اتخاذ تصمیمات تجاری براساس روابط بین سرمایه‌های متعدد، اعم از مشهود و نامشهود، است.

اتخاذ رویکرد تفکر یکپارچه می‌تواند از موارد زیر پشتیبانی کند:

- شناسایی کافی ریسک‌های مرتبط با مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری.

- درک عمیق از زمینه‌ی کلانی که سازمان در آن فعالیت می‌کند.

- ارزش‌آفرینی یک سازمان در کوتاه‌مدت، میان‌مدت، و بلندمدت.

۲.۲. توسعه‌ی ارزیابی اهمیت برای اطلاع از مدیریت ریسک زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری
در ارزیابی اهمیت، مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری

نسبت به دو جنبه اولویت‌بندی می‌شوند: (۱) اهمیت این مسائل برای ذی‌نفعان؛ و (۲) تأثیر این مسائل بر سازمان. ماتریس اهمیت دوسویه، که نتیجه‌ی ارزیابی اهمیت است، ابزار ارزشمندی برای رتبه‌بندی مسائل و اولویت‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در رابطه با عملیات کلیدی سازمان است.

هرچه مجموعه‌ی ذی‌نفعان جامع‌تر و متنوع‌تر باشد، نتایج ارزیابی اهمیت برای تشخیص ریسک‌های مرتبط با زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری قابل‌اتکاتر است، زیرا این ارزیابی به شناسایی و اولویت‌بندی مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری از نظر میزان تهدیدآمیز بودن یک ریسک برای دستیابی به استراتژی و اهداف سازمان، کمک می‌کند.

از آن‌جا که فرایند ارزیابی اهمیت به همسویی موضوعات مهم مربوط به زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری با استراتژی شرکت کمک می‌کند، در نتیجه به افشای داده‌های

زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری نیز کمک خواهد کرد و باید به‌عنوان یک ابزار مهم میان‌بخشی که می‌تواند به همه نقش‌های موجود در مدل سه خط [دفاعی] (ارکان راهبری، مدیران اجرایی، حسابرسی داخلی) کمک نماید، در نظر گرفته شود.

بهترین شیوه‌ها در ارزیابی‌های اهمیت

ارزیابی‌های اهمیت در موارد زیر مؤثرتر و معنادارتر هستند:

۱. هدف روشنی داشته باشند
۲. افق‌های زمانی و چرخه‌های بررسی را به‌خوبی تشریح کرده باشند
۳. نتایج را در طول زمان مقایسه کنند
۴. دیدگاه‌های مورد استفاده را به‌خوبی تشریح کنند
۵. دربردارنده‌ی تجزیه و تحلیل کامل ذی‌نفعان باشند
۶. تفاوت‌های بخش‌های سازمانی و منطقه‌ای را در نظر بگیرند
۷. به موضوعات از جنبه‌های متعدد

امتیاز دهند

۸. ریسک‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری مرتبط با هر موضوع بااهمیت را شناسایی کنند.

۹. کیفیت بالای اطلاعات را تضمین کند و پشتیبان اطمینان‌بخشی باشد.

اگر گرفته از شورای تجارت جهانی برای توسعه پایدار، دانشکده اقتصاد اراسموس، واقعیت اهمیت: بینش‌هایی از کاربردهای دنیای واقعی ارزیابی اهمیت زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، [۲۰۲۱].

روش‌های سنتی ارزیابی و اولویت‌بندی ریسک‌ها، مبتنی بر معیارهای تأثیر و احتمال ریسک هستند، اما تکنیک‌های کمی و کیفی دیگری نیز برای یکپارچه‌سازی ریسک‌های مرتبط با مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری وجود دارد که موجب اجرای مناسب‌ترین پاسخ ریسک می‌شوند. این تکنیک‌ها، مانند تجزیه و تحلیل سناریوی ریسک، احتمال وقوع ریسک زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را با روندهای آینده یا تحولات محیطی موردانتظار ترکیب می‌کنند. علاوه بر تجزیه و تحلیل سناریوی زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، نگاشت همپوشانی ریسک‌ها و نحوه تأثیرگذاری آن‌ها بر یکدیگر، بینش‌هایی درباره سرعت آثار آن‌ها، و انتشار ریسک‌ها در عملیات مختلف، بالادستی و پایین‌دستی، که سازمان مدیریت می‌کند، فراهم می‌آورد. براساس مصاحبه‌ها، شیوه‌های راهبری خوب نقشی حیاتی در نظارت و حصول اطمینان از درک مدیران اجرایی نسبت به آثار بالقوه مسائل و ریسک‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری بر دستیابی به اهداف استراتژیک سازمان دارند. برخی شرکت‌کنندگان در طول مصاحبه‌ها تأکید داشتند که این امر ماحصل تجمیع عملکردهای مدیریتی مختلف بوده است. به عنوان مثال، استفاده‌ی هم‌زمان از پایداری

و مدیریت ریسک مالی برای تعریف استراتژی مدیریت ریسک یکپارچه، یا تنظیم مناسب‌ترین شاخص‌های عملکرد کلیدی مالی و غیرمالی (KPIs)^{۲۳} و حوزه‌های مسئولیت‌های کلیدی (KRA)^{۲۴}.

برخی شرکت‌ها از کمیته‌های پایداری مخصوصی شامل نقش‌های مدیریتی (مالی و غیرمالی)، یا اعضای هیأت مدیره یا حسابرسی داخلی برای نظارت و هدایت کلیه مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری استفاده می‌کنند. نقش‌های مدیریت ریسک معمولاً از وجود این کمیته‌ها استقبال می‌کنند، زیرا این جلسات امکان بحث‌های منظم درباره مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و یکپارچه‌سازی آن‌ها در استراتژی شرکتی را فراهم می‌آورد.

هنگامی که شرکت‌ها رویه‌های روشنی برای تشخیص، اندازه‌گیری، کنترل و گزارش ریسک‌های مرتبط با زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری داشته باشند، آن‌ها می‌توانند در محیط‌های عملیاتی بی‌ثبات نیز تاب‌آوری بیشتری داشته باشند. به عنوان مثال، ممکن است واحدهای تجاری نمای کلی‌تری از حوزه فعالیت شرکت در سطح کشور داشته باشند و بتوانند ریسک‌های مرتبط با مسایل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را مشخص کرده و سریعاً اقداماتی در پاسخ به ریسک اجرا کنند. این اطلاعات حیاتی ریسک می‌تواند به سطح گروه برسد و در فرایند مدیریت ریسک سراسر سازمان گنجانده و ملاحظه شود.

۲.۳. کیفیت و گزارش‌گری داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری

شرکت‌کنندگان در مصاحبه پیشنهاد کردند که جمع‌آوری داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری باکیفیت بالا می‌تواند دشوار باشد و

ماهیت مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، به این معنی است که آثار وابستگی‌ها اغلب فراتر از مرزهای عملیاتی شرکت هستند. به عنوان مثال، داده‌های انتشار آلاینده‌های محدوددهی ۳ را می‌توان از طریق تأمین‌کنندگان یا میانگین‌های صنعت گردآوری کرد. همچنین برخی شرکت‌ها پیشنهاد دادند که دلیل انتخاب سطوح پایین‌تر اطمینان‌بخشی برون‌سازمانی برای موارد افشای پایداری توسط شرکت‌ها، عدم اطمینان به اطلاعات جمع‌آوری‌شده توسط حسابرسی داخلی است.

اطمینان به رویکردی منسجم برای جمع‌آوری، گزارش‌گری و افشای داده‌ها، لازمه اطمینان از مفید بودن اطلاعات برای تصمیم‌گیری است. درک افراد، فرایندها و سیستم‌های درون یک سازمان و نحوه‌ی راهبری آن‌ها برای اطمینان از صحت و اعتبار داده‌ها، اهمیت‌حیاتی برای بهبود کیفیت اطلاعات زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری دارد.

افشا و گزارش‌گری داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری باید تمرینی آینده‌نگر برای هدایت نقش‌های مختلف به سوی یکپارچه‌سازی زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، مدیریت ریسک مؤثر و مشارکت ذی‌نفعان باشد. افشای زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری باید با صورت‌های مالی و گزارش پایداری همسو باشد، زیرا گروه‌های مختلف ذی‌نفعان برای تصمیم‌گیری آگاهانه به دنبال اطلاعات منسجم و سازگار هستند.

اطمینان از کیفیت، صحت و اعتبار داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری

هنگام تعیین داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری که باید استفاده شوند، و نحوه جمع‌آوری و تجمیع آن‌ها در شاخص‌ها، توجه به سه عامل اهمیت دارد: کیفیت، صحت و اعتبار.

این عوامل اهمیت ویژه‌ای در مسائل یا ریسک‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری جدید یا نوظهور دارند. مدیران اجرایی خط دوم در ارزیابی کیفیت، صحت و اعتبار داده‌ها، باید سؤالات زیر را بپرسند:

۱. آیا کیفیت داده‌ها برای تولید نتایج قابل اعتماد، کافی است؟ آیا خواست سازمان اندازه‌گیری داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری است؟ (به‌عنوان مثال، داده‌های انتشار آلاینده‌های محدوده ۳، ضایعات تولید شده، برق تولیدشده)

۲. آیا کنترل‌هایی برای داده‌های گردآوری‌شده داخلی وجود دارد؟ چه کسی بر فرایند جمع‌آوری داده‌ها نظارت داشته است؟

۳. آیا داده‌ها مطابق با استاندارد صنعت یا یک استاندارد شناخته شده بین‌المللی جمع‌آوری شده‌اند؟

۴. آیا داده‌های ثانویه در دسترس (منبع باز) دیگری برای به چالش کشیدن مفروضات مدل یا مقایسه با نتایج سایر روش‌ها وجود دارد؟

مدیران اجرایی بر این فرایندها نظارت می‌کنند و ممکن است به آموزش منظم در زمینه افشای داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و همچنین آموزش طراحی تحقیقاتی شاخص‌ها برای درک سوگیری‌ها و مسائل صحت در اندازه‌گیری نیاز داشته باشند.^{۲۵}

۳. نقش حسابرسی داخلی - کنترل‌های داخلی و تطبیق

حسابرسی داخلی به‌طور ایده‌آل به دنبال کمک به شرکت‌ها برای ارزیابی فرصت‌ها، بررسی تغییرات عملیات و گزارشگری، رعایت مقررات، و تسریع نوآوری و بهبود پایداری است. اگرچه شیوه‌ی فعلی متفاوت است، ولی حسابرسی داخلی به‌طور معمول در ارتباط با اطلاعات زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری نقشی پیشرو ندارد. این فرصت برای ارکان راهبری وجود

دارد که تشخیص دهد حسابرسی داخلی می‌تواند برای شرکت ارزش‌آفرین باشد و در صورت یکپارچه‌سازی با فعالیت پایداری می‌تواند فراتر از تطبیق رفته و رویکرد فعال‌تری برای پایش موضوعات با اهمیت پایداری اتخاذ کند.

واحد حسابرسی داخلی همچنین روابط نزدیکی با کمیته‌ی حسابرسی دارد، که این امر فرصت بیشتری برای ارائه رویکردی یکپارچه‌تر در سطح هیأت مدیره فراهم می‌کند. با توجه به پیشرفت‌های نظارتی در حال تحول در اتحادیه اروپا، (دستورالعمل گزارشگری پایداری شرکتی، و دستورالعمل بررسی دقیق پایداری شرکتی)، ممکن است کمیته‌های حسابرسی مسئول «نظارت بر گزارشگری پایداری و فرایندهای مرتبط با تشخیص اطلاعات گزارش‌شده» شوند. حسابرسی داخلی و فعالیت‌های پایداری فرصت پیش‌بینی روندهای آتی افشای زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را دارند. به‌عنوان مثال، حسابرسان داخلی می‌توانند بر چشم‌انداز نظارتی در حال تحول و سطح هماهنگی بین چارچوب‌های نظارتی مختلف نظارت کنند.

حسابرسان داخلی همچنین می‌توانند کنترل‌های داخلی در مورد افشای زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را آزمون و اطمینان حاصل کنند که داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری به‌طور مداوم جمع‌آوری می‌شوند تا اطمینان در فرایند جمع‌آوری داده‌ها تضمین شود. محیط کنترل داخلی شیوه‌های روشنی را برای اطمینان از وجود ارتباطات دوطرفه و حلقه‌های بازخورد بین مدیران اجرایی و حسابرسی داخلی ارائه می‌دهد. چارچوب یکپارچه‌ی کنترل داخلی کوزو در سال ۲۰۱۳، شیوه‌هایی را برای ایجاد یک محیط کنترل داخلی مؤثر، مجموعه‌ای از استانداردها، فرایندها و ساختارهایی که یک سیستم اثربخش کنترل داخلی

بر آنها متکی است، معرفی می‌کند. محیط کنترل داخلی سازمان‌ها را قادر می‌سازد تا:

۱) به اهداف استراتژیک دست یابند،
۲) گزارشگری مالی و غیرمالی قابل اعتماد به ذی‌نفعان درون و برون سازمانی ارائه کنند،

۳) عملیات خود را به‌طور کارا و اثربخش انجام دهند،

۴) قوانین و مقررات را رعایت کنند، و
۵) از کنترل داخلی دارایی‌های خود در سراسر سازمان محافظت کنند.

حسابرسی داخلی [باید] مستقل از مدیران اجرایی باشد تا بتوان از بی‌طرفی، اختیار و اعتبار آن اطمینان حاصل کرد. حسابرسی داخلی، اطمینان و مشاوره‌های مستقل و بی‌طرفانه درباره فرایندها و ساختارهای مدیریت ریسک زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و راهبری اثربخش ارائه می‌کند. فعالیت حسابرسی داخلی باید به منابع خوبی دسترسی داشته باشد و برای اطمینان از درستی، اعتماد، شفافیت، تطبیق و پاسخ‌گویی باید در جایگاه مناسبی قرار بگیرد. چارچوب بین‌المللی اجرای حرفه‌ای (IPPF)^{۲۶} انجمن حسابرسان داخلی شامل استانداردهای شناخته شده‌ی جهانی و رهنمودهای معتبر برای انجام با کیفیت بالای کار حسابرسی داخلی است.

این امر از طریق افشای منظم گزارش‌های پایداری و مالی، تضمین فرایندهای منظم جمع‌آوری داده‌ها، و تخصص در شاخص‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری حاصل می‌شود. حسابرسی داخلی یافته‌های خود را به‌منظور ارتقا و تسهیل بهبود مستمر، به مدیریت و ارکان راهبری گزارش می‌کند.

یک واحد حسابرسی داخلی با منابع خوب و دارای جایگاه مناسب:

۱. نسبت به ارکان راهبری پاسخ‌گو است.

۲. در برنامه‌ریزی و عملیات خود مستقل از دخالت مدیران اجرایی است.

۳. مجوز دسترسی به همه‌ی افراد، داده‌ها، و منابع مورد نیاز برای انجام کارش را دارد.

۴. مسئول تصمیم‌گیری‌های اجرایی نیست.

۵. دانش کاملی درباره تمامی جنبه‌های سازمان دارد.

۶. استانداردهای بین‌المللی برای اجرای حرفه‌ای حسابرسی داخلی را رعایت می‌کند.^{۲۷}

۵- پیشنهادها و پرسش‌های کلیدی

این جدول پیشنهادها برای شرکت‌ها در زمینه یکپارچه‌سازی ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری

و پایداری در نقش‌های تعیین‌شده در مدل سه خط [دفاعی] را خلاصه می‌کند. هدف از طرح این پرسش‌های کلیدی، تحریک گفتگو در درون و بین نقش‌های مختلف درباره میزان یکپارچه‌سازی ملاحظات پایداری و زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در فرایندها و شیوه‌های موجود، است.

ارکان راهبری	مدیران اجرایی	حسابرسی داخلی
• در نظر گرفتن رویکرد چندسرمایه‌ای برای جریان‌های سرمایه • مشارکت با ذی‌نفعان برای درک آثار پایداری و پیوند با مدل کسب‌وکار • در نظر گرفتن تنوع ذی‌نفعان در هرگونه فعالیت‌های مشارکتی ذی‌نفعان • اطمینان از نظارت ارکان راهبری بر مدیریت ریسک • اطمینان از دسترسی حسابرسی داخلی به منابع مناسب (که در نهایت ممکن است هزینه‌های اطمینان‌بخشی مستقل را کاهش دهد)	• انجام ارزیابی‌های مهمی که برای فرایندهای مدیریت ریسک سازمانی اطلاعات فراهم می‌کند • ترکیب کارکردهای پایداری و مالی برای تعریف استراتژی مدیریت ریسک یکپارچه • همسو کردن کیفیت و گزارشگری داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری با چرخه‌های گزارشگری مالی	• نظارت بر قابلیت اطمینان جمع‌آوری داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و فرایندهای کنترل داخلی • ایجاد دانش درباره پایداری و آثار زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکت • اطمینان از تعاملات منظم میان حسابرسان داخلی و نقش‌های خط اول و دوم
پرسش‌های کلیدی برای ارزیابی سطح یکپارچه‌سازی ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری ارکان راهبری تا چه حدی بر یکپارچه‌سازی [ملاحظات] زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری نظارت دارد؟ تعامل ارکان راهبری با سایر کارکردها درباره مسائل با اهمیت زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در حال حاضر چگونه است؟ و چه اقداماتی برای بهبود آن می‌توان انجام داد؟ اطلاعات مرتبط با ریسک چگونه در اختیار ارکان راهبری قرار می‌گیرد؟ موانع فعلی یکپارچه‌سازی ریسک‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری چه هستند؟ فرهنگ شرکتی چه نقشی در سازمان ایفا می‌کند؟ آیا شامل مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری برای دستیابی به پایداری بلندمدت می‌شود؟	مدیران اجرایی چگونه می‌توانند تأثیر عملیات شرکت بر مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری را درک و اندازه‌گیری نمایند؟ مدیران اجرایی چگونه می‌توانند از کامل و صحیح بودن داده‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری اطمینان حاصل کنند؟ تفاوت ارزیابی و اولویت‌بندی ریسک‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در سطوح مدیریت عملیاتی و استراتژیک چیست؟ چه شیوه‌ها و سیاست‌هایی تضمین‌کننده رویکرد جامع نقش‌های مدیریتی خط اول و دوم نسبت به مدیریت ریسک زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری هستند؟	حسابرسی داخلی چگونه می‌تواند با حسابرسان مستقل برای اطمینان از قابلیت اتکا و سازگاری اطلاعات، همکاری نماید؟ حسابرسی داخلی چه نقشی می‌تواند در کمک به آمادگی سازمان برای افشای غیرمالی از طریق مشاوره و اطمینان‌بخشی در مورد ساختارها، سیستم‌ها و فرایندهای تصمیم‌گیری و گزارشگری ایفا کند؟ چه کنترل‌هایی تضمین‌کننده مفید بودن شیوه جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و گزارش داده‌های پایداری برای تصمیم‌گیرندگان هستند؟ چه فرایندها و سیاست‌هایی برای اندازه‌گیری، پایش و گزارش پیشرفت در راستای تعهدات شرکت، اتخاذ می‌شود؟ حسابرسی داخلی چگونه می‌تواند با حمایت از تغییر ذهنیت سازمانی، پایداری را با راهبری و عملیات، یکپارچه‌سازی کند؟

• WBCSD (World Business Council for Sustainable Development) & IIA (The Institute of Internal Auditors), July 2022, "Embedding ESG and sustainability considerations into the Three Lines Model".

پی‌نویس:

1. Nature-Positive

2. Net-Zero

3. World Business Council for Sustainable Development

۴. «خوب زندگی کردن» یعنی این که کرامت انسانی و حقوق هر کس محترم شمرده شود، نیازهای اولیه برآورده شود، و همگان از فرصت‌های برابر برخوردار باشند. و «در درون محدودیت‌های سیاره‌ای» به این معنی است که گرمایش جهانی بیش از 1.5°C نباشد، و سامانه‌های طبیعی به‌طور پایدار حفظ، ذخیره، و استفاده شوند. این همچنین بدان معنی است که در جوامع ظرفیت انطباقی کافی برای ساخت و حفظ تاب‌آوری در سیستم زمینی سالم و احیاکننده توسعه یافته باشد.

5. Colin Mayer

۶. مدل‌های متعددی برای تغییر رفتار وجود دارد که سازمان‌ها بتوانند اجرا کنند. متداول‌ترین عوامل رانشی (منابع و محرک‌های درونی و بیرونی) از: کرافورد هالینگورث و لیز بارکر، «مدل‌های تغییر رفتار: مروری بر دو نمونه از بهترین مدل‌های تغییر رفتار و نحوه به‌کارگیری آن‌ها»، معماران رفتار، ۲۰۲۰. الهام گرفته شده است.

7. European Financial Reporting Advisory Group

8. Task Force on Climate-Related Financial Disclosures

9. Taskforce on Nature-related Financial Disclosures

10. 2021 United Nations Climate Change Conference

11. Larry Fink

12. BlackRock

13. PricewaterhouseCoopers

14. Ceres

15. Chief Executive Officer

16. Deloitte

17. Delaware Supreme Court

18. Marchand

19. Nice to Have

20. Enterprise Risk Management

۲۱. توجه: در نوامبر سال ۲۰۲۰، شورای گزارشگری یکپارچه بین‌المللی و هیأت استانداردهای حسابداری پایداری اعلام کردند می‌خواهند یکپارچه‌سازی شوند و بنیاد گزارشگری ارزش (VRF) را تشکیل دهند، که به‌طور رسمی در ژوئن سال ۲۰۲۱ تشکیل شد. در نوامبر سال ۲۰۲۱، بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، یکپارچه‌سازی بنیاد گزارشگری ارزش و هیأت استانداردهای افشای اقلیم را در بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، اعلام نمود. بنیاد مذکور چارچوب گزارشگری یکپارچه را تحت مسئولیت‌های خود حفظ کرد:

<https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2022/05/integrated-reporting-articulating-a-future-path/>

22. International Integrated Reporting Council

23. Key Performance Indicators

24. Key Responsibilities Areas

۲۵. مأخذ: کارگروه سازمان‌های پشتیبان مالی کمیسیون تردوی (COSO)- شورای تجارت جهانی برای توسعه پایدار، به‌کارگیری مدیریت ریسک سازمانی برای ریسک‌های مرتبط با زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، ۲۰۱۸.

26. International Professional Practices Framework

۲۷. مأخذ: کارگروه سازمان‌های پشتیبان مالی کمیسیون تردوی (COSO)- شورای تجارت جهانی برای توسعه پایدار، به‌کارگیری مدیریت ریسک سازمانی برای ریسک‌های مرتبط با زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، ۲۰۱۸. متن کامل در www.wbcsd.org/erm موجود است.

آنچه حسابرسی به ارمغان می‌آورد

با افزایش مقررات حاکم بر مؤسسات حسابرسی، حسابرسی هزینه‌ی بیشتری دارد و دستاورد آن برای حسابربان و تیم‌های مدیریتی زمان بیشتری می‌برد. در نتیجه، تیم‌های مالی باید در نظر داشته باشند که چگونه می‌توان از حسابرسی به‌عنوان ابزاری استفاده کرد که ارزش بالاتری را برای کسب‌وکار فراهم نماید.

مؤسسات حسابرسی در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری‌های قابل‌ملاحظه‌ای انجام داده‌اند تا بتوانند حسابرسی‌های باکیفیتی را ارائه دهند، که جای تعجب نیست این موضوع، حوزه‌ی اصلی تمرکز تیم حسابرسی باشد. با این حال، نحوه‌ی ارائه‌ی حسابرسی‌ها اخیراً با تمرکز فزاینده بر فناوری، داده‌ها و ابزارهای تحلیلی تغییر کرده است که حسابرس را قادر می‌سازد در مورد اطلاعات مالی که دریافت می‌کند با سهولت بیشتری نظر دهد. این موضوع حسابرس را در موقعیت منحصر به فردی قرار داده است. حسابرس اکنون اطلاعات بسیاری را از تمام واحدهای کسب‌وکاری دریافت می‌کند که در حال حسابرسی است و احتمالاً نسبت به هر فرد یا تیم در داخل آن کسب‌وکار، به جزئیات و دامنه‌ی بسیار بیشتری دسترسی دارد. این امر، به حسابرس در مورد کسب‌وکاری که در حال حسابرسی آن است؛ بینش گسترده‌ای می‌دهد. همچنین به تیم‌های مدیریتی این امکان را می‌دهد که حسابرسی را به سمت چیزی سوق دهند که ارزش واقعی برای کسب‌وکار ایجاد می‌کند.

چگونه از مزیت حسابرسی استفاده کنیم؟

برای دستیابی کامل به این پتانسیل، هم مدیریت و هم حسابرس نیاز دارند که فعالانه و به‌طور مستمر درگیر شوند. این امر امکان شناسایی مشترک ریسک‌های کلیدی پیش روی کسب‌وکار را از طریق حسابرسی، فراهم می‌کند. از این رو، مبنایی را برای حسابرس و مدیریت ایجاد می‌کند که از آن استفاده کنند تا همه‌ی تعاملات بر ارائه‌ی ارزش بیشتر

افزایش ارجاع حسابرسی‌های پیچیده به مؤسسات کوچک‌تر

انجمن حسابداران خبره‌ی انگلستان و ولز (ICAEW) گزارش نظارت جامع حسابرسی خود را برای سال ۲۰۲۳-۲۰۲۴ منتشر کرده است که تغییرات قابل‌ملاحظه‌ای را در چشم‌انداز بازار حسابرسی نشان می‌دهد. این گزارش که در سپتامبر ۲۰۲۴ منتشر شد، حاکی از موج انتقال حسابرسی‌های پیچیده از مؤسسات بزرگ‌تر به مؤسسات کوچک‌تر است که چالش‌های جدیدی را در مسیر پویایی بازار و کیفیت حسابرسی ایجاد می‌کند. علی‌رغم تغییرات بازار، کیفیت کلی حسابرسی‌ها نسبت به سال‌های گذشته یکنواخت است. این گزارش نشان می‌دهد که ۷۱ درصد از حسابرسی‌های مورد بازرسی، خوب یا به‌طور کلی قابل قبول تلقی شده‌اند که با نتیجه‌ی سال ۲۰۲۲-۲۰۲۳ مطابقت دارد. با این حال، این رقم کمتر از میانگین ۷۵-۷۶٪ قبل از همه‌گیری ویروس کرونا است. نتایج این گزارش بر اساس حدود ۵۰۰ بازرسی نظارتی است که توسط بخش کنترل کیفیت (QAD) ICAEW در سال ۲۰۲۳-۲۰۲۴ انجام شده و در مجموع ۷۶۱ حسابرسی را بررسی کرده است. مهم‌تر از همه، از بررسی‌کنندگان خواسته شد تا که پیچیده‌ترین و چالش‌برانگیزترین حسابرسی‌ها را انتخاب کنند، به این معنی که نتیجه‌ی کلی لزوماً نمایانگر کیفیت حسابرسی‌های متوسط نیست، و احتمالاً بالاتر است. در حالی که در سال جاری نشانه‌ای از بدتر شدن در نتایج کلی وجود نداشته است، اما افقی از بهبود عملکرد کلی نیز دیده نشده است.

۱۳ سپتامبر ۲۰۲۴، www.accountancyage.com

اقتصادهای نوظهور آغاز کرد. این جلسه، به عنوان سنگ بنای رویکرد جهانی یکپارچه‌ی آیفک در راستای افزایش ظرفیت نهادهای حرفه‌ای حسابداری (PAOs) و ارتقای کیفیت سیستم‌های مدیریت مالی در اقتصادهای نوظهور عمل می‌کند. هدف از تشکیل این کمیته، توانمندسازی PAOs در کشورهای شریک، برای بهبود استانداردهای حسابداری و مدیریت مالی، و در نهایت تقویت اثربخشی جهانی حرفه است. لی وایت، مدیر اجرایی آیفک، با اذعان به پیچیدگی‌های توسعه‌ی PAO ها و گذار سریع به گزارشگری پایداری و ارائه‌ی خدمات اطمینان‌بخشی در بخش خصوصی، تأکید نمود که حرفه اکنون در لحظه‌ی حیاتی قرار گرفته است. از این رو، تقویت ظرفیت PAO ها در سراسر حرفه‌ی حسابداری یکی از مؤثرترین راه‌ها برای حمایت از رشد و توسعه‌ی پایدار اقتصادی و اجتماعی است و زمینه‌هایی که حسابداران می‌توانند در آن‌ها تأثیر داشته باشند، متعدد است. مشاهده‌ی فراوانی شرکای توسعه، که ظرفیت‌سازی در حرفه‌ی حسابداری را در اولویت قرار می‌دهند، الهام بخش است. رتورو هررا گوتیز، مدیر راهبری شرکتی بانک جهانی نیز در این باره اظهار داشت، حرفه‌ی حسابداری اثربخش برای توسعه‌ی بخش خصوصی و امکان دسترسی به بازارهای اعتباری و افزایش اعتماد عموم به استفاده‌ی مؤثر دولت‌ها از منابع عمومی بسیار مهم است. بانک جهانی سابقه‌ی طولانی در تعامل با این دستور کار اساسی دارد. بانک جهانی، متعهد به حمایت از مسائل نوظهور از جمله گزارشگری پایداری و ثبت درست بدهی‌های احتمالی در بخش دولتی با همکاری فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC) و هیأت استانداردهای بین‌المللی حسابداری بخش عمومی است. نهادهای حرفه‌ای حسابداری و مؤسسات حسابداری بزرگ باید تعهد مشترکی به تعالی مدیریت مالی در بخش عمومی داشته باشند و ارزش همکاری با یکدیگر را برای دستیابی به بخش عمومی بهبود یافته درک کنند. اشتراک گذاری بینش در مورد اینکه چگونه اکوسیستم‌های پاسخ‌گویی در سراسر جهان را می‌توان از طریق مکانیسم‌هایی همچون بهبود استانداردگذاری، حرفه‌ای‌گری در حسابداری و سرمایه‌گذاری در ظرفیت سازمانی قوی تقویت کرد، بسیار مهم خواهد بود. البته، این امر مستلزم حضور استراتژیک PAO ها و ایفای نقش اساسی آنان در دستیابی به چشم‌انداز اهداف توسعه‌ی پایدار سازمان ملل است.

۱۶ سپتامبر ۲۰۲۴ ifac.org

توسط فرایند حسابداری متمرکز شوند. این ارزش را می‌توان به روش‌های مختلفی برای کسب‌وکار به دست آورد، از صرفه‌جویی در زمان تیم مالی گرفته، تا حصول اطمینان از رسیدن به ضرب‌الاجل‌های گزارشگری، و تنظیم ساختار تراکنش‌ها به گونه‌ای که به نتایج مطلوب تجاری و مالی منجر گردد.

از دیدگاه حسابر، کیفیت حسابداری با تمرکز بر حوزه‌های قضاوتی حسابداری دارای ریسک بالاتر، و ایجاد چالش‌های قوی برای مدیریت و همچنین ارائه‌ی بازخورد به افرادی که مسئولیت حاکمیتی بر عهده دارند، افزایش می‌یابد. همچنین این فرصت را برای ارزیابی مستمر ریسک ایجاد می‌کند که می‌تواند ریسک‌های احتمالی آتی را سرعت شناسایی کند و اجازه می‌دهد تا قبل از تبدیل شدن به مشکل برای کسب‌وکار، اقدامات لازم برای پاسخ به آن‌ها انجام شود.

حسابرس می‌تواند از ابزارهای موجود برای ارائه‌ی تجزیه و تحلیل‌های داده محور استفاده کند تا وقتی با تیم‌های مدیریت به اشتراک گذاشته می‌شود، به بهبود عملیات و هم افزایی در سراسر کسب‌وکار کمک کند. به عنوان نمونه، به اشتراک گذاری اطلاعات در مورد این که چه تعداد از تراکنش‌ها خارج از چرخه‌ی فرایند اصلی است یا چه تعداد تراکنش باید توسط کاربران خاص تأیید شود، می‌تواند توسط مدیریت، برای کمک به کاهش ریسک در کسب‌وکار و کارایی فرایندها استفاده شود. در میان مدت، حسابرس می‌تواند از تجربیات خود برای ارائه‌ی بازخورد در زمینه‌هایی استفاده کند که کسب‌وکار در مقایسه با اندازه‌ی فعلی و رشد مورد انتظار خود، در آن قرار دارد. این بازخورد می‌تواند به کسب‌وکار در ارزیابی ریسک‌هایش برای جلوگیری از مشکلات آینده و همچنین حمایت از تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری کمک کند.

از دیدگاه حسابر، این حلقه‌ی بازخورد مستمر، تضمین می‌کند که حسابداری با کیفیت بالا انجام می‌شود و واقعاً بر ریسک‌های کلیدی تمرکز می‌کند، همچنین اجازه می‌دهد تا حسابداری‌های سال‌های جاری و آتی تا حد امکان کارآمد شود و فشار را کاهش دهد.

از آنجایی که فشار بر مؤسسات حسابداری همچنان در حال افزایش است و منجر به هزینه‌های بالاتر برای کسب‌وکارها می‌شود، گفت‌وگوی مستمر، شفاف و باز با شریک حسابداری مناسب، می‌تواند کسب‌وکار را قادر سازد تا ارزش بسیار بیشتری از حسابداری کسب کند و به‌طور خلاصه، به یک بازی برد-برد برای حسابرسان و واحدهای مورد حسابداری تبدیل شود.

۱۶ سپتامبر ۲۰۲۴، www.accountancyage.com

ظرفیت‌سازی حرفه‌ی حسابداری - تقویت اقتصادهای نوظهور

اقتصادهای نوظهور، فرصت‌های عظیمی برای رشد اقتصادی ارائه می‌دهند و توسعه‌ی آن‌ها در هر دو زمینه‌ی داخلی و جهانی مهم است. برای رشد و نیل به شکوفایی این اقتصادها، مشارکت فعال حسابداران حرفه‌ای ضروری است. آیفک در جلسه‌ی اخیر خود با کمیته‌ی ظرفیت‌سازی در بخارست، بحث‌هایی را در مورد برنامه‌های ارتقای ظرفیت حرفه‌ی حسابداری در

چگونه حسابرسی خود را کارآمدتر کنیم؟

برای هر تیمی در هر صنعتی غیرممکن است که ۱۰۰ درصد کارایی داشته باشد. چون ما انسان هستیم نه ربات. اما ناکارآمدی‌های آشکار در عملکرد تیم رسیدگی شما، بدون در نظر گرفتن زمان و پولی که به عنوان یک کسب و کار از دست می‌دهید، تیم شما را ناراضی و فرسوده می‌کند.

- برای آغاز، ما باید با تشخیص دهیم چه چیزی ممکن است اشتباه باشد. برخی از ناکارآمدی‌های اصلی که ممکن است در عملکرد خود شناسایی کنید عبارتند از:

۱. انتظار از طرف‌های دیگر: شاید ناامید کننده‌ترین بخش حسابرسی، انتظار از طرف‌های دیگر است، که از کنترل شما خارج است. زمانی که منتظر دریافت تأییدیه‌های بانک هستید، ممکن است هفته‌ها طول بکشد. چالش‌های هماهنگی: هماهنگی و ارتباطات ستون‌های اصلی موفقیت حسابرسی هستند، به ویژه در سازمان‌های بزرگ یا پراکنده. هماهنگی‌ها، موجب قطع ارتباط، دوباره کاری و تأخیر می‌شود.

۳. کارهای دستی تکراری: حسابرسی دربرگیرنده‌ی بسیاری از وظایف دستی است که تکراری و یکنواخت، و در نتیجه مستعد خطاهای انسانی هستند. با وجود فرایندهای بسیار و داده‌های زیادی که باید با آن‌ها سر و کار داشته باشیم، به سختی می‌توان همه چیز را درست انجام داد.

۴. جمع‌آوری دستی داده‌ها: همچون کارهای تکراری، جمع‌آوری دستی داده‌ها در طول حسابرسی می‌تواند بسیار زمان‌بر باشد و هنگام جمع‌آوری از منابع مختلف، کار شما را مستعد تکرار و خطا می‌کند.

- چگونه می‌توان حسابرسی‌ها را کارآمدتر کرد؟ بیا بید این ناکارآمدی‌های عملی را در نظر بگیریم و ببینیم حسابرسان برای رفع آن‌ها چه کارهایی می‌توانند انجام دهند.

۱. انتظار از طرف‌های دیگر

یکی از ناامیدکننده‌ترین مراحل در حسابرسی زمانی است که منتظر دریافت تأییدیه بانک برای مشتریان هستید، اما مدتی طول می‌کشد تا آن‌ها با شما تماس بگیرند و تأییدیه را ارسال کنند. چگونه می‌توان این چالش را حل کرد؟ فناوری‌هایی مانند بانکداری باز به شما امکان می‌دهد تا به سرعت جزئیات را تأیید کنید، در حالی که بلاک چین، امنیت و ثبات رویه‌ی حسابرسی شما را تضمین می‌کند.

۲. چالش‌های هماهنگی

تنها راه‌حل جلوگیری از قطع ارتباط میان افراد یا سیستم‌ها،

یکپارچه‌سازی است. چه از طریق سیستم‌های ابری که تضمین می‌کند همه به داده‌های یکسان، و به به‌روزرسانی‌های هم‌زمان دسترسی دارند، یا از طریق سیستم‌های یکپارچه‌ای که با اتصال تیم‌های شما و فناوری‌های کلیدی، موجب صرفه‌جویی در زمان و کاهش خطاها می‌شود.

۳. کارهای دستی تکراری

اتوماسیون، راه‌حل ساده‌ای برای جلوگیری از کارهای تکراری دستی در طول حسابرسی‌ها ارائه می‌دهد. تحول دیجیتال را در عمل خود بپذیرید و از راه‌حل‌های نرم‌افزاری استفاده کنید که به شما امکان می‌دهد کار خود را سریع و آسان انجام دهید و زمان خود را برای تمرکز بر خدمات ارزش افزوده مانند مشاوره آزاد کنید.

۴. جمع‌آوری دستی داده‌ها

بار دیگر فناوری، راه‌حل ساده‌ای برای کاهش جمع‌آوری داده‌ها به شکل دستی ارائه می‌دهد. راه‌حل‌هایی را بیا بید که می‌تواند به شما در کاهش کاغذبازی، سفارشی‌سازی گردش کار و افزایش کنترل کیفیت به جای وارد کردن دستی همه چیز کمک کند.

- حسابرسی خود را با تأییدیه‌های سریع بانکی بهینه کنید.

تأییدیه‌های بانکی نقش اصلی را در فرایند حسابرسی ایفا می‌کند، اما نیازی به هفته‌ها انتظار نیست. می‌توان با کاهش زمان دریافت به چند دقیقه، کارایی حسابرسی را افزایش داد. بانکداری باز، یک راه‌حل مقرون به صرفه ارائه می‌دهد زیرا می‌توانید به سرعت اطلاعات مالی را بین سیستم‌ها به اشتراک بگذارید. به راحتی حساب‌های مشتریان را تأیید کنید، بدون نیاز به ایمیل‌های طولانی و پشت سر هم و رخنه‌پذیری احتمالی داده‌ها. در حالی که رسیدن به سطح کارایی ۱۰۰٪ ربات‌ها برای ما غیرممکن است، فناوری می‌تواند به ما کمک کند تا کارهای دستی و تکراری را خودکار کنیم و زمان خود را برای تمرکز بر آنچه بهترین است آزاد کنیم.

۲۷ سپتامبر ۲۰۲۴ www.accountancyage.com

توصیه‌های PCAOB برای بهبود استقلال حسابرسان

هیأت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام (PCAOB) در پی افزایش سال به سال تعداد فرم‌های شکایت از استقلال حسابرسان که در بازرسی‌های سال ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۳، مشاهده شده است، توصیه‌هایی را

جهت انطباق با ضوابط استقلال حسابرِس، خطاب به مؤسسات حسابرِس صادر نمود. طبق آخرین گزارش PCAOB، از تعداد کل فرم‌های شکایت صادر شده از سال ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۳، موارد مربوط به مسائل استقلال حسابرِس از ۷ درصد در سال ۲۰۲۱ به ۹ درصد در سال ۲۰۲۲ و به ۱۴ درصد در سال ۲۰۲۳ افزایش یافته است. استقلال حسابرِس نه تنها برای PCAOB و مؤسسات حسابرِس، بلکه برای هر فردی که در یک شرکت سهامی عام سرمایه‌گذاری می‌کند یا از خدمات یک کارگزاری استفاده می‌کند، موضوع بسیار مهمی است. سرمایه‌گذاران انتظار دارند (و قوانین SEC و PCAOB ایجاب می‌کنند) که حسابرِس‌ها توسط متخصصان ماهری انجام شود که قادر به اعمال قضاوت عینی و بی طرفانه هستند و استقلال خود را از شرکت‌های دارای منافع عام یا کارگزاری‌هایی حفظ کنند که آن‌ها را حسابرِس می‌کنند. بنابراین، انطباق تمام کارکنان و شرکا با استانداردها و قوانین SEC و PCAOB و فرایند داخلی مؤسسه‌ی حسابرِس برای حفظ استقلال از مشتریان حسابرِس، چه در واقعیت و چه در ظاهر، برای افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران و ایجاد فرهنگ شفافیت قوی و کیفیت حسابرِس، در مؤسسه ضروری است. با توجه به تعداد نقص‌های حسابرِس مربوط به استقلال حسابرِس که بازرسان طی سه سال گذشته به آن اشاره کرده‌اند، PCAOB در این آخرین گزارش خود، تعداد انگشت‌شماری از به‌روشن‌ها را در اختیار مؤسسات حسابرِس قرار داده است تا به آن‌ها و حسابرسان‌شان کمک کند با قوانین و استانداردهای PCAOB و SEC مطابقت داشته باشند. یک رویه‌ی خوب می‌تواند، تکنیک یا روشی باشد که به‌طور جامع و متناسب با اندازه، ماهیت و پیچیدگی مؤسسه‌ی حسابرِس طراحی شده باشد و در نتیجه به کیفیت خدمات حسابرِس کمک کند. از این رو، رویه‌های مربوط به استقلال که توسط بازرسان PCAOB تأکید شده‌اند به شرح ذیل است:

۱. افزایش استفاده از ابزارهای مبتنی بر فناوری

برخی از مؤسسات حسابرِس به‌طور فزاینده‌ای از ابزارهای مبتنی بر فناوری برای ارتقای تشخیص زود هنگام نقض‌های بالقوه‌ی استقلال شخصی استفاده می‌کنند. به‌عنوان مثال:

مؤسسات حسابرِس ابزارهایی را برای مقایسه‌ی مستمر دارایی‌های مالی گزارش شده توسط پرسنل، جهت شناسایی زود هنگام تخلفات احتمالی پیاده‌سازی کرده‌اند. مؤسسات حسابرِس همچنین این فرایند را با دریافت مستقیم داده‌ها از سیستم‌های مشتری یا کارگزار، برای مقایسه‌ی دارایی‌های مالی گزارش شده توسط پرسنل با فهرست‌های موجود قبل از واگذاری کار حسابرِس، خودکار کرده‌اند. برخی از مؤسسات حسابرِس از ابزارهایی برای تجزیه و تحلیل حوزه‌های نقض مکرر استقلال استفاده می‌کنند تا ارتباط هدفمندی را برای دارایی‌های مالی گزارش شده‌ی مشابه ایجاد کنند، و آن‌ها را ترغیب کنند در صورت داشتن ذخایر مالی نادرست یا گزارش نشده‌ی مشابه، برای به روز رسانی افشای دارایی‌های مالی خود، در صورت لزوم اقدام کنند. برخی از مؤسسات حسابرِس نیز سیستم گزارش‌گری استقلال خود را بر اساس معیارهای فردی تنظیم می‌کنند و ایمیل‌های یادآوری انطباق هدفمند را برای پرسنل ارسال می‌کنند.

۲. فرایندهای پیشرفته

برخی از مؤسسات حسابرِس، فرایند پیشرفته‌ای را به کار گرفتند که شامل جلسات اجباری با پرسنل ماهر در مورد مسائل استقلال است تا آن‌ها را با طرق مختلف افشای دارایی‌های مالی خود، و اعضای نزدیک خانواده آشنا کنند و این اطمینان حاصل شود که ملاحظات مناسب برای گزارش همه‌ی دارایی‌های مالی در نظر گرفته شده است. در طول این فرایند، دارایی‌های مالی افشا شده ممکن است با اسناد پشتیبان، مانند صورت حساب‌های جاری یا پرونده‌های مالیاتی، جهت تأیید صحت و کامل بودن دارایی‌های مالی گزارش شده مقایسه شود.

۳. اقدامات انضباطی

مؤسسات حسابرِس، سیاست‌ها و رویه‌های خاصی را برای نقض ضوابط استقلال شخصی وضع کرده‌اند، از جمله، برای عدم تکمیل به‌موقع دوره‌ی استقلال شخصی شش ماهه یا سه ماهه، جریمه‌هایی را وضع کرده‌اند. این رویه‌ها شامل ارزیابی شدت، فراوانی و ماهیت نقض ضوابط استقلال شخصی توسط مؤسسات حسابرِس و تعیین اقدامات انضباطی متناسب با تخلفات است. اقدامات انضباطی ممکن است شامل جرایم مالی، تعویق زمان ارتقاء، آموزش اجباری استقلال، حذف از تعهدات حسابرِس، یا الزام به بررسی‌های استقلال در سال‌های بعدی باشد.

۴. استفاده از الگوها

استفاده از یک الگوی جهانی با زبان استاندارد، برای کلیه تعهدات حسابرِس که مشمول استانداردها و قوانین استقلال SEC و PCAOB هستند، مفید خواهد بود. این الگو به جلوگیری از گنجاندن بندهای غرامت، هزینه‌های احتمالی، و سایر حق‌الزحمه‌ها یا خدمات ممنوع در متن قراردادهای همکاری کمک می‌کند.

www.cpapracticeadvisor.com، ۱۹ سپتامبر ۲۰۲۴

جریمه‌ی مؤسسات حسابرِس به دلیل نقض الزامات توسط PCAOB

هیأت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام (PCAOB) احکام انضباطی را اعلام کرد که بر اساس آن ۵ مؤسسه‌ی حسابرِس جمعاً به پرداخت مبلغ ۱۶۵۰۰۰ دلار جریمه و اجرای اقدامات اصلاحی جهت آموزش و بهبود سیاست‌ها و رویه‌ها، مکلف شدند. این جرائم، به دلیل

نقض قوانین و استانداردهای PCAOB در زمینه‌ی گزارش‌هایی است که مؤسسات موظف هستند به کمیته‌های حسابرسی، ارائه نمایند.

به‌طور جداگانه، PCAOB همچنین یک مؤسسه‌ی حسابرسی را به دلیل نقض قوانین PCAOB در زمینه‌ی الزامات گزارش‌گری به نهاد ناظر جریمه کرده است. اریکا ویلیامز، رئیس PCAOB، اظهار داشت مؤسسات به ارائه‌ی اطلاعات مهم به کمیته‌های حسابرسی و PCAOB ملزم هستند و نهاد ناظر همواره آن‌ها را برای محافظت از سرمایه‌گذاران پاسخ‌گو نگه خواهد داشت. اسامی چهار مؤسسه‌ی جریمه شده که نتوانستند برخی از گزارش‌های الزامی را به کمیته‌های حسابرسی ارائه کنند، به شرح زیر می‌باشند:

• Accell Audit & Compliance – ۴۰۰۰۰ دلار

• Crowe MacKay LLP (کانادا) – ۳۰۰۰۰ دلار

• Ernst & Young AG (سوئیس) – ۴۵۰۰۰ دلار

• Grant Thornton LLP (کانادا) – ۳۰۰۰۰ دلار

این مؤسسات، گزارش نقص‌های کنترلی در حسابرسی صورت‌های مالی و تمام نقاط ضعف با اهمیت را به صورت کتبی به کمیته‌ی حسابرسی شرکت مورد رسیدگی اطلاع ندادند.

پنجمین مؤسسه‌ی جریمه شده، Halpern & Associates، نیز بیش از دو سال است که در یک پروسه‌ی دادرسی انضباطی با کمیسیون بورس و اوراق بهادار ایالات متحده‌ی آمریکا علیه مؤسسه و شریک آن قرار دارد، اما مؤسسه گزارش آن را به PCAOB ارائه نکرده است و بر همین اساس به پرداخت ۲۰۰۰۰ دلار جریمه محکوم گردیده است.

pcaobus.org، ۲۴ سپتامبر ۲۰۲۴

موارد بااهمیت حسابرسی، زیر ذره بین هیأت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام

هیأت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام (PCAOB) در بررسی اخیر خود به شناسایی تعداد زیادی از کاستی‌های مربوط به کار حسابرسان در مورد موضوعات بااهمیت حسابرسی (CAM) پرداخته است. نتایج این بررسی در گزارشی تحت عنوان Audit Focus ارائه شده است که ملاحظات کلیدی را درباره‌ی استانداردهای PCAOB و رهنمودهای آن در زمینه‌ی CAM برجسته می‌سازد.

• کاستی‌های پرتکرار که توسط بازرسان هیأت نظارت مشاهده شده است، عبارتند از:

۱. عدم انجام تجزیه و تحلیل کافی به‌عنوان بخشی از فرایند ارزیابی

CAMهای بالقوه؛ شامل تمام مواردی که به کمیته‌های حسابرسی اطلاع داده شده یا لازم است اطلاع داده شود و مربوط به حساب‌ها یا افشاهایی است که برای صورت‌های مالی بااهمیت هستند.

۲. عدم اتخاذ روش مناسب برای تعیین این که آیا CAM در حسابرسی صورت‌های مالی دوره‌ی جاری وجود دارد یا خیر.

۳. عدم ارائه‌ی توضیح دقیق درباره‌ی این که چگونه CAM در حسابرسی مورد توجه قرار گرفته است.

۴. عدم در نظر گرفتن عوامل مهم در تعیین این که آیا یک یا چند موضوع CAM هستند یا خیر.

۵. عدم ارائه‌ی شرح ملاحظات اصلی که باعث شده است حسابرسان تشخیص دهد، یک موضوع CAM است.

برای تعیین CAMها و ارتباط آن با حساب‌ها یا افشاگری‌هایی که برای صورت‌های مالی بااهمیت هستند، لازم است، راه‌های مختلفی مورد بررسی قرار گیرند. یک CAM ممکن است به بسیاری از حساب‌ها یا افشاها مربوط باشد و تأثیری فراگیر بر صورت‌های مالی داشته باشد. در اکثر حسابرسی‌ها، انتظار می‌رود که حسابرسان تشخیص دهد، حداقل یک موضوع به ویژه مسائل چالش‌برانگیز، ذهنی یا پیچیده‌ی حسابرسان، در گزارش حسابرسان به‌عنوان CAM اطلاع‌رسانی شود.

• موارد زیر برخی از عواملی است که حسابرسان باید به تنهایی یا به صورت ترکیبی در هنگام تعیین این که آیا موضوعی CAM است یا خیر، در نظر بگیرند:

۱. شامل مسائل چالش‌برانگیز، ذهنی یا پیچیده‌ی حسابرسان باشد.

۲. در ارزیابی حسابرسان به‌عنوان ریسک تحریفات بااهمیت در نظر گرفته شود.

۳. مربوط به حوزه‌هایی از صورت‌های مالی باشد که شامل اعمال قضاوت یا برآورد بااهمیت توسط مدیریت است، از جمله برآوردهایی با عدم اطمینان قابل ملاحظه.

۴. تناسب ماهیت و زمان بندی معاملات غیرعادی قابل ملاحظه و میزان تلاش و قضاوت حسابرسی مربوط به این معاملات.

۵. درجه‌ی قضاوت شخصی حسابرسان در به‌کارگیری روش‌های حسابرسی برای برخورد با موضوع یا ارزیابی نتایج آن روش‌ها.

۶. تناسب ماهیت و میزان تلاش مورد نیاز حسابرسان برای پاسخ به موضوع، از جمله میزان مهارت یا دانش تخصصی وی با ماهیت نظر کارشناس خارجی.

۷. ماهیت شواهد حسابرسی به دست آمده در مورد موضوع.

حسابرسان باید در گزارش خود CAMهای مربوط به حسابرسی صورت‌های مالی دوره‌ی جاری را اظهار کند یا بیان کند که حسابرسان تشخیص داده است که CAM وجود ندارد. برای هر CAM بیان شده در گزارش، حسابرسان باید:

• CAM را شناسایی کند.

• ملاحظات اصلی را که باعث شد حسابرسان تشخیص دهد که موضوع CAM است را شرح دهد.

• تشریح این که چگونه CAM در حسابرسی مورد توجه قرار گرفته است.

• ارجاع به حساب‌های صورت‌های مالی مربوطه یا افشاهایی که مربوط

به CAM است.

pcaobus.org، ۱۴ نوامبر ۲۰۲۴

هم‌گرایی نهادهای جهانی برای پیشبرد پذیرش استانداردهای مرتبط با پایداری

رهبران
استانداردگذار جهانی
شامل فدراسیون
بین‌المللی حسابداران
(IFAC)، بنیاد IFRS
و سازمان بین‌المللی
کمسیون‌های اوراق
بهادار (IOSCO)، بار
دیگر با هدف شتاب
بخشیدن به افشای

اطلاعات تغییرات آب و هوایی و پایداری، گرد هم آمدند تا چشم‌انداز جهانی پیشبرد پذیرش جهانی و اجرای استانداردهای ISSB و میزان ادراک پذیری خدمات اطمینان بخشی به اطلاعات پایداری را بررسی نمایند.

لی وایت، مدیر اجرایی IFAC اظهار داشت، تلاش متحدانه برای حمایت از تحول کسب‌وکارها جهت پاسخ به تغییرات شرایط آب و هوایی و دیگر ریسک‌ها و فرصت‌های گزارشگری پایداری، و پاسخ‌گویی به نیازهای سرمایه‌گذاران و سایر ذی‌نفعان در سراسر جهان ضروری است. همکاری و همسویی بین نهادهای ناظر، استانداردها، کسب‌وکارها و جامعه‌ی حسابداری برای تسريع در پذیرش افشای اطلاعات مرتبط با پایداری حیاتی است.

پس از پیشرفت‌های حاصل شده در نشست سالانه‌ی IOSCO در آتن در ماه می، IFAC خوشحال است که بار دیگر با بنیاد IFRS و IOSCO در نیویورک ارتباط برقرار کرده است تا به تقویت اکوسیستم جهانی گزارشگری اطلاعات پایداری یکنواخت و قابل مقایسه کمک کند. قدردانی از عملکرد اخیر هیأت استانداردهای بین‌المللی حسابداری اطمینان بخشی در نهایی کردن استاندارد بین‌المللی جدید اطمینان بخشی پایداری (ISSA) ۵۰۰۰ که عنصری حیاتی برای این اکوسیستم جهانی خواهد بود، نیز مهم است.

امانوئل فابر، رئیس ISSB در این باره اظهار داشت، اجرای استانداردهای ISSB در سطح جهانی به بازارهای سرمایه‌ی آگاه‌تر و انعطاف پذیرتر منجر می‌شود. اطمینان از اطلاعات، عاملی حیاتی در ایجاد اعتماد به گزارش‌های پایداری جهت اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری خواهد بود. ما تحت تأثیر شتاب جهانی برای پذیرش یا استفاده از این استانداردها هستیم و ایجاد امکان برای شرکت‌ها جهت ارائه‌ی اطلاعات با کیفیت بالا، نیازمند زمان و پشتیبانی است. وی از IFAC و IOSCO برای مشارکت‌شان در تلاش برای ایجاد ظرفیت در حوزه‌های قضایی و در بین بازارهای مختلف جهانی، قدردانی نمود.

رئیس IOSCO نیز بیان کرد، ارتقای کیفی گزارش‌های مرتبط با پایداری را یکی از اولویت‌های کلیدی این سازمان برای محافظت از سرمایه‌گذاران در برابر شست و شوی سبز دانست. پیشرفت جهانی، در جهت معرفی الزامات افشای پایداری از زمانی که IOSCO تأیید اولین

توصیه‌ی بازرسان PCAOB برای استفاده از کار کارشناسان در حوزه‌های دارای ریسک بالا

بازرسان PCAOB بارها و بارها به ارزش استفاده از کار کارشناسان در حوزه‌های حسابداری دارای ریسک‌های نوظهور اشاره کردند. مشاهدات آن‌ها در بازرسی‌های سال ۲۰۲۳ تیم‌های هدف، حاکی از ریسک بالا در حسابداری‌هایی است که شامل دارایی‌های رمزنگاری شده، واحدهای تجاری دارای مکان‌های جغرافیایی چندگانه، و رویدادها و معاملات قابل ملاحظه یا غیرعادی، بوده است. در هر سه حوزه، بازرسان توصیه کرده‌اند، مؤسسات حسابداری داوطلبانه به متخصصان، کارشناسان موضوع، مشاوران و اعضای ارشد تیم مراجعه کنند. غالب نقص‌های حسابداری مشاهده شده توسط بازرسان، مربوط به دارایی‌های رمزنگاری شده بوده است. از این رو، اهداف اولیه‌ی بازرسان در این حوزه، درک موارد ذیل بوده است؟

۱. مؤسسه‌ی حسابداری چگونه برای افزایش سطح رسیدگی به دارایی‌های رمزنگاری شده در حسابداری خود برنامه‌ریزی می‌کند؟
 ۲. آیا مؤسسه‌ی حسابداری دارای کارکنانی با مهارت‌های لازم برای حسابداری تراکنش‌های دربرگیرنده‌ی دارایی‌های رمزنگاری شده است؟
 ۳. تیم رسیدگی چگونه از ابزارها، الگوها و رهنمودهای تدوین شده توسط مؤسسه برای رسیدگی به دارایی‌های رمزنگاری شده استفاده می‌کند؟
 ۴. آیا مؤسسه‌ی حسابداری از گروه‌های مشاوره‌ای صنعتی یا کارشناسان موضوعی برای پشتیبانی از این حسابداری‌ها استفاده می‌کند؟
 ۵. آیا رویه‌های خاص مشورتی برای پشتیبانی از روش‌های حسابداری تیم رسیدگی وجود دارد؟
- نتایج بررسی این موارد، موجب نگرانی بازرسان در زمینه‌های ذیل گردیده است:

- پاسخ حسابرسان به ریسک تحریفات بااهمیت؛
- کنترل داخلی بر حاکم بر گزارشگری مالی که با حسابداری صورت‌های مالی ادغام شده است.
- کسب شواهد حسابداری کافی و مناسب؛
- گزارش حسابرسان از نتایج استفاده از کار کارشناسان؛ و
- استقلال حسابرسان

۱ اکتبر ۲۰۲۴، www.journalofaccountancy.com

استانداردهای خود را از ISSB در جولای ۲۰۲۳ گرفت، سریع بوده است. برای حمایت از قابل اتکا بودن و در نتیجه سودمندی افشاها، IOSCO همچنین توسعه‌ی جهانی استانداردهای اطمینان بخشی توسط IAASB و IESBA را تشویق می‌کند و از کار IFAC برای کمک به همه‌ی استفاده‌کنندگان و متخصصان، جهت درک بهتر خدمات اطمینان بخشی به اطلاعات پایداری، استقبال می‌کند.

IFAC در سال جاری، "گزارش اطمینان بخشی به اطلاعات پایداری: چه چیزی مورد انتظار است؟" را منتشر کرد تا به سرمایه‌گذاران و سایر فعالان بازار کمک کند درک کنند، اطمینان بخشی به اطلاعات پایداری چگونه به‌عنوان مکمل حسابرسی قانونی عمل می‌کند. با توجه به اهمیت جهانی تحول پایدار، IFAC همچنین فراتر رفته و وضعیت افشای پایداری را در بیست حوزه‌ی قضایی کوچک‌تر و در حال ظهور بررسی می‌کند.

www.ifac.org، ۲۴ سپتامبر ۲۰۲۴

تغییرات آب و هوایی و پیشرفت سریع فناوری، ریسک‌های برجسته‌ی پیش روی سازمان‌ها

بر اساس آخرین پژوهش ریسک انجام شده توسط بنیاد حسابرسی داخلی IIA، اختلال‌های ناشی از تغییرات سریع فناوری و تغییرات آب و هوایی به‌عنوان دو حوزه‌ی ریسک رو به رشد برای

سازمان‌ها در سراسر صنایع ظاهر شده‌اند. بر اساس بازخورد دریافتی از بیش از ۳۵۰۰ رهبر حسابرسی داخلی در سراسر جهان، پیش‌بینی می‌شود که سطوح ریسک جهانی برای دو حوزه‌ی مداخلات فناوری و تغییرات آب و هوایی به ترتیب ۲۰ درصد و ۱۶ درصد در طول سه سال آینده افزایش یابد که بسیار بیشتر از سایر حوزه‌های ریسک خواهد بود. با وجود افزایش شدت این ریسک‌ها، اکثر برنامه‌های حسابرسی در حال حاضر آن‌ها را در اولویت قرار نمی‌دهند. در واقع، نه اختلال دیجیتال و نه تغییرات آب و هوایی در میان پنج حوزه‌ی برتری قرار نگرفتند که بخش‌های حسابرسی داخلی بیشترین زمان و تلاش خود را به آن‌ها اختصاص می‌دهند، و هر دو در اولویت‌های پایین حسابرسی قرار گرفتند. در سطح جهانی، کارکردهای حسابرسی داخلی عمدتاً بر امنیت سایبری، حاکمیت شرکتی و تداوم فعالیت کسب‌وکار تمرکز می‌کنند که نشان‌دهنده‌ی شکاف درک شده بین تهدیدهای در حال تحول و حوزه‌های مورد توجه فعلی است. بر اساس آخرین بررسی‌ها، امنیت سایبری، تداوم فعالیت کسب‌وکار و کمبود سرمایه‌ی انسانی همچنان در رتبه‌بندی‌های ریسک، سه جایگاه برتر را به خود اختصاص داده‌اند. با این حال، پاسخ‌دهندگان تغییرات قابل ملاحظه‌ای

را پیش‌بینی می‌کنند زیرا ریسک‌های مربوط به تغییرات آب و هوایی و اختلالات دیجیتال در سال‌های آینده شتاب می‌گیرند. برای اطمینان از موفقیت کوتاه‌مدت و پایداری بلندمدت، سازمان‌ها و واحدهای حسابرسی داخلی آن‌ها باید شیوه‌های مدیریت ریسک را همگام با تغییرات چشم‌انداز ریسک تطبیق دهند. گزارش اخیر، نمایی جامع از چشم‌انداز ریسک جهانی کنونی و چگونگی پیشرفت آن در سال‌های آینده را ارائه می‌دهد. از آنجایی که انتظار می‌رود تهدیدهای مربوط به پیشرفت فناوری و تغییرات آب و هوایی به شدت افزایش یابد، گزارش‌های ۲۰۲۵ باید بر شیوه‌های پیشرو برای کاهش این ریسک‌ها تمرکز داشته باشند. تقریباً ۳۹ درصد از پاسخ‌دهندگان به نظرسنجی در سراسر جهان، اختلال ناشی از پیشرفت فناوری را به‌عنوان پنج ریسک اصلی در سه سال آینده رتبه‌بندی کردند. به گفته‌ی ۷۵ درصد از پاسخ‌دهندگان، هوش مصنوعی (AI) ریسک‌های جدیدی را، به ویژه در رابطه با امنیت سایبری ایجاد خواهد کرد. هوش مصنوعی همچنین بر بسیاری از حوزه‌های ریسک دیگر، از جمله سرمایه‌ی انسانی، قلب، ارتباطات، شهرت و موارد دیگر تأثیر گذاشته است. هوش مصنوعی خود، حوزه‌ی تمرکز خاصی برای رهبران حسابرسی داخلی در زمینه‌ی ریسک‌های مرتبط با فناوری است. همچنین، ارتقای مهارت نیروی انسانی و توانایی به کارگیری ابزارهای جدید، و همچنین حذف نابرابری‌های جهانی در دسترسی به دانش فناوری‌های نوظهور، از چالش‌های مهم در این حوزه است.

ریسک‌های مرتبط با تغییرات آب و هوا نیز در حال حاضر نسبتاً در رتبه‌ی پایین قرار گرفته است، اما انتظار می‌رود که به زودی به میزان قابل ملاحظه‌ای افزایش یابد. حدود یک چهارم (۲۳ درصد) از پاسخ‌دهندگان جهانی، تغییرات آب و هوایی را به‌عنوان پنج ریسک بزرگ امروزی می‌دانند. اما، نزدیک به ۴۰ درصد از پاسخ‌دهندگان پیش‌بینی می‌کنند که در سه سال آینده، این ریسک از رتبه‌ی سیزدهم به رتبه‌ی پنجم صعود کند. در سطح جهانی، تغییرات آب و هوایی مدت‌هاست به‌عنوان یک ریسک فزاینده برای سازمان‌ها شناخته شده است، این یافته‌ها نشان می‌دهد که ریسک‌های مرتبط با تغییرات آب و هوا در کوتاه‌مدت افزایش یابد. برای سازمان‌ها، ذی‌نفعان و رهبران حسابرسی داخلی ضروری است که ریسک‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت سازمان خود را فراتر از انطباق اولیه با مقررات ارزیابی کنند. ریسک‌های مرتبط با تغییرات آب و هوا، می‌توانند باعث اختلال در زنجیره‌ی تامین، هزینه‌های عملیاتی بالاتر، سیل، قحطی و موارد دیگر شود. برخی از مصرف‌کنندگان و سرمایه‌گذاران از سازمان‌ها می‌خواهند تا طرح‌های پایداری بیشتری را اجرا کنند. با این حال، این ابتکارات پایداری باید به‌طور دقیق گزارش شود تا از شست و شوی سبز و آسیب به شهرت جلوگیری شود. انجمن حسابرسی داخلی، قویاً از واحدهای حسابرسی داخلی برای ایفای نقش مشاوره‌ی استراتژیک جهت ارائه‌ی خدمات بهتر به سازمان‌ها و ذی‌نفعان در این حوزه‌ها، حمایت کرده است و بر اهمیت همکاری و مشارکت چابک میان واحدهای حسابرسی داخلی، هیأت‌های مدیره و مدیریت اجرایی برای جلوگیری از تهدیدات نوظهور و بهبود درک ریسک‌های بالقوه تأکید می‌کند.

www.theiia.org، ۲۴ سپتامبر ۲۰۲۴

ارتقای استانداردهای حسابرسی و اطمینان بخشی با تأکید بر فناوری

هیأت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان بخشی (IAASB) از ایجاد جایگاه ویژه‌ی فناوری در تدوین استانداردهای این هیأت خبر داد. هدف IAASB از تعریف این جایگاه، افزایش ارتباط خدمات حسابرسی، اطمینان بخشی و فناوری‌های روز است، و بیانگر تعهد مستمر IAASB به ارتقای کیفیت و مربوط بودن استانداردهای تدوین شده با پیشرفت سریع فناوری است.

سرعت تغییرات فناوری، حرفه‌ی حسابرسی و اطمینان بخشی را با فرصت‌ها و چالش‌هایی مواجه می‌کند. رئیس IAASB، گفت: ما در حال تنظیم دوره‌های فناوری محوری هستیم که از کیفیت و ثبات رویه در ارائه‌ی خدمات حسابرسی و اطمینان بخشی در سطح جهانی محافظت می‌کند. وی اظهار داشت، ایجاد جایگاه ویژه برای فناوری، حول سه جزء کلیدی ساختار یافته است:

۱. صدور بیانی‌ی ایجاد جایگاه ویژه‌ی فناوری: این بیانیه تعهد IAASB برای تسهیل و تشویق استفاده از فناوری توسط متخصصان و مؤسسات حسابرسی را تشریح می‌کند و اطمینان می‌دهد که استانداردها همچنان مربوط و اثربخش باقی می‌مانند. این بیانیه همچنین تشریح می‌کند که IAASB چگونه به این تعهد، از جمله پذیرش نوآوری‌های مبتنی بر فناوری و حذف موانع در استانداردهای خود برای پذیرش فناوری، عمل خواهد کرد.

۲. عملیاتی کردن جایگاه ویژه‌ی فناوری: این جزء شامل استراتژی IAASB در راستای شناسایی فرصت‌ها و چالش‌های تجدید نظر در استانداردها، برای مطابقت با تغییرات فناوری است. IAASB در حال حاضر در حال انجام تجزیه و تحلیل شکاف برای حصول اطمینان از همسویی استانداردهای فعلی با پیشرفت‌های فناوری است.

۳. نظارت و انطباق با روندهای فناوری: IAASB به‌طور مستمر بر روند فناوری‌های جدید نظارت خواهد کرد تا اطمینان حاصل کند که استانداردهای تدوین شده با جدیدترین روندهای فناوری مطابقت دارند و با چشم‌انداز به سرعت در حال تغییر آن همسو هستند.

IAASB با پذیرش فناوری و انطباق مستمر با پیشرفت‌های تکنولوژیکی، تضمین می‌کند که استانداردهای تدوین شده، نه تنها نیازهای امروز را برآورده می‌کند، بلکه چالش‌های فردا را نیز پیش‌بینی می‌کند. این رویکرد آینده‌نگر کیفیت حسابرسی را افزایش می‌دهد، از اعتماد عمومی محافظت می‌کند و از نیازهای در حال تحول ارائه‌دهندگان خدمات تخصصی و مؤسسات حسابرسی در سراسر جهان پشتیبانی می‌کند.
www.iaasb.org، ۳ اکتبر ۲۰۲۴

استقبال حداکثری رهبران مالی از فناوری

اکثریت رهبران مالی در سال ۲۰۲۴ مسئولیت‌های جدیدی را بر عهده گرفته‌اند که جای تعجب نیست بسیاری از این مسئولیت‌ها حول محور فناوری می‌چرخند. حال پرسش اصلی این است، اکثر رهبران مالی چه حرکت‌های استراتژیکی انجام می‌دهند و انگیزه‌ی این اقدامات چیست؟

نظرسنجی اخیر از ۵۰۰ رهبر مالی که توسط یک شرکت داده‌پردازی انجام شد، نشان می‌دهد که ۸۷ درصد آنان در سال ۲۰۲۴ مسئولیت‌های جدیدی را بر عهده گرفته‌اند که شامل تجزیه و تحلیل داده‌ها و تهیه‌ی گزارش‌هایی است که نیازمند یکپارچه سازی فناوری‌های مالی است.

با توجه به این که ۸۲ درصد از رهبران اظهار کرده‌اند که بخش‌های مالی تحت مدیریت آنان در حال حاضر از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند یا در حال برنامه‌ریزی برای استفاده در سال ۲۰۲۵ هستند، مهم است که با بینش‌های آن‌ها در این زمینه بیش‌تر آشنا بشویم.

۱. هوش مصنوعی به‌عنوان راه‌حل کمبود کارکنان؟

دو سوم از پاسخ‌دهندگان به نظرسنجی اعلام کردند که کمبود کارکنان موضوع چالش برانگیزی بوده است که در سال ۲۰۲۴ بر کسب‌وکار آنان تأثیر گذاشته است. از این رو، ۷۷ درصد گفتند که دیارتان‌های مالی آن‌ها برای رفع نگرانی‌های مربوط به کمبود کارکنان، روی هوش مصنوعی و اتوماسیون سرمایه‌گذاری کرده‌اند.

مؤثر و همسوی با منافع عمومی باقی می‌مانند. موضع IAASB در زمینه‌ی فناوری کاملاً شفاف است:

۱. پذیرش فناوری در حسابرسی و خدمات اطمینان‌بخشی با هدف کسب اطمینان از این که استانداردهای آن با تغییر محیط همگام است.
۲. حذف موانع جاری در استانداردهای موجود که ممکن است مانع استفاده از فناوری‌های پیشرفته شود.

۳. معرفی الزامات و رهنمودهای جدید برای کمک به متخصصان جهت اعمال مؤثر رویه‌های مبتنی بر فناوری.

• تعهد به منافع عمومی و افزایش کیفیت حسابرسی‌ها
IAASB بر تعهد خود به منافع عمومی از طریق الزام به انجام حسابرسی‌های باکیفیت بالا تأکید می‌کند. همان‌طور که فناوری به‌طور فزاینده‌ای تمام جنبه‌های گزارشگری برون سازمانی را فرا می‌گیرد، IAASB نقش مهمی در بهبود کیفیت حسابرسی و خدمات اطمینان‌بخشی دارد. بر همین اساس، بیانیه‌ی تعهد IAASB مؤسسات و متخصصان ارائه‌ی خدمات حسابرسی و اطمینان‌بخشی را به استفاده از فناوری‌های روز تشویق می‌کند.

• بیانیه‌ی اقدامات IAASB برای حرکت در چشم‌انداز فناوری
این بیانیه شامل هشت اقدام کلیدی است که جزئیات نحوه‌ی اجرای تعهدات فناوری جدید IAASB را شرح می‌دهد:

• از نوآوری‌های مبتنی بر فناوری استقبال کنید.
• موانع موجود در استانداردها، واقعی یا درک شده، را برای استفاده از فناوری حذف کنید.

• الزامات و مواد کاربردی مربوط به استفاده از فناوری در تعاملات را معرفی کنید.

• به تأثیر استفاده از فناوری توسط نهادهای گزارشگر بپردازید.
• هنگام اشاره به فرصت‌ها و ریسک‌های مرتبط با فناوری، تعادل را رعایت کنید.

• با اصول اخلاقی و الزامات اخلاقی هماهنگ شوید.
• از مقیاس‌پذیری و تناسب فناوری با اندازه و پیچیدگی خود اطمینان حاصل کنید.

• ارتباط مستمر با ذی‌نفعان را تقویت نمایید.
IAASB برای تبدیل چشم‌انداز فناوری خود به نتایج عملی، در حال انجام تجزیه و تحلیل شکاف است که این کار را با بررسی استانداردهای

دو سوم از مدیران مالی گفتند که آموزش‌های هوش مصنوعی را به کارکنان خود ارائه می‌دهند. نیمی از پاسخ‌دهندگان نیز فرصت‌های ارتقای مهارت مبتنی بر فناوری را برای کارکنان خود فراهم نمودند. کارشناسان اخیراً پیش‌بینی کرده‌اند که ۹۰ درصد سازمان‌ها تا سال ۲۰۲۶ از نوعی هوش مصنوعی مالی استفاده خواهند کرد، در نتیجه کمتر از ۱۰ درصد کاهش تعداد کارکنان را خواهند داشت.

۲. اتوماسیون مالی

استفاده از هوش مصنوعی برای فعال کردن سطوحی از اتوماسیون که قبلاً دست نیافتنی نبود، یک قابلیت کلیدی است که اکثر رهبران مالی در دامنه‌ی انتظارات خود از ابزارهای مالی مورد نیاز دارند.

۶۴ درصد از رهبران مالی گزارش کردند که سازمان‌های آن‌ها در حال حاضر از فناوری اتوماسیون مالی استفاده می‌کنند و ۱۷ درصد دیگر انتظار دارند از چنین فناوری در سال ۲۰۲۵ استفاده کنند. ۵۵ درصد گفتند که خودکارسازی گردش کار در بخش مالی اولویت اصلی است، و پس از آن افزایش کارایی و بهره‌وری (۶۰ درصد) و بهبود انطباق و دقت (۵۲ درصد).

۳. راه‌حل‌های فنی نیازمند راه‌حل‌های امنیتی هستند

ارتقای فناوری، مسئولیت بزرگی به همراه دارد. بیش از سه چهارم رهبران مالی گفتند که دپارتمان‌های آن‌ها در سال ۲۰۲۴ قربانی حملات امنیتی از جمله کلاهبرداری از طریق چک (۶۳ درصد)، جعل اسناد و جعل هویت (۶۲ درصد) و فیشینگ و سایر حملات سایبری (۶۱ درصد) شده‌اند. این امر کاملاً واضح است، و ۶۵ درصد از رهبران مالی گفتند که کسب‌وکارهای آن‌ها اقدامات امنیتی را در سال جاری تقویت کرده‌اند.

۴. سایر کاربردهای فناوری

اغلب رهبران مالی به دنبال کشف این موضوع هستند که چگونه می‌توانند از طریق هوش مصنوعی در زمان و هزینه‌های خود صرفه‌جویی کنند. این نظرسنجی نشان داد که اکثریت رهبران سازمان‌ها:

• پذیرش مستمر راه‌حل‌های ابری ارزش آفرین را (۷۶ درصد) را برای موفقیت کسب‌وکار حیاتی می‌دانند.

• به پرداخت‌های الکترونیکی و بلادرنگ روی آورده‌اند. ۶۱ درصد به‌طور انحصاری یا فراتر، از کارت‌های اعتباری یا نقل و انتقالات بانکی مجازی برای تراکنش‌ها استفاده می‌کنند و فقط ۶ درصد از چنین فناوری‌هایی اصلاً استفاده نمی‌کنند. نزدیک به نیمی نیز (۴۴ درصد) گزارش دادند که به‌طور کامل یک سیستم پرداخت بلادرنگ را اتخاذ کرده‌اند.

۷ اکتبر ۲۰۲۴، www.journalofaccountancy.com

اقدامات IAASB برای پذیرش فناوری و نوآوری

در عصری که فناوری به‌سرعت در حال تغییر چشم‌انداز گزارش‌های برون‌سازمانی است، IAASB تعهد خود را به ماندن در خط مقدم این تغییرات ثابت کرده است. هیأت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان‌بخشی پیشرفت‌های فناوری را در فعالیت‌های استانداردگذاری خود ادغام می‌کند تا اطمینان حاصل شود که استانداردهای آن مربوط،

- مدیریت اسناد و مدارک
- اطلاعات و امنیت سایبری
- آموزش و آگاهی بخشی
- اشتراک گذاری داده‌ها
- مدیریت تقاضای داده
- مدیریت نقض حریم خصوصی
- هوش مصنوعی
- طراحی متناسب با اندازه و پیچیدگی

شفافیت و پاسخ‌گویی در حفاظت از داده‌ها، نه فقط برای رعایت مقررات، بلکه برای ایجاد اعتماد ضروری است. تحقیقات نشان می‌دهد که عموم به‌طور فزاینده‌ای بر استفاده‌ی مسئولانه از اطلاعات شخصی خود ارزش قائل هستند و انتظار دارند مؤسسات بتوانند شیوه‌های قوی حفاظت از داده‌ها را نشان دهند. چارچوب حسابرسی مبتنی بر قانون حفاظت از داده‌ها، به ایجاد اعتماد و تشویق فرهنگ مثبت حفاظت از داده‌ها و همچنین انعطاف‌پذیری در مهم‌ترین زمینه‌های حسابرسی رعایت، کمک خواهد کرد. اگرچه بهتر است مؤسسات به این چارچوب برای حفاظت از داده‌ها، به‌عنوان یک دارایی نگاه کنند، نه فقط یک الزام قانونی. تحت چنین چارچوبی، مؤسسات در هر اندازه‌ای قادر خواهند بود تا تعهدات حفاظت از داده‌های خود را درک کنند و شیوه‌های خود را بهبود بخشند. با استفاده از این چارچوب، آن‌ها می‌توانند تلاش‌های رعایت خود را افزایش دهند، فرایندهای داخلی را بهبود بخشند و به مشتریان اطمینان دهند که اطلاعات شخصی آن‌ها با دقت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ico.org.uk، ۱۷ اکتبر ۲۰۲۴

حسابداران چگونه می‌توانند با آسودگی خاطر از هوش مصنوعی در کار خود استفاده کنند؟

هوش مصنوعی آمده است تا بماند. در حالی که برخی از افراد در برابر این ایده مقاومت نشان می‌دهند، این ابزار به کسب‌وکارها در هر اندازه‌ای فرصت ساده‌سازی فرایندها، افزایش تلاش‌های بازاریابی و خودکارسازی ورود و جمع‌آوری داده‌ها را ارائه می‌دهد. اما به دلیل ماهیت حسابداری که شامل

اساسی خود آغاز کرده است: استانداردهای بین‌المللی مدیریت کیفیت و استانداردهای بین‌المللی حسابرسی. این تجزیه و تحلیل زمینه‌های بالقوه را شناسایی می‌کند تا استانداردها را جهت تسهیل بهتر پذیرش فناوری ارتقا دهد. این یافته‌ها برنامه‌های کاری آتی IAASB را شکل خواهد داد که می‌تواند شامل فرصت‌هایی برای تدوین استانداردهای جدید یا تجدیدنظر در استانداردهای موجود و همچنین تدوین رهنمودهای غیراجباری باشد که همگی با مشورت نزدیک با ذی‌نفعان کلیدی صورت می‌پذیرد.

IAASB همچنین در حال توسعه‌ی یک مکانیسم بازخورد است تا به ذی‌نفعان و شرکا اجازه دهد بازخورد و بینش‌های خود را از جمله هر چالشی که در هنگام استفاده از استانداردها و منابع موجود با آن مواجه می‌شوند، ارائه دهند.

• نظارت و تطبیق مستمر

رویکرد IAASB نسبت به فناوری، با تعهد به نظارت مستمر بر چشم‌انداز فناوری، پویا است. با دریافت بازخورد از ذی‌نفعان و گروه‌های مشورتی، IAASB از روندهای در حال ظهور مطلع می‌شود و استانداردها و رهنمودهای خود را در صورت لزوم تطبیق می‌دهد. این رویکرد پیشگیرانه به IAASB کمک می‌کند تا میزان مربوط بودن و اثربخشی چشم‌انداز فناوری خود را در محیط به سرعت در حال تغییر حفظ کند.

www.iaasb.org، ۱۵ اکتبر ۲۰۲۴

اهمیت ایجاد چارچوب حسابرسی تحت الزامات قانون حفاظت از داده‌ها

ایجاد چارچوب حسابرسی جدید تحت الزامات قانون حفاظت از داده‌ها به مؤسسات کمک می‌کند تا میزان مطابقت خود را با الزامات کلیدی تحت قانون حفاظت از داده‌ها ارزیابی کنند. این چارچوب به مؤسسات اجازه می‌دهد تا گام‌های لازم را برای بهبود شیوه‌های حفاظت از داده‌های خود، و ایجاد فرهنگ حسابرسی رعایت شناسایی کنند. به این ترتیب، چنین چارچوبی، نقطه‌ی شروعی برای ارزیابی نحوه‌ی مدیریت و محافظت از اطلاعات خصوصی مشتریان ارائه می‌دهد. این چارچوب برای مدیریت ارشد، و افسران حفاظت از داده‌ها، حساب‌رسان رعایت یا افرادی که مسئول امنیت سایبری هستند، ابزارهای عملی را جهت مدیریت قوی حریم خصوصی فراهم می‌کند. انتظار می‌رود چنین چارچوبی، حوزه‌های کلیدی زیر را پوشش دهد:

• پاسخ‌گویی

علائم هشداردهنده‌ی تقلب بالقوه، یا تهدیدات امنیت سایبری پیش از وقوع را مدیریت کنید.

پنج قابلیت هوش مصنوعی که در دسترس حسابداران است:

۱. خودکار سازی کارهای تکراری

هوش مصنوعی وظایف معمول حسابداری مانند ورود داده‌ها، پردازش تراکنش‌ها و مغایرت گیری را ساده می‌کند که بهره‌وری را افزایش، هزینه‌ها را کاهش و به شما امکان می‌دهد به جای کارهای زمان بر، بر موضوعات استراتژیک تمرکز کنید. با صرف زمان بیشتر برای مشتریان، می‌توانید روابط جدیدی را ایجاد کرده و خدمات مشاوره‌ای بیشتری ارائه دهید.

۲. افزایش مهارت تجزیه و تحلیل داده‌ها

الگوریتم‌های پیشرفته‌ی هوش مصنوعی، الگوها و روندها را در داده‌های پیچیده شناسایی می‌کند و حسابداران را قادر می‌سازد تا تصمیمات آگاهانه‌تری اتخاذ نمایند.

۳. بهبود دقت و کاهش سطح خطاها

هوش مصنوعی با پردازش مجموعه داده‌های بزرگ و علامت‌گذاری موارد ناسازگار، دقت را تضمین می‌کند و میزان خطاها در سوابق مالی را کاهش می‌دهد. این امر، به جلوگیری از اشتباهات قبل از به اشتراک گذاشتن داده‌ها با مشتریان کمک می‌کند و به‌طور ویژه برای حفظ شهرت و ثبات رویه‌ی شما مفید است.

۴. بهبود تجربه‌ی مشتری

ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی مانند ربات‌های پشتیبانی ۲۴ ساعته‌ی گفت و گو با مشتریان، موجب پاسخ‌گویی بهتر به سوالات و بهبود تعامل با مشتریان می‌شود. به این ترتیب به شما امکان می‌دهد بر روی خدمات ارزش آفرین تمرکز کنید.

۵. تلاش‌های بازاریابی را تقویت کنید

هوش مصنوعی به تولید محتوا کمک می‌کند و بدون صرف وقت و با ارائه‌ی گزارش‌های مالی دقیق و یکنواخت بازاریابی را تقویت می‌کند.

۲۴ اکتبر ۲۰۲۴، www.accountancyage.com

هوش مصنوعی جای حسابرسان را نمی‌گیرد

بیش از نیمی از رهبران مالی معتقدند، فناوری، کیفیت حسابرسی را بهبود می‌بخشد، اما عنصر انسانی غیرقابل جایگزین است.

نتایج نظرسنجی نوآوری حسابرسی BDO در سال ۲۰۲۴ نشان

انبوهی از داده‌های مالی حساس است، تردیدهایی در مورد به‌کارگیری ابزارهای جدید به وجود می‌آید که ممکن است کسب‌وکار و شهرت آن را در معرض خطر قرار دهد.

استقبال از هوش مصنوعی و اتوماسیون، به معنای مطابقت و یادگیری بیشتر در مورد فرصت‌های رشد است که فناوری برای کسب‌وکار شما باز می‌کند. ابتدا باید بدانید که هوش مصنوعی چه کاری می‌تواند برای شما انجام دهد و سپس به دقت و امنیت آن اعتماد داشته باشید.

در این مطلب به این موضوع می‌پردازیم که چگونه حسابداران می‌توانند ابزارهای هوش مصنوعی دارای امنیت، و بر مبنای اصول اخلاقی را برای عملکرد خود انتخاب کنند، در حالی که هدف آن‌ها افزایش کارایی باشد. در ابزارهای هوش مصنوعی دارای امنیت به دنبال چه چیزی باشیم؟ هنگام انتخاب فروشندگان نرم افزار و ابزارهای فناوری محور که می‌خواهید در عمل خود ادغام کنید، به ویژگی‌هایی زیر توجه نمایید:

• قابلیت توضیح و شفافیت: سیستم‌های هوش مصنوعی دارای قابلیت توضیح به شکل شفاف طراحی شده‌اند تا به کاربران اجازه دهند عملکرد خود را درک کرده و به آن اعتماد کنند. این بدان معنی است که شما باید بتوانید دریابید که هوش مصنوعی چگونه کار می‌کند و اطلاعات خود را از کجا دریافت می‌کند.

• پاسخ‌گویی: ابزاری را بیابید که به استانداردها و فرایندهای توسعه پایبند باشند که پاسخ‌گویی سیستم‌های هوش مصنوعی و نتایج آن‌ها را ارتقاء می‌دهد.

• حریم خصوصی و امنیت: به دنبال ابزارها و ارائه دهندگانی باشید که حریم خصوصی و امنیت را در هر مرحله از توسعه‌ی فناوری هوش مصنوعی در اولویت قرار می‌دهند و از امنیت و قابل اعتماد بودن سیستم‌ها اطمینان می‌بخشند.

• منصفانه بودن: همیشه ارائه دهندگانی را جست و جو کنید که منصفانه بودن را در طراحی زبان نرم افزار یا مدل‌های یادگیری ماشینی (ML) خود لحاظ می‌کنند، زیرا هوش مصنوعی نباید تبعیض قائل شود. حسابداران چگونه می‌توانند فعالیت خود را با استفاده از هوش مصنوعی توسعه دهند؟

هنگامی که تشخیص دادید با کدام ارائه‌دهنده‌ی نرم‌افزاری کار کنید، قادر خواهید بود حوزه‌هایی را که برای رشد باید هدف قرار دهید، شناسایی کنید.

• مدیریت مؤسسه بر مبنای داده: از هوش مصنوعی برای یافتن بینش‌هایی استفاده کنید که عملکرد مؤسسه‌ی شما را بهبود می‌بخشد و برای مشتریان شما مفید است. هوش مصنوعی می‌تواند به متخصصان ارائه‌دهنده‌ی خدمات حسابداری کمک کند تا گردش کار را بهینه کنند، معیارهای کلیدی را ردیابی کنند و ریسک‌های انطباق را شناسایی نمایند.

• افزایش کارایی و صرفه‌جویی در زمان: کارهای خسته کننده مانند ورود داده‌ها را با هوش مصنوعی به صورت خودکار انجام دهید، این امر نیاز به تلاش‌های دستی را کاهش می‌دهد و خطاها را به حداقل می‌رساند.

• تعدیل ریسک پیشگیرانه: هوش مصنوعی به شما کمک می‌کند تا با تجزیه و تحلیل مجموعه داده‌های بزرگ و شناسایی الگوهای غیرمعمول،

مصنوعی استفاده می‌کنند. اگر چه وی اظهار کرده است این شکاف در سال جاری کاهش یافته است.

• سازمان‌ها، هوش مصنوعی در بخش مالی را در فرایندهای زیر پیاده‌سازی می‌کنند:

۱. اتوماسیون سازی فرایندها (استفاده شده توسط ۴۴٪ از بخش‌های مالی)؛

۲. شناسایی نوسانات و خطاها (۳۹٪)؛ و

۳. تجزیه و تحلیل (۲۸٪).

۲۷ درصد از رهبران مالی گزارش کردند که از هوش مصنوعی برای کمک به عملیات و بهبود عملکرد خود استفاده می‌کنند، که توسط گارتنر به عنوان استفاده از هوش مصنوعی مولد تعریف شده است.

گزارش اخیر حاکی از آن است که سازمان‌ها بیش از ۷۰ درصد نیروی کار را به استفاده‌ی فعال از هوش مصنوعی مولد ترغیب می‌کنند. به این ترتیب افزایش تعداد کارکنان با مهارت‌های فنی کافی، چالشی قابل ملاحظه پیش روی سازمان‌ها است.

از آنجایی که منفعت ناشی از به کارگیری هوش مصنوعی در داخل و خارج از سازمان‌ها در حال افزایش است، مدیران ارشد مالی به سختی می‌توانند استعدادهای مورد نیاز خود را برای برآورده کردن انتظارات هوش مصنوعی خود تامین کنند و این مشکل احتمالاً بدتر خواهد شد. بنابراین، اتخاذ استراتژی عملی فراگیر برای شناسایی، دستیابی و گسترش مهارت‌های هوش مصنوعی دارند، ضروری است. کارشناسان گارتنر پیش‌بینی می‌کنند که ۹۰ درصد سازمان‌ها تا سال ۲۰۲۶ از نوعی هوش مصنوعی در بخش مالی خود استفاده خواهند کرد، اما کم‌تر از ۱۰ درصد کاهش در تعداد کارکنان خود را خواهند داشت. زیرا علی‌رغم توانایی هوش مصنوعی برای تقلید از عملکرد انسان، الگوریتم‌ها نمی‌توانند با قابلیت‌های منحصر به فرد انسان در زمینه‌هایی که نیاز به خلاقیت و حل مشکلات پیچیده دارند، مطابقت داشته باشند. رهبران مالی با شناخت نقاط قوت افراد و ماشین‌ها، می‌توانند فرایندهایی را ایجاد کنند که توانایی‌های افراد و ماشین‌ها را تقویت می‌کند و در عین حال نقاط ضعف آن‌ها را کاهش می‌دهد.

www.journalofaccountancy.com، ۱۶ سپتامبر ۲۰۲۴

می‌دهد که ۵۴ درصد از رهبران انتظار دارند مؤسسات حسابرسی از هوش مصنوعی (AI) و سایر فناوری‌های پیشرفته برای بهبود تجربه‌ی حسابرسی آن‌ها استفاده کند. علاوه بر این، ۶۴٪ گفتند که به دنبال مؤسسه‌ای هستند که از هوش مصنوعی استفاده می‌کند. از سوی دیگر، ۵۶ درصد از رهبران مالی هنگام انتخاب حسابرس به دنبال سوابق مؤسسات در به کارگیری فناوری هستند و ۴۹ درصد خواهان دانش مرتبط با صنعت توسط حسابرسان هستند. این نظرسنجی از ۲۰۰ مدیر ارشد مالی در شرکت‌های خصوصی و دولتی ایالات متحده با درآمد سالانه بین ۲۵۰ تا ۳ میلیارد دلار به عمل آمده است.

طبق این نظرسنجی، سایر مزایای پیش‌بینی شده از ارائه‌ی کار مبتنی بر فناوری عبارت است از: فرایندها و همکاری‌های کارآمدتر (۵۲٪)، افزایش شفافیت در فرایند حسابرسی (۴۶٪)، و در نهایت ارائه‌ی تصویر بهتری از چشم‌انداز ریسک حسابرسی.

حاکمیت داده در میان تیم‌های مالی و حسابداری داخلی عقب است. بیش از دو سوم (۶۹٪) از رهبران مالی اظهار داشتند ناکارآمدی حاکمیت داده و مدیریت ضعیف داده‌های داخلی، مانعی برای تجربه‌ی حسابرسی خوب است و پس از آن عدم دسترسی به افراد و منابع مناسب (۶۰٪) و چالش‌های گردآوری و تهیه‌ی شواهد حسابرسی (۵۶٪) قرار گرفته اند. اما BDO در این گزارش تأکید کرده است، پیاده‌سازی ابزارهای جدید در حالی که بلوغ داده‌ها وجود ندارد، می‌تواند مشکل‌ساز باشد، زیرا این فناوری‌ها برای بازگشت سرمایه و دستیابی به نتایج معنی‌دار، نیاز به حاکمیت داده‌ی قوی دارند. مؤسسات حسابرسی، در حال حاضر هوش مصنوعی را به روش‌های مختلف به کار می‌گیرند که از طریق ورود خودکار داده‌ها (۵۶٪)، تجزیه و تحلیل‌های پیش‌بینی‌کننده (۵۴٪) و مدیریت هزینه (۵۲٪) رهبری می‌شود. BDO معتقد است، با تکیه بر کارایی فناوری و به کارگیری هوش مصنوعی، حسابرسان زمان بیشتری برای تمرکز بر مسئولیت‌های استراتژیک خواهند داشت که به تفکر انتقادی و سایر تلاش‌های انسانی نیاز دارند.

www.journalofaccountancy.com، ۹ اکتبر ۲۰۲۴

افزایش گرایش بخش مالی به استفاده از هوش مصنوعی

پذیرش هوش مصنوعی در بخش مالی در حال افزایش است، و با توجه به این موضوع که هوش مصنوعی به عملکرد مالی کمک می‌کند، بخش‌های مالی در سازمان‌های بیشتری به هوش مصنوعی روی می‌آورند. نظرسنجی اخیر گارتنر از ۱۲۱ رهبر مالی نشان داد که ۵۸ درصد از سازمان‌ها در سال ۲۰۲۴ از هوش مصنوعی در بخش مالی خود استفاده می‌کنند، و این میزان نسبت به سال گذشته ۳۷ درصد افزایش یافته است.

این موضوع در حالی است که مارکو استیکر، مدیر ارشد تحقیقات در مؤسسه‌ی مالی گارتنر، با اشاره به نتایج نظرسنجی سال گذشته، بیان کرده است، سایر بخش‌های اداری (مانند منابع انسانی، حقوقی و تدارکات) دو برابر بیشتر از بخش مالی از راه‌حل‌های مبتنی بر هوش

نقش نهادهای حرفه‌ای حسابداری در عصر هوش مصنوعی

با برداشتن گام‌های بیشتر در عصر دیجیتال، حرفه‌ای حسابداری بر سر دوراهی قرار می‌گیرد. پیشرفت‌ها در هوش مصنوعی (AI) به‌طور اساسی چشم‌انداز این حرفه را تغییر می‌دهند. ظهور هوش مصنوعی به‌عنوان نیروی دگرگون‌ساز حرفه، چالش‌ها و فرصت‌های قابل‌ملاحظه‌ای برای نهادهای حرفه‌ای حسابداری (PAOs) ایجاد کرده است. اکنون این سوال مطرح می‌شود که آیا می‌توان نهادهای حرفه‌ای کاملاً مجازی ایجاد کرد؟ دگرگونی دیجیتال، که با همه‌گیری کووید ۱۹ تسریع شد، نشان داده است که بسیاری از عملکردهای حرفه‌ای می‌توانند به‌طور یکپارچه به قلمرو مجازی منتقل شوند. جلسات مجازی، آموزش‌های حرفه‌ای مستمر، حسابرسی دیجیتال، ثبت مالیات و اتوماسیون سازی فرایندها بخشی از اقدامات عادی تبدیل شده‌اند و ثابت شد که حضور فیزیکی دیگر برای بسیاری از وظایفی که به‌طور سنتی انجام می‌شود، ضروری نیست. هوش مصنوعی با ظرفیتی که برای مدیریت حجم وسیعی از داده‌ها، خودکارسازی وظایف و ایجاد بینش دارد، برای گذار به محیط کاری کاملاً مجازی آماده است. اما نقش PAOs در استفاده از این پیشرفت‌ها برای ارتقای حرفه، چگونه است؟

• ظهور هوش مصنوعی در حسابداری

حرفه‌ای حسابداری سال‌هاست به نحوی از هوش مصنوعی استفاده کرده است. ما نباید از هوش مصنوعی بترسیم، بلکه باید از توانایی آن برای افزایش کارایی خود و ایجاد ارزش بیشتر استقبال کنیم. هوش مصنوعی در حال حاضر شروع به ایجاد انقلابی در عملکردهای کلیدی حرفه‌ای حسابداری کرده است، از خودکارسازی وظایف معمول مانند ورود داده‌ها، صدور صورتحساب، و محاسبه‌ی حقوق و دستمزد گرفته تا ایجاد بینش مالی در زمان واقعی از طریق تجزیه و تحلیل پیش‌بینی‌ها. با تکامل سیستم‌های هوش مصنوعی، الگوریتم‌ها وظایف پیچیده‌تری از جمله کشف تقلب، انطباق با مقررات و پیش‌بینی مالی استراتژیک را انجام می‌دهند. پتانسیل هوش مصنوعی برای افزایش کارایی و دقت به این معنی است که نقش سنتی حسابداران در حال تغییر است و مهارت‌های ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای و تحلیلی ارزشمندتر از همیشه ظاهر می‌شود. برای PAOs ها، این روند یک فرصت منحصر به فرد است. همان‌طور که در ادامه‌ی این مطلب بحث خواهیم کرد، با استفاده از ابزارهای مبتنی

بر هوش مصنوعی و پلتفرم‌های مجازی، می‌توانیم نه تنها سازمانی چابک‌تر، بلکه جامع‌تر و در دسترس‌تر ایجاد کنیم. PAO سنتی که بر زیرساخت‌های فیزیکی متکی است با گذشت زمان مربوط بودن خود را از دست می‌دهد و حتی ممکن است با تکامل این حرفه برای برآورده کردن خواسته‌های دنیایی که به سرعت در حال تغییر است، جایگزین شود.

PAO کاملاً مجازی چندین مزیت قانع‌کننده را ارائه می‌دهد. اول، موانع جغرافیایی را حذف می‌کند و سازمان‌ها را قادر می‌سازد تا به عضویت واقعاً جهانی درآیند. PAOs ها دیگر محدود به مکان نیستند، می‌توانند به حسابداران در مناطق دور افتاده دسترسی داشته باشند (با توجه به شبکه‌ی ارتباطی آنلاین)، ارائه‌ی آموزش، گواهینامه و آموزش‌های حرفه‌ای مستمر بدون نیاز به طی کردن بعد مسافت. این امر امکان دریافت مدارک حرفه‌ای را بهبود می‌دهد و حرفه‌ای متنوع‌تر و فراگیرتر ایجاد می‌کند. استفاده از هوش مصنوعی جایگزین تعامل انسانی نمی‌شود، بلکه می‌تواند حس عضویت در جامعه‌ی جهانی و برقراری ارتباط را تقویت کند و راه‌های جدیدی را برای تعامل متخصصان حرفه ارائه دهد.

PAO مجازی می‌تواند هزینه‌های عملیاتی را به میزان قابل‌ملاحظه‌ای کاهش دهد. دفاتر فیزیکی، فضاهای کنفرانس و منابع چاپی را می‌توان تا حد زیادی با معادل‌های دیجیتال جایگزین کرد. این تغییر با تأکید روزافزون بر مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیت شرکتی (ESG)، به‌طور فزاینده‌ای برای اعضا، ذی‌نفعان و نهادهای ناظر اهمیت دارد، هماهنگ است.

علاوه بر این، یک PAO مجازی انعطاف‌پذیری و مقیاس‌پذیری را امکان‌پذیر می‌کند. برنامه‌ها، خدمات و محتوای آموزشی جدید با قابلیت تطبیق و به روز رسانی پیشنهادات در زمان واقعی، می‌توانند سریع‌تر توسعه و ارائه شوند. پلتفرم‌های یادگیری مبتنی بر هوش مصنوعی می‌توانند آموزش‌های حرفه‌ای مستمر را بر اساس نیازهای فردی ارائه دهند، همچنین کنفرانس‌های مجازی و رویدادهای تحت شبکه می‌توانند اعضا را در حوزه‌هایی درگیر کنند که تجربیات پویاتری ایجاد کنند.

• رابطه‌ی میان هوش مصنوعی، جذابیت حرفه و گزارشگری پایداری بین حوزه‌های کلیدی حرفه، رابطه‌ی پرخفای وجود دارد. نیاز به جمع‌آوری داده‌ها به روشی کارآمد برای هدایت گزارش‌های پایداری پیشرفته، پاسخ به انتظارات تغییر یافته و تقاضا برای تعامل دیجیتال با کسب‌وکارها و ماهیت در حال تکامل و پیچیدگی ابزارهای هوش مصنوعی همبستگی مثبتی دارد. در قلب این همبستگی PAO باید به‌عنوان تسهیل‌کننده‌ی تغییر باشد. به بیان ساده، اگر به ابزارهای هوش مصنوعی تکیه کنیم و از آن‌ها استفاده کنیم، قادر خواهیم بود انتظارات نسل بعدی حرفه را برآورده کنیم و کیفیت گزارشگری پایداری را از طریق تجزیه و تحلیل کارآمد داده‌ها بهبود بخشیم. پتانسیل بسیار زیادی برای PAOs ها وجود دارد.

• توصیه‌های عملی برای رهبران PAO ها در عصر هوش مصنوعی برای رهبران PAO ها، گذار به نهاد مجازی در عصر هوش مصنوعی نیازمند اتخاذ رویکردی فعال است. در زیر پنج نکته‌ی کلیدی برای هدایت موفقیت آمیز نهادهای حرفه‌ای حسابداری به محیطی کاملاً مجازی ارائه شده است: ۱. سواد دیجیتال و ادغام هوش مصنوعی را در اولویت قرار دهید

مصنوعی، افکار خود را تغییر دهند. همان‌طور که هوش مصنوعی به تغییر شکل حرفه ادامه می‌دهد، رهبران PAO باید پتانسیل تحول دیجیتال را برای ایجاد سازمان‌های چابک‌تر، فراگیر و نوآورانه‌تر بپذیرند. با انجام این کار، می‌توانیم اطمینان حاصل کنیم که حرفه‌ی حسابداری برای آینده، مربوط، انعطاف پذیر و آماده باقی می‌ماند.

۲۸ اکتبر ۲۰۲۴، www.ifac.org

حسابرسان، تحت فشار کاری بالا

فشار کاری بسیار زیاد و فرهنگ سازمانی که حسابرسان با آن مواجه هستند، موضوع مهمی است که باید مورد بررسی عمیق‌تر قرار گیرد. کشف راه‌های کاهش استرس و فرسودگی شغلی افراد در حرفه‌ی حسابرسی به ویژه با تنوعی که در خدمات مؤسسات حسابرسی وجود دارد، امروزه از ضروریات حرفه است.

یکی از دلایل اصلی افزایش فشار کاری بر حسابرسان، تقاضای مشتریان برای رعایت ضرب الاجل‌های فشرده جهت اعلام نتایج (اظهارنظر) است. مشتریان اغلب حسابرسان را مجبور می‌کنند تا جدول‌های زمانی را محدود کنند و آن را نشانه‌ای از حرفه‌ای بودن و کارایی می‌دانند. این امر منجر به فشار قابل‌ملاحظه‌ای بر کارکنان حسابرسی، به ویژه در فصل‌های شلوغ کاری می‌شود.

از سوی دیگر، پیچیدگی حسابرسی در سال‌های اخیر افزایش یافته است، زیرا کسب‌وکارها گسترش یافته‌اند و سرمایه‌گذاری‌های خصوصی را توسعه داده‌اند که به کار بیشتر از سوی حسابرسان نیاز دارند. علاوه بر این، پذیرش IFRS، الزامات اضافی قانون شرکت‌ها، و الزامات افشای جدید تحت قوانین گزارشگری پایداری، حجم کاری حسابرسان را افزایش داده است. این در حالی است که، هوش مصنوعی و فناوری هنوز به اندازه‌ی کافی برای خودکارسازی کامل این وظایف، پیشرفت نکرده‌اند و بسیاری از کارها به صورت دستی انجام می‌شوند.

علاوه بر این، استخدام استعدادهای برتر به یک دغدغه برای مؤسسات حسابرسی تبدیل شده است، زیرا ریسک‌های بالاتر، ساعات کاری طولانی‌تر، افزایش خطی دستمزد، و روند بهتر پرداخت حق الزحمه در خدمات مالیاتی و سایر خدمات مشاوره‌ای منجر به عدم انتخاب مشاغل حسابرسی توسط حسابداران شده است. همچنین، شیفت‌های کاری طولانی در مؤسسات بزرگ اغلب دستیابی به تعادل سالم میان کار و زندگی را دشوار می‌کند. زمان آن فرا رسیده است که به مسائل سیستمی که منجر به فشار قابل‌ملاحظه بر

هوش مصنوعی تنها ابزار خودکارسازی وظایف نیست، بلکه ابزار توانمندساز استراتژیک است. PAOها باید در ایجاد سواد دیجیتال در تیم‌های رهبری و اعضای خود سرمایه‌گذاری کنند. این موضوع شامل درک توانایی‌ها و محدودیت‌های هوش مصنوعی، آموزش کارکنان و اعضا در مورد نحوه‌ی استفاده از ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی، و پیاده‌سازی هوش مصنوعی در عملیات سازمان است. رهبران باید چشم‌انداز روشنی برای این‌که چگونه هوش مصنوعی تجربه‌ی اعضا و ارائه‌ی خدمات را بهبود می‌بخشد، ایجاد کنند.

۲. بر تعامل و بهبود ارتباط با اعضا تمرکز کنید

همان‌طور که PAOها مجازی می‌شوند، حفظ ارتباط قوی با اعضا حیاتی‌تر می‌شود. از هوش مصنوعی و پلتفرم‌های دیجیتال برای ایجاد تجربیات بهتر برای اعضا استفاده کنید. انجمن‌ها و نهادهای حرفه‌ای مجازی می‌توانند همکاری و شبکه‌سازی را تقویت نموده و به اعضا کمک کنند علی‌رغم عدم وجود تعامل فیزیکی، همچنان احساس ارتباط را داشته باشند.

۳. رویکرد انسان محور را حفظ کنید

در حالی که هوش مصنوعی می‌تواند بسیاری از جنبه‌های حسابداری را خودکار کند، عنصر انسانی همچنان حیاتی است. رهبران PAO باید اطمینان حاصل کنند که هوش مصنوعی برای تکمیل، نه جایگزین نمودن قضاوت حرفه‌ای، اخلاق و همدلی که حرفه‌ی حسابداری را تعریف می‌کند، استفاده می‌شود. بر اهمیت مهارت‌های حرفه‌ای و فرارشته‌ای مانند رهبری، ارتباطات و تصمیم‌گیری اخلاقی در برنامه‌های آموزشی خود تأکید کنید. اعضا باید برای هدایت چشم‌انداز در حال تحول، به مهارت‌های فنی، حرفه‌ای و فرارشته‌ای مجهز باشند.

۴. اطمینان از امنیت داده‌ها و استفاده‌ی اخلاقی از هوش مصنوعی

با به‌کارگیری هوش مصنوعی، اتکا به داده‌ها افزایش می‌یابد. رهبران PAO باید امنیت داده‌ها را در اولویت قرار دهند و اطمینان حاصل کنند که هوش مصنوعی به‌طور اخلاقی استفاده می‌شود. دستورالعمل‌های روشنی برای حفظ حریم خصوصی داده‌ها ایجاد کنید و یک چارچوب حاکمیتی قوی ایجاد کنید که به پیامدهای اخلاقی هوش مصنوعی، به‌ویژه در زمینه‌هایی مانند حسابرسی و انطباق می‌پردازد. شفافیت، انصاف و پاسخ‌گویی باید سنگ بنای هر استراتژی اجرای هوش مصنوعی باشد.

۵. برای انطباق و نوآوری آماده باشید

گذار به PAO مجازی رویدادی یک بار، نیست، بلکه فرایند انطباق مستمر و نوآوری است. رهبران باید فرهنگ بهبود مستمر را پرورش دهند و نسبت به پذیرش فناوری‌ها و رویکردهای جدید، دیدگاه باز داشته باشند. با پیشرفت‌های هوش مصنوعی و سایر فناوری‌های نوظهور همگام باشید و مدل‌های جدید ارائه‌ی خدمات را آزمایش کنید. انعطاف‌پذیری، کلید مربوط ماندن در دنیایی است که به سرعت در حال تغییر است.

• نتیجه‌گیری

ایجاد نهادهای حرفه‌ای حسابداری کاملاً مجازی، فقط بیانگر چشم‌انداز آینده نیست، بلکه واقعیت عملی و دست‌یافتنی است. این امکان تقریباً باید به اعضای PAO کمک کند تا برای تبدیل شدن به مشاوران مورد اعتماد مشتریان یا کارفرمایان خود در استفاده‌ی اخلاقی از هوش

حسابداری تأثیری دومینویی بر دقت مالی، گزارشگری و رفاه کارکنان دارد و شرکت‌ها را وارد بحران حسابداری و کابوس اعداد می‌کند.

• کمبود مستمر استعدادهای حسابداری در حال بدتر شدن است، کمبود استعدادهای حسابداری موضوع جدیدی نیست، با این حال، در سال گذشته، بدتر شده است. ۸۳ درصد از مدیران ارشد مالی کمبود استعداد را گزارش داده‌اند و ۱۰ درصد اظهار می‌کنند که این کمبود در حال بدتر شدن است. چیزی که نگران‌کننده‌تر است این است که ۶۷ درصد از مدیران مالی گفته‌اند که باید حسابداری را در سال آینده استخدام کنند، که دارای مهارت‌هایی هستند که در حال حاضر میان واجدین شرایط محدود است.

اما دقیقاً چه چیزی منجر به این کمبود شده است؟ انجمن بین‌المللی حسابداران رسمی اعلام کرده است که تعداد دانشجویانی که مدرک کارشناسی حسابداری دریافت می‌کنند در سال ۲۰۲۲ به میزان ۷،۸ درصد کاهش یافته است، در حالی که دانشجویان دارای مدرک کارشناسی ارشد ۶،۴ درصد کاهش یافته است. با ورود دانشجویان و متخصصان جوان کمتر به این حوزه، کسب‌وکارها نمی‌توانند شکاف ایجاد شده به دلیل خروج نیروی کار بازنشسته را برطرف کنند. علاوه بر این، افزایش پیچیدگی مقررات در حال تحول و الزامات گزارشگری مالی، تقاضا برای حسابداران ماهر را تشدید می‌کند. کاهش کارایی تیم‌ها و افزایش سطح استرس منجر به جابه‌جایی بیشتر شده و شکاف استعدادهای را بیشتر می‌کند. نتیجه‌ی کاهش استعدادهای هم چیزی جز افزایش خطاهای گزارش‌های مالی، نخواهد بود.

• اثر موج دار عدم دقت مالی تأثیرات مالی به دلیل کمبود کارکنان حسابداری بیشتر می‌شود و در نتیجه گزارش‌های مالی نادرست موجب عواقب مخربی از جمله دعوای حقوقی سهامداران، صدمه به شهرت و از دست دادن اعتماد به ثبات مالی کسب‌وکارها می‌شود. نگاهی گذرا به گزارش‌های سود اخیر نشان می‌دهد که این خطاها در حال افزایش هستند و سال به سال نیز بدتر می‌شوند. هزینه‌ی واقعی این صندلی‌های خالی، تأثیر زیادی بر کسب‌وکارها دارد. استخدام بیش از هر زمان دیگری طول می‌کشد و پر کردن موقعیت‌های شغلی به مدت ۲ تا ۳ ماه خالی باقی می‌ماند. با عمیق‌تر شدن چالش کمبود استعدادهای کارکنان موجود ضعیف‌تر می‌شوند و سطح استرس کارکنان و احتمال اشتباه افزایش می‌یابد. کارکنان در حال حاضر بیش از هر زمان دیگری به دنبال تعادل میان کار و زندگی هستند، به این معنی که اگر حمایت کافی در نقشی که دارند وجود نداشته باشد، احتمال ترک کار افزایش می‌یابد. پس این موضوع نه تنها بر دقت گزارشگری مالی تأثیر می‌گذارد، بلکه کارایی کلی بخش‌های مالی را متاثر ساخته و منجر به تکرار چرخه‌ی معیوب اشتباهات و کار بیش از حد می‌شود.

• احیای توان بخش مالی برای به حداقل رساندن تأثیرات قبل از فاجعه‌آمیز شدن آن، بسیار مهم است شرکت‌ها هم‌اکنون وارد عمل شده و برنامه‌ریزی راهبردی برای مدیریت کمبود استعداد را آغاز کنند. در پاسخ به کاهش استعدادهای بسیاری از شرکت‌ها به برون سپاری و فناوری به‌عنوان راه‌حل روی

حسابرسان می‌شوند، رسیدگی کنیم و گام‌های مشخصی برای ایجاد محیط کاری پایدارتر و حمایت‌کننده‌تر برداریم. با اولویت دادن به رفاه حسابرسان و ترویج فرهنگ کاری سالم، می‌توانیم اطمینان حاصل کنیم که این حرفه به جذب استعدادهای برتر و ارائه‌ی خدمات با کیفیت بالا به مشتریان ادامه می‌دهد. از این رو، ایجاد تغییرات لازم است و جلوگیری از وقوع رخدادهای نامطلوب در آینده مسئولیت جمعی تمام اعضای حرفه است.

توصیه‌هایی برای تغییر

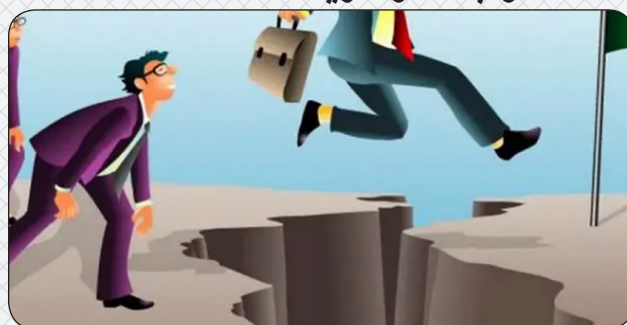
برای پاسخ به فشار کاری که حسابرسان با آن مواجه هستند، اتخاذ رویکرد چند وجهی مورد نیاز است:

۱. مشتریان باید ضرب الاجل‌های واقع بینانه تعیین کنند و با حسابرسان همکاری کنند تا از مدیریت حجم کاری اطمینان حاصل کنند.
۲. مؤسسات حسابرسی باید در فناوری و اتوماسیون سرمایه گذاری کنند تا فرایندها را ساده کرده و وظایف دستی را کاهش دهند.
۳. پاداش حسابرسان باید رقابتی و متناسب با مهارت‌ها و مسئولیت‌های آن‌ها باشد.

۴. مؤسسات باید رفاه کارکنان را در اولویت قرار دهند، فرهنگ کاری سالم را ترویج کنند و منابعی را برای مدیریت استرس و حمایت از سلامت روان فراهم کنند.

۵. دولت و نهادهای حرفه‌ای باید برای ایجاد دستورالعمل‌ها و مقرراتی که حسابرسان را در برابر خواسته‌های غیرمنطقی محافظت می‌کند و تعادل بهتری میان کار و زندگی ایجاد می‌کند، با یکدیگر همکاری کنند.
www.linkedin.com, ۲۹ سپتامبر ۲۰۲۴

حرفه‌ی حسابداری تحت فشار، تعادل میان دقت و ثبات در شرایط شکاف استعدادهای

در گذشته، افرادی که در حرفه‌ی حسابداری مشغول به فعالیت بودند به‌طور سنتی در پشت صحنه‌ی کار بودند تا از دقت مالی و ثبات واحد تجاری اطمینان حاصل کنند و اشخاصی که خارج از این حوزه بودند به ندرت می‌توانستند در این حوزه‌ها ورود کنند. اما رفته رفته کمبود رو به افزایش استعدادهای کار بیش از حد و کارکنان کم مهارت، منجر به افزایش تعداد گزارش‌های نادرست گردید که بر کل کسب‌وکارهای تجاری و در نتیجه، صنعت حسابداری تأثیر زیادی گذاشت. گزارش‌های اخیر نشان می‌دهد یک سوم حسابداران به دلیل محدودیت در ظرفیت، حداقل هر هفته چند اشتباه مالی مرتکب می‌شوند؛ کمبود مستمر استعدادهای

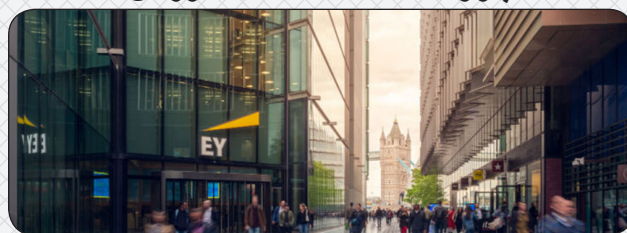
آورده‌اند. در واقع، ۹۰ درصد از مدیران مالی مورد بررسی در حال حاضر برای مدیریت کمبود استعدادهای، و به کارگیری استعدادهای تخصصی برای حفظ بهره‌وری و تمرکز بر اهداف استراتژیک، برخی از عملکردهای حسابداری خود را برون سپاری می‌کنند. برون سپاری به شرکت‌ها اجازه می‌دهد تا بدون استخدام‌های پرهزینه و طولانی مدت به متخصصان واجد شرایط دسترسی داشته باشند. همچنین می‌تواند به کاهش بار کارکنان موجود کمک کند و یک تیم متعادل‌تر و شادتر ایجاد کند.

شرکت‌ها همچنین با احتیاط از فناوری‌های هوش مصنوعی و اتوماسیون برای کمک به انجام وظایف معمول خود استفاده می‌کنند. این فناوری‌ها می‌توانند حجم کاری کارکنان را کاهش داده و در نتیجه خطاها را به حداقل برسانند و عملکرد و اثربخشی کلی را بهبود بخشند. در حالی که هوش مصنوعی توان بالقوه‌ای را ارائه می‌دهد، رهبران مالی و حسابداری در اجرای آن مراقب هستند و ترکیبی از تخصص انسانی و فناوری را به عنوان راه حل بهینه برجسته می‌کنند. با ترکیب راه‌حل‌های هوش مصنوعی و برون سپاری، کسب‌وکارها می‌توانند به مسیر خود بازگردند و نیازهای حسابداری را برآورده کنند.

با توجه به این که تقاضاها به سرعت مطرح می‌شوند، اکنون زمان دیگری برای شرکت‌ها برای اجرای استراتژی‌های پیشگیرانه وجود ندارد، و به جای پاسخ‌های واکنشی به خطاهای بحرانی، برنامه‌ریزی پویا و استراتژیک برای اطمینان از ثبات و دقت مالی توسط شرکت‌ها ضروری است.

www.accountancyage.com، ۱۸ نوامبر ۲۰۲۴

به تأخیر انداختن استخدام فارغ‌التحصیلان و بازار کساد خدمات مشاوره‌ای

ارنست اند یانگ یکی از ۴ مؤسسه‌ی بزرگ حسابرسی جهان، تاریخ آغاز به کار ۲۰۰ فارغ‌التحصیل جدید را برای پیوستن به بازوی مشاوره‌ی استراتژیک خود در ایالات متحده‌ی آمریکا به تعویق انداخته است. این اقدام در حالی رخ داده است که این مؤسسه با رشد درآمد کم‌تر از حد انتظار خود از بخش خدمات مشاوره‌ای دست و پنجه نرم می‌کند. ارنست اند یانگ این رخداد را به بازار کساد ادغام‌ها و تحصیل‌ها و کم رنگ شدن جابه‌جایی سرمایه در بخش خصوصی نسبت داده است.

بر اساس گزارش‌های فایننشال تایمز، فارغ‌التحصیلانی که در ابتدا قرار بود کار خود از ژانویه‌ی آغاز کنند، قرار است از اواسط سال ۲۰۲۴ به این مؤسسه بپیوندند. این دومین سال متوالی است که EY به دنبال اقدامات مشابه در سال ۲۰۲۳، تاریخ آغاز به کار نیروهای جدید را به تعویق

چگونه مؤسسات می‌توانند ترکیب استعدادها را به دست آورند؟

جستجوی استعدادها و حسابداری دیگر فقط شکار متخصصان کار با اعداد نیست. عصر دیجیتال، هنر جست و جوی ترکیب متنوعی از متخصصان حسابداری، فناوری و متفکران خلاق است. همه چیز درباره‌ی اتخاذ ترکیبی از مهارت‌ها و ایده‌های متفاوت است.

چگونه جست و جوی استعدادها را آموزش دهیم؟ در عصر دیجیتال، لینکدین جایگزین بررسی رزومه‌های فیزیکی شده است و تماس‌های زوم

تعدیل نیروی کار حسابرسی در مؤسسات بیگ فور

کسی پی ام جی اعلام کرده است که تقریباً ۳۳۰ موقعیت شغلی حسابرسی خود در ایالات متحدهی آمریکا کاهش خواهد داد که تقریباً ۴ درصد از نیروی کار حسابرسی ۹۰۰۰ نفری آن را تشکیل می‌دهد، زیرا این مؤسسه با گردش مالی کم کارکنان و تقاضاهای در حال تحول بازار دست و پنجه نرم می‌کند.

این تعدیل نیرو، که همکاران و مدیران حسابرسی را هدف قرار می‌دهد، علی‌رغم ایجاد درآمد ۳۰۷ میلیارد دلاری توسط بخش حسابرسی کی پی ام جی در سال ۲۰۲۳ است که نشان‌دهندهی تحول گسترده‌تر در نحوهی ساختار مؤسسات بزرگ ارائه دهندهی خدمات حسابداری است.

کی پی ام جی در بیانیه‌ای اعلام کرد، این اقدامات نشان‌دهندهی تمرکز مستمر ما برای همسو کردن اندازه، شکل و مهارت‌های نیروی کار با بازار است. الگوی کاهش نیروی کار فراتر از مؤسسه‌ی کی پی ام جی به چهار رقیب بزرگ آن گسترش یافته است. پرایس واترهایوس کوپرز نیز اخیراً حدود ۱۸۰۰ موقعیت شغلی، تقریباً ۲٫۵ درصد از نیروی کار خود در ایالات متحده را کاهش داده است. پیش از این در سال ۲۰۲۳، دیلویت و ارنست اند یانگ نیز تعدیل نیروهای کار خود را اعمال کردند که به ترتیب شامل ۱۲۰۰ و ۳۰۰۰ نفر از کارکنان می‌شود.

این تعدیل‌ها در صنعت زمانی انجام می‌شوند که مؤسسات بیگ فور با چالش‌های متعددی روبرو هستند، و این چهار مؤسسه‌ی بزرگ، کاهش رشد درآمد جهانی را در نتایج مالی اخیر خود گزارش کرده‌اند. این وضعیت در حالی است که، گزارش‌های داخلی نشان می‌دهد نارضایتی کارکنان از پاداش‌ها و فرهنگ سازمانی به موازات در حال افزایش است. همچنین بسیاری از تعدیل‌ها در شرایطی رخ می‌دهد که برخی از تیم‌های حسابرسی با مشکلات کمبود کارکنان ماهر مواجه هستند، و این پارادوکس حرفه‌ی حسابداری است. به نظر می‌رسد که تحول صنعت، تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله افزایش انتقال نیروهای کار به کشورهایمانند هند و تأثیر فزایندهی هوش مصنوعی بر بهره‌وری باشد. این تغییرات به دنبال دوره‌ای از استخدام‌های تهاجمی در زمان همه‌گیری رخ داده است که ممکن است به مشکل فعلی ظرفیت مازاد، منجر شده باشد.

تأثیر این تعدیل‌ها بر کارکنان باقیمانده، به ویژه در فصول شلوغ نیز می‌تواند موضوعی قابل ملاحظه باشد. جایگزینی کارکنان در حال خروج در دوره‌های اوج کار نیز می‌تواند چالش برانگیز باشد و به‌طور بالقوه استرس بیشتری را برای تیم‌های فعلی ایجاد کند.

گسترش صنعت حسابداری در آینده، حرفه را با پیچیدگی بیشتر روبرو می‌کند. در حالی که مؤسسات این تعدیل‌ها را اجرا می‌کنند، به‌طور هم‌زمان

جایگزین جلسات حضوری شده است و سیستم‌های مدیریت یادگیری مدت‌هاست که جایگزین سمینارهای یک روزه‌ی کارکنان جدید شده است. اما نکته اینجاست که جوهره‌ی اصلی این موضوع یافتن ترکیبی هماهنگ از تجربه و انرژی (و حفظ آن) است. رهبران مؤسسه، اساساً مسئول هستند که با دقت ترکیب نهایی را برای موفقیت مؤسسه‌ی خود تنظیم کنند. اکنون که یافتن ترکیب مناسب استعدادها، بیشتر از هر زمان دیگری اهمیت پیدا کرده است، بهتر است با روش‌های مناسب جهت نیل به این هدف آشنا شویم:

- به دنبال استعدادهای مناسب در فضاهای وسیع‌تر باشید
فناوری دیجیتال به ما این امکان را می‌دهد که دامنه‌ی خود را فراتر از جامعه‌ی محلی گسترش دهیم. LinkedIn و Indeed منابع ما برای جست و جوی استعدادها در سراسر جهان هستند، اما باید روی دسترسی گسترده به شبکه و شرکای خود تمرکز نماییم. عصر دیجیتال موانع جغرافیایی را از بین برده است و ما را قادر می‌سازد تا اعضای تیم خود را از هر گوشه‌ای از جهان پیدا کرده و با آن‌ها ارتباط برقرار نماییم. این منبع جهانی استعدادها، نه تنها این پتانسیل را دارد که مجموعه استعدادهای ما را متنوع سازد، بلکه می‌تواند فرهنگ سازمانی مؤسسه‌ی ما را با دیدگاه‌ها و تجربیات مختلف غنی سازد.

- از ابزارهای پیشرفته برای بررسی و آموزش استفاده کنید
در گذشته، هرگز مشکلی برای یافتن کارمند نبود. مشکل در حفظ آن‌ها بود. اما با پیشرفت فناوری‌های پویا و نیاز به ارزیابی‌های فنی و مبتنی بر تخصص‌های تحلیلی، این موضوع تغییر کرد. ابزارهایی مانند Culture Index، بینش‌هایی در مورد نحوه‌ی ارزیابی داوطلبان، نحوه‌ی برخورد آن‌ها با تیم شما و مهم‌تر از همه اینکه آیا آن‌ها فرد مناسبی برای جایگاه شغلی شما هستند یا خیر، ارائه می‌دهد. این بینش‌ها شامل نحوه‌ی عملکرد طبیعی فرد و مهارت وی در حل مسئله است و کمک می‌کند تا فرد و نقش را نه فقط از نظر مهارت، بلکه از منظر رویکرد ذاتی آن‌ها در برخورد با کار، تطبیق دهیم. در بخش آموزش فنی نیز، اتخاذ سیستم مدیریت یادگیری مانند My Task LMS، اعضای تیم جدید را در نقش‌های خاص مانند حسابداری یا مشاوره‌ی مالیات آموزش می‌دهد، به‌طوری که افراد جدید می‌توانند مستقیماً وارد کار شوند و در عرض چند هفته شروع به انجام کارهای مشتری کنند.

- جو مناسب را ایجاد کنید
البته، استعدادیابی، بررسی و آموزش فقط نیمی از کار است. نیمه‌ی دیگر، ایجاد محیطی است که افراد با دقت انتخاب شده، بتوانند رشد کنند و بمانند. این جاست که فرهنگ مؤسسه نقش اصلی را ایفا می‌کند. این بخش کسب و کار شما را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد.

فرهنگی که یادگیری مستمر را تشویق می‌کند و به دیدگاه‌های گوناگون ارزش می‌دهد، خاک حاصلخیزی برای رشد است. یعنی فضایی که در آن هر یک از اعضای تیم احساس ارزشمند بودن، شنیده شدن و قدرت رهبری را داشته باشد. با نگاهی به آینده، استعدادیابی مقوله‌ای پویا است که از پیشرفت فناوری، ارزش گذاشتن به تنوع، و مهم‌تر از همه، پذیرا بودن تکامل مستمر برای ایجاد یک تیم عالی، استقبال می‌کند.

۱۸ اکتبر ۲۰۲۴ www.journalofaccountancy.com

مؤسسات جهت شناسایی و پاسخ به ریسک‌های خاص مربوط به رویه‌های مؤسسه، ضروری است.

• رویکرد مبتنی بر ریسک شامل سه مرحله ی مجزا است:

۱. تعیین اهداف مدیریت کیفیت (نتایج مورد نظر مربوط به اجزای سیستم مدیریت کیفیت که باید توسط مؤسسه به دست آید).

۲. شناسایی و ارزیابی ریسک‌های کیفیت (ریسکی که احتمال وقوع معقولی دارد و به صورت جداگانه یا در ترکیب با سایر ریسک‌ها بر دستیابی به یک یا چند هدف کیفی، تأثیر نامطلوب می‌گذارد). و

۳. طراحی و اجرای پاسخ‌ها (سیاست‌ها یا رویه‌هایی که توسط مؤسسه جهت پاسخ به یک یا چند ریسک کیفی طراحی و اجرا شده است).

برای انطباق با استاندارد جدید، پاسخ‌های کیفی باید بر اساس ریسک‌های کیفی مرتبط با شرایط، رویدادها، و اقداماتی که به ماهیت و شرایط خاص مؤسسه و تعهدات آن مربوط می‌شود، تنظیم شوند.

برای کمک به ایجاد یک سیستم مدیریت کیفیت که متناسب با اندازه و ماهیت کار مؤسسه باشد، دو نسخه رهنما ارائه شده است. یک نسخه برای مؤسسات کوچک و متوسط (با دو یا چند پرسنل). اگر مؤسسه فقط یک شریک یا فقط یک شریک با تخصص در زمینه‌های تخصصی است، ممکن است رهنمود ویژه‌ی شاغلان انفرادی مربوطتر باشد. به‌طور کلی مؤسسات یا شاغلان انفرادی موظفند اهداف کیفی را برای هر یک از اجزای زیر تعیین کنند:

- حاکمیت شرکتی و رهبری؛
- الزامات اخلاقی مرتبط؛
- پذیرش و تداوم روابط با مشتری و تعهدات خاص؛
- رویه‌های خاص مؤسسه؛
- منابع؛ و
- اطلاعات و ارتباطات.

www.journalofaccountancy.com، ۱ نوامبر ۲۰۲۴

به‌روز رسانی استانداردهای حسابداری مالی با هدف ارتقای شفافیت

الزام به اجرای استاندارد جدید جهت افشای هزینه‌های شرکت‌های سهامی عام، با هدف ارائه‌ی دید واضح‌تری از ساختار هزینه‌ی شرکت‌ها، کمک به سرمایه‌گذاران در ارزیابی عملکرد مالی، مقایسه‌ی شرکت‌ها و پیش‌بینی بهتر جریان‌های نقدی آینده صورت پذیرفته است. این به

نگرانی خود را در مورد دسترسی بودن استعدادهای بلندمدت، به ویژه در تیم‌های مؤسسات کوچک‌تر ابراز می‌کنند. این دوگانگی منعکس‌کننده‌ی تغییرات عمیقی است که در این حرفه رخ می‌دهد، زیرا مؤسسات تلاش می‌کنند شرایط بازار را با پایداری بلندمدت متعادل کنند.

www.accountancyage.com، ۵ نوامبر ۲۰۲۴

معرفی منابع برای پیاده‌سازی استاندارد QM

الزام برای اجرای استاندارد جدید مدیریت کیفیت (QM) تا مهلت ۱۵ دسامبر ۲۰۲۵ ممکن است برای مؤسسات حسابرسی دلهره‌آور به نظر برسد، اما AICPA منابع و ابزارهایی را از جمله چک لیست QM و راهنمای عملی، برای آغاز کار تدوین کرده است.

چک لیست QM مراحل لازم برای پیاده‌سازی استاندارد جدید را مشخص نموده و راهنمای عملی، تغییرات الزام‌آور را توضیح می‌دهد. واضح است که تدوین و ارائه‌ی رهنمودهای عملی برای ایجاد و حفظ سیستم مدیریت کیفیت در مؤسسات حسابرسی، مفید است.

هیأت استانداردهای حسابرسی (ASB) AICPA استاندارد جدید QM خود و بیانیه‌های استانداردهای مدیریت کیفیت (SQMS) شماره‌ی ۱ (سیستم مدیریت کیفیت مؤسسات) را در ژوئن ۲۰۲۲ منتشر کرد. SQMS شماره‌ی ۱، رویکرد مبتنی بر ریسک را معرفی می‌کند که روش مقیاس‌پذیری برای ارزیابی کیفیت همه‌ی مؤسسات، از جمله شاغلان انفرادی تا مؤسسات بزرگ چندملیتی است.

معرفی این رویکرد مبتنی بر ریسک، هر مؤسسه‌ای را وادار می‌کند تا سیستم مدیریت کیفیت خود را با انجام ارزیابی ریسک خاص خود مطابقت دهد و یک سیستم مدیریت کیفیت سفارشی را تا تاریخ ۱۵ دسامبر ۲۰۲۵ اجرا کند. تاریخ الزام به اجرای این استاندارد پیشتر اعلام شد تا مؤسسات زمان کافی برای طراحی و پیاده‌سازی یک سیستم کنترل کیفیت مطابق با استاندارد جدید داشته باشند. اکنون آن تاریخ نزدیک شده است.

استاندارد جدید هر مؤسسه‌ای را ملزم می‌کند تا سیستم QM را طراحی و اجرا کند که متناسب با ماهیت و شرایط فعالیت خاص مؤسسه، سفارشی شده است.

اولین گام‌ها در چک لیست QM با موارد زیر شروع می‌شود:

- درک استاندارد جدید و الزامات آن و
- تدوین برنامه‌ی اجرایی مناسب.

مهم‌ترین تغییر در استاندارد جدید QM، معرفی رویکرد مبتنی بر ریسک یعنی الزام برای ارزیابی ریسک است. فرایند ارزیابی ریسک برای

در صورت آمادگی برای اجرای زودتر تغییرات، پذیرش زود هنگام را اعمال کنند.

در سال های اخیر، FASB استانداردهایی را معرفی کرده است که افشای اطلاعات مربوط به درآمد و مالیات بر درآمد را افزایش می دهد. با افشای اطلاعات خاص در مورد درآمد، هزینه ها و مالیات، تصویر جامع تری از صورت سود و زیان شرکت در اختیار سرمایه گذاران قرار می گیرد.

www.accountancyage.com، ۶ نوامبر ۲۰۲۴

چگونه با مشتریان ارتباط بهتر برقرار کنیم؟

به عنوان برنامه ریز مالی یا مشاور، برقراری ارتباط اولین قدم برای ایجاد اعتماد با مشتری احتمالی شما است. حالت مثبت ارتباط، شرایطی است که در آن هر دو طرف به خوبی ارتباط برقرار می کنند و به یکدیگر احترام می گذارند و یکدیگر را درک می کنند. این موضوع مهم است زیرا ایجاد اعتماد به مشتریان کمک می کند تا احساس راحتی کنند و در مورد موضوع حساسی مانند پول صحبت کنند. ایجاد ارتباط قوی برای زمانی که به عنوان مشاور یا برنامه ریز مالی باید اخبار بدی را ارائه دهید نیز مهم است زیرا ارتباط شما با مشتری می تواند مدیریت وضعیت را آسان تر کند. در برخورد با مشتری، باید در هر جلسه زمان کافی جهت ایجاد ارتباط اختصاص داده شود تا مکالمات به راحتی جریان یابد. نقش مشاوران و برنامه ریزان مالی، این است که یک مشاور قابل اعتماد در زندگی مشتری باشند. هر چه سریع تر بتوانید این اعتماد را ایجاد کنید، کار شما آسان تر خواهد بود. ایجاد ارتباط خوب در ابتدای جلسه انجام می شود. مکالمات کوچک که قبل و بعد از جلسات انجام می شود برای ایجاد اعتماد و برقراری ارتباط بسیار مهم است.

در این مطلب چند راه ساده برای ایجاد ارتباط با مشتری آورده شده است:

- از نام آنها استفاده کنید
 - با آنها دست بدهید
 - زمینه های مشترک را پیدا کنید
 - برای شروع مکالمه، زمینه سازی کنید
 - برای دریافت اطلاعات، اطلاعاتی درباره ی خود ارائه دهید
- توجه به این نکته مهم است که در ایجاد ارتباط، تفاوت های فرهنگی

روزرسانی پاسخی مستقیم به بازخوردهای جمع آوری شده توسط FASB در سال ۲۰۲۱ و نظرخواهی های قبلی است. سرمایه گذاران به طور مستمر به جزئیات بیشتر در مورد هزینه های شرکت ها، به ویژه در زمینه هایی مانند هزینه های فروش و هزینه های عمومی و اداری، نیاز دارند. بسیاری از سرمایه گذاران بر این باورند که اطلاعات دقیق تر در مورد این گروه از هزینه ها، از جمله هزینه های جبران زحمات کارکنان، آنها را قادر می سازد تا قضاوت آگاهانه تری در مورد سلامت مالی و چشم انداز شرکت داشته باشند. ریچارد آر. جونز، رئیس FASB، خاطرنشان کرد، ما به طور مکرر از سرمایه گذاران شنیده ایم که جزئیات اضافی مربوط به هزینه ها، برای درک عملکرد یک واحد تجاری ضروری است.

• آنچه شرکت ها باید افشا کنند

بر اساس استاندارد جدید، شرکت های سهامی عام موظفند تفکیک مشخصی از هزینه ها را در صورت های مالی خود در هر دو دوره ی گزارش میان دوره و سالانه لحاظ کنند. این موضوع شامل افشایی در یادداشت های صورت های مالی است که مبالغ زیر را به تفصیل شرح می دهد:

۱. خرید موجودی

۲. جبران زحمات کارکنان

۳. استهلاک

۴. استهلاک دارایی های نامشهود

۵. استهلاک دارایی های مشهود، استهلاک دارایی های نامشهود و استهلاک دارایی های تهی شونده مربوط به فعالیت های تولید نفت و گاز (یا هزینه های کاهش ارزش)

علاوه بر این، شرکت ها باید مجموع هزینه های فروش خود را افشا کنند و در گزارش های سالانه، آنچه را که در «هزینه های فروش» گنجانده شده است، تعریف کنند. برای هزینه هایی که به طور منظم در این دسته بندی قرار نمی گیرند، شرکت ها باید توضیحات لازم را برای هزینه های باقی مانده را ارائه دهند.

• پیامدها برای سرمایه گذاران و شرکت ها

استاندارد جدید، نشان دهنده ی تغییر قابل ملاحظه در نحوه ی گزارشگری هزینه ها توسط شرکت ها است و انتظار می رود که دید دقیق تری از هزینه های عملیاتی شرکت ها به سرمایه گذاران ارائه دهد. با الزام شرکت ها به افشای اطلاعات هزینه های خاص، FASB قصد دارد از تحلیل های سرمایه گذاران حمایت کند و به آنها کمک کند روندها را در طول زمان ارزیابی نموده و عملکرد مالی را در بین واحدهای تجاری مختلف مقایسه کنند. با این حال، برای شرکت ها، این به روزرسانی احتمالاً مستلزم تعدیلهایی در شیوه های گزارشگری مالی است، زیرا الزامات جدید سطح بالاتری از جزئیات و ثبات در افشا را نسبت شرایط فعلی در بسیاری از شرکت ها ارائه می کنند.

• جدول زمانی برای اجرا

هیأت استانداردهای حسابداری مالی، شرکت ها را برای دوره های گزارشگری سالانه که پس از ۱۵ دسامبر ۲۰۲۶ شروع می شود، و برای دوره های گزارشگری میان دوره که از ۱۵ دسامبر ۲۰۲۷ شروع می شود، ملزم به اجرای استاندارد جدید نموده است. شرکت ها همچنین می توانند

وجود دارد. در برخی از فرهنگ‌ها، مانند ژاپن یا بسیاری از کشورهای خاورمیانه، می‌توان به سرعت برقراری ارتباط را شروع کرد. اما این موارد فقط کلیات هستند، افراد متفاوت هستند و شما باید مشتری و موقعیت آن را درک کنید و قضاوت کنید که آیا از صحبت‌های اولیه شما استقبال می‌کند یا خیر و در صورت نیاز ادامه دهید.

برای برخی، ایجاد ارتباط راحت است. آن‌ها در گفت و گوهای کوتاه خوب هستند و ایجاد ارتباط چیزی نیست که نیاز به فکر کردن زیاد به آن داشته باشند. اما اگر این‌گونه نیست برای ساختار دادن به مکالمات اولیه خود با مشتریان احتمالی به کمک نیاز دارید.

خانواده / دوستان، شغل، علاقه‌مندی‌ها، رویدادهای جاری، آموزش / مهارت و رویاها/ برنامه‌ها، موضوعاتی هستند که می‌توانید قبل از این‌که به سراغ مسائل تجاری بروید، با آن‌ها ارتباط را آغاز کنید. عاقلانه است که از سؤالات «چرا» اجتناب کنید، زیرا گاهی اوقات ممکن است موجب قضاوت شود.

چگونه بفهمیم ارتباط برقرار شده است؟

برخی از نشانه‌های برقراری ارتباط عبارتند از؛ با هم خندیدن، همدلی، گوش دادن، علاقه و توجه متقابل به یکدیگر و ساده شدن جریان گفت و گو. اگر در ملاقات اولیه با مشتری خود متوجه این نشانه‌ها شدید، احتمالاً در برقراری ارتباط موفق هستید.

۸ نوامبر ۲۰۲۴، www.accountancyage.com

نکات لازم برای موفقیت در مسیر حرفه‌ای از نگاه حسابداران بازنشسته

از نظرسنجی که توسط انجمن حسابداران مالی (IFA) از گروه‌های سنی بین ۵۵ تا ۷۵ سال در مورد زندگی کاری آن‌ها در حرفه‌ی حسابداری به عمل آمد، دیدگاه‌های ارزشمندی به دست آمده است. اکثر شرکت کنندگان، مدت زمان طولانی را در این حرفه سپری کرده‌اند (۸۸ درصد از آن‌ها بیش از ۲۶ سال را در این حرفه بودند). بینش آن‌ها حاکی از آن است که ارتباط با مشتری و آموزش حرفه‌ای مستمر برای موفقیت بلندمدت مهم است و متخصصان جوان‌تر را تشویق می‌کنند تا از فرصت‌های یادگیری برای ارتقای شغلی خود به شکل بهینه استفاده نمایند. آن‌ها همچنین تأکید کردند که تمرکز بر تعادل میان کار و زندگی به همان اندازه مهم است.

رایج‌ترین توصیه‌های ارائه شده توسط شرکت کنندگان برای موفقیت

در حرفه عبارتند از:

- تلاش زیاد
- خوب گوش کردن به مشتریان
- ایجاد روابط خوب با مشتریان
- درک نیازهای مشتریان
- گسترش مهارت‌های ارتباطی
- لذت بردن از کار
- حفظ تعادل میان کار و زندگی
- استقبال از یادگیری مستمر

به طور کلی، به نظر می‌رسد که شغل حسابداری برای بسیاری از افراد انتخاب محکمی بوده است، زیرا بیش از یک سوم از افراد مورد بررسی گفتند که اگر به گذشته بازگردند چیزی را در مورد انتخاب شغل خود تغییر نمی‌دهند.

رضایت شغلی آنان نیز به شرح زیر تقسیم شد:

- ۹۳ درصد از انتخاب شغل خود راضی بودند.
- ۳۹ درصد گفتند که چیزی را در مورد شغل خود تغییر نخواهند داد.
- ۷ درصد گفتند که اگر به گذشته باز می‌گشتند، دفعات بیشتری درخواست افزایش حقوق می‌کردند.

• تنها ۷،۴ درصد از انتخاب حسابداری ابراز پشیمانی کردند.

از بین افرادی که از شغل خود راضی نبودند دلایل زیر را مطرح کردند:

- ساعات طولانی کاری و تعادل ضعیف میان کار و زندگی
- انتخاب شغلی اشتباه

نتایج نظرسنجی، برای درک افکار آن‌ها در مورد چگونگی تغییر اولویت‌های‌شان در طول زندگی حرفه‌ای شان جالب بود. آنچه در ابتدا برای آن‌ها اهمیت داشت در مقایسه با آنچه اکنون برای‌شان اهمیت دارد، متفاوت است. بسیاری از آن‌ها گفتند که اکنون تعادل میان کار و زندگی را بیشتر از پول و کار در اولویت قرار می‌دهند. بسیاری در مورد انعطاف پذیری در برابر تغییرات و فرصت‌های جدید، و اینکه چگونه هدف اولیه‌ی آن‌ها برای تبدیل شدن به یک حسابدار حرفه‌ای به جست و جو برای تجربیات گسترده‌تر تبدیل شد، صحبت کردند. آن‌ها اذعان داشتند، برخی از بزرگ‌ترین عوامل تأثیرگذار بر زندگی حرفه‌ای آنان، خانواده، والدین، همکاران، روسا، مدیران و مربیان بوده‌اند. برخی نیز به اهمیت سخت کوشی و درس گرفتن از تجربیات خوب و مدیران بد اشاره کردند. در نهایت، وقتی صحبت از آینده‌ی حرفه‌ی حسابداری رسید، آن‌ها به نیازهای در حال تحول حسابداران که به مهارت‌های متنوع وابسته است اشاره کردند. ۵۰ درصد معتقد بودند که تقاضا برای این مهارت‌ها در سه سال آینده افزایش خواهد یافت. این ممکن است نشان دهد که اعضای بازنشسته در مورد نیازهای آینده‌ی حرفه به مهارت‌های جدید مطمئن نیستند، یا ممکن است به سادگی از زمان بازنشستگی ارتباط کم‌تری با این رشته داشته باشند. بسیاری از پاسخ‌ها، نگرانی‌هایی را در مورد اینکه چگونه هوش مصنوعی و فناوری بر تقاضا برای مهارت‌های حسابداران حرفه‌ای تأثیر می‌گذارند، برجسته ساختند.

۲۵ اکتبر ۲۰۲۴، www.accountancyage.com

گزارش جلسات شورای عالی

چهل و هشتمین جلسه شورای عالی دوره هفتم

جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران روز سه شنبه بیست و چهارم مهر ماه، میزبان چهل و هشتمین جلسه شورای عالی دوره هفتم بود. در ابتدای جلسه جناب آقای مقیمی‌فر رییس محترم شورای عالی ضمن خوشامدگویی به حاضرین، با ابراز تأسف در گذشت مادر جناب آقای دکتر پرویزیان و داماد جناب آقای دکتر اکرمی را تسلیت گفتند. در ادامه ایشان نکاتی را درباره‌ی تسریع در تهیه‌ی پیشنهادات جامعه در خصوص قانون تجارت و وضعیت ساختمان‌های جامعه و پیگیری و خرید ساختمان جدید اظهار داشتند و پس از آن شورا وارد دستور جلسه شد.

در خصوص دستورهای اول و دوم در ارتباط با لایحه‌ی ایجاد نظام جامع تنظیم مقررات و نظارت بر امور حسابرسی و حسابداری و دستورالعمل رتبه‌بندی، گزارش کاملی توسط دبیرکل محترم جامعه ارائه و توسط اعضای شورا مورد بحث و تبادل نظر واقع شد. گزارش تحلیلی هیأت مدیره در مورد دوره‌ی آموزش و منابع تامین آن و هزینه‌ی آموزش کارکنان موسسات حسابرسی از موارد دیگر دستور جلسه بود و مقرر گردید که طبق مقررات فعلی ادامه یابد.

موضوع بعدی در خصوص اصلاح تبصره‌ی (۲) ماده‌ی ۶ آیین‌نامه‌ی نحوه‌ی برگزاری مجامع بود که با پیشنهاد اصلاح آن موافقت به عمل آمد.

چهل و نهمین جلسه شورای عالی دوره هفتم

چهل و نهمین جلسه شورای عالی در تاریخ هشتم آبان‌ماه ۱۴۰۳ برگزار شد. در ابتدای جلسه پیشنهاد دبیرکل مبنی بر اصلاح ماده‌ی ۴۲ اساسنامه با موضوع درآمدهای جامعه توسط رئیس‌شورا مطرح گردید که تصمیم‌گیری نسبت به آن به همراه سایر موارد اصلاحی به جلسات بعدی موکول شد.

در ادامه، شورا وارد موضوع دستور جلسه شد و گزارش برگزاری الکترونیکی مجمع به صورت آزمایشی که در تاریخ ۲۸ شهریورماه ۱۴۰۳ برگزار شده بود، به اطلاع اعضا رسانده شد. همچنین موضوع بعدی مربوط به مسأله‌ی کارگروه‌ها بود که گزارش‌های آن توسط دبیرکل و اعضای هیأت مدیره ارائه شد. آخرین دستور جلسه در مورد اقدامات انجام شده در خصوص پیشنهاد از طرف جامعه نسبت به قانون تجارت جدید، به اطلاع اعضای شورا رسانده شد.

پنجاهمین جلسه شورای عالی دوره هفتم

پنجاهمین جلسه شورای عالی دوره هفتم روز سه‌شنبه مورخ ۲۲ آبان‌ماه ۱۴۰۳ برگزار شد.

در ابتدای جلسه جناب آقای مقیمی‌فر، ریاست محترم شورای عالی ضمن خوشامدگویی به اعضا جلسه، توضیحاتی را در خصوص برگزاری مراسم روز حسابدار در ۲۱ آذر سال جاری ارائه دادند.

در ادامه، شورا وارد موضوع دستور جلسه شد و جناب آقای دکتر پوربهرامی توضیحات خود را در خصوص جلسات و نکات طرح شده در کارگروه نظارت حرفه‌ای ارائه کردند. در این جلسه ظرفیت‌های پیش‌بینی شده در قوانین جدید، برای توسعه‌ی کسب‌وکار نیز مورد بحث و تبادل نظر واقع شد.

در خصوص وظایف کارگروه آموزش پیشنهاد شد این کارگروه با کارگروه‌های نظارت حرفه‌ای و کارگروه کنترل کیفیت و آیین رفتار حرفه‌ای ارتباط داشته باشد و ایراداتی که از سوی هیأت عالی نظارت و واحد نظارت حرفه‌ای گزارش می‌شود، مورد بررسی واقع و به‌عنوان خروجی برای برنامه‌ریزی دوره‌های آموزشی در اختیار مرکز آموزش قرار داده شود.

شفافیت اطلاعات شرکت‌ها با اصلاح منشورهای کمیته حسابرسی و حسابرسی داخلی

اقدامات سازمان بورس در تدوین دستورالعمل حاکمیت شرکتی برای ناشران

در ادامه، ولی اله جعفری، مدیر نظارت بر ناشران سازمان بورس با اشاره به اقدامات انجام شده در خصوص برگزاری دوره‌ی آموزشی دستورالعمل حاکمیت شرکتی برای ناشران و نیز تدوین و ابلاغ منشور کمیته ریسک و کمیته انتصابات در ابتدای سال جاری تاکید کرد: مشارکت صاحب‌نظران، نظرها و دیدگاه‌های آن‌ها به اصلاح و تدوین دستورالعمل‌های اثربخش و کارا در این حوزه منجر خواهد شد. هم‌چنین، هریک از صاحب‌نظران به بیان دیدگاه‌های خود پرداختند و به مواردی نظیر کمبود منابع مالی و نیروی انسانی متخصص، نیاز به ارتقای جایگاه و استقلال واحد حسابرسی داخلی در شرکت‌ها، تداوم برگزاری جلسات هم‌اندیشی و الزام به برگزاری دوره‌های آموزشی مناسب برای کارکنان و مدیران حسابرسی داخلی و ارتقای دانش و مهارت‌های تخصصی و ارتباطی آن‌ها، ارتقا کیفیت گزارش‌های حسابرسان داخلی، تبیین و افزایش آگاهی مدیران شرکت‌ها درخصوص اهمیت و کارکرد حسابرسی داخلی، لزوم بهره‌گیری از حسابرسی فناوری اطلاعات و ارتقای سطح تخصص و مهارت حسابرسان در حوزه فناوری اطلاعات و بازنگری در منشور حسابرسی داخلی، اشاره کردند.

مدل سه خط دفاعی در شرکت‌ها

مرتضی اسدی، عضو هیات‌عامل سازمان حسابرسی نیز در ادامه ضمن تاکید بر مدل سه خط دفاعی در شرکت‌ها، اعلام کرد: هدف اصلی از ایجاد کمیته‌ی حسابرسی و واحد حسابرسی اثربخش، کمک به هیات‌مدیره برای ایفای مسئولیت‌های گسترده آن است. بر این اساس واحد حسابرسی داخلی باید استانداردهای حسابرسی داخلی را به طور کامل به کارگیرد. همچنین باتوجه به تاکید استانداردهای بین‌المللی، واحدهای حسابرسی داخلی باید مورد ارزیابی مستقل قرار گیرند و این ارزیابی موجب بهبود اثربخشی حسابرسی داخلی خواهد شد.

فرهاد پناهی، دبیرکل جامعه حسابداران رسمی ایران نیز ضمن تقدیر از رویکرد سازمان بورس در تدوین و بازنگری در مقررات، گفت: مقررات و ضوابطی که پشت درهای بسته تدوین شود در عمل باعث ایجاد مشکلاتی می‌شود در حالی که این رویکرد سازمان بورس مبنی

چهارمین نشست هیأت تخصصی هیأت همکاری سازمان بورس با حرفه‌ی حسابرسی و حسابداری با حضور مدیران حسابرسی داخلی ۲۰ شرکت پذیرفته شده در بورس و فرابورس و تعدادی از صاحب‌نظران حوزه حسابرسی داخلی برگزار شد. در این نشست به عارضه‌یابی، شناسایی چالش‌ها و سازوکارهای ارتقای اثربخشی حسابرسی داخلی پرداخته شد.

به گزارش خبرنگار پایگاه خبری بازار سرمایه ایران (سنا)، در ابتدای نشست هیأت تخصصی هیأت همکاری سازمان بورس با حرفه‌ی حسابرسی و حسابداری، آزاده مداحی، عضو و دبیر این هیأت، عمق‌بخشیدن و افزایش اثربخشی سازوکارهای حاکمیت شرکتی و نظام اطمینان‌بخشی درون شرکت‌ها را هدف اصلی سازمان بورس اعلام کرد و گفت: با توجه به این که سیستم کنترل‌های داخلی و کمیته حسابرسی و حسابرسی داخلی اثربخش، از اجزای مهم حاکمیت شرکتی به‌شمار می‌آید، آسیب‌شناسی و ارتقای عملکرد آن‌ها در دستور کار قرار گرفته است. بر این اساس به‌منظور درک صحیح چالش‌های موجود، علاوه بر بررسی موضوع در جلسات هیأت، تا کنون سه جلسه نشست تخصصی با فعالان و صاحب‌نظران این حوزه برگزار شده که یک جلسه با فعالان کمیته‌های حسابرسی و دو جلسه با تمام موسسات حسابرسی بوده است. خروجی این جلسات، شناسایی سازوکارهای بهبود اظهارنظر حسابرسان در خصوص کنترل‌های داخلی و نیز بازنگری در منشور کمیته‌ی حسابرسی بوده که اصلاحات این منشور برای نظرخواهی عمومی نیز برای همه‌ی ناشران و حسابرسان معتمد ارسال شده است.

او ادامه داد: در این جلسه نیز آسیب‌شناسی، بررسی چالش‌ها و راهکارهای بهبود حسابرسی داخلی به عنوان یکی از ارکان موثر در شفافیت اطلاعاتی شرکت‌ها مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت تا مدیران حسابرسی داخلی بر اساس تجربه ده‌ساله الزامی شدن حسابرسی داخلی، دیدگاه‌های خود را در رابطه با اصلاح منشور حسابرسی داخلی و راهکارهای بهبود ارائه کنند و در واقع با اصلاح منشور کمیته حسابرسی و منشور حسابرسی داخلی، آموزش و سایر تمهیدات لازم به‌دنبال تقویت اثربخشی این دو رکن مهم و موثر در شفافیت اطلاعاتی شرکت‌ها هستیم.

بر نظرخواهی و برگزاری جلسات تخصصی با دست‌اندرکاران، مجریان و صاحب‌نظران حرفه بسیار مفید و ارزشمند است.

او، با اشاره به جوان بودن حرفه‌ی حسابرسی داخلی ابراز امیدواری کرد: با تقویت، اصلاح تدریجی و افزایش اثربخشی، این حرفه جایگاه خود را در شرکت‌ها به‌دست خواهد آورد؛ و هیات مدیره‌ی شرکت‌ها باید واحد حسابرسی داخلی را به عنوان بخش مهمی از ساختار سازمانی تلقی کنند.

منصور شمس احمدی، عضو دیگر هیأت نیز با تایید اغلب چالش‌های مطرح شده در جلسه، بر ضرورت آموزش و تدوین رهنمودهای لازم در حوزه‌های مختلف نظیر ارزیابی کنترل‌های داخلی، گزارشگری و سایر مسئولیت‌های حسابرسی داخلی تاکید کرد.

ضرورت آگاهی‌بخشی به اعضای هیات مدیره شرکت‌ها

او، هم‌چنین، ضمن اشاره به اهمیت مفهوم اجرایی و غیراجرایی بودن هیات مدیره، در مقایسه با موظف و غیرموظف بودن آن، بر ضرورت آگاهی‌بخشی به اعضای هیات مدیره شرکت‌ها به عنوان رکن مهم و موثر در استقرار کنترل‌های داخلی تاکید کرد.

در پایان، دبیر هیأت ضمن قدردانی از نظرهای ارزشمند حاضران از آن‌ها درخواست کرد؛ نظرهای تکمیلی و منابع دانشی خود در این حوزه را به ایمیل هیات همکاری سازمان بورس با حرفه‌ی حسابرسی و حسابداری به نشانی COBSA@seo.ir ارسال و اشتراک‌گذاری کنند.

آزمون رتبه‌بندی کارکنان حرفه‌ای موسسات حسابرسی در پنج شهر برگزار شد

آزمون رتبه‌بندی کارکنان حرفه‌ای موسسات حسابرسی در تاریخ ۲۰ مهرماه ۱۴۰۳ با حضور ۱۰۲۱ نفر از حسابران در شهرهای تهران، اصفهان، مشهد، تبریز و شیراز، توسط مرکز آموزش و تحقیقات جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران برگزار شد. گفتنی است این آزمون به طور منظم در اجرای ماده‌ی (۱۲) آیین‌نامه‌ی سقف مجاز ارائه‌ی خدمات تخصصی و حرفه‌ای توسط اعضای جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران و به‌منظور تعیین رتبه‌های حرفه‌ای کارکنان (در سطوح حسابرس ارشد، سرپرست حسابرسی و سرپرست ارشد حسابرسی) برگزار می‌شود.

انتصاب ژان بوکو به عنوان رئیس جدید فدراسیون بین‌المللی حسابداران IFAC

عنوان عضویت هیات مدیره‌ی آی‌فک مشغول فعالیت است. وی بیش از ۳۰ سال تجربه در انگلستان و استرالیا دارد، و در زمینه‌های متنوعی همچون صنعت بانکداری، چهار مؤسسه‌ی بزرگ حسابرسی (Big four)، بخش دولتی، شرکت‌های خصوصی، انجمن‌ها و دانشگاه‌ها سابقه‌ی فعالیت دارد. خانم رولتون تجربه‌ی حاکمیت شرکتی قابل‌ملاحظه‌ای دارد و در حال حاضر در هیأت مدیره‌ها و کمیته‌های متعدد در بخش غیرانتفاعی و عمومی، از جمله به عنوان رئیس کمیته‌ی حسابرسی و ریسک، خدمت می‌کند. سابقه‌ی فعالیت وی در زمینه‌ی استانداردگذاری نیز برجسته است، دو دوره فعالیت وی در هیأت استانداردهای حسابداری استرالیا (AASB) اخیراً به پایان رسیده است.

آقای لی وایت (Lee White)، مدیر اجرایی IFAC، در این جلسه از طرف رئیس جدید IFAC و کل اعضا از خانم اسماسموی (Asma Rosmoki)، رئیس سابق و اعضای هیات مدیره‌ی قبلی به‌خاطر خدمات فوق‌العاده‌شان به این حرفه قدردانی نمود.

فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC)، به‌عنوان صدای حرفه‌ی جهانی حسابداری، از انتخاب ژان بوکو Jean Bouquot به‌عنوان رئیس جدید خود خبر داد. آقای بوکو تا ماه نوامبر سال ۲۰۲۶ به مدت دو سال رئیس آی‌فک خواهد بود، و پیش از این تاریخ یعنی از ماه نوامبر سال ۲۰۲۲ قائم مقام رئیس IFAC بوده است. در این معارفه، بوکو ضمن ابراز خرسندی تأکید کرد به همراه دیگر اعضای هیأت مدیره، به نمایندگی از همه‌ی اعضای IFAC برای تعالی حرفه و پاسخ به اهداف ذی‌نفعان آن تلاش خواهد کرد و فعالیت‌های آی‌فک را همسو با منافع عمومی به پیش خواهد برد.

جان بوکو بیش از ۴۴ سال است که با کسب تجربه‌های بین‌المللی به‌عنوان حسابرس در مؤسسه‌ی ارنست اند یانگ مشغول به فعالیت بوده است و در حال حاضر مؤسسه‌ی خود را در پاریس اداره می‌کند. IFAC همچنین از انتخاب خانم تارین رولتون (Tarian Rolton) به‌عنوان قائم مقام رئیس آی‌فک خبر داد. او از ماه نوامبر سال ۲۰۲۰ به

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران (۱۰ آذر ماه ۱۴۰۳)

آبتین محاسب پارس ۰۵۱۳۸۴۷۳۴۱۱-۲ مشهد، بلوار ناصر خسرو، ناصر خسرو ۱۵، بعد از چهار راه اول، سمت راست، پلاک ۹، طبقه ۲	آباد نوین تهران ۰۴۱-۳۳۸۵۳۰۵۷ تبریز-گلشهر-تقاطع گلشهر-پرواز- بلوار گلشهر-پلاک ۴۷
ابرار اندیشان ۶۶۹۰۰۱۷۰-۶۶۹۰۳۸۹۳ تهران-خیابان انقلاب- خیابان فرصت شیرازی- شماره ۱۰۸- واحد ۱۴	آبادیس نگار آرون ۸۸۶۱۱۹۷۱-۲ تهران-ونک- خ شهید حجت الاسلام عباس شیرازی - خ برزیل غربی- پلاک ۵۹- طبقه ۴- واحد ۱۹
آبادانا ۸۸۵۴۲۸۴۴ تهران، خیابان شهید بهشتی- خیابان سهروردی شمالی- خیابان کورش- پلاک ۴۵- طبقه ۵- واحد ۱۴	آبان ارقام پارس ۸۸۶۰۵۶۷۴-۸۸۶۰۵۶۷۵-۸۸۰۶۱۹۹۱-۸۸۰۶۱۹۹۰ تهران، خیابان سید جمال الدین اسدآبادی- بالاتر از میدان فرهنگ-نبش خ ۳۷- پلاک ۳۰۱- ط ۲- واحد ۶
آتامان حساب ۸۸۵۵۸۰۱۰ تهران، خیابان یوسف آباد، خیابان اکبری، کوچه پله سوم ولیعصر، پلاک ۱۰۳۶، برج سپهر ساعی، طبقه ۵، واحد ۵۱	آبان آزمون ۸۸۵۵۱۸۵۱ تهران، خیابان میرزای شیرازی، پلاک ۲۲۹، طبقه ۴، واحد ۱۳
آتیه اندیش نمودگر ۸۸۵۲۲۰۹۶-۷ تهران، خیابان شهید مطهری- خیابان میرعماد- کوچه چهارم- پلاک ۱۲- طبقه ۵- واحد ۱۹	آبان حساب ۲۶۷۱۲۸۶۰ تهران، پاسداران، دشتستان دوم، پلاک ۲۳، طبقه ۳
آتیه حساب ارقام ۰۲۶-۳۲۵۴۵۱۷۰ کرج -عظیمیه- بلوار کاج- بین ندا و پامچال- پلاک ۲۵۷- طبقه ۵- واحد ۷	آبان روش ۴۴۲۶۱۷۱۰-۴۴۲۴۱۴۲۲ تهران، فلکه دوم صادقیه -بلوار اشرفی اصفهانی -بن بست ۱۲ متری بهار- پلاک ۴- واحد دوم
آتیه نگر ۸۸۱۷۶۱۰۱-۲ تهران، محله شهید قندی، نیلوفر، خیابان سهروردی شمالی، خیابان ابن یمین، پلاک ۳، طبقه ۲	ابتکار حساب آریا ۰۳۱۳۶۶۱۱۷۶۳ اصفهان - خیابان چهارباغ بالا، خیابان نیکبخت، کوچه جوادیه، شماره ۲
احراز ارقام ۶۶۵۳۸۳۰۴-۶۶۵۳۱۵۴۳ تهران، شادمان، خیابان شهید یحیی ذوالفقاری، بن بست شهید حاج علی نصر آبادی، پلاک ۸، طبقه ۱	آبتین آرمان نامدار ۲۶۱۲۲۴۷۸ تهران، اقدسیه، خیابان شهید برادران موحد دانش، بن بست یاسمن، بن بست گلستان، پلاک ۶، مجتمع صاحبقرانیه، طبقه ۵، واحد ۵۶
آداک آتین ۴۴۷۶۲۰۲۵-۷ تهران- همت غرب، شهرک گلستان (راه آهن سابق)، بلوار اقا قیا، خیابان رز، پلاک ۹، طبقه اول	آبتین روش آریا ۸۸۱۰۹۴۴۷-۸۸۱۰۹۴۱۹ تهران، خیابان ولیعصر، کوچه نادر، پلاک ۶، ساختمان خوشبختی نادر، طبقه ۴، واحد ۱۸

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

آرتین پیرگاس ۴۴۲۷۵۷۷۰ - ۴۴۲۷۵۷۷۱ تهران خیابان ستارخان، روبروی برق آلستوم، پلاک ۷۹۸، طبقه دوم واحد ۵	آدریان نیک اندیش ۸۸۷۴۵۰۴۷ - ۸۸۷۴۵۳۴۸ تهران، خیابان مطهری، نرسیده به خیابان مفتح، پلاک ۱۸۱، طبقه ۴، واحد ۱۶
ارژنگ خبره ۴۴۱۵۱۱۳۵ - ۶ تهران، شهرک پرواز، خیابان پروانه جنوبی، خیابان شهید علی اکبر متقی (۲۱)، پلاک ۱۷، طبقه ۲	ادیب ۴۴۰۴۳۶۰۸ - ۴۴۰۳۳۲۱۶ تهران، اباذر، بزرگراه اشرفی اصفهانی، خیابان گلستان ۱۴، پلاک ۳، مجتمع نگین رضا، طبقه ۶ واحد ۶۰۵
آرشین حساب ۸۸۴۸۰۹۶۶ تهران، خیابان ولیعصر، بالاتر از خیابان بهشتی، کوچه نادر، پلاک ۶، طبقه دوم، واحد ۶	آدرین حساب ۰۳۱۳۶۶۴۱۹۱۷ - ۸ اصفهان، میدان فیض، خیابان آپادانا، کوچه پارسیان (شماره ۶)، بن بست مهران، پلاک ۲۲، طبقه همکف
ارقام بهین آرا ۴۴۲۱۵۴۱۲ - ۴۴۲۱۰۱۰۵ تهران - خیابان ستارخان - بین فلکه اول و دوم صادقیه - بلوار شهدای صادقیه شمالی - نبش کوچه ۱۵ - پلاک ۴۹ - طبقه دوم - واحد ۷	آدین ارقام پیام ۸۸۹۷۲۲۷۵ - ۸۸۹۶۷۸۲۰ تهران، میدان فاطمی، خیابان فلسطین شمالی، انتهای کوچه مهشاد، پلاک ۱۳
ارقام پردازش نوین ۶۶۴۳۶۰۱۲ تهران، میدان توحید، خیابان نصرت غربی، خیابان کاظم بیگی، بن بست دوم، پلاک ۴، واحد ۲	آدین پندار راستین ۶۶۵۷۲۲۱۷ تهران، توحید، خیابان ستایش، خیابان ستارخان، پلاک ۸۲، طبقه همکف، واحد ۳
ارقام پژوهان دقیق ۸۸۵۴۷۰۷۵ - ۸۸۷۶۴۶۴۸ تهران، خ خرمشهر - پلاک ۲۱۸ - طبقه دوم - واحد ۱۱	آدین تراز ارقام ۸۸۰۲۳۵۰۷ - ۸۸۳۳۲۷۱۱ - ۸۸۰۱۵۳۳۷ - ۸۸۰۱۵۳۳۸ تهران - خیابان فتحی شقایق - بعد از خیابان کاج - پلاک ۱۳۴ - طبقه اول شرقی
ارقام پویا ۰۵۱۳۸۸۲۳۵۰۱ - ۰۵۱۳۸۸۲۷۳۳۴ - ۰۵۱۳۸۸۲۷۳۳۳ - ۰۵۱۳۸۸۱۶۳۵۹ مشهد - بلوار وکیل آباد - بین وکیل آباد ۸ و ۱۰ - پلاک ۷۸ - طبقه اول، واحد ۱	آرا تدبیر نوین پارس ۸۸۱۰۱۹۰۶ - ۷ تهران، یوسف آباد، خیابان هفتم، خیابان سید جمال الدین اسدآبادی، پلاک ۳۹، طبقه ۲
ارقام نگر آریا ۶۶۴۲۰۲۶۳ - ۶۶۹۳۲۰۲۲ - ۶۶۴۳۲۲۱۸ تهران، میدان توحید - خیابان توحید - نبش کوچه پرچم - پلاک ۶۸	آراء ۸۸۹۰۵۳۱۶ - ۸۸۸۰۲۹۳۲ تهران - خیابان فلسطین شمالی - پلاک ۴۶۳ - ساختمان ۵۵ - طبقه ۲ - شماره ۱۰
ارقام نماد چرتکه ۰۲۶ - ۳۴۴۷۳۳۳۵ کرج - خیابان مطهری - روبروی بلوار نیوت - جنب بانک مسکن - ساختمان دلتا - طبقه ۲ - واحد ۴	آراد تراز پیشرو ۲۲۳۵۵۱۲۲ تهران، سعادت آباد، بلوار سرو غربی، خیابان صدف، کوچه قصرالدشتی، پلاک ۲۲، طبقه ۲، واحد ۳

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

آرمان نوین رسیدگی ۴۴۰۶۴۳۸۷ تهران، اشرقی اصفهانی، نرسیده به سه راه مرزداران، گلستان ۱۴، برج نگین رضا، طبقه ۱۵، واحد ۱۵۰۱	ارکان سیستم ۸۸۸۰۴۹۴۱-۲ تهران - بهجت آباد - خیابان لارستان - خیابان شهید حمید صدر - پلاک ۳۵ - طبقه ۲ - واحد ۱۰
آرمانی نو اقدم ۸۸۱۹۷۸۱۷ تهران، میدان ونک، خیابان کار و تجارت، پاساژ آسمان ونک، طبقه ۳، واحد ۳۰۲	آرمان آروین پارس ۸۸۸۹۹۸۲۶-۸۸۹۰۱۵۴۹ تهران، خیابان استاد نجات الهی، خیابان خسرو، پلاک ۳۱، طبقه ۴
آرمون گستران پیشگام ۸۸۷۴۳۶۸۳-۸۸۷۳۹۳۵۶ تهران، خیابان مطهری، نبش خیابان دوم مفتاح شمالی، پلاک ۳۵۸، طبقه سوم، واحد ۶	آرمان اصول ۶۶۹۰۲۴۷۶-۶۶۹۰۲۱۵۴ تهران، خیابان اسکندری شمالی - خ طوسی شرقی - پلاک ۱۰۰ - طبقه ۴ واحد ۹
آروین باستان محاسب ۴۴۴۷۸۷۷۰ تهران، خیابان جنت آباد مرکزی، خیابان کاظم توکلی شرقی، خیابان جنت آباد، ساختمان کسری، پلاک ۲۱۶، طبقه ۳، واحد ۸	آرمان اندیش آگاه ۰۴۴۳۲۳۲۲۳۶ ارومیه، دهستان باراندوز، روستای جانویسلو، خیابان خاکی، صیاد شیرازی، برج خدمات فناوری و کسب و کار، طبقه ۱، واحد ۱۰۲
آروین خدمات مدیریت رادوین ۸۸۷۳۱۵۳۴-۸۸۷۳۶۳۱۶ تهران، خیابان احمد قصیر - نبش کوچه ششم - پلاک ۹ - طبقه ۲ - واحد ۷	آرمان اندیشان آینده نگر ایلیا ۷۱-۲۲۳۳۳۵۶۸ تهران، مجیدیه شمالی، خیابان شهید برادران محمدی (ریحانی)، کوچه شهید ابوالقاسم سعیدی (جلال)، پلاک ۱، ساختمان پاسارگاد، طبقه ۵
آریا بصیر اندیشه ۸۸۶۴۷۹۱۱-۸۸۶۴۷۹۱۰-۸۸۶۴۷۸۴۴ تهران، خیابان ولیعصر، بالاتر از پارک ساعی، خیابان سی و ششم، پلاک ۷، مجتمع ولیعصر (۲)، طبقه ۲، واحد ۲۲۵	آرمان بصیر ۸۸۷۴۶۳۰۴-۵ تهران، خیابان احمد قصیر (بخارست) - کوچه ششم - پلاک ۲۰ - واحد ۶
آریا بهروش ۸۸۰۶۲۶۶۰-۸۸۰۳۴۴۰۶ تهران، ونک، خیابان ماهتاب، خیابان شیخ بهائی شمالی، ابتدای خیابان سنول، پلاک ۳۱ - واحد ۲، طبقه بالای همکف، آپارتمان اول شرقی	آرمان پژوهان محاسب ۸۸۵۴۳۹۶۵ تهران - خیابان پاکستان - کوچه شهید حکیمی (دهم) - پلاک ۲۸ - طبقه ۳ - واحد ۴
آریا حسابرسان پارسا ۸۸۷۷۳۸۲۸-۸۸۷۷۴۲۲۵ تهران - خیابان گاندی - خیابان بیست و یکم - پلاک ۲۶ - واحد ۴	آرمان پیام جامع ۸۸۵۴۰۱۷۰-۸۸۵۴۵۱۳۰ تهران، خیابان سهروردی شمالی، خیابان خرمشهر، خیابان عربعلی، کوچه چهارم، پلاک ۶۰، واحد ۸
آریا روش ۸۸۶۶۰۸۲۴-۸۸۶۷۴۷۰۴ تهران - خیابان ولیعصر - بالاتر از میرداماد - بلوار ستاری - پلاک ۷۴ - طبقه چهارم - واحد ۱۵	آرمان روش ۲۲۷۴۸۸۳۶-۲۲۷۴۸۸۳۸ تهران، میدان تجریش، دربند کوچه گنجی، خیابان شهید برادران فنا خسرو، پلاک ۲۴، ساختمان ملک، طبقه ۳، واحد ۱۱

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

آزمون ۸۸۰۱۲۳۱۵-۸۸۹۳۴۰۵۱ تهران، بلوار کشاورز- بین میدان ولیعصر و چهارراه فلسطین - پلاک ۲۵- طبقه اول واحد ۱	آریا منش امین ۸۸۳۸۴۷۵۹-۸۸۳۸۴۷۸۲ تهران، خیابان ولیعصر، بالاتر از خیابان بهشتی، کوچه نادر، پلاک ۶، طبقه ۴، واحد ۱۴
آزمون پرداز ۸۸۷۰۸۱۷۴-۶ تهران، میدان آرژانتین، جنب مرکز خرید آفریقا، ساختمان صهبا، پلاک ۲۲، طبقه اول	آریا نیک روش ۸۸۷۰۹۳۱۱-۲ تهران، خیابان قائم مقام فراهانی-کوچه شهدا- پلاک ۹- طبقه ۲- واحد ۱۲
آزمون تراز ارقام ۸۸۷۰۶۱۸۶-۷ تهران، جهاد، خیابان چهلستون، خیابان فتحی شقایق (۸)، پلاک ۷۱، طبقه اول، واحد ۳	آریا مبتکر هخامنش ۵۱۳۶۰۱۳۱۴۵ مشهد، سیدرضی ۳۸، ساختمان آرامش، پلاک ۲۷۴، طبقه ۵، واحد ۵۰۳
آزمون تراز پارس ۰۷۱۳۸۳۸۴۲۸۵ شیراز، بلوار امیرکبیر، نرسیده به کوچه ۲۴، ساختمان پریا ۷، طبقه ۵، واحد ۱۰	آریان محاسب پویا ۸۸۲۳۰۷۳۴-۶ تهران، کوی نصر- خیابان چهارم- خیابان بلوچستان- نبش کوچه ۵، پلاک ۱۱- واحد ۴
آزمون حساب تدبیر ۸۸۶۱۲۹۸۲-۳-۸۸۶۲۵۹۹۴ تهران- میدان ونک- خیابان ملاصدرا- ضلع شمال غربی پل کردستان- بن بست فرشید- پلاک ۴- طبقه ۳- واحد ۵	آرین حساب همراز ۰۷۱۳۲۳۰۹۹۱۵-۰۷۱۳۲۳۴۹۳۵۶ شیراز، هنگ، خیابان مشیر غربی، خیابان شوریده شیرازی، ساختمان ترانه، طبقه ۳، واحد ۶
آزمون سامانه ۷۷۵۳۷۹۴۴-۸۸۶۷۲۴۴-۲ تهران، خیابان بهار شیراز- تقاطع سهروردی جنوبی - شماره ۱۰۷	آزاد رای امین ۸۸۵۱۵۱۳۳-۳۴ تهران، ابتدای خیابان سهرودی شمالی- بالاتر از آیدانا- خیابان سراب- شماره ۱۲- واحد ۲
اصلاح گستران امین ۷۷۸۷۲۲۴۰-۷۷۸۸۵۷۱۵ تهران، تهرانپارس، خیابان شهید حجت اله سلیمی (۱۷۰ غربی)، خیابان شهید سعید باغدارنیا (رشید)، پلاک ۷۳، طبقه دوم شمالی	آریا تراز ژرف ۸۸۳۴۲۴۷۶ تهران- هفت تیر، باغ صبا، سهروردی، خیابان شهید مهندس زیرک زاده، خیابان شهید مسعود ملایری پور، پلاک ۹۷، طبقه ۵ غربی
اصول اندیشه ۸۸۷۹۹۳۶۵-۸۸۸۷۶۴۴۶-۸۸۸۷۷۰۰۳ تهران، میدان آرژانتین- خیابان الوند- بن بست کامبیز- پلاک ۶- واحد ۳	آرمودگان ۸۸۹۳۹۵۱۳-۸۸۹۲۹۷۰۹ تهران- خیابان کریم خان زند- خیابان دکتر عضدی (آبان جنوبی)- شماره ۵۲- طبقه دوم
اصول پایه فراگیر ۸۸۹۶۲۹۰۵-۸۸۹۵۳۹۸۸ تهران، میدان فاطمی، خیابان طباطبائی، روبروی مسجد نور، پلاک ۲۰، طبقه دوم، واحد ۴	آرموده کاران ۲۲۹۲۵۹۱۰-۲۰ تهران، خیابان شریعتی- قلهک- نرسیده به یخچال- کوچه شریف- شماره ۵

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

اصول نگر آریا

۸۸۰۵۵۹۴۰-۵

تهران، ملاصدرا، روبروی بیمارستان بقیه اله، پلاک ۱۸۹، طبقه ۷، واحد ۱۵

افق مهر خاورمیانه

۴۴۰۷۶۱۲۴

تهران، بزرگراه اشرفی اصفهانی، گلستان چهاردهم، پلاک ۳، مجتمع نگین رضا، طبقه ۱۳، واحد ۱۳۱۱

اطمینان بخش و همکاران

۸۸۱۰۵۴۳۶-۸۸۱۰۵۴۷۲-۸۸۱۰۵۳۶۷

تهران-یوسف آباد-خیابان شهید ابوالفضل فراهانی پور-خیابان شهید فتحی شقاقی-پلاک ۱۷-واحد ۵

آگاه اندیشان خردمند

۸۸۶۶۱۹۷۳

تهران-خیابان وحید دستگردی-پلاک ۲۸۷-طبقه سوم-واحد ۷

اطمینان فرد

۸۸۶۱۸۱۹۷-۸

تهران، خیابان ملاصدرا، خیابان شیخ بهایی، میدان شیخ بهایی، جنب بانک تجارت، برج مرمیر، پلاک ۱۷۱، طبقه ۴، واحد ۸

آگاه تدبیر

۰۳۱۳۶۴۱۰۴۸۴

اصفهان، چهار راه آبشار اول، ساختمان شرکت پلی اکریل ایران، طبقه همکف

اطهر

۸۸۸۹۶۴۲۵-۸۸۹۶۴۲۸۰

تهران-خیابان دکترفاطمی-بین خیابان ولیعصر و میدان دکترفاطمی-ساختمان ۳۷-طبقه ۵

آگاه تراز مدبر

۰۳۱۳۶۶۱۰۴۰۴

اصفهان، باغ نگار، آئینه خانه، خیابان میرفندرسکی، کوچه هزاردستان (۳۲)، پلاک ۳، طبقه دوم

اعتماد ارقام امین

۴۴۹۶۸۳۷۲-۴۴۹۶۸۴۷۲-۵

تهران-خیابان آیت اله کاشانی-ساختمان آرمیتا-پلاک ۴۳۰-طبقه اول-واحد ۶

آگاه حساب

۸۸۶۷۵۹۹۲-۳

تهران، خیابان خالد اسلامبولی، خیابان ۳۹، شماره ۱۴، طبقه ۳، واحد ۶

اعتماد حساب پویا

۰۵۱۳۶۰۹۹۸۴۵-۰۵۱۳۶۰۹۶۸۳۷

مشهد، بلوار شهید فرامرز عباسی، نبش فرامرز عباسی ۲۸، ساختمان افاقیا، پلاک ۱۰، طبقه ۲، واحد ۴

آگاه گرتراز

۸۸۸۴۴۰۸۵

تهران، خیابان شهید دکتر مفتاح جنوبی، کوچه شیمی، پلاک ۷۰، طبقه ۳، واحد ۷

اعداد آراء

۷۷۶۷۰۵۸۵-۶

تهران، خیابان شریعتی، سه راه طالقانی، خیابان خواجه نصیرالدین طوسی، پلاک ۲۸۰، واحد ۶

آگاه نگر

۸۸۵۲۱۶۷۷-۸۸۵۲۳۸۱۶-۸۸۷۵۷۵۹۲

تهران-خیابان شهید بهشتی (عباس آباد)-کوچه آریا وطنی، خیابان شهید برادران کاووسی فر، پلاک ۵۰ طبقه ۳ واحد ۳

آفاق حساب برتر فردا

۰۴۱۳۳۱۳۵۹۸۱

استان آذربایجان شرقی، تبریز، سه راه محقق، محقق غربی، کوچه زرگر باشی، مرکز خرید نگین گلستان، طبقه سوم، واحد ۳۰۵

آگاه هشیار حساب

۴۴۲۸۸۸۶۰

تهران، صادقیه، بزرگراه محمدعلی جناح، میدان دوم صادقیه، پلاک ۱۵۱۸، مجتمع گلدیس، طبقه ۴، واحد ۴۲۱

آفاق کاوشگران

۰۵۱۳۷۲۵۹۳۱۷-۰۵۱۳۷۲۵۹۳۱۴-۰۵۱۳۷۲۶۴۷۴۶

مشهد-میدان راهنمایی-ابتدای بلوار سازمان آب-خیابان عطار-عطار غربی-۱ پلاک ۸

آگاهان ارقام

۸۸۷۴۴۲۲۸-۹

تهران-خیابان سهروردی شمالی-خیابان حسینی (سورنا)-شماره ۸-طبقه ۳-واحد ۱۴

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

آگاهان ارقام خبره ۸۸۳۲۴۵۶۸ تهران، مطهری، خیابان سلیمان خاطر، خیابان وراوینی، پلاک ۱۹، طبقه ۵	امین تدبیر بصیر ۶۶۶۵۶۸۶۵ تهران، بلوار آیت اله سعیدی، بزرگراه ۶۵ متری فتح، پلاک ۲۰۳، مجتمع تجاری پارس صنعت، طبقه همکف
آگاهان بهروش پارس ۰۵۱۳۷۲۳۷۴۶۰-۶۵ مشهد، خیابان صاحب الزمان، صاحب الزمان ۱۴، مولوی ۱۴، پلاک ۱۱/۱، ساختمان پارس، طبقه دوم	امین حسابرس افق ۶۶۹۱۰۵۵۶-۶۶۵۹۲۰۱۴ تهران، خیابان ستارخان، خیابان باقر خان، پلاک ۷۰، واحد ۹
آگاهان پژوهان پویا ۶۶۵۶۲۵۵۴ تهران، آزادی، اسکندری شمالی، خیابان بهار، پلاک ۱۰، طبقه همکف، واحد ۱	امین محاسب پارس ۸۶۱۲۵۹۳۸ تهران، خیابان شهید استاد مطهری، خیابان سهروردی شمالی، پلاک ۲۹۳، طبقه ۲، واحد ۶
آگاهان تراز توس ۰۵۱۳۷۶۸۴۴۰۴-۰۵۱۳۷۶۱۴۷۷۴-۰۵۱۳۷۶۷۳۳۷۰ مشهد-بلوار فردوسی-بین فردوسی ۲ و ۴-روبروی آپارتمانهای مرتفع-شماره ۶۸-طبقه ۲	امین محاسب روش ۲۲۸۷۰۲۰۸ تهران-خیابان شریعتی-پل سیدخندان-خیابان خواجه عبدالله انصاری-پلاک ۱۰۳-طبقه سوم-واحد ۳۰۱
آگاهان و همکاران ۸۸۹۰۲۰۴۷ تهران، خیابان سپهبد قرنی-خیابان شاداب-پلاک ۲۸	امین مشاور بصیر ۸۸۸۷۴۹۰۱-۸۸۸۷۴۹۰۰ تهران، خیابان ولیعصر، بالاتر از پارک ساعی، نبش کوچه چمن، پلاک ۲۴۱۴، واحد ۳
آماردن ۴۴۰۰۲۴۷۲ تهران، بلوار فردوس، بزرگراه کاشانی، خیابان اعتمادیان، پلاک ۱۹، طبقه ۴، واحد ۱۵	امین نگاه بینا ۴۴۷۵۴۶۹۴-۴۴۷۵۳۷۸۷ تهران، بلوار دهکده المپیک، خیابان ساحل، خیابان شهید حیدر امانی (۵۷)، پلاک ۱، طبقه ۱
آمارگاران ۶۶۴۸۵۰۶۳ تهران-خیابان طالقانی-بین وصال شیرازی و فلسطین-نبش خیابان فریمان-ساختمان اداری ۱۱۸-پلاک ۵۵۰-طبقه ۱-واحد ۲	اندیشه نیکان حساب ۸۸۸۵۳۰۷۹-۸۸۸۵۳۰۷۳ تهران-خیابان ولیعصر-بالاتر از سه راه فاطمی-کوچه افتخاری نیا-ساختمان ۶۳-طبقه دوم-واحد ۶
امجد تراز ۸۸۷۰۵۳۰۷ تهران، خیابان ولی عصر، بالاتر از خیابان شهید بهشتی، جنب هتل سیمرغ، بن بست دلبسته، پلاک ۱، طبقه ۳	اهمیت نگر ۸۸۳۱۰۰۷۳ تهران، خیابان مفتح، کوچه عطارد، ساختمان عطارد، پلاک ۱۲، طبقه همکف، واحد ۴
امین آزمون ۲۲۹۰۹۲۷۹ تهران-میرداماد-خیابان حصار-خیابان کوشا-کوچه شهره-پلاک ۱-واحد ۹-طبقه سوم	اهورا محاسب پاسارگاد ۸۸۹۷۴۱۹۱-۲ تهران، خیابان جهاد، کوچه دوم الف، خیابان بیستون، پلاک ۶، ساختمان لئون، طبقه ۵، واحد ۱۸

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

آوا تدبیر تراز

۰۳۱۳۶۶۹۴۸۸

اصفهان، هزار جریب، کوچه شهید قرائت (۲)، کوچه بهشت آیین، پلاک ۲۱، طبقه همکف

آئین بهروش

۸۸۴۴۳۴۷۳-۸۸۴۴۴۶۶۸

تهران- خیابان مطهری- خیابان شهید محسن وزوایی- خیابان شهید استاد مطهری- پلاک ۲۸- طبقه ۹- واحد جنوبی

آوش ارقام کادوسان

۰۱۳۳۲۷۳۰۰۰۴

رشت، محله گلسار، کوچه فرعی دوم، کوچه وصال، طبقه اول

آئین پژوهان ایرانیان

۰۵۱۳۷۶۸۴۱۲۸-۰۳۷۶۶۳۷۷۳-۵۱

مشهد- بلوار شهید صادقی، صادقی ۱۰ (توفیق ۱۶)، پلاک ۴۲، طبقه ۱

آوند

۸۸۲۸۴۰۶۰-۸۸۲۷۴۷۴۶-۸۸۲۷۳۵۹۵

تهران، کوی نصر، خیابان چهارم، پلاک ۲۲، طبقه ۱، واحد ۳

آئین تدبیر سهند

۰۴۱-۳۳۳۷۰۸۰۱

تبریز- خیابان فارابی (خ چایکنار)- نرسیده به پل سنگی- مجتمع کوثر- طبقه سوم- واحد ۱

آویژه ارقام امین

۰۵۱۳۸۹۴۰۴۲۲

مشهد، محله دانشجو، معبر ماقبل آخر، خیابان دانشجو ۱۶ (عقدایی ۱۵)، معبر آخر بلوار دانشجو (معلم ۳۸- فرهنگ ۳۱)، پلاک ۲۱۰، طبقه ۱

آئین تراز آریا

۰۳۱۳۷۸۶۶۲۹۲

اصفهان- خیابان رودکی- نبش فرعی ۶۰- ساختمان ستایش- طبقه دوم

ایران مشهود

۸۸۷۸۵۷۶۵-۸۸۷۹۱۴۳۷

تهران، خیابان ظفر، بین اتوبان مدرس و بلوار نلسون ماندلا، پلاک ۲۹۰، طبقه ۴

آئین محاسب و همکاران

۰۵۱۳۸۳۸۸۹۷۵-۰۵۱۳۸۹۴۰۴۵۰

مشهد، خیابان هاشمیه، هاشمیه ۳۶ (کوثر جنوبی ۹)، پلاک ۷، طبقه اول، واحد ۳

ایستاتیس محاسب کویر

۰۳۵۳۸۳۰۱۶۹۵-۰۳۵۳۸۳۰۱۶۹۶

یزد- محله دانشجو، خیابان شهید محسن حججی، بلوار آتش نشان، طبقه اول، واحد ۵

آئین محاسبان امین

۶۶۰۶۶۳۱۴-۵

تهران- ضلع جنوبی خیابان آزادی، روبروی خیابان حبیب اله، نبش خیابان حیدرتاش، پلاک ۴۱۶، طبقه ۲، واحد ۳

آئین ابرار آریا

۸۸۹۳۸۳۴۰-۸۶۰۳۷۳۹۶

تهران- میدان ولیعصر- ابتدای بلوار کریم خان زند- پلاک ۳۰۸- طبقه ۷- واحد ۷۴

بخردیار

۸۸۷۵۶۵۸۵

تهران، عباس آباد، خیابان اندیشه، خیابان کوه نور، کوچه دوم، پلاک ۱۲، طبقه ۵، واحد ۱۰

آئین ارقام

۴۴۲۹۲۸۱۳-۱۴

تهران، فلکه دوم صادقیه- ابتدای اشرفی اصفهانی- خیابان مرودشت- پلاک ۱- طبقه ۴- واحد ۱۵

برآیند

۸۶۰۷۰۱۹۲

تهران، خیابان کریم خان زند، خیابان سنایی، کوچه دوم غربی، پلاک ۳۰، طبقه همکف

آیین بهرنگ صادق

۴۴۲۷۶۲۳۳-۴۴۲۷۶۱۳۳

تهران، خیابان اشرفی اصفهانی، بعد از جلال آل احمد، خیابان طالقانی، ساختمان گلشن، طبقه سوم، واحد ۱۳

البرز پندار

۴۴۲۷۱۳۹۶-۴۴۲۷۱۱۴۹

تهران، اشرفی اصفهانی، بلوار مرزداران، نرسیده به پل یادگار امام، پلاک ۱۷۸، ساختمان نگین آسمان، بلوک ۵، طبقه ۵، واحد ۱۹

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

بهمن ۸۸۳۰۵۳۹۱-۳-۸۸۸۴۳۷۰۸ تهران، خیابان قائم مقام فراهانی - جنب میدان شعاع - ساختمان ۱۱۴ - طبقه ۴	برنا اندیشان رایان ۸۸۳۲۴۰۶۷-۸۸۸۲۴۹۹۸-۸۸۳۱۱۹۸۸ تهران - کریم خان زند - خیابان حسینی - پلاک ۶۱، طبقه اول، واحد ۲۰۵
بهنام مشار ۸۸۸۹۱۱۵۸-۸۸۸۰۱۰۲۲ تهران، خیابان استاد نجات الهی (ویلا)، بالاتر از خیابان سپند، کوچه خسرو، پلاک ۵۸، طبقه ۲، واحد ۶	برهان تراز محاسب ۸۸۹۴۴۹۷۳-۸۸۹۴۴۹۲۰ تهران، میدان ولیعصر، خیابان سوسن (سیاس)، خیابان شهید سپهبد قرنی، پلاک ۱۰۰، طبقه ۴، واحد ۷
بهنود حساب ۸۸۹۸۰۴۰۲-۸۸۹۸۰۴۴۸ تهران، خیابان دکتر فاطمی - روبروی خیابان کاج - پلاک ۱۳۶ - ساختمان تهران ۶۴ - طبقه پنجم جنوبی - واحد ۲۴	بصیر محاسب توس ۵۱۳۸۴۵۶۳۶۹ مشهد، محله احمد آباد، خیابان ابودر غفاری ۱۴، بلوار ابودر غفاری، پلاک ۱۱۰، طبقه ۲
بهین تراز آریا ۴۴۳۸۰۴۳۸ تهران، خیابان صادقیه، خیابان شهید حمید اسدی، خیابان ستارخان، پلاک ۱۰۱۶، ساختمان مرجان، طبقه ۵، واحد ۵۱	به بین محتوا ۲۶۴۲۱۸۲۸-۲۶۴۱۳۹۰۵ تهران - میرداماد - خ البرز - کوچه قبادیان شرقی - پلاک ۲۸ واحد ۱
بهین رس ۸۸۴۸۲۹۰۹-۸۸۴۸۲۹۰۵ تهران، آرژانتین، ساعی، کوچه هشتم، کوچه دوازدهم، پلاک ۸، طبقه همکف	بهبود ارقام ۰۳۱-۳۶۶۴۴۸۵۱-۳۶۶۴۴۸۵۲ اصفهان - خیابان شیخ صدوق شمالی - مجتمع اداری تک نگین - طبقه ۳ - واحد ۳
بوستان محاسب ایرانیان ۴۴۹۲۷۸۸۳-۴۴۹۲۷۸۵۵ تهران، ستارخان، بین فلکه اول و دوم صادقیه، بلوار شهدای صادقیه شمالی، کوچه مرویشت، پلاک ۱، واحد ۴	بهداد حساب آریا ۴۴۲۷۸۳۸۱ تهران - خیابان ستارخان - بین فلکه اول و دوم صادقیه - بلوار شهدای صادقیه شمالی - خیابان مرویشت - پلاک ۱ - واحد ۱۲
بیات رایان ۸۸۵۰۴۵۸۶-۸ تهران، خیابان شهید احمد قصیر، معبر آخر، کوچه پژوهشگاه (دوم)، پلاک ۲۲، ساختمان یازده، طبقه دوم، واحد ۶	بهداد روش امین ۴۶۱۴۲۳۳۱ تهران، مرزداران، کوچه احمدی، خیابان شهید علی اکبر وحدتی، پلاک ۴۷، ساختمان پارس، طبقه ۳، واحد ۱۲
بیداران ۸۸۳۰۶۹۱۱-۸۸۸۳۵۲۰۷-۸۸۸۲۹۷۶۱ تهران، شمال میدان هفت تیر - خیابان ملایری پور - خیابان مهندس زیرک زاده - شماره ۲۰ - طبقه اول	بهرداد مشار ۸۸۷۱۳۱۳۴-۸۸۷۰۳۹۰۶ تهران، خیابان شهید احمد قصیر (بخارست)، خیابان ۱۹، پلاک ۵، طبقه اول
بیلان گزارشگر ۲۲۱۴۴۴۷۰-۱ تهران، شهرک قدس، بلوار دادمان، بلوار سپهر، خیابان درختی (صادقی پور)، کوچه عباس ثقفی، پلاک ۷، طبقه اول، واحد ۲	بهروزان حساب ۶۵۰۱۰۴۹۳-۶۵۰۱۰۴۹۶ تهران، میدان آزادی، بین بزرگراه نواب و اسکندری، پلاک ۱۸۶، برج تجاری پانامال، طبقه ۸، واحد ۸۰۳

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

پرديس محاسب مانا ۸۸۸۲۴۶۲۳ تهران، خیابان مفتح، میدان هفتم تیر، مجتمع نگین آبی، پلاک ۵، طبقه ۶، واحد ۶۰۲	بينا تدبير ۸۸۷۱۶۴۸۶-۸۸۸۲۴۵۸۱ تهران، خیابان سيد جمال الدين اسد آبادی، خیابان ۲۳، پلاک ۳۸، طبقه ۲
پرسپان پاد ۲۲۳۴۱۸۸۰ تهران، اوین - مجتمع آتی ساز- فازیک- بلوک ۵- شماره ۵۱۷۳	پارس ۰۲۶۳۲۷۳۶۸۶۲-۳ کرج- مهرویلا- میدان معلم- ساختمان معلم (شماره ۱۵)- طبقه ۳- واحد ۸
پرهام مشار ۸۸۴۱۶۹۶۸-۸۸۴۱۹۱۵۲ تهران- خیابان مطهری- خیابان یوسفیان- شماره ۱۲۳- طبقه ۷- واحد ۲۵	پارس ارکان تراز ۴۴۴۷۰۰۸۴ تهران- بزرگراه اصفهانی- بالاتر از میدان پونک- خیابان سوم- پلاک ۶۱- واحد ۴
پویندگان پارس حساب ۰۵۱۳۸۴۸۲۲۰۱-۴ مشهد- پنجره سنا باد- خیابان دانشسرای جنوبی- خیابان ابن سینا- پلاک ۱۴۵ - طبقه اول واحد شرقی	پارسپان حسابرس افق ۰۵۱۳۶۰۳۸۷۹۲ مشهد- بلوار دانش آموز- بین دانش آموز ۱۵ و ۱۷- پلاک ۱۴۹- ساختمان پزشکان- طبقه دوم- واحد ۶
پیام محاسب ایرانیان ۰۵۱۳۸۹۴۶۴۲۱ مشهد، بلوار دانشجو، کوچه دانشجو ۲۵ (پرویش ۲۸)، پلاک ۵۵۴، مجتمع آراکس ۲، طبقه هفتم، واحد ۷۰۲	پاسارگاد احرار ۴۴۲۶۴۴۸۶ تهران، ستارخان، روبروی خشکبار ایوب، پلاک ۴۸۵، طبقه همکف، واحد ۱
پیشداد اندیشه مهرگان ۴۴۹۷۱۳۸۸-۴۴۹۷۶۸۲۲ تهران، جنت آباد جنوبی، بلوار شهید مرتضی مطهری، خیابان پیامبر غربی، پلاک ۱۰۶/۷، مجتمع پندار، طبقه ۳، واحد ۱۱	پایدار حساب ممتاز ۴۴۶۲۳۳۲۴-۴۴۴۴۴۲۱۸ تهران، جنت آباد مرکزی، خیابان شهید کبیری طامه (شاهین شمالی)، بلوار شهید سرلشکر مخبري (۳۵ متری گلستان)، پلاک ۱۷۹، طبقه همکف
پیشگامان تراز امین ۰۱۳۳۳۶۰۱۶۲۶ رشت، دباغیان- کوچه شهید رجایی- کوچه شهید مفتح- پلاک ۵- طبقه همکف	پایش پرگاس کاردان ۰۳۱۳۶۲۰۰۱۲۲ اصفهان، محله حسین آباد، کوچه مهرداد (۴۳)، کوچه شهید مسعود مهرعلیان (۶۹)، پلاک ۱۷، مجتمع تجاری پیمان، طبقه ۳، واحد ۱۳
پیوند ارقام راهبر ایرانیان ۰۱۱۴۴۲۰۶۹۹۲ آمل- خیابان طالب آملی- روبروی دریای ۱/۲۷، بلوار طالب آملی، طبقه دوم	پایش گستر حساب ۴۴۰۴۷۵۹۰-۴۴۰۲۲۳۷۷ تهران، جنت آباد جنوبی، بلوار شهید مرتضی مطهری، خیابان پیامبر غربی، پلاک ۱۰۶/۷، مجتمع پندار، طبقه ۴، واحد ۱۴
تابان سراج سعادت ۰۳۱۳۶۲۵۰۴۷۰ اصفهان، باغ زرشک، کوچه بهار، کوچه حضرت یحیی ۶، پلاک ۶۲، پلاک ۷۰، طبقه همکف	پرتو محاسب امین ۰۳۱۳۲۲۱۰۰۸۹ اصفهان، نقش جهان، خیابان آمادگاه، خیابان باغ گلدسته، پلاک ۵، ساختمان گلدیس، طبقه سوم، واحد ۲۳۷

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

تحلیل طلب

۸۶۱۲۶۰۱۳

تهران، میدان جهاد، خیابان بیستون، خیابان بوعلی سینا غربی، پلاک ۴۷، طبقه ۵، واحد ۱۳

تحلیلگر معتمد امین

۰۷۱۳۶۲۷۷۵۸۷

شیراز، ولیعصر، خیابان ولیعصر، کوچه ۸، پلاک ۱۸۸، طبقه ۱

تدبیر ارقام اسپادانا

۴۴۳۷۴۱۱۶

تهران، صادقیه شمالی، بزرگراه جلال آل احمد، پلاک ۴۴۱، طبقه ۱، واحد ۱

تدبیر تراز نگار

۸۸۹۷۷۶۳۵-۶

تهران، خیابان شهید گمنام، بین میدان فاطمی و گلها، روبروی مجتمع وزارت کشور، پلاک ۳۵، طبقه سوم، واحد ۶

تدبیر محاسب آریا

۴۴۰۱۲۵۳۶

تهران، فلکه دوم صادقیه- ابتدای آیت اله کاشانی-خ اعتمادیان- پشت بیمارستان ابن سینا-پ ۱۵- طبقه ۱- واحد ۳

تدبیرگران مستقل

۸۸۹۰۲۹۹۹-۸۸۹۰۹۱۴۴

تهران، خیابان استاد نجات الهی- خیابان اراک - پلاک ۷۲- طبقه ۲ - شماره ۴

تدوین معین بهار

۶۶۹۰۸۸۲۷-۸

تهران، بلوار کشاورز، خیابان جمالزاده شمالی، کوچه نادر، پلاک ۲۹، واحد ۱۵

تدوین و همکاران

۸۶۰۸۰۰۷۲-۴

تهران، بزرگراه کردستان، خیابان حکیم، پلاک ۱۱، طبقه ۳، واحد ۱۴

تراز آوران امین

۲۶۴۱۱۲۴۴-۲۶۴۱۱۲۴۲

تهران، میرداماد، جنب متروی میرداماد، مجتمع رز میرداماد، A1، طبقه سوم، واحد ۱۱، کد ۳۰۴

تراز محاسب ماندگار

۰۵۱-۳۸۴۳۴۵۱۶ و ۰۵۱-۳۸۴۶۳۸۳۴

خراسان رضوی- مشهد- خیابان احمد آباد- بلوار رضا- نبش رضا ۱- پلاک ۴۰- طبقه اول

تراز مشهود محتسب

۴۴۲۷۳۸۱۱-۲ - ۴۴۲۷۳۸۱۱

تهران، خیابان مرزداران، بلوار شهید سرتیپ آریافر، کوچه لاله، پلاک ۲۶، طبقه ۴، واحد ۴

تلاش ارقام

۸۸۸۰۶۸۷۶

تهران، خیابان شهید مطهری، خیابان شهید حمید صدر، خیابان لارستان، پلاک ۵، ساختمان سپهر، طبقه سوم، واحد ۳۰۲

تلفیق نگار

۲۲۱۴۲۹۴۲-۲۲۱۴۲۹۴۳

تهران، سعادت آباد، خیابان شهید حمید نمازی زاده (سوم شرقی)، پلاک ۱۵۶، برج کاج، طبقه سوم شمالی

توانگر محاسب و همکاران

۶۶۹۴۹۰۷۱-۲

تهران- میدان توحید- خیابان فرصت شیرازی- پلاک ۸۳- واحد ۶B

توسعه مدیریت دانا

۲۲۹۰۳۷۵۸ - ۸۶۱۲۰۹۲۲

تهران، خیابان سهروردی شمالی، خیابان کوشش، پلاک ۱، طبقه ۴

حافظ گام

۲۲۲۷۰۹۴۹-۲۲۲۷۰۹۸۱-۲۲۹۱۲۱۵۹

تهران، خیابان میرداماد، خیابان نفت جنوبی، کوچه تابان، پلاک ۱۰، واحد ۱۵

حامیان کاردیده پارس

۸۸۵۸۴۱۶۳-۸۸۶۹۰۸۳۰

تهران، سعادت آباد، خیابان علامه طباطبایی جنوبی، نبش خیابان شهید حمید رضا حق طلب، ساختمان علامه، پلاک ۸۰، طبقه سوم

حساب گستر پویا

۷۷۷۳۶۰۲۴

تهران، تهرانپارس، خیابان آیت اله خوشوقت (حجرین عدی)، خیابان ۱۵۶ شرقی، پلاک ۱۰۶، طبقه ۱، واحد ۱۵

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

داوران حساب ۸۸۵۴۵۶۳۸-۸۸۵۴۵۶۲۵-۸۸۵۱۰۰۵۴ تهران - خیابان قائم مقام فراهانی - بالاترازخیابان استاد مطهری - خیابان ششم - شماره ۲۳ - طبقه اول	حساب نگر متین ۴۴۴۹۹۴۶۴ تهران، جمالزاده، خیابان یوسف، کوچه سوسن، پلاک ۴، ساختمان پالیز، طبقه ۲، واحد ۲۰۳
دایان معتمد فردا ۰۵۱۳۷۲۹۴۶۲۳ مشهد، کلاهدوز، خیابان آبکوه، خیابان ارم شمالی، (آبکوه ۱۷)، پلاک ۵، طبقه ۴	حسابرس معتمد پارسیان ۸۶۰۴۵۴۳۰ تهران، عباس آباد، خیابان قائم مقام فراهانی، خیابان دکتر بهشتی، پلاک ۴۰۲، طبقه ۲، واحد ۲۶
دریک فروردین ۲۲۹۰۲۴۸۴ تهران، خیابان نفت شمالی، نبش خیابان نهم، شماره ۳۹، طبقه ششم، واحد ۲۲	حسابرسان نواندیش ۸۸۵۴۶۳۰۰-۸۸۵۱۶۷۹۲-۳ تهران - خیابان مطهری - خیابان علی اکبری - خیابان صحافزاده - پلاک ۵۶ - طبقه سوم
دش و همکاران ۴۴۸۴۶۶۰۱-۴۴۸۴۶۶۰۵-۹ تهران، بزرگراه نیایش - بعدازچهارراه سردارچنگل - آشناسان - خیابان نشاط - نبش کوچه سوم غربی - پلاک ۲۴	حسابرسین ۸۸۷۰۹۷۴۳-۸۸۷۰۹۷۴۴-۸۸۷۲۱۲۶۹ تهران، خیابان شهید بهشتی، خیابان شهید علی میرزا حسنی، خیابان قائم مقام فراهانی، پلاک ۱۸۶، ساختمان ۲۱۶، طبقه ۳، واحد ۲۶
دقیق آزما تراز ۰۵۱۳۷۲۳۷۱۳۳ مشهد، خیابان شهید قرنی ۲۱، برج جوادان، طبقه ۷، واحد ۷۰۲	خبرگان پارس پویا ۰۵۱۳۸۸۳۴۱۸۱-۳ مشهد - بلواروکیل آباد - بلوارکوثر - کوثر شمالی - ۱ - پلاک ۸۱
دقیق تراز سپاهان ۰۳۱۳۲۷۴۳۲۸۶-۰۳۱۳۲۷۴۴۲۴۴ اصفهان، شاهزید، کوچه شهید محسن حسینی تودشکی ۱۵، کوچه شهید محسن حسینی تودشکی ۵۵، پلاک ۵، طبقه همکف	خبرگان حساب امین ۰۱۱۴۴۲۲۷۶۳۵-۸ آمل، میدان قائم، ساختمان الماس، واحد ۴۰۳، طبقه ۴
دل آرام ۸۸۹۰۱۴۹۶ تهران، میدان جهاد (دکترفاطمی) - خیابان کامران - پلاک ۱۵ - واحد ۲ - طبقه اول	خبره ۸۸۹۰۲۳۱۶ تهران، خیابان ولی عصر - بین فروشگاه قدس و پمپ بنزین کوچه پزشک پور - شماره ۲۴ - طبقه ۳
دیان ۸۸۴۹۰۴۷۴-۸۸۴۹۰۴۷۱ تهران، ایرانشهر، بلوار کریم خان زند، پلاک ۱۴۲، طبقه ۳	داریا روش ۸۸۶۰۱۹۸۸-۹۰ تهران، میدان ونک، ملاصدرا، خیابان شیرازی جنوبی، کوچه اتحاد، پلاک ۱۰
راد محاسب ایستاتیس ۰۳۵۳۶۲۷۰۵۵۸ یزد، خیابان فرخی، کوچه شهید معینی (دادگستری)، بن بست فتوحی، پلاک ۴۸	دانا مشاور بامداد ۰۲۶۳۴۴۵۹۳۱۲ کرج، جهانشهر، میدان هلال احمر، خیابان نارون، پلاک ۲، مجتمع ماهان، طبقه ۴، واحد ۱۳

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

رهیافت حساب تهران ۸۸۶۲۵۳۱۷-۸۸۶۲۴۲۹۵ تهران، خیابان شیخ بهائی، خیابان برزیل غربی، پلاک ۵۷، طبقه ۴، واحد ۱۴	رازدار ۸۸۷۲۶۵۳۵-۸۸۷۲۶۶۶۵ تهران- خیابان احمد قصیر (بخارست)- کوچه نوزدهم- پلاک ۱۸- واحد ۱۴- طبقه ۷
رهیافت و همکاران ۵۱-۳۲۲۸۶۸۰۱-۶ مشهد- بلوار مدرس- روبروی بنیاد شهید- ساختمان مسکن- طبقه اول	راهبرد اندیشان مدیر ۷۱۳۸۴۳۹۱۳۸ شیراز، بلوار پاسداران، خیابان شهید جهان آرا، بلوار پاسداران، ساختمان پارسیان، طبقه ۲، واحد ۲
روشنگر بصیر ۴۴۲۸۴۵۴۰-۲ تهران، مرزداران، کوچه الوند ۱۳، خیابان شهید بیژن ابرهیمی (الوند)، برج الوند، برج A شمالی، طبقه ۵، واحد ۵۵	رایان بهروش پارس ۵۱۳۸۹۱۵۶۸۵-۵۱۳۸۶۷۹۹۳۴ مشهد- بلوار شهید صارمی، بین شهید صارمی ۲۹ و ۳۱ (بین هنرستان و هفت تیر)، پلاک ۲۰۵، طبقه اول
رئوف اندیش امین ۸۸۹۲۸۹۸۱ تهران- میدان ولیعصر- ساختمان تجارت ایرانیان- طبقه سوم - واحد ۶	رایمند امین ۵۱۳۶۰۲۱۷۳۳-۵ مشهد- بلوار فرامرز عباسی- نبش فرامرز عباسی ۲۴- پلاک ۱- طبقه سوم
زرین نگار راستین ۴۴۳۲۴۸۱۹ تهران، شهران جنوبی، کوچه توحید، خیابان کوهسار، پلاک ۶۵، طبقه اول، واحد ۲	رایمند و همکاران ۲۲۱۳۷۷۰۷ تهران، سعادت آباد، کوچه بی نام، بلوار استاد محمدعلی کشاورز، پلاک ۸، طبقه سوم
ژرف بین بهبود ارقام ۸۶۱۲۴۸۸۱-۸۸۷۱۵۳۶۲ تهران- یوسف آباد، کوچه پله سوم، پلاک ۲۲۲۴، برج سرو ساعی، طبقه ۱۱، واحد ۱۱۰۱	رمز پویا ۲۲۹۱۱۸۸۳-۲۲۹۱۲۹۱۷ تهران، میرداماد، میدان مادر، خیابان شاه نظری، کوچه دوم، پلاک ۳۹، طبقه ۵، واحد ۹
سامان اندیشان یکتا ۸۸۸۸۲۹۰۰-۸۸۶۷۴۴۷۱ تهران، خیابان ولیعصر، خیابان دامن افشار، بعد از سوگند، پلاک ۴۹، طبقه ۵	رهبین ۸۸۵۳۲۶۲۸-۸۸۵۲۳۰۵۹ تهران، خیابان سهروردی شمالی- انتهای خیابان خرمشهر- خیابان شهید عربعلی- شماره ۱- واحد ۶
سامان بینش برنا ۸۸۷۵۷۳۴۱ تهران، سهروردی شمالی، نبش میرزایی زینالی غربی، پلاک ۹۲، طبقه ۳، واحد ۱۹	رهنمود ارقام پارس ۴۴۹۷۸۸۱۹-۲۴ تهران، فلکه دوم صادقیه، بلوار فردوس شرق، نبش خیابان وفا آذر جنوبی، مجتمع تجاری و اداری آتیک سنتر، طبقه سوم، واحد ۱۱۵
سامان پندار ۲۲۰۳۷۲۱۳-۵ تهران، بلوار افریقا- نبش عاطفی غربی- پلاک ۱۵۲- واحد ۱۲۳، مدیران مستقر آقایان احمد ظفر پرنده و مختار موسوی	رهنو حساب ۲۲۳۶۵۰۵۶-۹ تهران، خیابان توحید، بن بست فرهادیه، مجتمع فرهادیه، پلاک ۳، طبقه ۵، واحد ۲۰

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

شریف محاسب مانا ۰۵۱۳۶۰۴۷۳۷۸-۷۹-۸۰ مشهد، بلوار دانش آموز، پلاک ۱۸۷، طبقه اول	سامان گستر ارقام ۸۶۰۴۴۳۶۷ تهران، خیابان عباس آباد، خیابان شهید خلیل حسینی، کوچه مهرداد، پلاک ۹، طبقه اول، واحد ۲
شهودامین ۴۴۰۰۸۱۷۷-۴۴۰۲۲۶۰-۹ تهران، فلکه دوم صادقیه- بلوار آیت اله کاشانی- پلاک ۲۱۰ (ساختمان ماد) طبقه ۴ - واحدهای ۱۲ و ۱۴ و ۱۵	سپند تدبیر نیکان ۸۸۷۴۰۳۳۶-۸۸۷۳۰۸۵۰ تهران، خیابان بهشتی (عباس آباد)- خیابان قائم مقام فراهانی- خ چهارم- پلاک ۱۰- طبقه همکف
صالح اندیشان ۸۸۸۵۱۶۷۵-۷ تهران، بهجت آباد، خیابان ولیعصر، کوچه شهید حمید فخاری، پلاک ۱۲، طبقه اول	سخن حق ۸۸۷۹۴۶۴۶ تهران- میدان آرژانتین - اول خ آفریقا- شماره ۹- بلوک ب- واحد شماره ۳- صندوق پستی: ۱۴۱۵۵-۴۱۷۵
صدر ۸۸۸۴۳۰۱۵ تهران، ضلع جنوب شرقی میدان هفت تیر- کوچه شیمی- پلاک ۷۰- واحد ۲- صندوق پستی: ۱۵۸۵۵-۳۵۷	سروک پرهام ۴۴۲۶۰۴۴۹-۴۴۲۰۶۹۵۰ تهران، ستارخان، خیابان شهید بهزاد محرم نژاد، کوچه شهید غلامپور تیزهوش (خورشیدی)، پلاک ۱۳، طبقه ۱
عامر مشاور تهران ۸۸۹۰۵۶۴۷-۸۸۸۹۰۶۱۹ تهران، خیابان فلسطین شمالی، بالاتر از بلوار کشاورز، ساختمان ۵۵، طبقه ۴، واحد ۱۸، صندوق پستی: ۱۹۸-۱۴۳۳۵	سنجیده روش آریا ۲۶۱۴۲۶۰۰-۴ تهران، استاد حسن بنا شمالی، ضلع جنوبی میدان ملت، خیابان قلیچ خانی، پلاک ۱۰۸، طبقه ۶، واحد ۲۳
فاطر ۶۶۴۰۸۲۲۶-۶۶۴۹۸۰۲۵-۶۶۴۹۲۸۷۱ تهران، خیابان وصال شیرازی- بزرگمهر غربی- کوی اسکو- پلاک ۱۴- طبقه ۴	سیاق نوین جهان ۴۴۲۹۸۶۲۲-۴۴۲۶۴۹۵۷-۴۴۲۶۴۸۱۲ تهران - بلوار مرزداران - بلوار آریا فر- نبش گلдіس ۷- شماره ۲۱- طبقه اول- واحد ۲
فراز حساب ۸۸۵۱۴۵۳۹ تهران، ضلع جنوب غربی پل سیدخندان- خ میرمطهری- ساختمان ۳۸- طبقه ۵- واحد ۵۲- ص پ ۳۵۵۳-۱۵۸۷۵	سینافکر ۴۴۳۱۵۲۸۲ تهران، شهران جنوبی، نرسیده به فلکه اول، روبروی فرهنگسرای معرفت، مجتمع فرهنگ، پلاک ۱۸، طبقه ۴ واحد ۱۵
فراز مشاور راسا ۲۶۲۱۲۸۵۸-۲۶۲۱۲۸۸۷ تهران، بلوار نلسون ماندلا، شماره ۲۴۴، مجتمع اداری الهیه، طبقه ششم، واحد ۶۰۷	شاخص اندیشان ۲۲۹۰۲۴۸۴-۲۲۹۰۴۲۰۰ تهران، خیابان میرداماد- نفت شمالی - نبش خیابان نهم- بین بانک سپه و تجارت- پلاک ۳۹ - واحدهای ۲۲ و ۲۳- طبقه ۶
فراز نگر آگاه ۶۶۴۳۹۲۶۱ تهران، شهر آرا، خیابان ستارخان، خیابان کوکب (شهید غلامحسین امیرخانی)، پلاک ۵، مالک نیشابوری، طبقه ۲، واحد ۲	شاهدان ۸۸۹۸۲۱۴۵-۸۸۹۶۰۱۷۳ تهران، خیابان زرتشت غربی، روبه روی بیمارستان مهر، پلاک ۴۵، طبقه سوم غربی

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

فراگیر اصول

۸۸۶۷۱۶۸۱-۸۸۶۷۵۷۲۲-۸۸۶۶۱۱۷۵

تهران- خیابان گاندی- خیابان ۲۳- پلاک ۲۱- واحد ۲

کارای پارس

۰۷۱۳۶۳۴۰۰۱۶-۱۸

شیراز- خیابان معالی آباد- بلوار دکتر شریعتی، روبروی پارک ملت- ساختمان طوبی ۸- طبقه ۱- واحد ۲

فرانگر حساب خبره

۸۸۴۰۳۶۹۷-۸۸۴۰۲۹۷۷

تهران، عباس آباد، خیابان داریوش، خیابان شهید میرزایی زینالی، پلاک ۷۵، طبقه سوم شرقی، مدیر مستقر اسماعیل اقبال صفت رونقی

کاربرد ارقام

۲۶۲۰۷۱۳۹-۲۶۲۰۷۱۴۶-۲۲۰۲۳۵۴۴-۲۲۰۲۳۵۲۴

تهران- خیابان ولیعصر، بالاتر از میدان ونک، خیابان والی نژاد، پلاک ۲۰، طبقه ۲

فرتاک سنجش ایرانیان

۲۲۲۵۵۹۸۶-۲۲۹۲۳۲۲۱

تهران، حسن آباد، زرگنده، خیابان همایون، خیابان شهید سرتیپ هوشنگ وحید دستگردی، پلاک ۱۷۷، ساختمان شمس، طبقه سه، واحد ۱۰

کاربرد تحقیق

۰۳۱۳۷۷۵۰۱۴۴-۵

اصفهان- پل وحید- ابتدای بلواروحید- مجتمع اداری امین- طبقه ۳- واحد ۲۰

فرجام اندیشان محاسب

۲۲۸۵۹۴۳۰-۳۱

تهران، سیدخندان، خیابان خواجه عبدالله انصاری، پلاک ۱۰۷، برج آسمان، طبقه ۴، واحد b

کاسپین تراز سما

۰۱۱۳۳۲۰۶۰۲۴

ساری- بلوار طالقانی- ساختمان جم- طبقه ۲- واحد ۶

فرزین ارقام آرین

۰۵۱-۳۵۰۹۴۳۱۱-۵۰۹۳۷۲۰

مشهد، فارغ التحصیلان، خیابان دندانپزشکان ۱۲، فارغ التحصیلان ۱۱، بلوار فارغ التحصیلان (وکیل آباد ۷۷)، پلاک ۸۵، طبقه همکف

کاشفان

۸۸۸۲۷۵۵۶-۸۸۸۳۵۲۱۳-۸۸۸۴۷۵۲۵

تهران، خیابان میرزای شیرازی، خیابان فریدون نژادکی، روبروی بانک ملت، پلاک ۶، طبقه ۲

فریوران راهبرد

۸۸۹۳۴۳۵۰-۳

تهران، خیابان سپهبد قرنی نرسیده به پل کریمخان، کوچه خسرو، پلاک ۲۴، طبقه ۵، واحد ۱۰

کوشا منش

۲۶۲۰۰۴۵۰-۲

تهران- خیابان ولیعصر- بالاتر از چهارراه نیایش- کوچه شهید رحیمی- پلاک ۵۴- طبقه ۳- واحد ۱۲- صندوق پستی ۶۶۳- ۱۵۱۷۵

فهییم مدیر

۸۸۵۱۴۹۴۲

تهران، خیابان سهروردی شمالی، خیابان شهید بهرام حاج حسنی، پلاک ۴۳، طبقه سوم

کوشش

۸۸۷۳۴۷۰۷-۸

تهران- میدان آرژانتین- خیابان بخارست- شماره ۴۹- طبقه ۴- واحد ۵

قواعد

۶۶۵۹۷۶۴۴-۶۶۵۹۷۷۵۳

قزوین، خیابان شهید بابایی، نبش کوچه ۱۱ (نسترن)، پلاک ۲، طبقه اول، واحد ۱

کار آزما مشار دانا

۴۶۱۳۰۵۵۴

تهران، جنت آباد جنوبی، خیابان ۳۵ متری لاله شرقی، بن بست نسترن، پلاک ۱، مجتمع اداری تجاری لاله، طبقه اول، واحد ۴

کارآمد حساب ایرانیان

۸۸۰۲۰۱۳۷-۸۸۳۳۴۶۵۴

تهران، خیابان فاطمی- میدان گله- خیابان کاج جنوبی- خیابان شهید فکوری- پلاک ۹- طبقه اول- واحد ۲

کارامنش تدبیر

۶۶۵۹۳۰۷۹

تهران، خیابان ستارخان، خیابان باقرخان غربی، پلاک ۱۲۱، طبقه سوم، واحد ۶

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

کاربرگ سامان

۸۸۱۰۴۲۵۱-۸۸۱۰۴۲۵۲

تهران، خیابان ولیعصر، بالاتر از خیابان بهشتی، کوچه نادر، پلاک ۶، طبقه ۶، واحد ۲۳

الگو حساب

۶۶۵۸۰۴۷۱-۶۶۵۸۰۴۷۵

تهران، خیابان ستارخان، خیابان باقر خان، نبش فرزین جنوبی، پلاک ۷، طبقه ۳ واحد ۴

گواهان

۴۴۳۷۳۳۶۱-۴۴۳۷۳۵۱۳

تهران، مرزداران، کوچه سادات، خیابان شهید محرمعلی بی نظیر، پلاک ۱۹، مجتمع اداری امین، طبقه ۶، واحد شمالی

مانیار حسیب

۵۵۱۳۷۷۳۷۱۱

مشهد، شهید فرامرز عباسی، خیابان رسالت ۱، بن بست سمرقندی، پلاک ۳۲۲، طبقه ۲

متین محاسب نوین

۸۸۶۶۲۵۹۲-۳

تهران-میدان ونک-خیابان برزیل-خیابان شهید عباسپور(توانیرشمالی)-کوچه جهان آرا-پلاک ۱۰

محیا مشار

۲۶۷۰۹۴۶۸-۲۶۴۱۲۵۸۶

تهران، میرداماد، میدان مادر، خیابان شاه نظری، ساختمان پویا، پلاک ۴۱، طبقه ۶، واحد ۱۵

مختار و همکاران

۸۸۸۰۰۲۶۷-۹

تهران، خیابان ولی عصر، خیابان زرتشت غربی، پلاک ۱۴، طبقه ۵

مدبران امین

۳۱۳۲۳۷۳۶۵۳

اصفهان-خیابان شیخ بهایی-بعد از چهار راه آذر-بن بست صفاری (شماره ۲۵)-مجتمع آئینه-طبقه دوم-واحد ۴

مشاوران سرآمد کاوش

۸۸۲۴۷۱۳۷

تهران، مرزداران، خیابان شهید استاد مطهری، پلاک ۱، ساختمان لاله، طبقه ۱، واحد ۵

مطلب زاده و همکاران

۸۸۵۴۹۳۱۴-۵

تهران-شهید مطهری-خیابان شهید دکتر مفتاح-کوچه شهید منصور دوست محمدی (ششم)-پلاک ۳ طبقه سوم-واحد ۷

معمد ارکان

۲۲۱۲۴۷۸۶-۸۸۶۹۷۰۵۲

تهران، خیابان شهید محمد مهدی فرحزادی، خیابان بهاران یکم، پلاک ۵۰، طبقه ۵، واحد ۹

معمد رایان باهر

۵۲۶۳۴۲۳۳۲۸۳

کرج، گلشهر ویلا، خیابان سعدی، بلوار ایثار (درختی)، پلاک ۳۱۲، مجتمع باران، طبقه سوم، واحد ۶

معیار حساب تدوین

۵۵۱۳۶۰۴۷۴۷۸

مشهد، محله شهید فرامرز عباسی، بلوار شهید فرامرز عباسی، خیابان رسالت ۴ (فرامرز عباسی ۳)، پلاک ۱، طبقه سوم غربی، واحد ۶

معین مشاور مجرب

۷۷۷۳۱۶۵۳

تهران - تهرانپارس - خ شهید محمد مسعود گلشنی (۱۱۷)، بزرگراه رسالت پلاک ۲۴۹، طبقه همکف، واحد ۱

مفاهیم حساب جامع

۸۸۵۵۹۳۱۶-۸۸۵۵۹۳۷۰

تهران-خیابان ولیعصر-نرسیده به پارک ساعی-برج سپهر ساعی-واحد ۴۰۶

مفید راهبر

۸۸۱۰۳۰۱۸

تهران، خیابان احمد قصیر، کوچه ۱۳، پلاک ۹

ممیز

۸۸۸۹۵۳۷۷-۸۸۹۰۷۶۷۹-۸۸۸۰۲۹۰۱-۸۸۹۰۱۵۴۷

تهران، خیابان کریم خان زند-خیابان آبان جنوبی-خیابان سپند غربی-پلاک ۶۴-طبقه دوم-واحد ۶

ممیز حساب برنا

۵۳۱۳۴۵۰۶۵۶

اصفهان، محله رحیم آباد، کوچه مادی فرسخ ۱۸، خیابان کاوه، پلاک ۱۳۳۳، ساختمان رضا، طبقه اول، واحد ۱

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

نیکان تراز ایرانیان ۸۸۹۹۶۰۶۳-۵ تهران، خیابان سید جمال الدین اسد آبادی، خیابان دوم، پلاک ۱۱، طبقه ۴، واحد ۱۱	مهر آفرین بصیر ۸۸۰۵۰۴۰۹-۱۰ تهران، یوسف آباد، خیابان ۶۰، پلاک ۴۲۲، ساختمان نگین، بلوک B، طبقه ۳، واحد ۱۶
نیکو مشاور ۸۸۷۸۱۷۰۸ تهران، خیابان ونک، خیابان برزیل شرقی، روبروی دانشگاه فنی و حرفه ای، پلاک ۲۹، طبقه ۳، واحد ۴	مهرگان تراز و همکاران ۵۱۳۶۰۴۲۱۵۰-۵۱۳۶۰۴۹۳۸۴ مشهد، بلوار شهید فرامرز عباسی، فرامرز عباسی ۲۵ (رسالت ۲۴)، پلاک ۱، طبقه سوم
نیوان مشاور اورامان ۵۱۹۱۶۹۰۶۶۴ مشهد، بلوار شهید قرنی، بلوار مجد، مجتمع S۱ (ضامن آهو)، طبقه ۱۲، واحد ۱۲۰۱	میزان اندیشه ۵۱۳۸۹۴۵۵۴۰ مشهد، محله شریف، کوچه صدف ۲۰ { معلم ۵۲ }، بلوار معلم، پلاک ۱۲۵۲، طبقه سوم، واحد ۹
هادی حساب تهران ۸۸۴۴۳۶۳۴_خط ویژه تهران، خیابان مطهری-خیابان ترکمنستان-نبش کوچه سرو-پلاک ۲-طبقه ۶-واحد ۱۵	نکو نگرش ۸۸۶۵۲۶۱۱ تهران، کوی نصر، خیابان شهید حمید صائمی، خیابان شهید پور بافرانی (۱۹)، پلاک ۲، ساختمان ناهید، طبقه ۲، واحد ۷
هدف نوین نگر ۲۶۴۲۲۰۵۱-۲۶۴۲۲۰۴۱ تهران، خیابان شریعتی، خیابان وحید دستگردی (ظفر)، مقابل خیابان عمرانی، پلاک ۱۴۸، طبقه ۳، واحد ۲	نهان نیک نگر ۸۶۰۸۷۰۵۳-۸۶۰۸۷۱۹۱ تهران، میدان ونک، خیابان گاندی، خیابان هجدهم، پلاک ۱۵، واحد ۲
هژیران ۲۲۰۳۸۱۷۳-۴ تهران- خیابان نلسون ماندلا (افریقا)- بلوار گلشهر، پلاک ۲۲، طبقه ۱۰، واحد ۴۲	نواندیشان ۸۸۸۴۷۹۶۲ تهران- خیابان میرزای شیرازی-نبش خیابان نژادکی- شماره ۸۳ - واحد ۱۶
هشت ۴۴۰۲۶۹۴۶-۴۴۰۲۷۵۲۴ تهران، خیابان آیت اله کاشانی، خیابان مهران، خیابان پنجم، کوچه ارغوان، پلاک ۲۹، طبقه ۴، واحد ۸	نیک روشن ۸۸۷۷۹۸۷۸ تهران، بلوار آفریقا- خیابان دیدار شمالی- خیابان نلسون ماندلا- پلاک ۵۹ - ساختمان مهرگان- طبقه ۲- واحد ۷
هشیار-بهمند ۸۸۸۴۳۷۰۴-۵ تهران، خیابان قائم مقام فراهانی- بالاتر از میدان شعاع- پلاک ۱۱۴ - طبقه ۴ - واحد ۲۰- صندوق پستی ۱۶۱۹-۱۵۸۱۵	نیک روشن تهران ۷۷۸۷۳۵۱۹-۲۱ تهران، تهرانپارس، خیابان فرجام، خیابان باغدارنیا (رشید شمالی)، انتهای خیابان ۱۷۴/۱ غربی، ساختمان پارس، پلاک ۲۰، طبقه ۳
همیار حساب ۶۶۵۶۵۲۹۰-۱ تهران، خیابان کارگرشمالی، خیابان میرخانی (نصرت شرقی)، پلاک ۵۴، طبقه ۲، واحد ۴	نیک ارقام بهار ۸۸۸۰۷۳۲۳-۸۸۸۰۸۷۳۴ تهران، خیابان طالقانی، پلاک ۲۹۲، طبقه ۵ جنوبی

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

	هوشمند نگر پویا ۶۶۹۲۲۹۶۵ تهران، خیابان توحید، پلاک ۲، ساختمان پزشکان توحید، طبقه ۴، واحد ۱۳
	هوشیار ممیز ۸۸۲۰۹۸۱۷-۱۸ تهران - انتهای گاندی شمالی - پلاک ۸ - طبقه ۵ - واحد ۱۹
	وانیا نیک تدبیر ۲۲۰۳۱۴۷۶-۷ تهران - بلوار افریقا - پایین تر از مدرس - خیابان گلدان - پلاک ۸ - واحد ۳
	یکتا تدبیر ۲۲۸۸۷۹۰۳-۲۲۸۸۸۹۳۷-۸ تهران، ابتدای پاسداران - سه راه ضرابخانه - دشتستان دوم - پلاک ۲۱
	یکتا اندیشان بهمن ۴۴۲۸۸۸۱۶ تهران - فلکه دوم صادقیه، برج گلدیس، طبقه ۹، واحد ۹۱۴
	یکتا روش امین ۷۶۷۱۰۷۶۹ تهران، تهرانپارس، خیابان شهید مهران سجده ای جنوبی، خیابان شهید علیرضا ناهیدی (جشنواره)، پلاک ۲۴۸، طبقه سوم واحد شمالی
	یکتا محاسب توانا ۴۴۳۴۲۶۹۳ تهران، جنت آباد مرکزی، خیابان مخبری، نرسیده به ستاری، پلاک ۱۹۶، ساختمان محمدی شمالی، طبقه ۴، واحد ۱۳